

Vedlegg til kommuneplan for Asker 2020-2032
Samfunnsdelen

Langsiktige analyser mot 2040
Oktober 2019

Innhold

Innledning	3
Utfordringsbilde	4
Miljømessig dimensjon	4
Sosial dimensjon.....	5
Økonomisk dimensjon	6
Askers demografi	7
Kapittel 1: Stedsutvikling, areal og transport	15
Boliger	15
Arbeidsplasser	18
Senterstruktur	20
Landbruk, grønne og blå strukturer.....	21
Transport	24
Konsekvenser ved ulike utbyggingsretninger	33
Kapittel 2: Næring	46
Utfordringsbilde.....	46
Status	47
Næring i et 2040-perspektiv.....	52
Kapittel 3: Tjenesteutvikling (Oppvekst og Velferd).....	59
Oppvekst	59
Velferd	65
Kapittel 4: Innovasjon.....	81
Utfordringsbilde.....	81
Status for innovasjonsarbeidet i de tre kommunene	83
Innovasjon i et 2040-perspektiv	85
Kapittel 5: Klima og miljø.....	93
Klimagassutslipp.....	94
Klimatilpasning.....	97
Ytre miljø	98
Kapittel 6: Folkehelse.....	105
Helsefremmende samfunnsutvikling	105
Oppvekst og levekår	106
Sosialt miljø	109
Fysisk miljø	114
Kjemisk og biologisk miljø.....	116
Helserelatert adferd	117
Figurliste	120
Tabelliste.....	121

Innledning

Formålet med dette dokumentet er å bidra med kunnskap og innsikt til Asker kommunes kommuneplan 2020-2032 (samfunnsdelen). Parallelt med kommuneplanens samfunnsdel legges også handlingsprogram 2020-2023 fram. Begge dokumentene bygger på innsikt fra analysene. Analysene er samlet i dette dokumentet med unntak av en økonomisk analyse som er et eget dokument.

Analysene berører mange temaer og handler både om utvikling av kommunens tjenester og om samfunnsutvikling. Skal man utvikle kommunen til det beste for innbyggerne, er det viktig å se samspillet og avhengighetene mellom temaene.

Dokumentet gir beskrivelser av situasjonen i dag, samt utviklingstrekk og utfordringer for Asker kommune og

Askersamfunnet framover. Det er gjort analyser og vurderinger av utviklingen mot 2040, og noen ganger lengre ut i tid. Noen av de viktigste driverne i analysene er framtidig befolkningsutvikling og boligutvikling. Der hvor det er relevant, vurderes konsekvensene av å velge tre ulike utbyggingsretninger.

Den nye kommunen har utarbeidet analysene i perioden februar – august 2019. I løpet av samme periode har Urbanet analyse på oppdrag fra kommunen laget en analyse om reisevaneundersøkelser i Asker. Asplan Viak har laget en analyse av hvilke konsekvenser utbyggingsretningene vil ha for reisevaner i den nye kommunen. Hovedfunnene fra disse analysene er samlet i kapittel 1 Stedsutvikling, areal og transport. Analysene fra Urbanet analyse og Asplan Viak ligger også som selvstendige vedlegg til samfunnsdelen.

Arbeidet med analysene har vært organisert sammen med arbeidet med samfunnsdelen og handlingsprogrammet.

Styringsgruppe for samfunnsdel og handlingsprogram: Per Morstad, Randi Sandli
Prosjektansvarlig for samfunnsdelen: Tor Arne Midtbø
Prosjektansvarlig for handlingsprogram: Eivind Lien
Ansvarlig for koordinering av samfunnsdel: Kristine Andenæs/ Ingeborg Fønsteli
Ansvarlig for koordinering av handlingsprogram: Lene Orsten Haugland, Elin Fejerskov
Ansvarlig for koordinering av analysene: Ingvild Hjortdahl Becke
Ansvarlig for analysedelene: Hege Ophus, Marit Røyneberg, Sverre Wittrup, Toril Skovli, Ole Kristian Tangen, Asbjørn Flo, Inger-Lise Gjesdal, Heidi Kristine Syrdahl Rustand, Bjørn Nordby.

En rekke medarbeidere har bidratt inn i arbeidet. Tusen takk til alle.

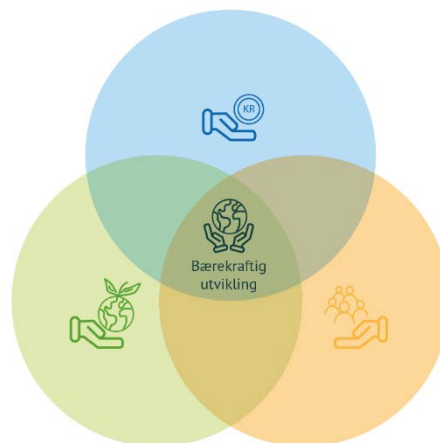
Utfordringsbilde

Utviklingen av Asker skal være bærekraftig. En bærekraftig utvikling ivaretar dagens behov uten å ødelegge kommende generasjoners muligheter til å få dekket sine behov. For at utviklingen skal være bærekraftig må den bærekraft ivaretas for både miljø, økonomi og sosiale forhold. Asker kommune legger FNs bærekraftsmål til grunn for all planlegging.

Asker har utfordringer knyttet til alle de tre bærekraftsdimensjonene, miljø, økonomi og sosiale forhold.

Klimaendringene er alvorlige, det forventes en lavere økonomisk vekst, andelen yrkesaktive faller og ulikhetene i samfunnet øker.

Målsetningen om bærekraft betyr at beslutninger som tas i kommunen må vurderes i forhold til alle tre dimensjoner. Det er således viktig at Asker får balanserte styringsmål for miljø, økonomi og sosiale forhold, slik at det blir mer likevekt mellom de tre dimensjonene.

Miljømessig dimensjon

Mennesket påvirker det ytre miljøet på forskjellige måter. Ulike miljøproblemer, årsak og løsninger er ofte nært beslektet. Produksjon av varer krever bruk av naturressurser og gir utslipp som ofte har negative miljøkonsekvenser både lokalt og globalt. Transport og bruk av selve varene fører til en rekke miljøutfordringer som bl.a. plastforsøpling.

Global oppvarming truer livsgrunnlaget vårt og gir betydelig økt risiko for konsekvenser både for økosystemer, mennesker og samfunn over hele verden. For å klare å begrense temperaturøkningen på jorda, vil det kreve svært raske og omfattende endringer i de fleste samfunnssektorer. Klimautfordringene er globale, men må løses lokalt.

Menneskelig aktivitet har allerede ført til en global oppvarming på rundt 1 grad siden førindustriell tid. Verden opplever konsekvenser av oppvarmingen, blant annet som mer ekstremvær, stigende havnivå og mindre is i Arktis. For å begrense oppvarmingen til 1,5 grader, må utslippene av klimagasser reduseres med 40-50 prosent innen 2030. Det vil kreve svært raske og omfattende endringer i de fleste samfunnssektorer.

Vår arealbruk er hovedårsaken til tap av naturmangfold. Hovedstadsregionen har den største tettheten av sjeldne og truede arter i Norge. Her finnes mange verdifulle områder med stort naturmangfold som i tiden framover vil bli utsatt for sterkt utbyggingspress, fysiske inngrep (gravearbeider, hogst og slitasje), samt andre trusler som for eksempel spredning av fremmede arter.

Vannkvaliteten i vassdragene er i bebygde områder utsatt for varierende grad av forurensning, mens vassdrag i marka har god kvalitet. Landbruk, avløp, urbanisering og veianlegg representerer de største kildene til «kontinuerlig» forurensning. Akutt forurensning av vassdragene har flere mulige kilder som f.eks. de mange nedgravde oljetankene i kommunen.

Det er generelt økt fokus i samfunnet om klimautfordringer og marin forsøpling. Spesielt hos ungdom er det et sterkt engasjement. «Skolestreik for klima» er et eksempel på dette.

Samtidig er det en økende motstand mot tiltak som øker kostnadene ved bilbruk. Det etableres «bompengepartier» rundt om i landet. Det er en utfordring å få med folk flest på miljøtiltak som monner og som krever atferdsendring og/eller oppfattes som kostbare. Samtidig er det viktig å få fram budskapet om at mange miljø/klimatiltak er gode folkehelseiltak og at det grønne skiftet innebærer et betydelig næringspotensial.

Når det gjelder klimagassutslippene i Asker så skilles det mellom de direkte utslippene innenfor Askers grenser og de indirekte utslippene av klimagasser som skjer utenfor kommunegrensen som følge av vårt forbruk og anskaffelser av varer og tjenester.

De indirekte utslippene av klimagasser fra innbyggere, næringsliv og kommunen er flere ganger større enn de direkte. Disse indirekte utslippene stammer fra en rekke ulike kilder der mat, elektrisitet, flyreiser og forbruksvarer er de største.

Veitrafikken er den største utslippskilden i kommunen, og personbiltrafikk er derfor viktigst å gjøre noe med. Det forventes en gradvis reduksjon i disse utslippene som følge av elbileffekten. Men endringen tar tid. For raskere reduksjon av disse utslippene og øvrige miljøproblemer fra veitransporten (som f.eks. mikroplast fra dekkslitasje), er det behov for å redusere bruken av personbiler.

Av andre kilder til direkte utslipp av klimagasser i Asker kan nevnes utslippene fra sjøfart (lystbåter og nyttetraffikk). Disse utslippene er om lag like store som fra tunge kjøretøy.

Sosial dimensjon

Sosial bærekraft er å sikre grunnleggende menneskelige behov, sosialt likeverd og rettferdig tilgang til og fordeling av samfunnets goder og byrder, samt trygge og inkluderende lokalsamfunn preget av samhörighet og engasjement. Det handler om å skape et robust samfunn og stimulere og styrke de ressursene som ligger i lokalsamfunnet.

Ulikhetene øker i Norge. De med lang utdanning lever lenger og har bedre helse enn de med kortere utdanning. Ser vi på Asker er oppvekst- og levekårsforholdene generelt gode, men det er store forskjeller innad i kommunen. Dette kan skyldes boligstruktur og endret arbeidsmarked. Sosioøkonomisk bakgrunn påvirker også grad av deltakelse i fritidstilbud, frivillig arbeid og lokaldemokrati. Det vil bli viktigere å vurdere fordelingskonsekvenser og tilrettelegge lokalt tilpassede og inkluderende tilbud. Arbeid og kvalifisering og det å motvirke utenforskap, er helsefremmende i seg selv og sentralt for økonomisk bærekraft.

En god oppvekst, med helhetlig og tidlig innsats for barn/unge samt foreldreinvolvering, er særlig viktig for et bærekraftig lokalsamfunn. Forbruket av rusmidler i Asker er høyere enn landsgjennomsnittet, både blant ungdom og voksne. Alkoholbruk henger sammen med cannabismisbruk og risiko for seksuelle krenkelsers. Vold og kriminalitet er en utfordring for en del marginaliserte unge.

God sosial støtte og deltakelse blir fremhevet som faktorer som fremmer livskvaliteten. Mange ungdommer er med i en fritidsorganisasjon. Likevel har Asker en lavere andel ungdom som er fornøyd med treffsteder og møteplasser for uorganisert aktivitet enn landet for øvrig. Ensomhet og mobbing oppleves som et problem tross iverksatte tiltak.

Askers ungdommer er generelt like fysisk aktive som landsgjennomsnittet, men en del har for mye stillesittende skjermbruk. Selv om flere nordmenn trener mer enn før, veier ikke treningen opp for perioden i ro uten aktivitet for flertallet av befolkningen. Hverdagsaktiviteten er redusert: eksempelvis «aktive forflytninger» til og fra skole, fritid, arbeid eller butikk. Gjennom tenårene ser man en vridning fra de organiserte lagidrettene til egenorganisert trening. Friluftslivsaktiviteter og egenorganisert utholdenhets- og

styrketrening er de mest populære aktivitetsformene for voksne. Undersøkelser viser at seks av ti er lite eller moderat aktive i naturen/ nærmiljøet.

En helsefremmende stedsutvikling handler også om å ivareta stabile nabolag, trafikk sikre og stille soner og ivareta matsikkerhet gjennom sikring av biologisk mangfold, matjord og blågrønn struktur. Sosial bærekraft kan svekkes dersom man bygger for tett og ensidig, der det ikke samtidig investeres i gode sosiale prosjekter, møteplasser og grønne og aktivitetsvennlige uterom. Nye boformer for eldre er under utvikling der det legges vekt på muligheter for egenmestring og generasjonsmøter på tvers. Økningen i antall eldre krever at kommunen må legge til rette for et mer aldersvennlig samfunn.

Asker har en aktiv frivillig sektor innen idrett, friluftsliv og kulturområdet, men har et potensial for synliggjøring og rekruttering. Det er en nasjonal trend at flere ønsker å delta mer ad hoc, fremfor å binde seg til langsiktige verv. Bruk av ny teknologi, tilgjengelige formålsbygg (som skole, bibliotek og innbyggertorg), inkludering, nyrekruttering, ungdomstilbud og samskaping med næringsliv og kommune (men med utgangspunkt i sine interesser, kompetanse og egenart), vektlegges i dialogene med frivilligheten.

Økonomisk dimensjon

De siste tiårene har vært en gyllen periode for norsk økonomi og også for offentlige finanser. Viktige økonomiske trender har pekt Norges vei. Nå brytes trendene. Pensjonsfondet kommer ikke til å fortsette å vokse like raskt. Avkastningen anslås lavere enn før, og oljeprisen ventes ikke å gå tilbake til gamle høyder.

En eldre befolkning fører til at en mindre del av befolkningen jobber og betaler skatt, og at utgifter til pensjoner og helse- og omsorgstjenester vil øke. Antall eldre over 67 år vil øke med ca. 4 % i årlig gjennomsnitt frem til 2040, mens de yngre aldersgruppene ikke vokser i like stor grad. Det betyr at det vil bli færre yrkesaktive per pensjonist mot 2040. De siste årene har det i Asker vært 4,5 personer i yrkesaktiv alder per innbygger over 67 år. Frem mot 2040 viser prognosene at dette tallet synker til 3,1 yrkesaktive per innbygger over 67 år.

Analyser viser en tydelig trend med at behovene forventes å være høyere enn inntektsveksten. Handlingsrommet de neste 10–15 årene vil dermed være langt mindre enn vi er vant til. Kommunen vil måtte omstilles i årene som kommer dersom den skal lykkes med å opprettholde de økonomiske handlingsreglene. Demografisk utvikling, økt antall eldre, kommunens egne ambisjoner for de ulike tjenestene og investeringsbehov vil kunne være noen av hovedårsakene til fremtidig utgiftsvekst. Finansieringen av investeringsplanen, både i form av egenkapital og årlige rente- og avdragskostnader, vil båndlegge en stadig større del av kommunens årlige inntekter

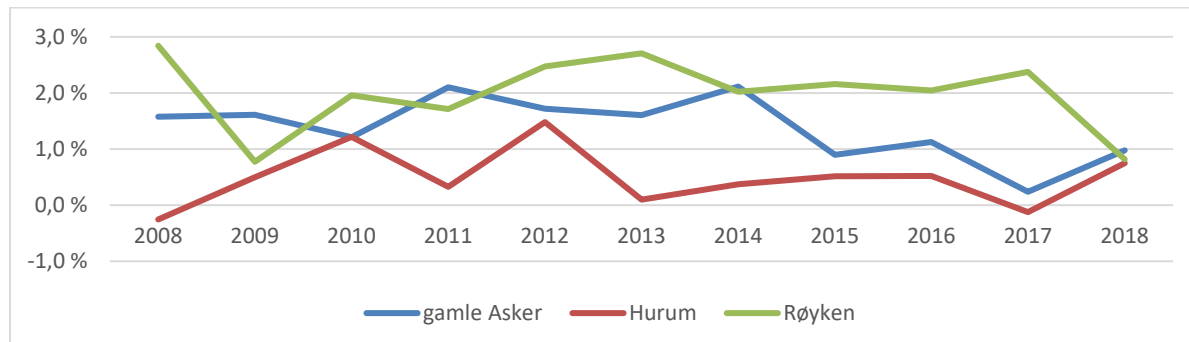
En velfungerende offentlig sektor er et fundament i den norske velferdsstaten. Norge har gode offentlige velferdsordninger, men må hele tiden spørre seg selv om vi løser oppgavene godt nok. Digitalisering og automatisering endrer hvordan varer og tjenester produseres. Bruk av ny teknologi og automatisering av arbeidsprosesser kan frigjøre ressurser til andre deler av økonomien. En digital økonomi kan bidra til vekst og sysselsetting ved å skape grunnlag for nye tjenester, investeringer og innovasjon, lette tilgangen til større markeder og redusere ulempene med store avstander. Det offentlige må gå foran med digitalisering av tjenester og funksjoner.

Hvor fremtidig boligbygging vil skje, og om eksisterende infrastruktur er god nok for å møte behovene i befolkningen, vil også ha stor betydning for kommunens fremtidige økonomi. Det er viktig å legge til rette for rask utbygging og innflytting i nye utbyggingsområder, slik at ny kapasitet i sosial infrastruktur utnyttes raskt.

Askers demografi

Befolkningsvekst kan gi positive og negative effekter. Den bidrar til en yngre befolkning, ettersom veksten i hovedsak består av fødte eller av tilflyttere, som ofte er i arbeidsfør alder. Dette bidrar til en bedre kommuneøkonomi i form av økte skatteinntekter.

Figur 1 Prosentvis befolkningsvekst per år.

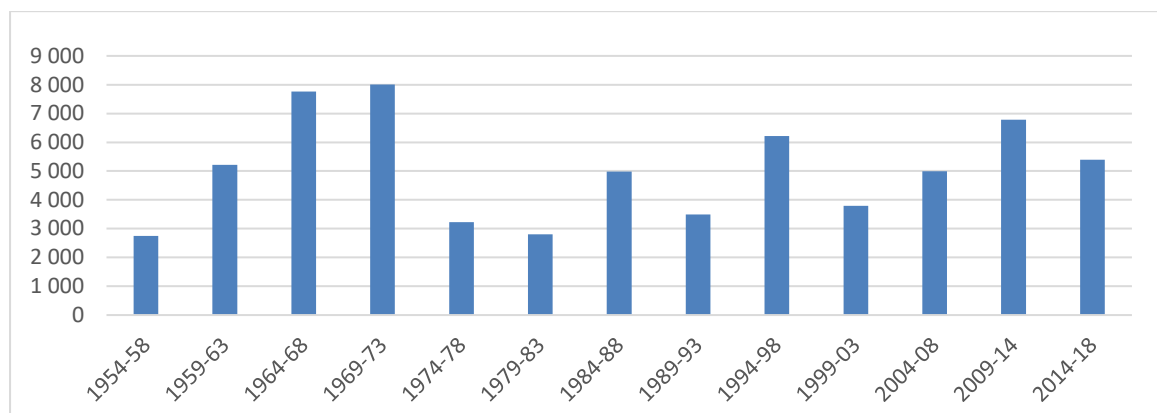

Kilde: SSB

En høy befolkningsvekst over tid innebærer ofte også at kommunen må etablere nye skoler, barnehager, fritidsanlegg, boliger for heldøgns omsorg, blant annet. Vekst vil også kunne legge press på samferdselsårene og kollektivtilbudet i kommunen.

Siden 1950 har periodene med høyest befolkningsvekst vært i 60-årene for gamle Asker og Røyken. Hurum hadde høyest vekst på 70-tallet.

Figur 2 Befolkningsvekst i 5-årsintervaller, Asker. 1958-2018.

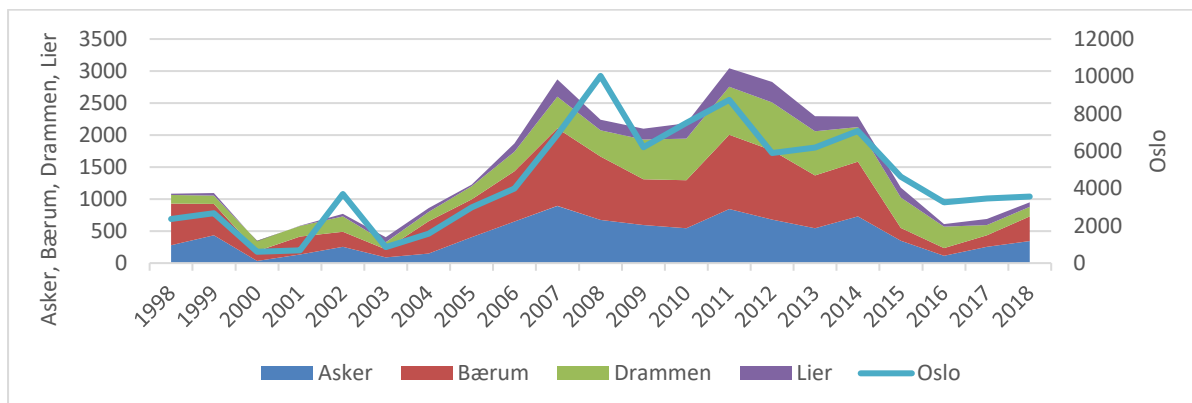

Kilde: SSB

Den høyeste veksten for Asker de siste 60 årene var på 60-tallet. Da ble privatbilen allemannseie, og det ble enklere for flere å bosette seg utenfor de større byene i Norge. Dette var også en periode hvor det ble bygget svært mange boliger i Norge (tall på kommunenivå er ikke tilgjengelig).

Det har siden Schengen-utvidelsen i 2007 også vært høy arbeidsinnvandring til Norge og til Asker. De siste par årene har arbeidsmarkedene bedret seg i flere østeuropeiske land, arbeidsinnvandringen har avtatt, og den forventes ikke å øke igjen, ifølge SSB.

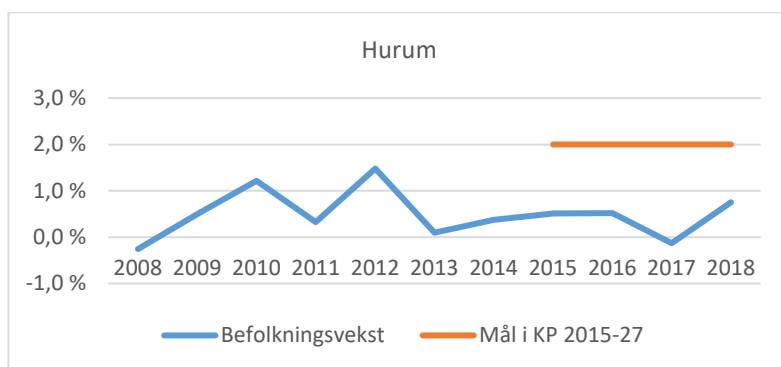
Figur 3 Netto innvandring per år.

Kilde: SSB.

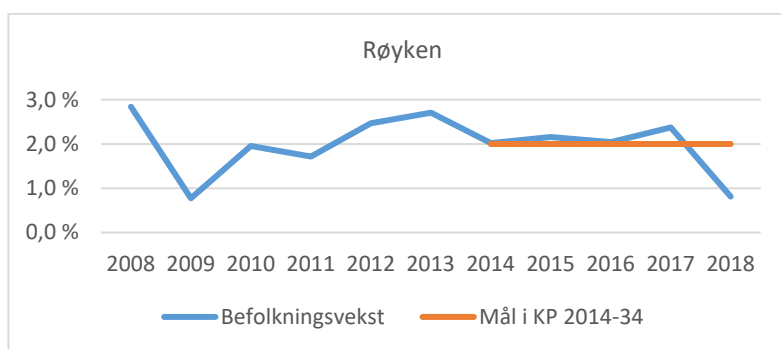
I gjeldende kommuneplaner (KP) har gamle Asker hatt mål om en årlig befolkningsvekst på 1,5 %. Røyken og Hurum har begge hatt mål om vekst på 2 %.

Figur 4 Befolkningsvekst: Mål i gjeldende kommuneplaner (KP) og faktisk vekst.

For Røyken betyr en vekst på 2 % rundt 450 personer, og for Hurum knappe 200 personer.

For gamle Asker sin del betyr en årlig befolkningsvekst vekst på 1,5 % drøye 900 personer.

For den nye kommunen i 2020 vil en vekst på 1,5 % tilsvare en økning på rundt 1400 personer i året.

I kommuneplanperioden har Røyken nådd vekstmålet, med unntak av et fall i 2018. Asker og særlig Hurum har ligget under målet i hele planperioden.

Kilde: SSB og kommuneplanene

Lokalområder

Asker kommune er inndelt i 12 geografiske statistikkområder.

Figur 5 Lokalområdene i Asker.

Områdene er basert på senterstrukturen i intensjonsavtalen for kommunereformen. Der navngis Asker sentrum som kommunesentrum samt ni lokalsentra med definert lokalsenter:

- Holmen
- Vollen
- Heggedal
- Dikemark
- Slommestad
- Røyken
- Spikkestad
- Sætre
- Tofte

I tillegg kommer lokalområdene Nesøya og Klokkarstua (uten lokalsenter).

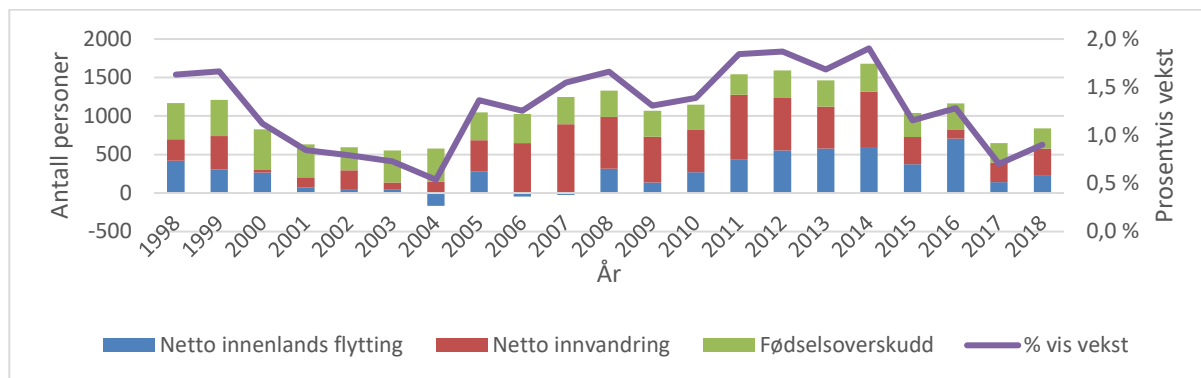
Nesøya er geografisk adskilt fra Holmenområdet ellers og har stor nok folkemengde til å være eget lokalområde.

Klokkarstua har riktignok mindre folketall enn de øvrige lokalområdene, men er et stort geografisk område, og derfor definert som eget lokalområde.

Endringene i folkemengden: Fødselsoverskudd og flyttinger

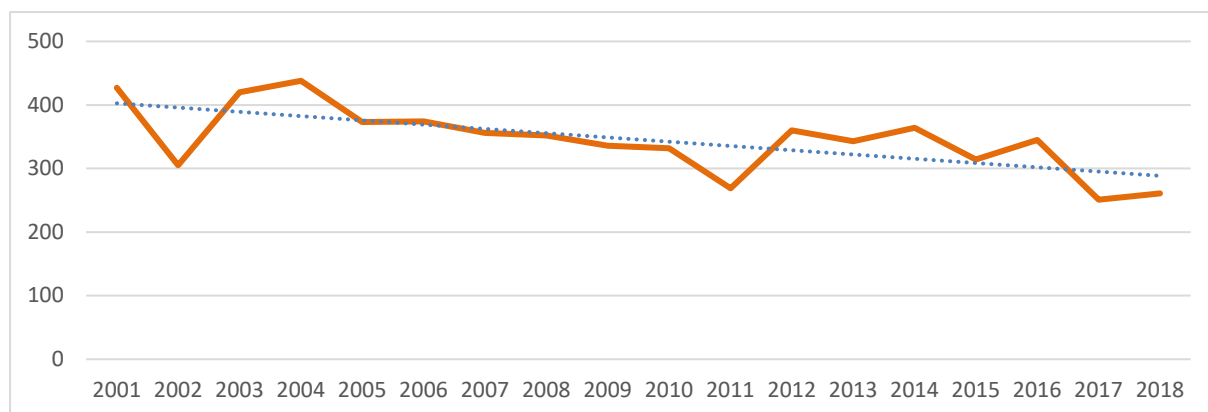
Endringer i folkemengde deles opp i tre: fødselsoverskudd (fødte minus døde), netto innenlands flytting, netto inn-/ og utvandring.

Figur 6 Endringer i folkekemengde i Asker per år.

Det fødes i snitt 890 barn i Asker og 550 personer dør hvert år (snitt av perioden 2000-2018). Fødselsoverskuddet for kommunen totalt ligger på 340 i snitt for perioden, men trenden viser at fødselsoverskuddet blir stadig mindre.

Figur 7 Fødselsoverskudd (fødte minus døde). Faktiske tall og trendlinje. Asker.

Kilde: SSB.

Tabell 1 Fødte og døde etter lokalområde, årlig snitt 2001-18. Avrundet til nærmeste tier.

	Fødte	Døde	Fødselsoverskudd
01 Nesøya	40	20	20
02 Holmen	110	70	40
03 Sentrum	290	200	90
04 Vollen	60	20	40
05 Heggedal	60	20	40
06 Dikemark	50	20	30
07 Slemmestad	80	50	30
08 Røyken	60	30	30
09 Spikkestad	40	20	20
10 Sætre	70	30	40
11 Tofte	30	40	-10
12 Klokkarstua	20	20	0
Asker	890	550	340

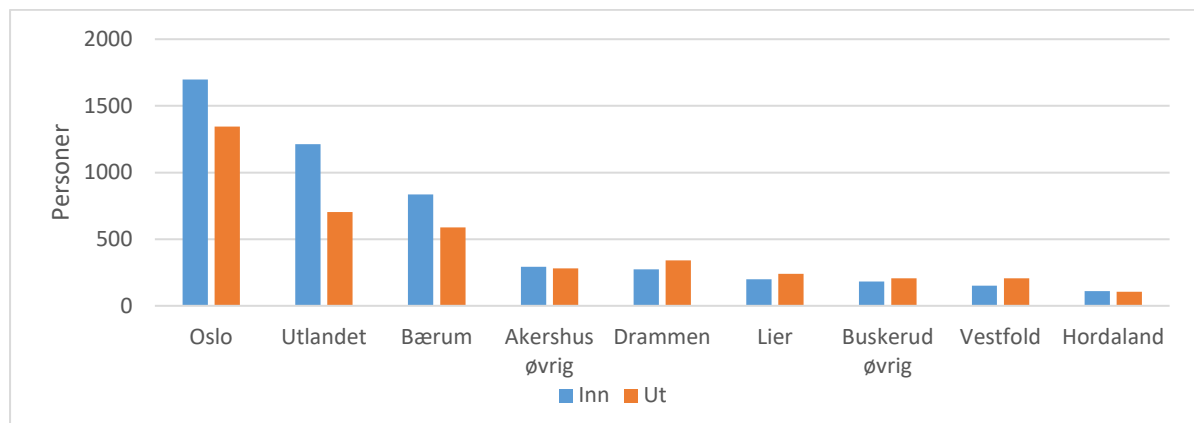
Kilde: SSB.

Flyttemønstre

Folk som flytter, flytter ofte ikke så veldig langt. De fleste flytter internt i skolekretsen, i kommunen, eller til nabokommunen. Gjennomsnittstall for flytting mellom kommunene 2010-17 viser høyest til flytting fra Oslo, dernest Bærum. Utflyttingen viser tilsvarende mønster.

Nettoflyttingen fra Oslo og Bærum viser et overskudd, men flere flytter fra Asker til Drammen enn motsatt.

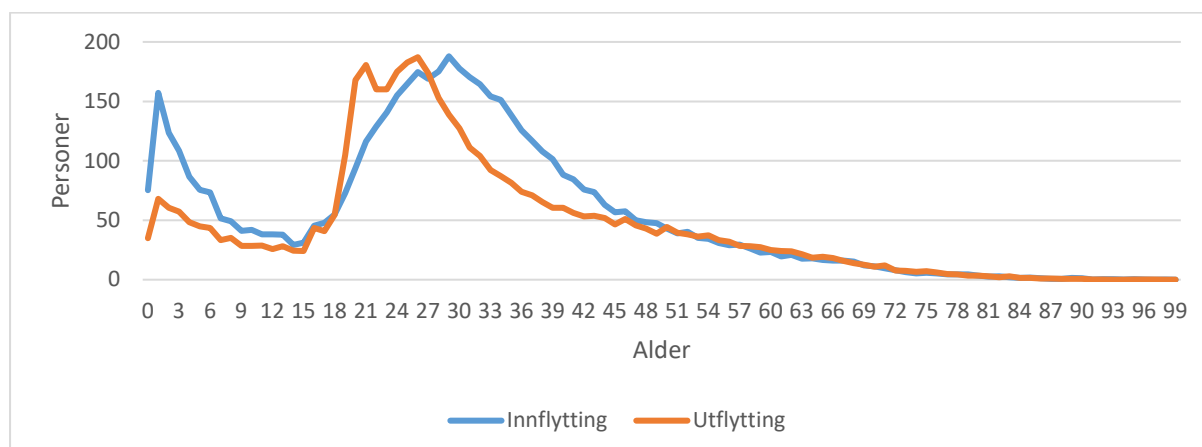
Figur 8 De største flyttestrømmene til/ fra Asker, årlig snitt for 2010-2017.

Kilde: Kompas.

Noen fellestrekk for våre kommuner er at mange flytter ut i 20-årene. Dette er en naturlig årsak fordi det ikke er høyskoler eller universiteter i nærområdet. 30-åringene og barn under skolealder står for den største tilflyttingen, barnefamiliene. Det er derfor en merkbar differanse mellom antall fødte barn i kommunen og antall barn som begynner i første klasse.

Figur 9 Inn- og utflytting etter alder, snitt per år (2005-17). Asker.

Kilde: Kompas.

Alderssammensetning

Som Norge for øvrig, er Asker inne i en periode hvor befolkningen blir eldre. Dette kommer blant annet til uttrykk i befolkningens snittalder, som er økende. Årsakene er at befolkningen har bedre helse og lever lengre, og at de store etterkrigskullene er blitt pensjonister. Det er antatt at denne trenden ikke vil fortsette lineært over lang tid, men påvirkes av svingningene i størrelsen på barnekull. En faktor som er forbundet med mer usikkerhet er forventet levealder i framtiden.

Gjennomsnittsalderen i dag er 38 i Røyken, 39 i gamle Asker og 43 i Hurum. Snittalderen er et uttrykk for både flere i de eldre aldersgruppene, og at det fødes færre barn per kvinne. SSB anslår at snittalderen i 2040 er 43 for Norge og for gamle Asker, 42 for Røyken og 49 for Hurum (hovedalternativet).

Tabell 2 Aldersfordelt folkemengde etter lokalområde. 2019.

	0 -15 år	16 - 66 år	67 - 79 år	80 år +	Folkemengde
01 Nesøya	23 %	63 %	10 %	4 %	4 583
02 Holmen	21 %	65 %	9 %	4 %	12 767
03 Sentrum	20 %	63 %	11 %	5 %	29 416
04 Vollen	23 %	68 %	7 %	2 %	5 447
05 Heggedal	22 %	65 %	10 %	3 %	5 447
06 Dikemark	20 %	70 %	7 %	2 %	4 527
07 Slemmestad	20 %	66 %	11 %	3 %	8 988
08 Røyken	22 %	64 %	10 %	3 %	5 427
09 Spikkestad	21 %	64 %	11 %	4 %	4 654
10 Sætre	20 %	64 %	13 %	3 %	7 052
11 Tofte	15 %	65 %	15 %	5 %	3 284
12 Klokkarstua	17 %	66 %	12 %	5 %	2 087
Asker	21 %	65 %	10 %	4 %	93 679

Kilde: Kompas.

Andelen barn og unge er i dag høyest i Nesøya, Vollen, Heggedal og Røyken lokalområder. Disse områdene har over en periode hatt stor boligbygging. Dette medfører naturlig nok tilflytting, og ofte av par i etableringsfasen. Etter hvert som utbyggingen av et område blir ferdig, vil det være høye barnetall i en periode. Barna vokser opp og forlater området, mens foreldrene blir gjerne boende i boligen. Barneandelen synker dermed, og med mindre nye boliger bygges er det ikke sikkert man får tilsvarende konsentrasjon av barnefamilier i området, fordi generasjonsskiftet skjer over en lenge periode – sammenlignet med utbyggingsperioden.

For de eldre aldersgruppene er det høyest andeler i Sentrum, Sætre, Tofte og Klokkarstua.

Husholdningssammensetning

I dag består omtrent en tredjedel av husholdningene i Asker av familier med barn under 18 år, en tredjedel av familier uten barn under 18 år, og en tredjedel av aleneboende. Siden 2005 har det vært en svak vridning i husholdningssammensetningen fra barnefamilier til aleneboende. Asker avviker fra landsgjennomsnittet ved at kommunen har flere familier, særlig med barn under 18 år, enn aleneboende.

Tabell 3 Husholdningstyper, Asker og Norge.

Husholdningstyper	Asker 2005	Asker 2018	Norge 2018
Aleneboende	30 %	31 %	39 %
Familier med barn i husholdningen*	36 %	33 %	36 %
Familier med barn uten husholdningen*	34 %	36 %	26 %

* Barn over 18 år regnes ikke som barn i tabellen

Kilde: SSB.

Vi ser et tilsvarende mønster i husholdningsstørrelsene. Det er generelt en svak vridning mot mindre husholdninger, og andelen husholdningene med fire personer eller mer har minket noe sammenlignet med husholdninger med mindre enn tre personer. Den husholdningsstørrelsen som har økt mest siden 2005 er to-personhusholdningen som har økt med 3,4 % på landsbasis.

Tabell 4 Størrelsen på husholdninger i prosent.

	1 person	2 personer	3 personer	4 personer	5 personer +
gamle Asker					
2005	29,9 %	27,7 %	14,5 %	18,9 %	9,1 %
2018	31,1 %	30,2 %	14,9 %	17,3 %	6,5 %
Hurum					
2005	32,5 %	30,4 %	14,9 %	15,1 %	7,1 %
2018	33,7 %	34,0 %	14,7 %	12,2 %	5,4 %
Røyken					
2005	26,9 %	29,9 %	16,5 %	18,6 %	8,1 %
2018	28,7 %	31,8 %	16,8 %	16,4 %	6,3 %
Norge					
2005	38,1 %	27,6 %	13,3 %	13,4 %	7,7 %
2018	38,5 %	31,0 %	12,7 %	12,0 %	5,8 %

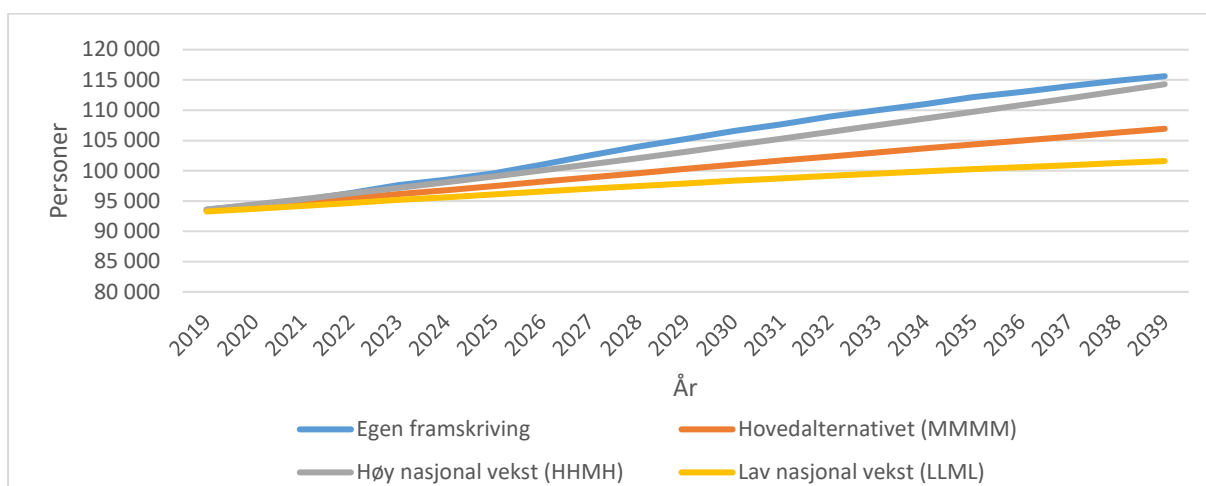
Kilde: SSB.

Befolkningsutvikling mot 2040

SSB lager nye befolkningsframskrivninger annethvert år, og nyeste framskriving er fra juni 2018. Faktorene fødte, døde og flyttemønstre er sentrale i framskrivingen. Faglige vurderinger definerer fruktbarheten og levealder i framskrivingsperioden, og makroøkonomiske analyser definerer framtidig innvandring. Flytting mellom kommuner i Norge defineres ut fra hvordan dette har vært de siste ti årene.

SSBs framskrivninger inneholder ikke lokale faktorer som boligutvikling, nærings- eller samferdselsutvikling. Framskrivningene vil derfor ikke stemme for alle, hvilket også SSB påpeker. På grunn av dette utarbeider de fleste store og mellomstore kommunene også sine egne framskrivninger.

Figur 10 Framskrivning for Asker. Alternativer fra SSB og egen framskriving.

Kilde: SSB/ Kompas.

Askers egen framskriving ligger noe høyere enn SSBs høy-alternativ. Dette skyldes blant annet at Askers egen framskriving tar inn planlagte større boligprosjekter. Et annet moment går på selve framskrivingsmodellen til SSB. Akershus fylkeskommune er ikke enig med SSB i at Akershus vil få så lav vekst som framskrivingen angir, og peker på at det kan være behov for korreksjon av modellen. Dette gir belegg for å framskrive høyere vekst enn hva SSB anslå.

Framskrivningene, både egne og SSBs, er ikke fasiter på framtidig utvikling. De viser ulike utviklingsløp, gitt ulike forutsetninger.

I kommunens egen framskrivning anslås Asker å vokse med ca. 22 000 personer mot 2040. Det er en samlet vekst på 24 %. SSB anslår en vekst på 13 000 personer, dvs. 14 % i sitt hovedalternativ.

Aldersgruppe	2019	2039
0-17 år	23 %	21 %
18-29 år	13 %	12 %
30-49 år	27 %	26 %
50-66 år	22 %	21 %
67-79 år	10 %	13 %
80 år +	4 %	7 %

Mot 2040 vil alderssammensetningen endre seg og vi vil bli flere eldre. Utover perioden vil aldersgruppene under 67 år vokse i mindre grad enn aldersgruppene over 67.

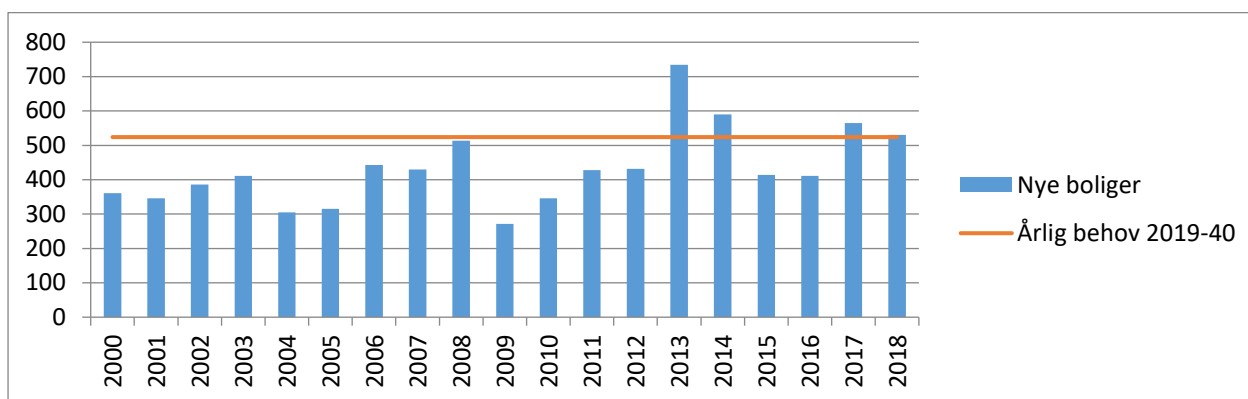
Kapittel 1: Stedsutvikling, areal og transport

Dette kapitlet belyser sentrale temaer for samfunnsutviklingen i kommunen: befolkningsutvikling og boligproduksjon, næring, stedsutvikling, blå og grønne strukturer, og samferdsel. Kunnskap om disse temaene er nødvendig for å gjøre veivalg i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Boliger

Befolkningsframskrivingene (SSB Høy og eget hovedalternativ) anslår en årlig befolkningsvekst på 1,1 % i gjennomsnitt. Denne veksten utgjør 11 000 nye husholdninger i kommunen.¹ Dermed må 11 000 boliger bygges i perioden 2019-40 for å møte veksten. Det vil si ca. 525 boliger i årlig gjennomsnitt.

Figur 11 Sammenligning av historisk boligbygging per år og årlig boligbyggebehov fram mot 2040.

Kilde: Kompas/ SSB.

De siste ti årene har samlet boligproduksjon for Hurum, Røyken og gamle Asker vært 472 nye boliger i årlig gjennomsnitt. For å møte befolkningsveksten må boligproduksjonen bli større enn hva den har vært de siste årene.

Tabell 5 Boligproduksjon 2009 – 2018 vs. mål i gjeldende kommuneplaner.

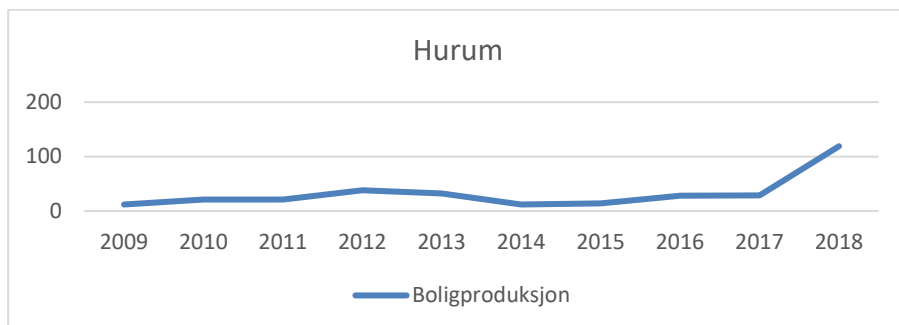
	Total boligproduksjon (årlig snitt)		Mindre boliger (rekkehus, tomannsbolig, leilighet)	
	Mål i gjeldende KP	Bygging 2009-18	Mål i gjeldende KP	Bygging 2009-18
Hurum	Ikke angitt	33	5 %	76 %
Røyken	260	131	Lav	61 %
gamle Asker	350	309	75 %	66 %
Asker	-	472	-	65 %

Kilde: Kompas/ Asker kommune.

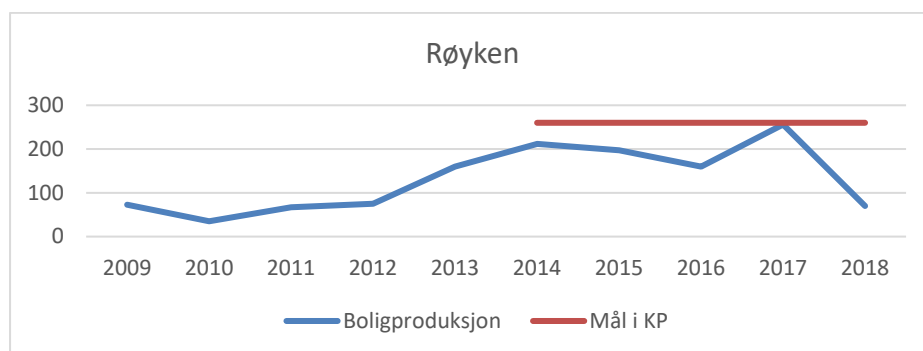
¹ Kilde for beregningene er Kompas, en modell hvor befolkningsframskrivingene er laget av Asker kommune, 2018.

Hurum har ikke hatt noe tallfestet mål for boligbygging, men 5 % av boligproduksjonen skulle bestå av mindre boliger/ leiligheter. 76 % av de nye boligene i Hurum de siste ti årene har vært leiligheter, rekkehus eller tomannsboliger. Tallene for Hurum er basert på de store utbyggingsprosjektene i Sætre sentrum.

Figur 12 Boligproduksjon i kommunene sammenlignet med mål i gjeldende kommuneplaner.

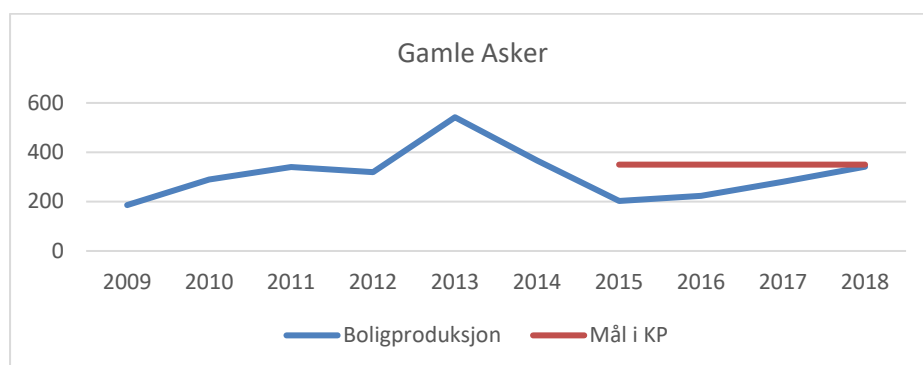

Røyken har i gjeldende kommuneplan mål om å bygge i gjennomsnitt 260 boliger årlig. Av disse er det et mål at eneboligandelen skal være høy. Statistikk for kommuneplanperioden (2014) viser at Røyken ikke har nådd målet om antall nye boliger. En relativt høy andel har vært mindre boliger (61 %).

Gamle Asker har hatt mål om å bygge i gjennomsnitt 350 boliger årlig, hvorav 75 % skal være konsentrert småhusbebyggelse (rekkehus, leiligheter/ tomannsboliger).

Det har ikke vært lagt opp til regulering av felt for eneboligbebyggelse. Det at det likevel bygges en relativt stor andel eneboliger skyldes i hovedsak at det på private eiendommer skilles ut deler av tomten (hagen) til nye boliger (eplehagefortetting). Kommunen heller ikke hatt produksjon som tilsvarer gjeldende mål.

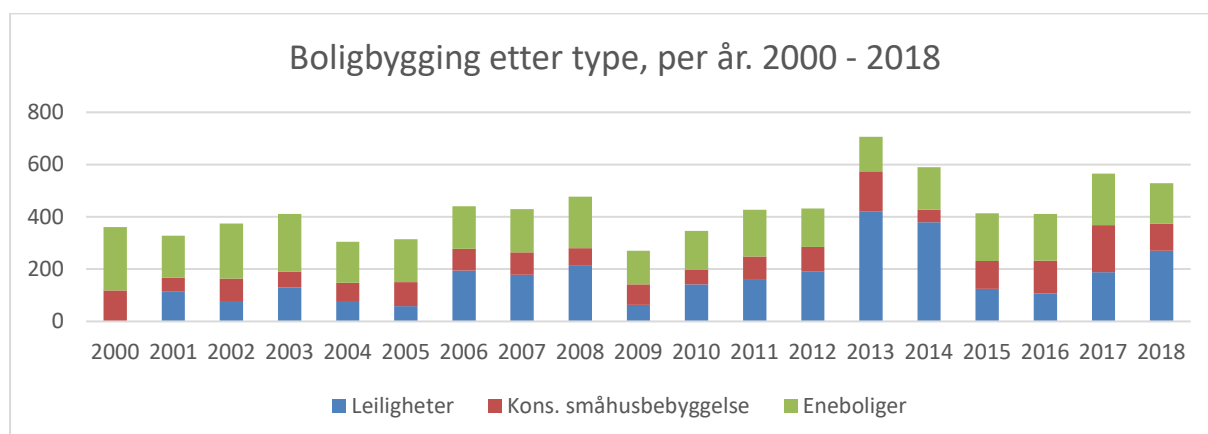
Kilde: SSB og kommuneplanene

Endringer i boligtypebehovet

I dagens kommuner er det en relativt stabil produksjon av eneboliger per år. I Hurum er det fullført rundt 10 eneboliger årlig i perioden 2009-18.

I Røyken lå eneboligproduksjonen før 2013 på 30-40 per år, men har deretter økt fra 2013 til rundt 70 eneboliger. I 2018 var antallet 33, men det er for tidlig å si om dette er begynnelsen på en ny trend eller et unntaksår.

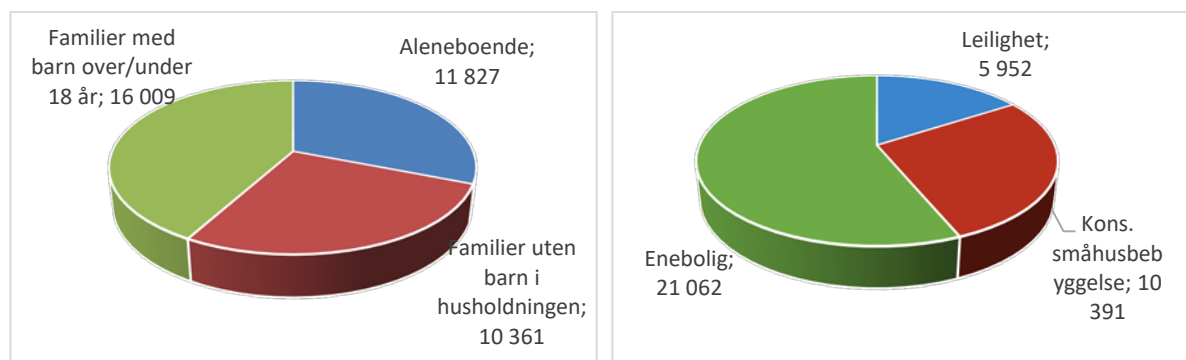
Figur 13 Boligbygging per år etter type. Asker.

Kilde: Kompas/ Asker kommune.

I gamle Asker har boligproduksjonen vært relativt jevn, på mellom 90 – 120 eneboliger årlig. Produksjon av leiligheter og rekkehus varierer fra år til år, avhengig av når boligprosjekter med mange enheter fullføres.

Figur 14 Husholdningssammensetning, sammenlignet med boligsammensetning. 2018. Asker.

Kilde: Kompas/ Asker kommune.

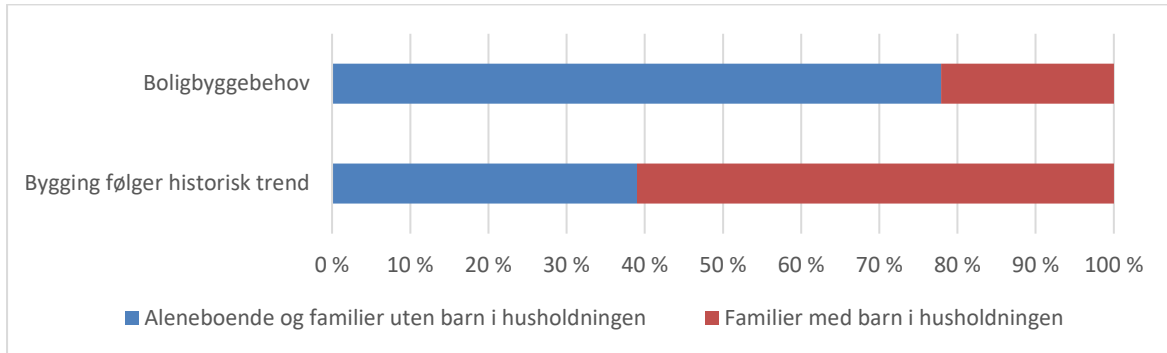
Som i Norge for øvrig, blir Askers befolkning eldre som følge av bedre helse og de store barnekullene etter krigen. Andelen barn og unge er derfor synkende, selv om antall fødte ikke går ned. SSBs prognoser viser at denne trenden fortsetter fram i tid.

Tabell 6 Behov for nye boliger mot 2040, etter husholdningstype.

Husholdningstype	Boligbyggebehov 2019-40	Snitt per år	Andel
Aleneboende	4 600	218	42 %
Familier uten barn i husholdningen	4 000	190	36 %
Familier med barn under/ over 18 år	2 400	116	22 %
SUM	11 000	524	

Samlet sett betyr dette at vi har en overvekt av små husholdninger i kommunen, som tilsammen utgjør 58 %. Framskrivninger viser at 78 % av de nye husholdningene mot 2040 vil være små, og husholdninger med barn vil utgjøre 22 %.

Figur 15 Behov for nye bolig 2020-2040 etter type, sammenlignet med historisk bygging siden 2000

Kilde: Kompas/ Asker kommune. Tallene er simplificert, gjennom å sette likhetstegn mellom små husholdninger (Aleneboende og familier uten barn i husholdningen) og mindre boliger (rekkehus, leiligheter og tomannsboliger). Likeledes med store husholdninger (familier med barn) og store boliger (=eneboliger).

39 % av boligproduksjonen i Asker siden 2000 har bestått av boliger som er tilpasset små husholdninger. Det er 39 prosentpoeng lavere enn skissert framtidig boligbyggebehov. For å oppnå en bedre balanse i boligmassen bør det i fremtiden bygges flere mindre boliger.

Rett bolig på riktig sted

Boligkapasiteten i de tre kommunenes arealdeler viser at kommunen arealmessig har en betydelig boligreserve, noe som i utgangspunktet gir en handlingsfrihet. Det store tilfanget for boligformål reduserer imidlertid kommunens styringsmulighet for lokalisering av boligveksten. Samtidig er det stor variasjon i hvor utbyggingsklare områdene er (teknisk og sosial infrastruktur og transporttilbud). Mange felt mangler også kollektivtilbud, jf. regionale føringer om at veksten i personbiltransport skal løses med kollektivtransport, sykkel eller gange. Disse elementene fører til liten forutsigbarhet for utbyggerne, grunneiere og offentlige myndigheter (planlegging, utvikling og drift av tjenester, infrastruktur og transport).

Høyt prisnivå på boliger

Sentrale deler av Asker er pressområder med omfattende befolkningsvekst, høye boligpriser og en relativt ensartet boligmasse. Dette skaper utfordringer i forhold til å dekke etterspørselen etter boliger som dekker de ulike behov.

Boligprisene har steget i lang tid og Asker er et av områdene i landet med høyest boligpriser. De høye prisene gjør det vanskelig for husholdninger med lave eller middels lave inntekter, som ikke kvalifiserer seg til boligøkonomiske støtteordninger, å etablere seg i boligmarkedet eller bli boende i Asker. Effekten av de høye prisene forsterkes ytterligere av boligsammensetningen: mange eneboliger og få leiligheter.

Arbeidsplasser

Næring anslår et behov for 12 000 nye arbeidsplasser i perioden fram til 2040. Kommunen vil da ha totalt 49 000 arbeidsplasser i 2040. For å unngå et økende transportbehov, må flest mulig av arbeidsplassene lokaliseres i knutepunktene slik at arbeidstakerne har mulighet til å reise kollektivt til jobben. I tillegg må man reetablere arbeidsplasser i områder som Tofte og Dikemark, hvor mange arbeidsplasser er nedlagt.

Mer detaljert informasjon om temaet næring er i kapittel 2 Næring.

Egendekning

Egendekning (forholdet mellom bosatte som er sysselsatt og arbeidsplasser i en kommune) er ulik i dagens tre kommuner. Lav egendekning betyr at flere innbyggere må pendle ut av kommunen for å jobbe. Gamle Asker har høyest egendekning på 89 %, Røyken lavest med 49 % og Hurum 61 %. Samlet har den nye kommunen egendekning på 76 %. Over tid har det vært mindre endringer i dekningsgraden.

Pendling

Egendekningsgrad trenger ikke å ha sammenheng med hvor de sysselsatte i kommunen faktisk jobber. 55 % av de 35 000 arbeidsplassene i den nye kommunen er besatt av kommunens innbyggere. Arbeidstakere i andre kommuner pendler til de resterende 45 % av kommunens arbeidsplasser. Den største pendlerstrømmen inn er fra Oslo (12 %).

Av de 46 000 sysselsatte som bor i den nye kommunen, har 42 % av dem arbeid i kommunen, mens de resterende 58 % pendler ut av kommunen. Den største strømmen går til Oslo (27 %) og Bærum (16 %).

Den høye pendlingsandelen bunner antakelig i et stort utvalg av jobber i Osloregionen, samt at det er enkelt å pendle (både med kollektivtransport og privatbil). For mange er reisetiden like kort til Oslo som til andre områder i egen kommune. Andre årsaker er at bosatte har kompetanse det ikke finnes lokale arbeidsmuligheter for, eller at lokale arbeidsplasser blir borte. Som eksempel nevnes Södra cell på Tofte med 300 arbeidsplasser og Dikemark med 1000 arbeidsplasser.

Mye pendling gir trafiksikkerhetsutfordringer, dårligere fremkommelighet, økt støy- og luftforurensing og økte klimagassutslipp. Fremkommelighetsproblemene gir uforutsigbar reisetid for både busspassasjerer og privatbilister. Innbyggerne bruker altså mye tid til arbeidsreisen. Det er derfor viktig å etablere arbeidsplasser i kommunens definerte sentre, noe som gir om god stedsutvikling og trivelige lokalmiljøer.

ABC-prinsippet handler om å legge riktig type virksomhet på rett sted. Virksomheter med mange ansatte og lite transportbehov skal lokaliseres i sentre med godt kollektivtilbud, mens virksomheter med få ansatte og besøkende som har stort behov for transport av varer/produkter skal lokaliseres til områder med god biltilgjengelighet. Follestad næringspark er eksempel på C-virksomhet, mens kontorarbeidsplasser i Asker sentrum er type A.

Senterstruktur

Intensjonsavtalen fastslår at Asker sentrum er kommunesenter. De ni tettstedene Tofte, Sætre, Spikkestad, Røyken, Slemmestad, Vollen, Heggedal, Dikemark og Holmen er pekt ut som lokalsentre. I tillegg kommer nærsentrene.

Lokalsentrene skal være lokale servicesentre og ha møteplasser og tilbud innen kultur, underholdning og rekreasjon. De skal også ha et mer utvidet kollektivtilbud.

Nærsentrene skal være servicesentre og møteplasser hvor innbyggerne i nærområdet får dekket et enkelt handels- og servicebehov. De skal ligge i tilknytning til kollektivsystemet, ved en jernbanestasjon eller ved et busstopp.

Videreutvikling av tettstedene

Asker har etablerte tettsteder som kan videreutvikles med boligtilbud, forbedret kollektivtilbud, handel, service med tilgang til gode møteplasser, gode opplevelser og aktiviteter. Intensjonsavtalen trekker fram at stedsutviklingen skal basere seg på dagens kvaliteter, særpreg og kulturhistoriske verdier.

Helhetlig og god utvikling av tettstedene krever ressurser til planlegging, koordinering og bygging.

Viktige suksessfaktorer er strategisk samarbeid og dialog mellom kommunen, region/ stat, næringslivet og sivilsamfunnet.

Føringer fra intensjonsavtalen, samt nasjonale og regionale planer om at all trafikkøkning skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange, fordrer at arealutviklingen må bidra til redusert transportbehov. Koordinering med samferdselsmyndigheter og kollektivtrafikkeiere er avgjørende.

Det er viktig å balansere servicetilbudene tettstedene imellom. Handel er en viktig driver for stedsutviklingen, samtidig som handelslekkasje gir trafikkutfordringer. For å unngå økt transportbehov må det planlegges for lokal handel. Nye formålsbygg, som kultur-, idrett-, og fritidsarenaer, må etableres i sentrene for å øke tilgjengeligheten og redusere transportbehovet.

Befolkningsvekst vil stedvis utløse store kommunale investeringer, for eksempel innen teknisk infrastruktur (vei, vann, avløp), skoleutvidelse eller økt tjenestetilbud (se tabell 3). Det store investeringsbehovet tilsier at ikke alle sentrene kan videreutvikles samtidig. Kommunen må prioritere investeringer og satsingsområder i tråd med kommuneøkonomien.

Tabell 7 Befolkningsvekst i definerte sentre, status og utfordringer.

Lokalsenter/ kommune- senter	Status stedsutvikling (de største prosjektene)	Utfordring/ kommunale investeringsbehov
Holmen	Utbygging av vestre Billingstad er igangsatt	Utvidelse av Hvalstad skole ligger i forslag til Handlingsprogram
Asker sentrum, kommune-senter	Utbygging av Høn/ Landås er igangsatt Elvely forberedes for igangsetting Utbygging av Føyka er ikke igangsatt	Behov for ny barneskole etter 2025 Flytting av varmestue ligger i forslag til Handlingsprogram Utbygging av Føyka er avhengig av beslutning i Asker skiklubb
Dikemark	Planarbeid er igangsatt	
Heggedal	Utbygging av Heggedal sentrum er igangsatt	
Vollen	Utbygging er ferdig, kun mindre prosjekter gjenstår (er i prosess)	
Slemmestad	Planarbeid pågår på Vaterland Utbygging av Rortunet er igangsatt Utbygging av Bjerkås er igangsatt	Utbyggingsavtale er godkjent, gjennomføring følges opp i forslag til Handlingsprogram
Røyken	Planarbeid pågår i Røyken sentrum	Er avhengig av vann- og avløpsinvestering
Spikkestad Sætre	Planarbeid pågår i Spikkestad sentrum Utbygging pågår i Sætre sentrum Planarbeid pågår på Øra	Er avhengig av vann- og avløpsinvestering Er avhengig av vann- og avløpsinvestering, samt avklare faresone
Tofte	Planarbeid vurderes igangsatt	

Landbruk, grønne og blå strukturer

Kommunen har flere verdifulle, store og sammenhengende naturområder, kulturmiljøer og landbruksområder. Av kommunens samlede areal på 376 km², utgjør landbruk, natur- og friluftsområdene til sammen 324 km², hvorav 41 km² er dyrket og dyrkbar jord.

Tabell 8 Arealbruk i Asker. 2019.

Type areal	Km ²
Bart fjell, grus- og blokkmark	2,7
Bebygd område for landbruk og fiske	2,4
Boligbebyggelse	24,9
Ferskvann	13,4
Fritidsbebyggelse	4,5
Grønne områder, idretts- og sportsområder	2,4
Helse- og sosialinstitusjoner	0,4
Jordbruksareal	40,6
Kultur og religiøse aktiviteter	0,2
Næring, offentlig og privat tjenesteyting	4,1
Skog	254,9
Transport, telekommunikasjon og teknisk infrastruktur	13,8
Uklassifisert bebyggelse og anlegg	4,0
Undervisning og barnehage	0,9
Våtmark	1,7
Åpen fastmark	5,7
Sum	376,7

Kilde: SSB 09594

I perioden 2009 – 2019 er det i den nye kommunen omdisponert ca. 2 km² dyrket eller dyrkbar jord til annet enn landbruk. 1,4 km² av dette arealet var registrert som dyrket jord, og de øvrige 0,6 km² var dyrkbar jord.

Tabell 9 Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk. 2009-2018. km².

Kommune	2009-2018	
	Dyrka jord	Dyrkbar jord
Hurum	0,707	0,5
Røyken	0,297	0,003
Gamle Asker	0,365	0,083
Asker	1,369	0,586
Bærum	0,128	0,02
Drammen	0	0,011
Lier	0,284	0,016

Kilde: SSB 07903

Gårdsbruk

Som følge av nedbygging av dyrket mark, er antall gårdsbruk i kommunen redusert i perioden 2008-2018.

Tabell 10 Antall gårdsbruk i Asker (med/ uten husdyr).

	2008	2018	Endring
Hurum	82	82	0
Røyken	82	70	-12
gamle Asker	82	58	-24
Sum Asker	246	210	-36

Kilde: SSB 06459; 08646

Blå strukturer

Asker tilhører vannregionene Glomma og Drammensfjorden/ Breiangen. Vannforskriften krever at alt vann som rennet til de to fjordene er i kjemisk og økologisk god tilstand. Et godt vannmiljø er viktig for livet i vann, matproduksjon, drikkevannsforsyning og for rekreasjon og friluftsliv. Folkehelseprofilene viser at kvaliteten på drikkevannet er god i kommunene, men leveranse av drikkevann er ustabil i Hurum.

God vannforvaltning gjør lokalsamfunnet bedre rustet og forberedt for framtidens klimautfordringer, eksempelvis ekstremnedbør og flom. Oppfølging av vannforskriften krever samarbeid mellom ulike myndighetsnivåer om en helhetlig vannforvaltning. Kommunen er ansvarlig for å stille krav om avbøtende tiltak eller sikring mot stormflo, ras og oversvømmelser i all arealutvikling.

Flere av vannforekomstene (vann, vassdrag og sjø) i Asker er utsatt for forurensing og det er nødvendig med tiltak som bedrer miljøforholdene. Som sektormyndighet har kommunen en sentral rolle med å disponere og utvikle arealer og samtidig ivareta vannforekomstene. Gjennom å styrke de blågrønne strukturene langs elver og bekker øker stedskvaliteten og artsmangfoldet gis bedre premisser.

Tabell 11 Kystlinje i km. (Sist oppdatert av SSB 2009).

	Kystlinje fastland	Kystlinje øyer	Sum kystlinje
Hurum	70,4	12,2	82,6
Røyken	29,5	16,3	45,8
gamle Asker	24,3	44,0	68,3
Sum Asker	124,2	72,5	196,7

Kilde: SSB 01405 (avslutta serie). Summen for samlet kystlinje vil variere fra beregning til beregning, avhengig av målestokk ved beregningen.

Asker har en lang kystlinje og store strandsonerealer (100-metersbeltet). SSB har analysert hvor store deler av strandsonen som er potensielt allment tilgjengelig for fri ferdsel. Disse områdene er definert som areal som er lengre enn 50 meter fra nærmeste bygg på over 15 m².

Tabell 12 Strandsonereale (km²), 2018. Øyer uten fastlandsforbindelse er ikke inkludert. Elver og innsjøer er inkludert.

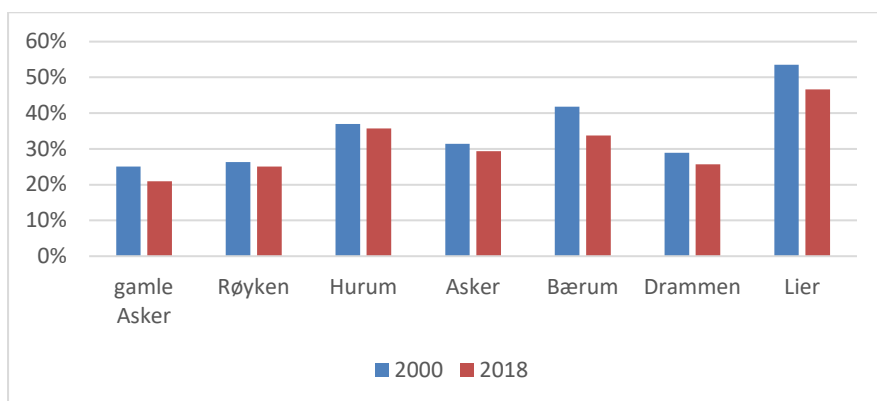
Type areal	Hurum	Røyken	gamle Asker	Asker	Bærum	Drammen	Lier
Bygningsnært areal < 50 m*	3,90	1,88	2,35	8,14	1,74	0,94	0,41
Dyrket mark	0,05	0,16	0,16	0,36	0,00	0,04	0,15
Jernbaneareal	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05	0,01
Potensielt tilgjengelig strandsonereale	2,34	0,74	0,71	3,78	0,97	0,40	0,54
Veiareal	0,27	0,16	0,15	0,58	0,16	0,13	0,05
Strandsonereale samlet	6,56	2,94	3,37	12,86	2,86	1,56	1,15

* Strandsonereale som er bebygget (bygningers grunnflate uansett bygningstype) eller ligger 50 meter fra ytterveggen til følgende boliger, industribygninger eller hoteller. Naust ol. Er ikke med.

Kilde: SSB 08917

I Asker og alle de nærmeste nabokommunene har allmennhetens potensielle tilgang til fri ferdsel blitt redusert de siste 18 årene. Sammenlignet med nabokommuner er tilgangen minst i gamle Asker i dag. Siden 2000 har Bærum (8 %) og Lier (7%) hatt størst prosentvis nedgang.

Figur 16 Potensielt tilgjengelig strandsonereale i prosent av alt strandsonereale. Øyer uten fastlandsforbindelse er ikke inkludert.

Kilde: SSB 08917

Transport

Befolkningen i Oslo og Akershus de siste 20 år har økt med 20 %, det samme har antall arbeidsplasser og transportarbeidet. Biltrafikken over bygrensen (Oslo) har ikke økt, men kollektivandelen har økt med 70 %. Dette er bildet av en vellykket samferdselspolitikk, med nye dobbeltspor og mange nye tog- og bussavganger, samt etablering av Ruter, enklere billettsystem og samt høy subsidiering av billetter.

Utenfor sentrale strøk, er imidlertid den økte transporten dekket med biltrafikk. Dette resulterer i økte køer, barriere, støy og forurensing på hovedveiene. Ulempene rammer spesielt områdene utenfor sentrum, fordi det nettverksbaserte kollektivsystemet er bygget til den regionale byen Asker og ikke utenfor.

Figur 17 Transportpyramiden

Kilde: Statens vegvesen og Transportøkonomisk institutt (TØI)

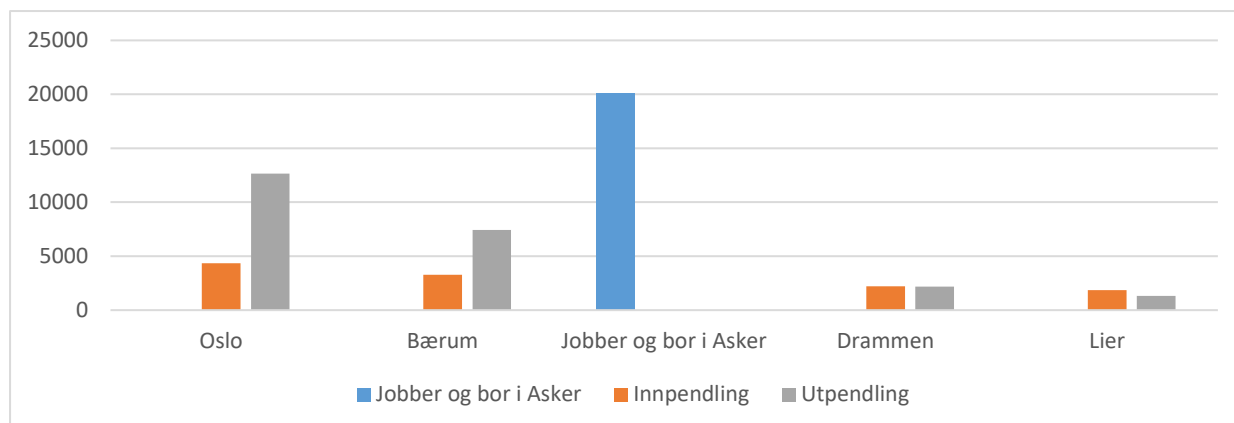
Med bakgrunn i målsetning av større andel kollektiv, sykkel og gange, har Statens vegvesen og TØI utviklet «transportpyramiden». Pyramiden viser sammenhengen mellom transportmiddelvalg og arealutvikling. Arealplanlegging er «grunnsteinen» og det mest effektive utbyggingsprinsippet er å legge bolig- og næringsveksten til områder med høyfrekvent kollektivtilbud (helst tilbud om både tog og buss). Kommunen er arealmyndighet og ansvarlig for lokalisering av vekstområdene. Ved å koordinere arealutvikling og eksisterende kollektivtilbud, oppnås forutsigbarhet for nye og gamle innbyggere, grunneiere og kommunen selv. Planleggingsprinsippet er i tråd med statlige føringer og bidrar til at køene på hovedveinettet ikke blir enda lengre.

Konkret dreier det seg om å lokalisere boligområder, arbeidsplasser og service på steder med godt kollektivtilbud. I tillegg må et godt tilbud for gange, sykling og matebusser være etablert.

Trafikktall og reisevaner

Asker kommune har stor pendlerandel; 27 000 personer pendler daglig ut av kommunen, mens 16 000 personer pendler inn til kommunen.

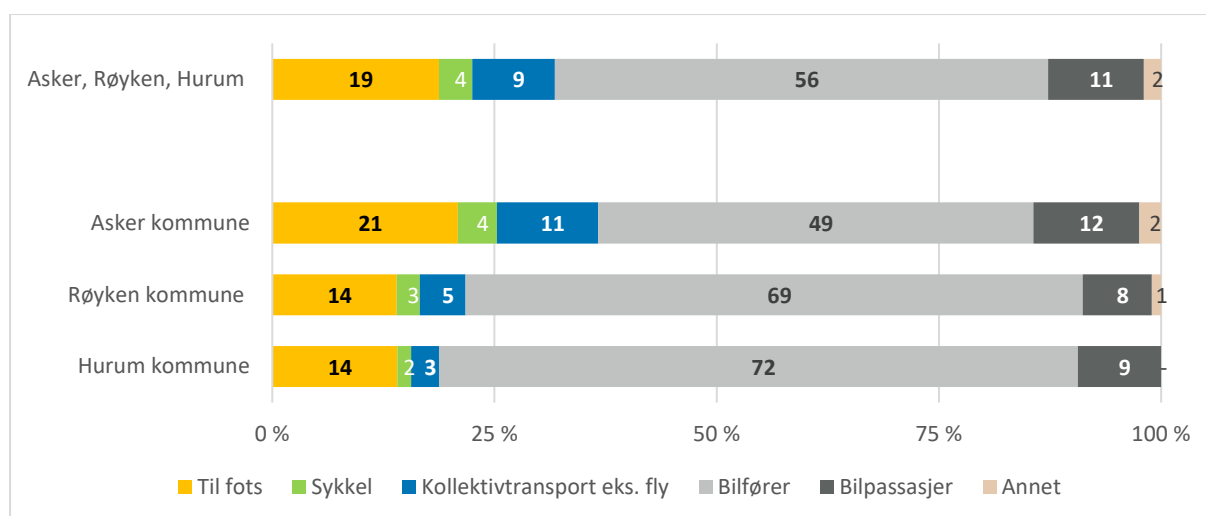
Figur 18 De største pendlerstrømmene til og fra og i Asker. 2018.

Kilde: SSB 03321

Det er interne forskjeller i kommunene for fysiske veianlegg, kollektivtransport og tilrettelegging for sykling og gange. I store deler av gamle Asker og til dels Røyken kommune tilbys et godt kollektivtilbud. Lenger sør i kommunen avtar kollektivtilbudet, med færre ruter og sjeldnere avganger. Dette henger sammen med lavere befolkningsmengde og passasjergrunnlag.

Figur 19 Transportmiddelfordeling på daglige reiser (prosent). N-RVU 2016/17.

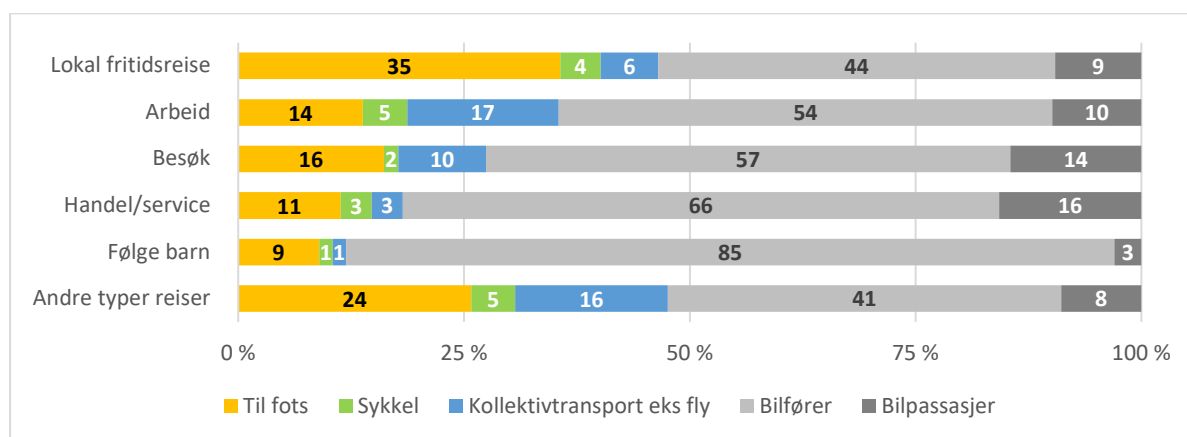

Kilde: Urbanet Analyse. Reisevaner i nye Asker kommune: Asker, Røyken og Hurum. Rapport 123/2019.

Nasjonal reisevaneundersøkelse 2016/2017 har følgende hovedfunn for Asker:

- Over halvparten har tilgang til mer enn en bil
- Et flertall av de yrkesaktive kan parkere gratis hos arbeidsgiver
- Befolkningen i Asker kommune reiser mer miljøvennlig enn i Røyken og Hurum
- Følgereiser er i hovedsak bilbaserte, mens fritidsreiser ofte er til fots
- 30 % av bilreisene er under 3 kilometer
- 3 av 4 reiser foregår innad i egen kommune

Figur 11 Transportmiddelfordeling fordelt etter reisemål. Bosatte i gamle Asker. Røyken og Hurum samlet. N-RVU 2016/17

Kilde: Urbanet Analyse. Reisevaner i nye Asker kommune: Asker, Røyken og Hurum. Rapport 123/2019.

Kollektivandel med buss viser en positiv trend. Ruter opplyser om 9,7 % vekst i passasjertrafikken i 2017 og 3,8 % i 2018. Tallene gjelder for dagens Asker kommune samt enkelte linjer i Røyken og Hurum (som kjøres av Ruter).

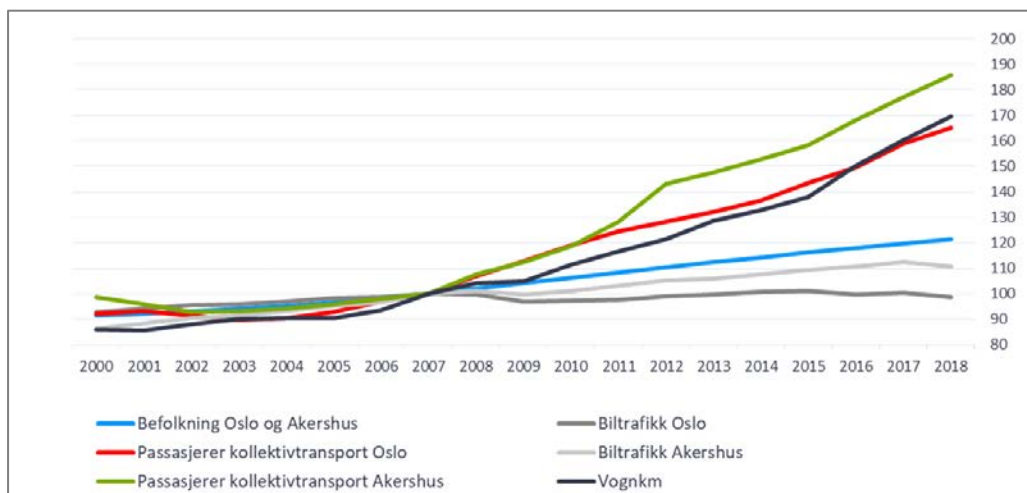
Tabell 13 Antall påstigende busstrafikanter i utvalgte korridorer, 2017.

Antall påstigende busspassasjerer i pr yrkesdøgn	Passasjer/dag
Slemmestadveien (Bærum grense – Sætre/ Røyken)	9 000
Drammensveien	5 000
Kirkeveien	2 400
Drammen-Midtbygda-Sætre	1 600
Drammen-Tofte-Sætre	700
Verket-Åsheim-Sætre	160

Kilde: Ruter.

Ser man på sammenhengen mellom befolkningsvekst og ulike transportvariabler, ser man en positiv utvikling for Oslo og Akershus. De siste 15 årene har det vært en jevn befolkningsvekst. Andel kollektivtransport i Akershus har økt betydelig siden 2010. Samtidig har biltrafikken over bomsnittene i/ rundt Oslo hatt en nedgang. Nasjonal reisevaneundersøkelse viser at bilandel til/ fra arbeid i Oslo er lav, mens den er høy for arbeidsreiser til Asker og Bærum.

Figur 20 Transportutvikling i Oslo og Akershus for kollektivtransport og biltrafikk.

Kilde: Ruter

Når det gjelder togtrafikk, rapporterer Vy at antall påstigende togtrafikanter er i jevn vekst.

Tabell 14 Påstigende togtrafikanter ved utvalgte stasjoner 2016-18:

	Prosentvis vekst 2016-18	Passasjer per dag 2018
Asker stasjon	17 %	12 000
Billingstad stasjon	13 %	1 100
Heggedal stasjon	14 %	1 000
Røyken stasjon	12 %	700
Spikkestad stasjon	15 %	800

Kilde: Vy.

Å sykle til stasjonen for å ta tog videre er attraktivt ved Asker stasjon. Per dato er 730 sykkelparkeringsplasser tilgjengelig, derav 380 i sykkelhus og sykkelhotell, og 350 plasser utenfor (med og uten tak). Jevnlige tellinger av parkerte sykler viser en stadig økende bruk, særlig i sommerhalvåret. Vintertallene viser ikke tilsvarende trend som sommertallene, antakelig som følge av mer krevende værforhold.

Tabell 15 Parkerte sykler ved Asker stasjon. Gjennomsnittstall.

År/ sesong	2013	2014	2018
Sommer	322	386	445
Vinter	148	200	144

Kilde: Egen telling, Asker kommune.

Det går hurtigbåt mellom Slemmestad, Vollen og Aker brygge. Sambandet drives av Ruter og har tre avganger morgen og ettermiddag. I 2018 fraktet båten gjennomsnittlig 500 passasjerer per døgn én vei.

Hovedveiene nord i kommunen har stor trafikkbelastning, noe som gir forsinkelser, barrierewirkning, samt støy- og luftforurensing. Særlig gjelder dette E18, Drammensveien, Slemmestadveien og Røykenveien. Trafikkbelastningen resulterer i fremkommelighetsproblemer for både busser, næringstrafikk og privatbil. I rushperiodene har alle trafikantgrupper uforutsigbar reisetid, med betydelige køer inn mot Asker sentrum, på Slemmestadveien og på Røykenveien. Når det er kø på E18 fylles i tillegg Kirkeveien opp med gjennomgangstrafikk.

Veisystemet i og rundt Asker sentrum er overbelastet. Det foreligger kommunedelplan for ny E18 og nordre del av Røykenveien, men realisering ligger over ti år fram i tid. For å unngå enda dårligere mobilitet de neste 15 årene (kommuneplanperspektivet), må videreutvikling av kommunen ta utgangspunkt i dagens veisystem og utnytte dette på en smartere måte. Korte bilturer bør byttes ut med «grønne transportmidler», og en større andel transport til båt/ tog bør skje med matebusser.

Figur 21 Trafikkbelastning på hovedveinettet i Asker. 2018.

Kilde: Vegdata, Statens vegvesen.

Gjennomsnittlig døgnetrafikk på hovedveinettet (2017-tall):

- E18: 50 000 kjøretøy per døgn vest for Asker sentrum, 53 000 øst for Asker sentrum, 78 000 ved Sløttum/ Ikea
- Røykenveien: 12 000 kjøretøy per døgn ved Gullhella, 21 000 ved Asker sentrum
- Sløttumveien: 15 000 kjøretøy per døgn ved kryss Røykenveien (Midtbygda), 20 000 kjøretøy per døgn ved Holmen
- Drammensveien: 4 000 kjøretøy per døgn ved Engelsrud, 19 000 ved Lenken

TEGNFOKLARING:

—	< 5000 ÅDT
—	5000 - 10000 ÅDT
—	10000 - 15000 ÅDT
—	15000 - 20000 ÅDT
—	> 20000 ÅDT
	ÅDT: gjennomsnittlig årsdøgnetrafikk

Et slikt grep vil gi mer forutsigbar kjøretid på veinettet. Av kjente virkemidler kan nevnes:

- Videreutvikling av busstilbudet og lokaltog
- Fremkommelighetstiltak for buss (defineres av Ruter/ Akershus fylkeskommunen)
- Regulering av biltrafikk og parkering
- Sykkel og gange (korte og middels lange reiser)
- Flere i hver bil
- Ta i bruk ny teknologi

Fylkeskommunene har ingen konkrete planer for videre oppgradering av fylkesveiene etter at pågående bygging av gang- og sykkelvei i Heggedal og planlagt nytt kryss Bleikerveien/Røykenveien er ferdig. Det er knappe budsjetter for veibygging, og man ser kun for seg fremkommelighetstiltak for busser (korte kollektivfelt, utbedring av kryss, m.v.) og sikring av skoleveier (gang- og sykkelanlegg).

Nasjonal transportplan (NTP) har 12-års perspektiv, men få prosjekter i Asker er definert. Nytt løp i Oslofjordtunnelen kan tidligst stå ferdig i 2026 og E134 mellom Dagslett og E18 Kjellstad i 2027.

Ny E18 og E134 Dagslett-Linnes skal finansieres med strekningsvise bomsnitt. Dette innebærer at den trafikkbegrensende effekten av trafikantbetalingen først kommer når prosjektene står ferdige, en gang etter 2030.

Fremkommelighet for bussen

Fremkommelighet handler om kort og forutsigbar reisetid. God fremkommelighet bidrar til et velfungerende kollektivsystem med effektive reiser og god mobilitet. Et velfungerende kollektivsystem er viktig for at flere skal velge kollektivtransport i stedet for å kjøre privatbil.

Som tidligere beskrevet, er det store forsinkelsesproblemer langs hovedveinettet i rushtiden. Dette skyldes blant annet askerbøringenes reisemiddelvalg, med høy bilandel, få personer i hver bil, lav kollektivandel, ingen trafikkreguleringer i rush, gunstige parkeringsforhold i Asker sentrum og til dels manglende direkte buss inn til Asker stasjon.

Når Ruter ser på forsinkelser er det to parameter som er viktige å få frem. Effektive og attraktive reiser handler om både forutsigbarhet (at bussen går når den skal og kommer frem i tide) og rask reisetid (hvor fort det går å komme fra A til B). Ifølge Ruter er situasjonen følgende:

- På **Slemmestadveien** (særlig Syverstad – Nesbru) og Fekjan er strekninger med store fremkommelighetsproblemer. Det er stor variasjon både på kjøretid og forsinkelser, og tendensen er økende forsinkelser. Fremkommeligheten påvirkes av trafikkflyt på E18.
- På **Drammensveien** er det stor forsinkelse mellom Asker og Oreholtet (kryss med E18). Både kjøretid og forsinkelser er vedvarende høye. Grunnet forsinkelsesproblemene har Ruten lagt inn ekstra kjøretid i rutetabellen for å øke forutsigbarheten for de reisende.
- På **Røykenveien** er det stor variasjon i forsinkelsene i Heggedal. Mellom Gullhella og Asker sentrum er det store variasjoner i begge retninger. Lav snitthastighet, ned mot 20 km/t.
- På **Kirkeveien** (gamle Asker) har hele strekningen generelt sett lav hastighet, og stor uforutsigbarhet. Forsinkelsen øker inn mot Asker sentrum.

God fremkommelighet og passasjergrunnlag er en forutsetning for et effektivt og attraktivt busstilbud. Det synes vanskelig å oppnå et bedre busstilbud uten å vurdere et helhetlig sett med virkemidler. Akershus fylkeskommune er i gang med å definere en «verktøykasse» med fremkommelighetstiltak for buss. I tillegg jobber Ruter aktivt med ulike innovative løsninger hvor både teknologi og delingsprinsipper vurderes.

Utvikling av jernbanetilbudet

Jernbanedirektoratets Rutemodell 2027 inngår i Nasjonal Transportplan 2018-2029. For Asker kommune betyr det en styrking av lokaltrafikken mellom Asker og Sandvika:

- Lokaltrafikk: Det innføres 10 minutters intervall for fullstoppende lokaltog Asker–Oslo S, Ski–Oslo S og Lillestrøm–Oslo S i ca 2027. Togene til Spikkestad kjøres som forlengelse av lokaltog, med halvtimesintervall som i dagens tilbud. Dette avhenger av nytt vendespor i Asker sentrum, som er til regulering i 2019.
- Regiontrafikk: 10-minutterstilbud på strekningen Asker–Lillestrøm, som i dag

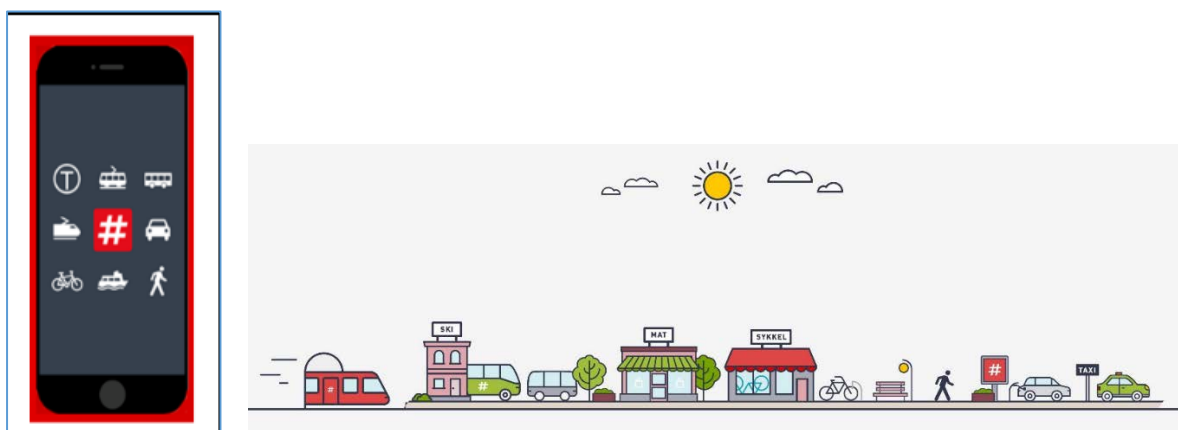
Kollektivtilbudet utenfor bybåndet

På grunn av et for lavt passasjergrunnlag, er det lite sannsynlig at Ruters nettverksmodell med 10 minutters frekvens i rush kan etableres sør i kommunen. Alternative prinsipper må vurderes, for eksempel med ulik tilbringertransport og ulike transportmidler frem til jernbane og stamveinettet for buss. Det er naturlig at kommunen melder inn utfordringene til transportmyndighetene.

Innovasjon, ny teknologi og smart city

De store reisestrømmene må også i fremtiden dekkes av et kapasitetssterkt kollektivsystem, imidlertid kan selvkjørende teknologi kan fungere som et supplement for reisestrømmer som er vanskelige å samordne med ordinær kollektivtransport. Høy grad av samkjøring er en forutsetning for å lykkes, uten samkjøring vil trafikksystemet kollapse (pga mertrafikk). I tillegg vil sykkel og gange være en viktig del av «dør-til-dør»-løsningen også i fremtiden.

Det pågår mye nytenking og uttesting av ulike transportløsninger. Ruter har flere pilotprosjekter i drift: tilbringertjeneste, busser for eldre, aktiv transport (bussing av barn til trening), utvikling av mobilitetsapp som inkluderer alle transportmidler man kan leie (sykkel, bil, taxi, buss, bane). Fagmiljøene er enige om at man i fremtiden må utnytte alle transportmidler, og spesielt i rush er det viktig med samkjøring (flere personer i privatbilene). Løsninger for fritidskjøring kan også optimaliseres ved samkjøring og/ eller småbusser, noe som sparer både tid, penger og utslipp.

Illustrasjon: Morgendagens mobilitetsstilbud, alle tilbud samlet i knutepunktet (Ruter)

Regionalt samarbeid

Kommunen er arealmyndighet og ansvarlig for lokalisering av vekstområdene, mens stat og region er samferdselsmyndighet. Ved å koordinere arealutvikling og eksisterende kollektivtilbud, oppnås forutsigbarhet for alle interessenter: innbyggere, grunneiere og kommunen selv. Med unntak av ny E18 er det ikke lagt opp til noe videreutvikling av veianleggene i Asker kommune. Et viktig premiss er derfor å utnytte dagens infrastruktur mer effektivt for å løse transportbehovet på en bedre måte enn i dag.

Med regionreformen følger nye måter å samarbeide på. I Oslo-området vil Oslo, Bærum, nye Nordre Follo, nye Lillestrøm inngå byvekstavtale for å «sikre løpende samarbeid om samordnet areal- og transportutvikling i hovedstadsområdet med utgangspunkt i Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus». Asker kommune er ikke invitert inn i samarbeidet, men det legges opp til å kunne inngå underavtaler med andre kommuner som berøres direkte av prosjekter i byvekstavtalen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) ønsker å etablere et Hovedstadsråd for å sikre et effektivt samarbeid om areal- og transportløsninger i Oslo-regionen. Konklusjonen er at et Hovedstadsråd ved behov bør utvikles ut fra Samarbeidsrådet for oppfølging av Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus. Mandat og deltakere er ennå ikke avklart.

Lokalisering av nye boliger påvirker reisevanene

Asplan Viak har gjennomført en trafikkanalyse for Asker ved bruk av RTM23+, som er regional transportmodell for Oslo, Akershus og nærliggende områder. Modellen beregner etterspørsel etter turer for disse reisemidlene: Bilfører, bilpassasjer, kollektivtransport, sykkel og gange.

Figur 22 Transportscenario 2b

Trafikkanalysen har vurdert effekten av to alternativer for boligutvikling:

- Transportscenario 1, spredt boligbygging. Innebærer en befolkningsvekst på 24 114 personer frem til år 2040. Veksten er spredd jevnt i de forskjellige plansonene. 13 % av befolkningsveksten er lagt til soner med godt kollektivtilbud.
- Transportscenario 2b, knutepunktutvikling langs bybåndet og toglinjen. Innebærer en befolkningsvekst på 21 643 personer frem til år 2040. 90 % av veksten er lagt til soner med godt kollektivtilbud.

Scenariene ligner utbyggingsretningene som omtales for øvrig i dette dokumentet, men transportscenariene er i større grad hypotetiske modeller. For eksempel er utbyggingene ved Vestre Billingstad og Slemmestad tatt helt ut av transportscenario 1. Dette betyr at transportscenariene er mer teoretiske enn utbyggingsretningene.

Beregningsforutsetninger

Kollektivtilbudet er hentet fra prosjektet «Rutemodeller til NTP 2022-2033 Referansetraffikk Oslo og Akershus». I tillegg er båtrute mellom Sætre og Aker brygge lagt inn med to avganger i løpet av rushet.

Veinettet for år 2040 skal inneholde alle vedtatte planer for Oslo og Akershusområdet. Utformingen av E134 Dagslett – kryss E18 er ikke vedtatt, og prosjektet er derfor ikke laget inn i modellen. Nytt løp i Oslofjordtunnelen ligger inne i modellen.

En trafikkmodell forenkler virkeligheten og enkelte transportaspekter kan ikke modelleres. Det er derfor viktig å fokusere på de relative forskjellene mellom resultatene fremfor absolutte verdier.

Resultater

Resultatuttaket fra beregningene med RTM23+ er vist i tabellen under. Det er antall **nyskapte turer i år 2040** som er vist per reisemiddel. Transportscenario 1 genererer ca. 14 000 turer mer enn transportscenario 2b. Flesteparten av turene gjennomføres som bilfører.

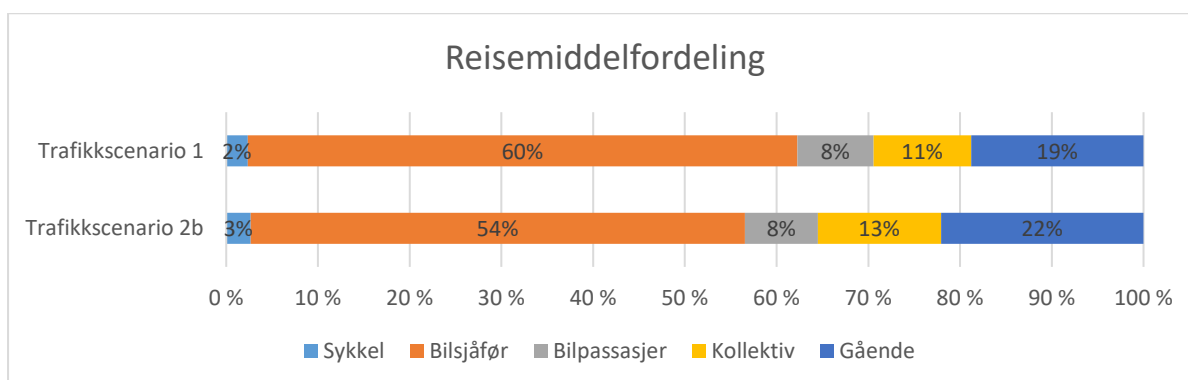
Tabell 16 Antall nyskapte turer i 2040, etter reisemiddel.

	Sykkel	Bilfører	Bilpassasjer	Kollektiv	Gående	Total
Transportscenario 1	1680	42932	5947	7631	13460	71649
Transportscenario 2b	1534	30973	4568	7713	12693	57480
Differanse 1 - 2b	147	11959	1378	-83	767	14169

Kilde: Asplan Viak. Trafikkanalyse Asker. Notat. 2019.

Reisemiddelfordelingen viser hvor stor andel av reisene som blir gjennomført per reisemiddel for nye reisende. Dette er med andre ord reiser som er skapt som følge av nye bosatte. I transportscenario 1 skjer 60 % av reisene som bilfører, mot 54 % i transportscenario 2b. Det er en forskjell på 6 prosentpoeng. Det kan tilsynelatende virke lite, men forskjellen tilsvarer omtrent 12 000 bilturer NVDT per dag. Over et år blir det til sammen ca. **3,9 millioner bilturer i forskjell** mellom transportscenario 1 og 2b.

Figur 23 Reisemiddelfordeling i nyskapte turer i 2040.

Kilde: Asplan Viak. Trafikkanalyse Asker. Notat. 2019.

Ettersom det er et høyere antall bosatte i transportscenario 1 genereres det flere turer enn i transportscenario 2b. Antall reiser mellom transportscenariene kan derfor ikke sammenlignes direkte, men tallene i prosent viser likevel en tendens mot at veksten i bilfører og bilpassasjer er klart større i transportscenario 1.

Konklusjon i trafikkanalyse

Nye Asker kommune har svært store lokale forskjeller i kollektivtilbudet. Tilgangen til kollektivtilbud eller muligheten for å gå eller sykle dit man skal har stor betydning for reisemiddelvalget (gange, sykkel, buss, tog, båt eller bil).

Med spredt boligutbygging øker andelen bilreiser. Med dagens pendlemønster vil dette forsterke kapasitetsproblemene i nordre del av Slemmestadveien, Røykenveien, Drammensveien og Asker sentrum. Antakelig vil rushtiden forlenges og reisetid for bil og buss bli lenger enn i dag.

Når boligutbyggingen konsentreres rundt bybåndet og toglinjen legges det til rette for korte avstander både til kollektivknutepunkt og målpunkt (eksempelvis arbeid, kultur, fritid, handel). En slik utviklingsstrategi vil ha positiv effekt på veinettet i form av mindre kø og trengsel, så vel som å gi grunnlag for et styrket kollektivtilbud (pga. økt passasjergrunnlag). Bedre tilbud gjør det enda mer attraktivt å velge kollektivtransport.

Konsekvenser ved ulike utbyggingsretninger

Tre utbyggingsretninger for boligbygging er vurdert opp mot investeringsbehov for sosial infrastruktur (skole, barnehage), teknisk infrastruktur (vann, avløp, vei) og kollektivtilbud på eksisterende veinett.

Lokalisering av boliger og valg av boligtyper vil ha konsekvenser for offentlige tjenester. Konsekvensvurderingene er koordinert med en langsiktig analyse av kommunale investeringer og drift, og danner beslutningsgrunnlag for utbyggingsprioriteringer.

Utbyggingsretningene skisserer tre ulike geografiske løp for framtidig boligbygging:

1) Spredt utbygging

2a) Konsentrert utbygging i kollektivknutepunktene langs busslinja Holmen - Slemmestad - Sætre

2b) Konsentrert utbygging i kollektivknutepunktene langs jernbanen til Spikkestad

Tabell 17 Antall nye boliger i utbyggingsretningene, etter plansone. Sum for perioden 2020-2039.

Plansone	1	2a	2b
01 Nesøya Nord	20	20	20
02 Nesøya Sør	121	67	67
03 Mellom-Nes	15	15	15
04 Billingstadsletta	1490	1721	1721
05 Billingstad	106	151	151
06 Hvalstad	78	178	178
07 Landøya	212	71	71
08 Holmen	41	421	421
09 Vakås	64	64	64
10 Høn	719	1219	1219
11 Båstad	81	81	81
12 Sentrum	737	837	837
13 Østre Borgen	119	180	180
14 Vestre Borgen	67	67	67
15 Bleikeråsen	55	15	15
16 Bondi	101	226	356
17 Vetre	322	97	97
18 Gullhella	97	97	247
19 Blakstad	22	22	22
20 Ånnerud	82	57	57
21 Gamle Drammensvei	41	41	41
22 Semsveien	126	126	126
23 Vollen	176	176	126
24 Bjerkås	369	109	64

Plansone	1	2a	2b
25 Gjellum	81	61	61
26 Sentrale Heggedal	353	483	523
27 Heggedal Vest, inkl Hallenskog	99	159	209
28 Dikemark	1690	630	150
29 Vardåsen	257	47	47
30 Slemmestad Nord	904	1699	904
31 Slemmestad Sør	44	44	44
32 Fossum	22	22	22
33 Bødalen	286	286	226
34 Midtbygda	67	67	192
35 Røyken	531	661	811
36 Spikkestad Nord	833	1008	1970
37 Spikkestad Sør	75	0	0
39 Nærnes	42	42	75
38 Lahell	0	0	0
40 Åros	307	505	42
41 Hyggen	156	70	70
42 Sætre Nord	171	171	101
43 Sætre Syd	219	219	159
44 Storsand	950	42	42
45 Filtvet	18	18	18
46 Tofte	367	33	33
47 Holmsbu	168	30	30
48 Klokkarstua	95	19	19

Antall nye boliger og framskrevet folkemengde er tallene som ligger til grunn for vurderingene. Disse er fordelt på 48 geografiske inndelinger av kommunen, plansoner.

Utbyggingsretningene består av et tilnærmet likt antall nye boliger. 1 har 13 000 boliger, 2a har 12 400 og 2b har 12 000. Forskjellen mellom retningene er i hvilke områder boligene skal bygges.

Utbyggingsretningene er definert ut i fra kommunens eksisterende boligbyggeprogrammer. Eplehagefortettingen er også inkludert i tallene. Det er dermed en relativt høy grad av

realisme i tallene, og i mindre grad en ren scenariomodell. Imidlertid blir tallene mer usikre jo lengre fram i tid utbyggingene er skissert.

Tabell 18 Folkemengde i lokalområdene (med tilhørende plansoner i parentes), etter utbyggingsretning.

Lokalområde	2019	2039		
		1	2a	2b
01 Nesøya (Nesøya nord/ sør)	4 599	5 000	4 900	4 900
02 Holmen (Mellom-Nes, Billingstadsletta, Billingstad, Hvalstad, Landøya, Holmen, Vakås)	12 587	15 700	16 600	16 600
03 Sentrum (Høn, Båstad, Sentrum, Østre/ Vestre Borgen, Bleikeråsen, Bondi, Vetre, Gullhella, Blakstad, Ånnerud, Gamle Drammensvei, Semsveien)	29 666	34 000	35 100	35 700
04 Vollen (Vollen, Bjerkås)	5 456	6 600	6 000	5 600
05 Heggedal (Gjellum, Sentrale Heggedal, Heggedal vest, Hallenskog)	5 437	6 600	6 900	7 000
06 Dikemark (Dikemark, Vardåsen)	4 498	8 900	5 900	4 800
07 Slemmestad (Slemmestad nord/ sør, Fossum, Bødalen, Nærnes)	8 932	11 800	13 200	11 600
08 Røyken (Midtbygda, Røyken, Hyggen)	5 351	6 900	6 900	7 500
09 Spikkestad (Spikkestad nord/ sør, Lahell)	4 652	5 800	6 100	7 400
10 Sætre (Åros, Sætre nord/ sør, Storsand)	7 104	9 900	8 700	7 900
11 Tofte (Filtvet, Tofte)	3 286	3 500	3 400	3 400
12 Klokkarstua (Holmsbu, Klokkarstua)	2 021	2 300	2 000	2 000
Asker	93 588	117 000	115 700	114 400

Teknisk infrastruktur – utfordringer felles for alle utbyggingsretningene

Enkelte områder i kommunen har behov for oppgradering av teknisk infrastruktur uavhengig av størrelsen på videreutviklingen av området. Slemmestad, Spikkestad og Røyken har behov for oppgradering/ utvidelse av vann og avløp i nær framtid dersom flere boliger skal bygges. For Slemmestad er en oppgradering allerede planlagt. I Spikkestad-området vil boligbyggingen i nær framtid avhenge av utvidet kapasitet på avløp.

Skole- og barnehagekapasitet

Når skole- og barnehagekapasiteten er vurdert, er tallene for plansonene aggregert inn i skolekretser eller inntaksområder (heretter kalt skolekretser).

Beregningene viser antall barn som bor i en skolekrets, opp mot antall eksisterende skole- eller barnehageplasser i kretsen. På barnehage og barneskole er kapasiteten presentert i ungdomsskolekretser.

Det vil si at kapasitetene til barnehagene og barneskolene som ligger i kretsen til en ungdomsskole er sett samlet opp mot framskrivningene. Grønt indikerer at det er kapasitet ved skolen og rødt at det er underkapasitet.

Figur 24 Dagens ungdomsskolekretser/ inntaksområder.

Beregningene inkluderer private barnehager, men ikke private skoler. Beregningene tar heller ikke høyde for at noen elever, særlig på ungdomsskolen, går på en skole utenfor sin krets. Dette må tas med i vurderingen av de skolekretsene hvor tabellen viser at det er en underkapasitet.

Kapasitetsutfordringer kan løses på ulike måter. Noen steder kan man gjøre kretsendringer, andre steder utvide kapasiteten ved en enhet, eller man etablere nye enheter. Løsningen man velger vil variere fra område til område.

Analysen tar ikke stilling til hvilke løsninger man bør velge. Men dersom nye enheter skal etableres, bør enhetene bygges i nærheten av et eller flere av boligområdene hvor barna bor. Dette vil sikre at i alle fall deler av kretsen har kort reisevei. En løsning hvor enheten bygges midt imellom boligfelt, slik at alle får like lang reisevei, kan medføre at alle får for lang reisevei til å gå eller sykle.

De fleste ønsker å benytte barnehage i sitt nærmiljø. Ved store barnekull i et nærområde, kan det være hensiktsmessig med alternativ plass i en barnehage ved kollektivknutepunktene. Mer romslig kapasitet i barnehager som ligger sentralt plassert ved kollektivknutepunktene, kan være en akseptabel løsning for mange også i påvente av plass i nærmiljøbarnehage.

En likeså viktig utfordring som å ivareta eventuelle økninger i barnetallet i kretsene, er det å opprettholde eksisterende kapasitet i barnehagene. Flere av byggene har behov for oppgradering.

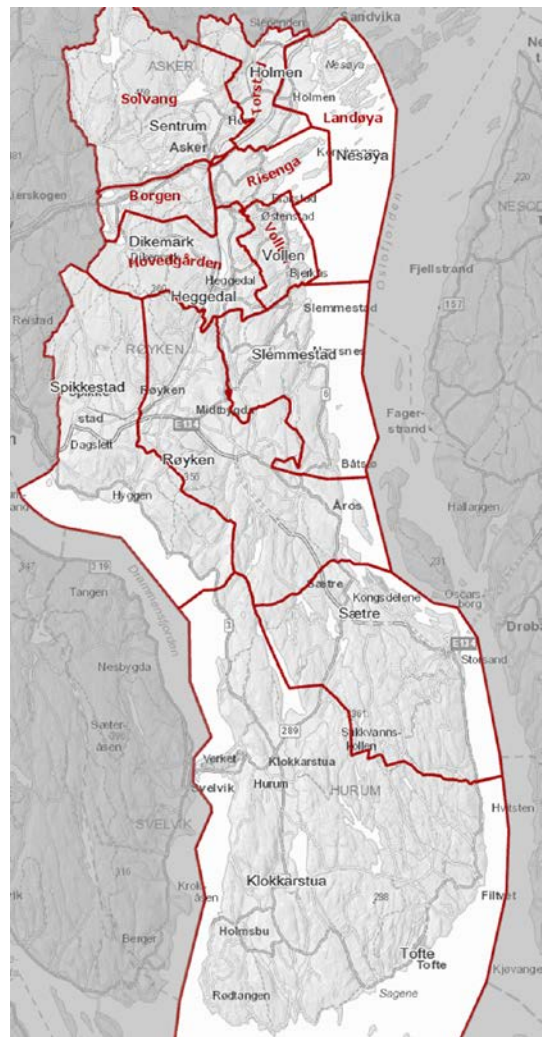
Kostnadene knyttet til økt barnehagekapasitet kan løses på ulike måter. Kommunen kan bygge selv eller la en privat utbygger gjøre det. Kostnadsbildet for kommunen er derfor svært usikkert.

Framskrivningene viser at antall barn i barnehagealder vil øke med 850-1000 barn fram mot 2040. En slik utvikling innebærer behov for bygging av 8 – 9 barnehager med inntil 6 avdelinger i perioden 2025 – 2040.

For skolene samlet er det kapasitet til å ta imot den utviklingen som er i alle tre utbyggingsretningene, men som tabellene under viser slår dette veldig ulikt ut i de forskjellige områdene av kommunen. Endring av kretsgrensene vil redusere behovet for investeringer i nye skolebygg.

Koblingen mellom skolekretser/ inntaksområder og lokalområder

Grensene for skolekretsene/ inntaksområdene samsvarer med grensene for lokalområdene i noen tilfeller, men ikke overalt i kommunen. En av årsakene til dette er at lokalområdene er

rene statistikksoner som strengt baserer seg på SSBs grunnkretser. Skolekretsene lages ut fra andre prinsipper, blant annet skolevei og kapasitet på skolene.

Tabellen under viser hvilke barneskoler som sokner til ungdomsskolene, og hvordan disse kretsene/ inntaksområdene er koblet mot lokalområdene.

Ungdomsskoler	Barneskoler	Lokalområde
Landøya	Nesøya, Mellom-Nes	Holmen
Torstad	Billingstad, Hvalstad, Hofstad	Holmen (Hofstad delvis til Sentrum)
Solvang	Jansløkka, Drengsrud	Sentrum
Borgen	Hagaløkka, Vardåsen, Rønningen	Sentrum (Vardåsen delvis til Dikemark)
Risenga	Bondi, Vettre	Sentrum (Blakstad delvis til Vollen)
Vollen	Arnestad, Blakstad (50%)	Vollen (Blakstad delvis til Sentrum)
Hovedgården	Heggedal, Solberg, Blakstad (50%)	Dikemark, Heggedal
Slemmestad	Slemmestad, Sydskogen, Torvbråten, Nærnes	Slemmestad
Røyken	Midtbygda, Frydenlund	Røyken
Spikkestad	Spikkestad, Hyggen	Spikkestad
Sætre	Sætre	Sætre
Tofte	Tofte, Folkestad	Tofte

Oppsummeringen vil forholde seg til lokalområdene heller enn dagens kretser/ inntaksområder, for å lettere kunne sammenligne dette opp mot andre variabler (eksempelvis infrastruktur).

Kapasitetsutfordringer som er felles for alle retningene

Tidligere framskrivninger for kommunene har anslått et stort behov for å økt skole- og barnehagekapasiteten i flere områder av kommunen. Nå er den kraftige veksten i antall barn og unge noe nedjustert, i tråd med nasjonale beregninger. Behovet for økt skole- og barnehagekapasitet er dermed nedjustert sammenlignet med framskrivninger for noen år tilbake.

I enkelte kretser må likevel kapasiteten utvides uavhengig av hvilken utbyggingsretning man velger. For barnehage gjelder dette i kretsene Torstad, Landøya, Borgen, Hovedgården, Slemmestad, Røyken og Spikkestad. For Slemmestad og Spikkestad vil behovet for mer kapasitet komme rundt 2030. Spikkestad har ikke stor underkapasitet, men ligger geografisk slik til at grensene kun kan justeres mot nabokretsen Røyken, som har svært stor underkapasitet. Samlet sett utgjør disse kretsene et presset område på barnehagekapasitet.

For barneskole har Landøya (Mellom-Nes) underkapasitet i alle utbyggingsretningene. Den foreslåtte utvidelsen av Hvalstad skole vil kunne bidra til å øke kapasiteten i Landøya.

For ungdomsskole gjelder det Solvang og Røyken. Det er foreslått å utvide Solvang ungdomsskole for å dekke kapasitetsbehovet i kretsen.

Innovative løsninger

Konsentrert kontra spredt utbyggingsmønster vil særlig gi ulikt behov for tilrettelegging av transport – både skoletransport, kollektivtilbud og vei. Et spredt utbyggingsmønster gir økt transportbehov, som i større grad må løses gjennom biltransport. Det vil dermed medføre økte utslipp og miljøutfordringer. Spredt bebyggelse kan også gi økte kostnader til kommunal drift og investeringer.

Men flere innovative løsninger vil bidra til å forenkle og forbedre dagens situasjon, uavhengig av utbyggingsretning. Eksempler på dette er digitalisering og effektivisering av logistikk og flåtestyring, nye autonome og energieffektive reisemidler, samt automatiske

varslingsystemer knyttet til SmartHus-løsninger. Det er allerede flere steder testet ut nye løsninger for transport, og flere er på trappene. Dette gjelder både nye energiløsninger (bl.a. elektrisk drift), autonomi, nye logistikksystemer med mer.

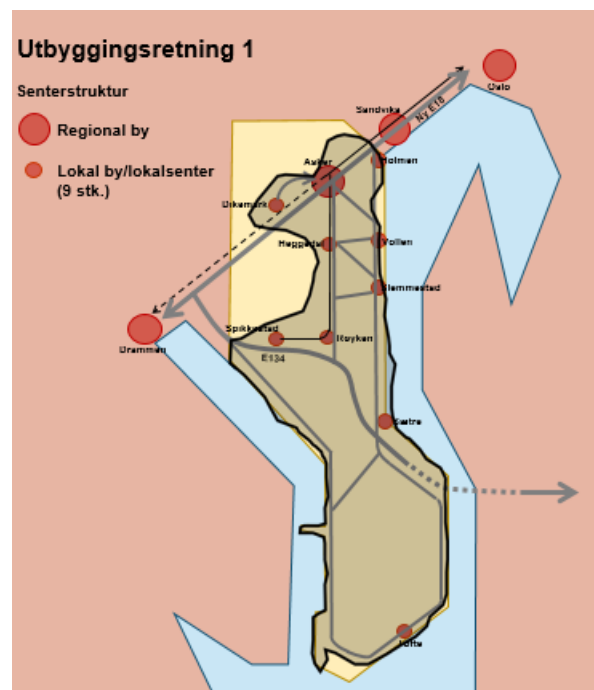
Gjennom etablering av innbyggertorgene åpner muligheter for å gi innbyggerne tjenester nær eget bosted og dermed redusere transportbehov. Sju innbyggertorg i den nye kommunen skal tjene som lokale arenaer for medvirkning og nærdemokrati. Funksjonene som er tenkt lagt til innbyggertorgene vil avhenge av en godt utbygd digital infrastruktur og det forutsetter at kommunen tar en aktiv rolle i utviklingen av nye og tilpassede løsninger. Innbyggertorgene kan bli en testarena for nye toveis kommunikasjonsløsninger som knytter geografisk informasjon (GIS) direkte sammen med søknad, saksbehandling og løsninger for daglig forvaltningsbehov innenfor f.eks. bygg, vei, vann og miljø ved hjelp av f.eks. VR-teknologi.

Utbyggingsretning 1 – spredt utbygging

I denne utbyggingsretningen vil 50 % av befolkningsveksten komme langs busslinja/ Slemmestadveien og langs jernbanestasjonene, og 50 % spredt fordelt.

En slik befolkningsutvikling vil øke grunnlaget for handel og service i nærmeste tettsted.

Nye beboere langs busslinja/ Slemmestadveien vil ha et godt kollektivtilbud - veldig godt mot Lysaker-Oslo, men dårligere mot Asker sentrum (bil vil fortsatt være raskere enn buss). Lavt passasjergrunnlag i områder med spredt bebyggelse gjør det lite sannsynlig at kollektivtilbudet blir godt i nær framtid. Dette vil avhenge av fylkeskommunalt finansiering til investering og drift. Overordnede myndigheter har signalisert at det er liten sannsynlighet for dette framover. Innbyggerne i spredtbygde strøk vil altså i stor grad være bilavhengige.

Trafikkanalysen fra Asplan Viak (fra forrige kapittel) beregner trafikkutviklingen ved valg av trafikkscenario 1 og 2b. Transportsenario 1 (spredt utbygging) gir 6 prosentpoeng flere bilreiser enn transportsenario 2b (konsentrert langs bybånd og jernbane) i 2040. Dette tilsvarer 3,9 millioner flere bilturer i kommunen per år.

Områdene med stort behov for oppdragering/ etablering av vann og avløp er Dikemark, Åros, Storsand og Klokkarstua. Det samme gjelder Bjerkås, som vil kunne løses gjennom en felles infrastruktur med Slemmestad.

Tabell 19 Utbyggingsretning 1. Kapasitet og framskrivning etter ungdomsskolekrets.

Barnehage	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad	Røyken	Spikkestad	Sætre	Tofte	Asker
2019	30	-29	124	-66	98	96	-17	13	-172	48	67	36	232
2024	32	41	95	-63	68	45	-30	28	-147	72	67	33	157
2029	15	81	73	-90	73	46	-50	-6	-203	40	72	18	99
2034	-16	-123	53	-136	62	50	-150	-59	-231	-27	23	14	39
2039	-29	-133	45	-167	67	42	-242	-98	-225	-29	-30	15	83

Barneskole	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad	Røyken	Spikkestad	Sætre	Tofte	Asker
2019	-54	92	185	-8	23	-3	102	456	234	39	-43	81	1102
2024	-24	118	134	-9	31	19	88	411	221	111	-1	98	1191
2029	-4	110	115	2	67	18	79	420	181	115	11	88	1202
2034	-40	60	84	-67	47	19	-36	349	135	18	-58	79	590
2039	-69	37	70	-116	48	4	-172	275	123	-9	-153	76	116

Ungdomsskole	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad US	Røyken US	Spikkestad US	Sætre	Tofte	Asker
2019	45	90	-25	-52	104	-1	12	125	-133	341	77	17	599
2024	57	48	-49	-22	93	-37	8	107	-134	331	80	0	481
2029	55	48	-53	-33	109	-19	6	82	-161	331	99	0	471
2034	64	41	-60	-48	117	-8	-28	76	-168	312	78	0	378
2039	53	30	-70	-72	115	-14	-52	44	-178	292	40	-3	154

Kretser som får særskilt underkapasitet på barneskole i utbyggingsretning 1 er Borgen, Hovedgården og Sætre.

Ved spredt utbyggingsmønster kan kommunen løse kapasitetsutfordringene gjennom ulike strategier. Det kan etableres flere skoler og barnehager av mindre størrelse, for å ivareta at sentrale kommunale tjenester ligger nær der innbyggerne bor. Driften er mer ressurskrevende ved små enn ved store enheter, noe som virker inn på kompetansebredde, effektivitet og fleksibilitet. Eller man kan innlemme nye boligområder i eksisterende skole- og barnehagestruktur. Gjennom dette oppnår man stordriftsfordeler, med hensyn til kompetanse, fagkunnskap, effektiv og fleksibel drift. Samtidig gir dette lengre reisevei til tjenestene for noen av innbyggerne.

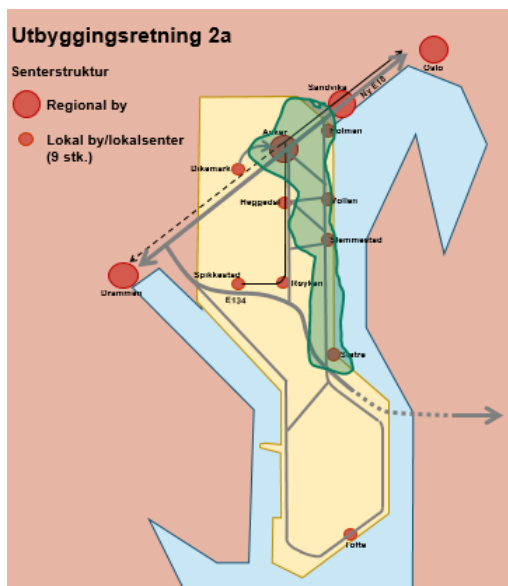
Innenfor noen av de flerfaglige tjenestene i oppvekst er det fullt mulig å organisere deler av tjenestene mer ut i for eksempel innbyggertorg og nærmiljøsentra i og med at tjenestene er knyttet direkte til det forebyggende arbeidet innenfor helseperspektivet. Tilgjengelighet og nærhet til brukere er et viktige prinsipp som underbygger det forebyggende perspektivet i tjenestene og må ses i sammenheng med utbyggingsretningene. Utbyggingsretning 1 vil muligens gi en for stor spredning av de flerfaglige tjenestene for å fullt ut kunne oppfylle dette prinsippet. Konsekvenser blir lengre reisetid, liten mulighet for intern samhandling i eget fagmiljø og mer tidsbruk på å organisere det tverrfaglige arbeidet etc. Dette kan redusere mulighet for en organisering som både er robust nok og har en størrelse som ivaretar et fagmiljø med tilstrekkelig kompetanse.

Utviklingsretning 2a og 2b – konsentrert utbygging

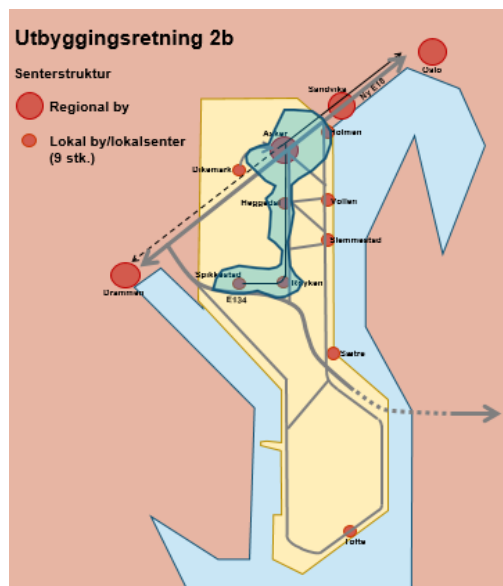
I motsetning til utbyggingsretning 1 består 2a og 2b begge av en boligvekst som er konsentrert ved eksisterende senterstruktur og kollektivknutepunkter. Retningene har mange felles trekk som beskrives samlet først, med en påfølgende omtale av dem hver for seg.

Felles trekk for 2a og 2b

Med konsentrert befolkningsvekst i tettstedene styrkes grunnlaget for grønn transport (gange, sykkel og kollektivtransport), det samme gjelder etablering og bruk av handel- og servicetilbudet i tettstedene. En større andel av befolkningen får enkel tilgang til kollektivtilbudet og flere vil benytte båt-, buss- og togtilbud til regionale handels- og arbeidsmarkeder. Dette er i tråd med føringer om nullvekstmålet i biltrafikken. Se for øvrig tidligere avsnitt om Asplan Viaks trafikkanalyse.

Konsentrert boligbygging i bybåndet og langs Sløttedalenveien/ Sundbyveien/ Hurumveien til Sætre.
74 % av befolkningsveksten er lagt til tettstedene.

Konsentrert boligbygging i bybåndet og langs jernbanen.
81 % av befolkningsveksten er lagt til tettstedene og ved jernbanestasjoner.

Utbyggingsretningene 2a og 2b gir godt grunnlag for etablering av større skole- og barnehageenheter, noe som gir stordriftsfordeler for fagkunnskap, effektivitet og fleksibilitet i driften. Store nok bygg i tettbygde strøk vil gi økt kapasitet i organisasjonen, fleksibel kompetanse og fleksibilitet i tjenestene. Videre gir det gode rammebetingelser for at tjenestene er der barn og ungdom befinner seg på dagtid og på fritiden. Store enheter med flere funksjoner og bruksområder vil kunne oppfylle flere barn og familiers behov og bidra til likeverdig oppvekst og likeverdige tjenester.

Både utbyggingsretning 2a og 2b vil forsterke de kapasitetsutfordringene for barneskole som er i Landøya og Torstad, men dette vil i stor grad løses gjennom en planlagt utvidelse av Hvalstad skole til 4 paralleller. Borgen består av barneskolekretsene Vardåsen, Hagaløkka og Rønningen. Samlet har denne kretsen kapasitet framover, men hver for seg har Vardåsen overkapasitet og Hagaløkka og Rønningen underkapasitet. Hofstad barneskole i Torstad krets vil også få underkapasitet. Kapasitetsutfordringene ved Hagaløkka, Rønningen og Hofstad er tenkt løst gjennom bygging av en ny sentrumsskole på Hønsjordene. For ungdomsskole vil underkapasiteten i Solvang og Borgen løses gjennom ny Risenga ungdomsskole (ferdig høsten 2020) og en fremtidig kapasitetsutvidelse ved Solvang ungdomsskole.

Generelt bør flerfaglige og helse- og omsorgstjenester organiseres slik at disse er lett tilgjengelige der barn og unge oppholder seg (barnehage, skole og fritid). Det er videre behov for at deler av tjenestene har en mer stedbunden (sentral) organisering. Virksomhetene må være robuste og ha store nok fagmiljøer for både kapasitet og kvalitet i gjennomføring av tjenesteyting. Utbyggingsretning 2a og 2b kan gi en mer samlet lokalisering av de flerfaglige tjenestene og de kan inngå som del av skole- og ev. barnehagebygg og andre formålsbygg.

Det er samtidig nødvendig at deler av tjenestene (operative tjenester) organiseres i nærhet til innbyggerne. Dette er viktige prinsipper uavhengig av hvilket utbyggingsretning som vil bli valgt.

Nullutslippsbusser til Asker, selvgående kjøretøy som henter og bringer via app, delingsløsninger for elbiler og elektrifisering av kollektivtrafikken er rett rundt hjørnet. Antall privatbiler i hovedstadstrafikken kan reduseres med 80-90 prosent under forutsetning av at det sitter flere personer i hver bil (samkjøring).

At mennesker bor sammen i byer eller tettsteder øker mulighetene for tett samhandling og deling og kan potensielt medføre en totalt mindre belastning på ressurser og miljø. I en moderne tettstedsvekst legges det til rette for at innbyggeren i størst mulig grad skal dekke sitt transportbehov ved hjelp av miljøvennlig kollektivtransport. Bildeling og nye boformer på mindre areal reduserer ressursbruk og fotavtrykk for den enkelte. Elementære daglige behov dekkes helst innenfor gang- og sykkelavstand. Sirkulærøkonomi knyttes direkte til husholdningens ressursbruk. Når folk og virksomheter bor tett gir det gode muligheter til å ta i bruk mer effektive energiløsninger med for eksempel bærekraftige fjernvarmeløsninger og sentral styring av effektuttak.

2a - Konsentrert boligbygging i bybåndet og langs Slemmestadveien/ Sundbyveien/ Hurumveien til Sætre.

Områdene med behov for ny eller oppgradering av teknisk infrastruktur er Slemmestad og Åros. Kostnadene knyttet til Slemmestad er høye, for Åros er dette uavklart.

Tabell 20 Utbyggingsretning 2a. Kapasitet og framskriving etter ungdomsskolekrets.

Barnehage	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad	Røyken	Spikkestad	Sætre	Tofte	Asker
2019	30	-24	125	-64	97	96	-12	15	-170	48	67	34	39
2024	25	-54	110	-55	81	105	-56	26	-148	76	66	37	34
2029	9	-138	28	-70	81	103	-70	-41	-228	44	71	40	71
2034	-25	-191	12	-87	67	95	-88	-110	-268	-21	71	41	64
2039	-45	-217	5	-93	71	85	-118	-142	-268	-27	65	40	64

Barneskole	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad	Røyken	Spikkestad	Sætre	Tofte	Asker
2019	53	91	185	-9	23	-3	102	456	233	39	44	80	1101
2024	24	96	146	-1	47	85	58	402	212	113	3	105	1227
2029	-1	46	73	31	79	106	47	378	149	114	8	114	1138
2034	-41	-29	20	10	58	96	21	280	81	19	9	116	638
2039	-73	-75	3	-7	56	73	-23	161	54	-12	1	114	271

Ungdomsskole	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad US	Røyken US	Spikkestad US	Sætre	Tofte	Asker
2019	46	89	25	-52	104	-1	12	125	-133	341	77	16	598
2024	56	41	-46	-21	99	-15	-1	104	-136	332	79	2	493
2029	56	26	-66	-28	114	19	-8	67	-175	325	98	9	444
2034	63	12	-80	-20	121	25	-15	52	-185	310	101	13	396
2039	52	-12	-99	-28	119	17	-33	0	-204	289	98	13	210

Landøya og Torstad vil få underkapasitet som følge av utbyggingen av Vestre Billingstad. I tilknytning til boligprosjektene skal utbygger etablere privat barnehage for å dekke opp for det økte kapasitetsbehovet.

Barnehagekapasiteten i Slemmestad vil være en utfordring fra 2030. Fram til da vil ledig kapasitet i Vollen dekke behovet i Slemmestad.

I Heggedal må kapasiteten vurderes sammen med behovet for å rehabilitere Heggedalskogen barnehage. Det samme gjelder for rehabilitering av Østhellings barnehage på Borgen.

Røyken har allerede underkapasitet på barnehage og Røyken barnehage planlegges utvidet. Underkapasiteten dekkes foreløpig opp av plasser på Spikkestad.

I 2a er det sterkest påvirkning på elevtallet i Slemmestad, uten at dette fører til noen kapasitetsutfordringer før mot slutten perioden for ungdomsskole.

2b - Konsentrert boligbygging i bybåndet og langs jernbanen.

Trafikkanalysen fra Asplan Viak (i forrige kapittel) beregner trafikktviklingen ved valg av trafikksenario 2b. Transportsenario 2b gir 6 prosentpoeng færre bilreiser enn transportsenario 1 (spredt utbygging). I 2040 tilsvarer dette 3,9 millioner færre bilturer per år i transportsenario 2b.

Områdene med behov for ny eller oppgradering av teknisk infrastruktur er Spikkestad og Røyken. Spikkestad vil kostnadene ved dette være høye, men for Røyken er kostnadene uavklart.

Tabell 21 Utbyggingsretning 2b. Kapasitet og framskrivning etter ungdomsskolekrets.

Barnehage	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad	Røyken	Spikkestad	Sætre	Tofte	Asker
2019	30	-28	125	-65	97	95	-13	13	-173	48	66	34	231
2024	25	-54	110	-56	81	101	-59	28	-172	64	73	37	278
2029	9	-138	28	-58	77	95	-76	5	-254	7	83	40	282
2034	-25	-191	12	-64	49	91	-78	-43	-267	-79	85	41	269
2039	-45	-217	5	-66	58	95	-93	-84	-265	-123	79	40	217

Barneskole	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad	Røyken	Spikkestad	Sætre	Tofte	Asker
2019	-53	91	185	-9	23	-2	102	456	234	39	-44	80	1102
2024	-24	96	146	-1	48	85	60	409	197	98	0	105	1220
2029	-7	46	73	45	77	97	47	430	110	61	23	114	1116
2034	-41	-29	20	40	37	90	40	368	76	-67	30	116	679
2039	-73	-75	3	31	35	90	13	296	62	-153	22	114	363

Ungdomsskole	Landøya	Torstad	Solvang	Borgen	Risenga	Vollen	Hovedgården	Slemmestad US	Røyken US	Spikkestad US	Sætre	Tofte	Asker
2019	46	89	25	-52	104	-1	12	125	-133	341	78	16	599
2024	56	41	-46	-21	99	-15	0	106	-140	327	83	2	492
2029	56	26	-66	-21	114	17	-6	85	-184	311	105	9	446
2034	63	12	-80	8	115	22	-6	82	-193	277	108	13	404
2039	52	-12	-98	-12	111	21	-17	51	-204	234	106	13	244

Utbyggingsretning 2b påvirker særlig kapasiteten for barnehage og barneskole i Spikkestad, og det vil bli en stor underkapasitet ved barneskolene mot slutten av perioden. De øvrige kapasitetsutfordringene er omtalt i de forrige avsnittene.

Konklusjon

Utbyggingsretningene består av følgende antall boliger, fordelt på lokalområde:

Lokalområde (plansoner i parentes)	Nye boliger 2020-2040		
	1	2a	2b
01 Nesøya (Nesøya nord/ sør)	141	87	87
02 Holmen (Mellom-Nes, Billingstadsletta, Billingstad, Hvalstad, Landøya, Holmen, Vakås)	2 006	2 621	2 621
03 Sentrum (Høn, Båstad, Sentrum, Østre/ Vestre Borgen, Bleikeråsen, Bondi, Vettre, Gullhella, Blakstad, Ånnerud, Gamle Drammensvei, Semsveien)	2 569	3 065	3 345
04 Vollen (Vollen, Bjerkås)	545	285	190
05 Heggedal (Gjellum, Sentrale Heggedal, Heggedal vest, Hallenskog)	533	703	793
06 Dikemark (Dikemark, Vardåsen)	1 947	677	197
07 Slemmestad (Slemmestad nord/ sør, Fossum, Bødalen, Nærnes)	1 298	2 093	1 271
08 Røyken (Midtbygda, Røyken, Hyggen)	754	798	1 073
09 Spikkestad (Spikkestad nord/ sør, Lahell)	908	1 008	1 970
10 Sætre (Åros, Sætre nord/ sør, Storsand)	1 647	937	344
11 Tofte (Filtvet, Tofte)	385	51	51
12 Klokkarstua (Holmsbu, Klokkarstua)	263	49	49
Asker	12 996	12 374	11 991

Tabell 22 Konsekvenser og nødvendige tiltak og investeringer i utbyggingsretningene.

	Utbyggingsretning 1	Utbyggingsretning 2a	Utbyggingsretning 2b
Etablering/ oppgradering av vann og avløp	Slemmestad (inkl Bjerkås)*, Røyken, Spikkestad		
	Bjerkås* Dikemark Sætre (Åros og Storsand) Klokkarstua	Sætre (Åros)	
Kollektivtransport: fremkommelighetstiltak og utvidet kollektivtilbud	Tiltak for å sikre forutsigbar framkommelighet til Asker sentrum: Slemmestadveien, Røykenveien og Drammensveien. Etablering av effektivt busstilbud mellom Slemmestadveien og Asker sentrum. Tiltak for å sikre forutsigbar framkommelighet til Sandvika og Oslo (bussvei i E18-planen) Utvidet hurtigbåttilbud inkl. matebusser, gang- og sykkelanlegg, sykkelparkering etc. Tiltak for bedre utnyttelse av veikapasiteten		
		Slemmestad (buss til Heggedal) Holmen sentrum (E18) Asker sentrum sør (E18)	Holmen sentrum (E18) Asker sentrum sør (E18)
Avstand mellom hjem og daglige gjøremål (jobb, skole, barnehage, handel, fritid, mv.)	Flere nye boligfelt er ikke i gang-/sykkellavstand til kollektivknutepunkt: Flere innbyggere med lengre avstand til daglige gjøremål enn 2a og 2b	Flere nye boligfelt er i gang-/sykkellavstand til kollektivknutepunkt: Færre innbyggere med lengre avstand til daglige gjøremål enn 1	
Endring i reisevaner - analyse fra Asplan Viak med transportsenario 1 og 2b	1 sammenlignet med 2b: Ca. 3,9 mill flere bilreiser i kommunen årlig i 2040	(Ikke vurdert)	2b sammenlignet med 1: Ca. 3,9 mill færre bilreiser i kommunen årlig i 2040
Behov for økt barnehagekapasitet	Holmen, Asker sentrum, Slemmestad, Røyken, Spikkestad		
	Dikemark	Dikemark	Heggedal
Behov for økt barneskolekapasitet	Holmen (Hvalstad skole*, Landøya)		
	Dikemark Sætre	Asker sentrum (Sentrumsskolen)*	Asker sentrum (Sentrumsskolen)* Spikkestad
Behov for økt ungdomsskolekapasitet	Asker sentrum (Solvang*), Røyken		
	Dikemark		

* Tiltak som allerede er foreslått.

Utbyggingsretning 1 innebærer flest områder med behov for ny eller oppgradert vann og avløp. Kostnadene for noen av områdene er usikre, og vi kan derfor ikke konkludere med hvilket alternativ som blir mest kostbart. En rimelig konklusjon er likevel at det vil være for kostbart å etablere områdene samtidig, dersom man skal unngå økte gebyrer.

Situasjonen er mest prekær i Spikkestad, og behov for nytt renseanlegg vil føre til et opphold i utbyggingen allerede de nærmeste årene.

Kommunen har mye biltrafikk, veinettet til og gjennom sentrumsområdene i nord er overbelastet. Dette gir dårlig framkommelighet for alle typer kjøretøy, også buss. Bortsett fra

E18 og E134 er det i statlige og regionale veibudsjett/handlingsprogram ikke avsatt midler til vesentlige utbedringer av det overordnede veinettet/ fylkesveinettet, eller større gang- og sykkelanlegg.

Gjennom å bygge spredt, som flere av feltene i gjeldende kommuneplaner åpner for, vil flere boligområder ligge utenfor gangavstand til kollektivknutepunktene. Det er ingen signaler om økte budsjetter til kollektivdrift, og spredt utbygging vil neppe gi bedre kollektivtilbud. Med spredt utbygging vil altså flere innbyggere bli avhengige av bil for å komme seg til jobb, skole/ barnehage og handel.

Asplan Viaks analyser viser at utbyggingsretning 1, spredt utbygging, gir ca 3,9 millioner flere bilreiser i kommunen årlig i 2040, sammenlignet med utbyggingsretning 2b.

Kommuneplan for gamle Asker kommune har definert rekkefølgekrav for skolekapasitet, og transportkapasitet for utbygging langs Slemmestadveien, Røykenveien og Drammensveien. Det er naturlig å tenke seg videreføring av rekkefølgekravene for å sikre forutsigbar fremkommelighet og bærekraftig arealutvikling i hele kommunen.

Ny E18 med bussvei og sykkelvei er en forutsetning for å utvikle deler av Asker sentrum og Holmen. På Slemmestad kan 700 boliger bygges før fremkommelighetstiltak for buss må etableres (jf. kommunedelplan for Slemmestad). Slike tiltak vil sannsynlig avdempes biltrafikken gjennom Asker sentrum og langs Slemmestadveien.

For barnehagene blir det generelt behov for økt kapasitet i alle utbyggingsretningene. Kommunens kostnader ved etablering av barnehager er usikre, ettersom disse kan etableres i kommunal eller privat regi.

Konsekvensene for kapasiteten på barne- og ungdomsskolene vil ikke være utpreget forskjellig i de ulike retningene. Holmen har allerede utfordringer med barneskolekapasitet og dette vil fortsette i alle utbyggingsretningene. En planlagt utvidelse av Hvalstad skole vil avhjelpe presset som følger av boligutviklingen på Vestre Billingstad. Men Mellom-Nes barneskole vil fortsatt ha behov for økt kapasitet, noe som kan løses gjennom investeringer i utvidelser av skolebygg eller justering av skolekretsgrensene.

En større boligutvikling på Storsand og Dikemark vil føre til presset barneskolekapasitet i utbyggingsretning 1. Det samme gjelder Spikkestad i utbyggingsretning 2b. Den planlagte sentrumsskolen vil dekke kapasitetsbehovet for ulike skolekretser i Asker sentrum.

På ungdomsskolen er det i dag størst underkapasitet i Røyken, og behovet vil øke mot 2040. Også i Asker sentrum er det behov for økt kapasitet, noe som vil løses gjennom en planlagt utvidelse av Solvang ungdomsskole. Utbyggingsretning 1 vil føre til behov for økt kapasitet for Dikemark (Hovedgården skolekrets).

[Konkrete veivalg og prioritering av rekkefølge](#)

Det er knyttet store kostnader til alle utbyggingsretningene, gjennom etablering av vei, vann og avløp, barnehager og skoler. Øvrige kostnader er ikke inkludert her, men vil ofte følge en mer omfattende boligutbygging. Et eksempel er gang- og sykkelvei. Dette er ikke tatt inn i analysen for øvrig, fordi dette er mangelfullt i store deler av kommunen, og derfor komplisert å beregne som konsekvenser av de ulike utbyggingsretningene.

Foruten økonomiske kostnader ved teknisk og sosial infrastruktur gir utbyggingsretningene ulike utslag i klimaregnskapet. Utbyggingsretning 1 bygger ikke oppunder det nasjonale målet om at persontransportveksten i byområdene skal tas gjennom kollektiv, sykkel eller gange (nullvekstmålet). Et mer bilbasert lokalsamfunn vil også bidra til ytterligere

framkommelighetsproblemer på veiene. En mer konsentrert bygging bidrar i større grad til reduserte klimagassutslipp og bedre framkommelighet.

Kostnadene ved hver utbyggingsretning vil være høye. Det å tillate alle retningene å utvikle seg samtidig, fremstår derfor som et svært urealistisk alternativ. **Det må gjøres konkrete veivalg og foretas prioritering av rekkefølge.**

For å lykkes med utviklingen av et område er det vesentlig at sosial og teknisk infrastruktur etableres eller oppgraderes samlet. Det hjelper ikke at skolekapasiteten er dekket så lenge ikke vei, vann eller avløp ikke er på plass. En helhetlig satsing på et område om gangen vil være sunn kommuneøkonomi og til nytte for innbyggerne i det enkelte lokalsamfunn.

Kapittel 2: Næring

Utfordringsbilde

De siste tiårene har store inntekter fra olje- og gassindustrien gjort det mulig å øke de offentlige utgiftene i Norge. Fremover vil utgiftene til pensjoner øke. Selv om oljeinntektene i også vil være betydelige, vil de gradvis utgjøre en mindre andel av Norges samlede inntekter. På sikt kan Norge få et stadig større gap mellom økende utgifter og fallende inntekter.

Hvis gapet mellom statens inntekter og utgifter skal tettes trenger Norge anslagsvis over ½ million jobber de neste 20 årene.² I dag jobber hver tredje i det offentlige, hvilket er høyest andel av alle industriland. Minst to av tre nye jobber bør skapes i privat sektor. Askers andel av totalen utgjør ca. 1,5% noe som indikerer at minst 7 500 nye jobber må skapes her i 20-årsperioden.

Næringslivet lever i kontinuerlig konkurranse, og ikke i et vakuum. En felles forståelse for de lokale og regionale utviklingstrekkene er avgjørende for en godt forankret og velfungerende næringspolitisk strategi. Skal Asker lykkes langsiktig, må kommunen vinne jevnlig både i nasjonal og internasjonal konkurranse med de aller beste.

Konkurranseskraft i næringslivet er helt avgjørende for positiv arbeidsplassutvikling og bibeholdt levestandard. Forutsigbarhet, stabile rammevilkår og tilgang på kompetanse er grunnleggende krav fra alle deler av næringslivet. Det å skape attraktive investeringsmuligheter for både bolig og næring er en viktig politisk oppgave.

Offentlig forvaltning legger premisser for næringslivets vekst- og konkurranseevne gjennom lovgivning, planprosesser, tilsyn, offentlig innkjøp, blant andre. Konkurransesetting, innovative innkjøp, arealbruk og næringsvennlig kommunal tjenestekvalitet har alle stor innvirkning på næringslivet og etablering av arbeidsplasser.

Fremtidens arbeidsliv

SSB anslår i sitt mellomalternativ at Norges befolkning i arbeidsfør alder (15-74 år) vil vokse med ca. 300.000 personer fra 2017 til 2040. Dersom yrkesdeltakelsen holder seg på dagens nivå i de ulike aldersgruppene, vil arbeidstilbudet kunne øke med 210 000.³

Arbeidslivet er i endring. Ny teknologi utfordrer gamle jobber og konsekvensene av digitalisering, robotisering og automatisering debatteres aktivt. Uro for et mindre trygt arbeidsliv og hardere kamp om jobbene er tydelig til stede. Askers næringsliv, med omtrent 37 000 arbeidsplasser (2019), er mangfoldig og favner alt fra enkeltpersonforetak uten nevneverdig produksjonsutstyr til store verdensledende eksportbedrifter.

Gamle Asker kommune har 85 % av verdiskapningen fra private foretak med velfungerende markedskrefter, mens Røyken og Hurum kjennetegnes av mange små virksomheter og med lavere investeringsattraktivitet.

Fremtidens offentlig sektor

En god og effektiv offentlig sektor er et konkurransefortrinn for næringslivet. Offentlig forvaltning er med på å legge premissene for næringslivets vekst- og konkurranseevne gjennom lovgivning, planprosesser og tilsyn. Omlag kr 500 mrd. benyttes til offentlige innkjøp årlig.

² NHO. Næringslivets perspektivmelding. 2018.

³ Ibid.

Hvordan Asker kommune, med innkjøp i størrelsesorden kr 1,5-2 mrd. årlig, samskaper og utfører sine oppgaver får derfor stor betydning for lokalt næringsliv og for samfunnet som helhet.

Føringer gitt i grunnlagsdokumenter for Asker

Asker kommune skal være et attraktivt område å etablere nye arbeidsplasser i.

Bærekraftsmålene gir overordnede føringer for næringsarbeidet i kommunen, noe som skal synliggjøres i ny strategisk næringsplan.

Næringspolitikken baseres på de fortrinn kommunen har. Asker ligger sentralt på Østlandet, med en høyt utdannet befolkning, et allsidig næringsliv, og naturgitte muligheter knyttet til både blå og grønne næringer.

Med en helhetlig næringspolitisk strategi skal det skapes synergier mellom ulike næringsklynger i den nye kommunen. Intensjonsavtalen fremhever at en helhetlig areal-, bolig- og næringspolitikk vil kunne redusere transportbehovet, blant annet gjennom at arbeidsplassene gjøres kortreiste.

Intensjonsavtalens avsnitt 9.3 omtaler Asker kommunes ambisjoner for næringsutvikling:

- *Den nye kommunen skal være ledende i landet på næringsutvikling*
- *Næringsutviklingen i den nye kommunen skal baseres på de lokale fortrinn i de ulike deler av kommunen*
- *Den nye kommunen skal ha en særskilt satsning på å tiltrekke seg og støtte opp om gründere/entreprenører som ønsker å starte bedrift i kommunen*
- *Næringspolitikken skal bygges opp rundt de etablerte bedrifter samt satsning på nyetableringer*
- *Det etableres en strategi for opplevelsesnæringen i den nye kommunen basert på kystkultur, historie og reiseliv*

Status

NHOs næringsbarometer

I NHOs næringsbarometer (det såkalte Kommune-NM) har gamle Asker ligget stabilt blant de 10 beste de siste årene, Røyken har ligget på plasseringer mellom 20 og 40, mens Hurum har ligget lenger ned. Ved siste måling i august 2018 (basert på 2017-data) var gamle Asker på 10. plass, Røyken på 40. plass og Hurum på 221. plass av landets 431 kommuner.

Tabell 23 Resultater i Kommune-NM. 2018 (2013-tall i parentes).

NHO's Kommune NM 2018	Hurum	Røyken	gml. Asker	Bærum
Totalt – samlet plassering	221 (126)	40 (22)	10 (7)	2 (2)
Del-plasseringer 2018				
• Næringsliv (4 parametere)	49	13	4	2
• Arbeidsmarked (4 parametere)	261	190	27	7
• Demografi (3 parametere)	264	13	175	70
• Kompetanse (3 parametere)	358	288	30	4
• Kommuneøkonomi (5 parametere)	152	33	3	2

Kilde: NHO august 2018/Menon august 2018

Kommune-NM måler et sett av parametere innen næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Parameterne kan i større eller mindre grad påvirkes gjennom kommunenes næringspolitikk.

Næringstyper og bransjestruktur i Asker

For Asker var det 36 805 arbeidsplasser ved utgangen av 2018. 76 % av arbeidsplassene var i gamle Asker, 17 % var i Røyken mens Hurum hadde 7 %. Den største næringen (bransjen) i alle tre kommuner var helse- og sosialtjenester etterfulgt av handel.

Tabell 24 Arbeidsplasser etter næringskategori. Antall og andeler. 2018.

Antall arbeidsplasser	Hurum	Røyken	Asker	Nye Asker	Nye Asker	Bærum
					Prosent	
4 kvartal 2018						
Helse- og sosialtjenester	605	1 727	6 480	8 812	24 %	11 742
Varehandel, reparasjon av motorvogner	333	934	5 818	7 085	19 %	10 542
Bygge- og anleggsvirksomhet	270	821	2 159	3 250	9 %	4 892
Undervisning	252	548	2 052	2 852	8 %	3 872
Industri	383	326	1 961	2 670	7 %	1 936
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	143	290	1 968	2 401	7 %	7 622
Forretningsmessig tjenesteyting	60	417	1 263	1 740		4 012
Personlig tjenesteyting	57	241	1 228	1 526		2 498
Informasjon og kommunikasjon	32	44	1 405	1 481		10 277
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	101	316	962	1 379		2 934
Overnattings- og serveringsvirksomhet	125	70	992	1 187		1 883
Transport og lagring	87	417	320	824		2 768
Bergverksdrift og utvinning	30	3	476	509		3 599
Uoppgitt	41	69	331	441		612
Jordbruk, skogbruk og fiske	56	60	139	255		274
Elektrisitet, vann og renovasjon	30	42	175	247		357
Finansiering og forsikring	18	3	125	146		2 612
Sum alle	2 623	6 328	27 854	36 805		60 690

Kilde: SSB, 07984

Etableringer

Høy etablererfrekvens er viktig for nyskaping. I 2017 var det 1 171 nyetableringer i Asker. Det har vært en jevn økning de siste år. Gjennomsnitt de siste åtte år er på 1 069.

Tabell 25 Antall nyetableringer av foretak.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Snitt for siste 8 år	Endring 2016-17
Hurum	95	84	100	93	80	102	88	105	93	19 %
Røyken	195	215	224	210	222	276	252	258	232	2 %
Gamle Asker	708	636	735	699	760	741	866	808	744	-7 %
Asker	998	935	1 059	1 002	1 062	1 119	1 206	1 171	1 069	-3 %
Bærum	1 367	1 254	1 459	1 497	1 500	1 621	1 737	1 707	1 518	-2 %

Kilde: SSB, 06104. Offentlig virksomhet og primærnæringer er ikke med

Antall nyetableringer per 1 000 innbyggere ved årets inngang (2019) var i Hurum 11,1, i Røyken 11,5 og i gamle Asker 13,3. Asker ligger godt an også i landsmålestokk for nyetablering per innbygger.

Tabell 26 Antall nyetableringer pr år pr 1000 innbyggere ved inngangen året

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hurum	10,4	9,1	10,7	10,0	8,5	10,8	9,3	11,1
Røyken	10,1	11,0	11,2	10,2	10,6	12,8	11,5	11,5
Gamle Asker	12,8	11,3	12,8	12,0	12,8	12,3	14,2	13,3
Asker	11,9	11,0	12,2	11,3	11,8	12,3	13,1	12,6
Bærum	12,1	11,0	12,5	12,6	12,4	13,2	14,0	13,6

Kilde: SSB, 06104 og 01222. Offentlig virksomhet og primærnæringer er ikke med.

Omsetning og verdiskaping og handel

Bedrifter registrert i gamle Asker omsatte i 2017 for kr 73,3 mrd., og hadde en driftsmargin⁴ på 6 %. For bare to år siden var omsetningen kr 12 mrd. større og driftsmarginen var også bedre. Varehandel (kr 33,5 mrd.) og produksjon (kr 17,3 mrd.) var de største sektorene i 2017.

Bedrifter registrert i Røyken omsatte i 2017 for kr 10,4 mrd., og hadde en driftsmargin på 4 %. En bedrift står for nær halvparten av all omsetning. Produksjon (kr 4,6 mrd.) og varehandel (kr 2,6 mrd.) var de største. Bedrifter registrert i Hurum omsatte i 2017 for kr 2,6 mrd., og hadde en driftsmargin på hele 9 %. Produksjon (kr 1,0 mrd.) og varehandel (kr 0,8 mrd.) var de største.

Tabell 27 Verdiskaping, ulike variabler. 2016-17.

Kommune	Verdiskaping i mnok	Verdiskaping i mnok Endring siste år i %	Verdiskaping pr ansatt i mnok	Verdiskaping pr ansatt Endring siste år %	Ant ansatte	Omsetning i mnok	Driftsmargin
Hurum	915	+ 9 %	0,488	+11 %	1 874	2 627	8,5 %
Røyken	2 173	+ 10 %	0,595	+ 3 %	3 650	10 397	3,5 %
Asker	19 693	+ 3 %	0,616	+ 8 %	31 984	73 331	6,2 %

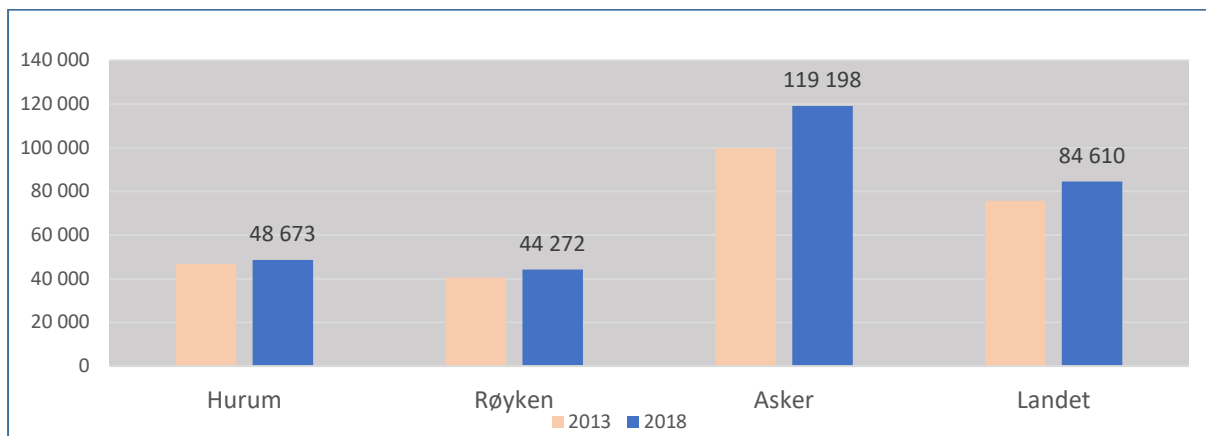
Kilde: Bisnode august 2018. Regnskap 2017/2016

Verdiskaping er summen av samlet driftsresultat og lønnskostnader i foretak, og tabellen viser at gamle Asker står for mer enn 86 % av all verdiskaping.

Detaljhandel er en stor virksomhet i gamle Asker, grunnet at IKEA er lokalisert i kommunen. Ser man bort fra handelen som utenbygds-boende gjør på IKEA, ligger gamle Asker på landssnittet. Hurum og Røyken har hatt liten eller ingen utvikling i handel de siste fem år.

⁴ Driftsmargin er et begrep for å beskrive lønnsomhet, og er andelen driftsresultatet («overskuddet») er av omsetningen.

Figur 25 Omsetning detaljhandel per innbygger. (Siste 5 år: Asker 19 %, Røyken 9 %, Hurum 4 %)

Kilde: SSB, 04776. Tallene er eksklusive drivstoff og mva.

Utviklingen av arbeidsmarkedet

Ved utgangen av 2018 var det registrert omtrent 37 000 arbeidsplasser i Asker. Antall arbeidsplasser ved utgangen av 2018 var 2 623 i Hurum, 6 328 i Røyken og 27 854 i gamle Asker. Drøyt 70 % av arbeidsplassene er i privat sektor. Det er prosentmessig flest arbeidsplasser i privat sektor i gamle Asker.

I Røyken er det skapt relativt mange nye arbeidsplasser de siste to til tre år, etter at det tidligere var en negativ utvikling. Samtidig har Røyken fortsatt lavere egendekning av arbeidsplasser enn de to andre kommunene. For Hurum er bildet de senere år svakt, da Tofte mistet 300-400 arbeidsplasser i 2010 og det har vært vanskelig å få erstattet disse. Nedgangen innen olje- og gassvirksomhet har slått ut i gamle Asker fra 2015, og enda mer i Bærum. Gamle Asker og Bærum har imidlertid i vekst igjen og veksten er i de fleste bransjer.

Tabell 28 Årlig endring i arbeidsplasser. Per 4. kvartal.

Arbeidssted	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	% siste år
Hurum	64	138	-47	-20	-157	-110	15	-30	113	4,5 %
Røyken	-34	-111	214	140	223	-62	218	218	362	6,1 %
Gamle Asker	720	516	273	542	428	-519	32	176	1042	3,9 %
Asker	750	543	440	662	494	-691	265	364	1517	4,3 %
Bærum	959	1263	-377	918	2260	-2152	-529	-207	2244	3,2 %

Kilde: SSB, 07984. Datagrunnlaget har fra 2015 blitt endret. Tall for 2015 kan ikke sammenlignes med tidligere år. Endringen i 2015 fremstår for mye negativt. Et sannsynlig tall for Nye Asker i 2015 er + 100

Egendekning

Med egendekning menes forholdet mellom antall arbeidsplasser i kommunen og antall mellom 15-74 år som bor i kommunen og som er i arbeid (sysselsatt) i eller utenfor kommunen. Om prosentsetningen er lavere enn 100 må en andel av de bosatte pendle ut av kommunen for å jobbe.

Tabell 29 Egendekning (forholdet arbeidsplasser/ sysselsatte i kommunene).

	Utgang 2012			Utgang 2017 *		
	arb.plasser	sysselsatte	egendekning	arb.plasser	sysselsatte	egendekning
Hurum	2812	4599	61 %	2510	4487	56 %
Røyken	5229	10674	49 %	5966	11576	52 %
Gamle Asker	26153	29338	89 %	26812	30374	88 %
Asker	34194	44611	77 %	35288	46437	76 %
Bærum	69898	59562	117 %	70188	62890	112 %

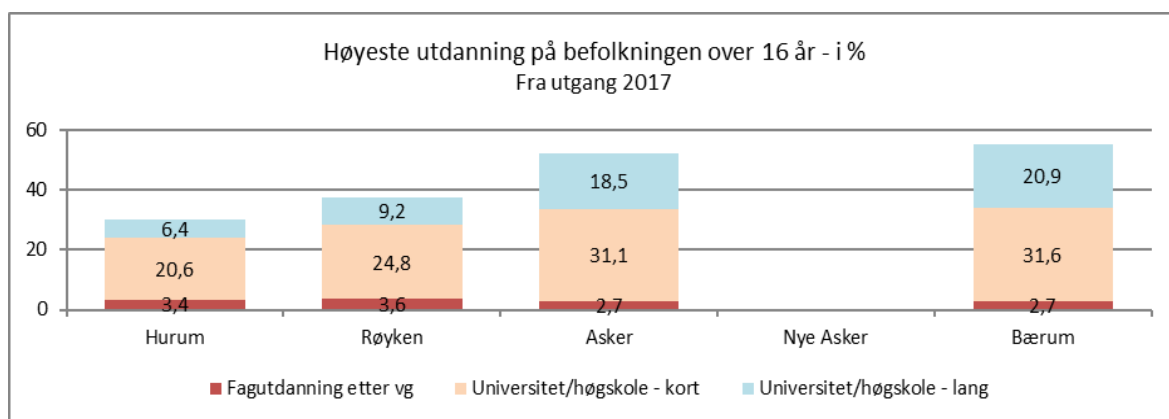
Kilde: SSB, 07984 (*Definisjonsendringene i 2015 antas å ikke påvirke forholdstallene)

Med unntak av Røyken har det vært en viss negativ utvikling på egendekningen de siste fem år. Røyken er imidlertid den kommunen som i 2017 fremdeles hadde lavest egendekning.

Utdanningsnivået

49,6 % av innbyggerne i gamle Asker har fullført utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Prosentdelen for Røyken er 34,0 og for Hurum 27,0. For fagutdanninger var nivået noe høyere i både Røyken og Hurum enn i gamle Asker.

Figur 26 Høyeste utdanning på befolkningen over 16 år (prosent).

Kilde: SSB, 09429

Det er verdt å merke seg at utdanningsnivået for sysselsatte i alle de nevnte kommuner er høyere enn de krav som følger av arbeidsplassene, jf. tabell på side 48 . Dette kan bety bosatte ikke finner relevant arbeid i egen kommune, og velger å jobbe i annen kommune.

Av sysselsatte i gamle Asker er det forholdsvis flere som er ledere, innehar akademiske yrker eller er sysselsatt i høyskole- og militære yrker enn i Røyken og Hurum. I alt utgjør disse 64 % for gamle Asker, men bare 46 % i Hurum. Til sammenlikning er andelen i Bærum 68 %.

Avstand mellom bosted og arbeidsplass - pendling og kortreiste arbeidsplasser

Av sysselsatte bosatt i Røyken pendler 72 % ut av kommunen. Tallene for gamle Asker og Hurum henholdsvis 64 % og 59 %. Prosentandelene har vært konstante de siste fem år. Fordi antall sysselsatte har økt i samme periode, er det nå er det flere som nå pendler ut enn for fem år siden.

Arbeidsplassene i gamle Asker dekkes opp med 59 % innpendlere. Tallene for Røyken og Hurum er henholdsvis 48 % og 28 %. Også for innpendling har de absolutte tallene økt de siste årene.

Tabell 30 Årlig endring i pendlere.

	2014	2015	2016	2017	2018	pr utgang 2018	i %
Hurum							
- utpendlere	58	-37	49	29	23	2 688	59 %
- innpendlere	-42	-46	3	34	51	741	28 %
Røyken							
- utpendlere	129	-101	109	267	63	8 506	72 %
- innpendlere	105	-19	152	148	231	3 063	48 %
Gamle Asker							
- utpendlere	500	-361	293	407	321	19 703	64 %
- innpendlere	440	-534	170	314	709	16 529	59 %
Bærum							
- utpendlere	693	-137	950	1346	969	35 871	56 %
- innpendlere	1729	1399	-228	-159	1469	43 669	60 %

Kilde SSB 07984. (Det antas at endringen i datafangstmetode fra 2015 ikke har betydning)

Det er prosentvis færre kortreiste arbeidstagere nå i 2018 enn det var for fem år siden. Dette selv om antallet nominelt er større. Reduksjonen skyldes i hovedsak at det er skapt for få nye arbeidsplasser, at de arbeidsplasser som er skapt har tiltrukket seg innpendlere. Det har også vært en nedgang innen kunnskapsintensive næringer⁵ som igjen har medført økt utpendling. Tallene for 2018 viser imidlertid en forbedring sammenlignet med 2017 samt flere kortreiste arbeidsplasser.

Tabell 31 Årlig endring kortreiste.

	2014	2015	2016	2017	2018	pr utgang 2018	% av sysselsatte
Hurum	-113	-64	12	-62	59	1 881	41 %
Røyken	114	-38	61	72	131	3 265	28 %
Asker	-12	15	-138	-140	334	11 324	36 %
Nye Asker						20 108	42 %
Bærum	531	-753	-301	-48	774	28 762	45 %

Kilde SSB 07984 og 03321. (Det antas at endringen i datafangstmetode fra 2015 ikke har betydning)

Næring i et 2040-perspektiv

Grunnleggende elementer for næringsattraktiviteten i Asker

Det er flere grunnleggende elementer med betydning for nærings- og arbeidsplassvekst i en kommune. Telemarksforsknings modell bygger på tre faktorer som vil påvirke arbeidsplassvekst: næringsattraktivitet, bostedsattraktivitet og besøksattraktivitet. Modellen under er videreutviklet av Ringeriksregionen. Noen viktige områder markert med rødt er omtalt i egne avsnitt nedenfor.

⁵ En næring defineres som kunnskapsintensiv hvis andelen personer med høyere utdanning utgjør mer enn 33 prosent av total sysselsetting i næringen. SSB. Kunnskapsintensive næringer i Norge. Rapport 2016/04.

NÆRINGSATTRAKTIVITET	BESØKSATTRAKTIVITET	BOSTEDSATTRAKTIVITET	KUNNSKAPSMILJØER
<ul style="list-style-type: none"> • Tilgjengelige næringsarealer • Andel og vekst i basisnæringene • Infrastruktur, kollektivtilbud • Tilgang på kompetent arbeidskraft • Høy arbeidsmarkedsintegrasjon • Stedlige goder, tilbud, tjenester, bygninger • Arealberedskap • Kommunale tjenester 	<ul style="list-style-type: none"> • Gode stedskvitter og sosiale møteplasser • Godt handelstilbud • Godt opplevelses-tilbud • Godt og bredt kulturtilbud • Stedlige goder, tilbud, tjenester, bygninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Boligmarked, tilbud, priser, omfang • Kommunale tjenester av høy kvalitet • Idrettslag, kulturskole og friluftsmuligheter • Høy og god skole- og barnehagedekning • Sterk frivillig sektor • Identitet og stedlig kultur, åpenhet, toleranse, raushet og samarbeidsånd 	<ul style="list-style-type: none"> • Omfattende samarbeid mellom akademia og næringsliv • Gode tilbud for etter og videreutdanning • Veletablerte forskningsmiljøer • Høyt utdanningsnivå • Delingskultur • Kunnskapsutv. og FoU i egen bedrift

Kilde: Ringeriksregionen. Næringspolitisk strategi.

Det er ikke mulig å skille skarpt mellom næringsattraktivitet, besøksattraktivitet, bostedsattraktivitet og kunnskapsattraktivitet ligger det som en forutsetning at det arbeides aktivt med å styrke alle områder.

Det er viktig at Asker parallelt med en aktiv næringspolitikk også driver et aktivt omdømmearbeid. Globaliseringen har gitt næringslivet større muligheter i nye markeder, men også større konkurranse om tilgang til kapital, kompetanse og kunder. Et bevisst forhold til omdømme- og merkevarebygging kan gi Asker betydelige konkurransefortrinn i Osloregionen.

Tilgjengelige næringsarealer

Regulering og klargjøring av attraktive arealer for næring, bosetting og rekreasjon er en forutsetning for vekst. Asker har betydelige arealer å spille på, det være seg boligformål eller næringsformål. Dette kan utnyttes videre, sett opp mot at det blir stadig mindre arealer tilgjengelig innover mot Oslo og at kommunen har store uutnyttede arealer i Asker syd (Røyken og Hurum). En optimal arealdisponering oppnås best ved å se arealene i en regional sammenheng og i et tett samarbeid med nærliggende kommuner i området.

Attraktive næringsarealer langs E-18 samt arealkrevende virksomheter i Asker syd (hovedsakelig langs E-134 og på Tofte) blir viktig for å sikre økte investeringer innen lager & logistikk, blant annet.

For området Asker syd finnes mange lokale offentlige arbeidsplasser, men totalt sett for få kortreiste private arbeidsplasser i forhold til arbeidsstyrken. Dette medfører en betydelig andel bilbasert utpendling, noe som bidrar til overbelastet hovedveinett lenger nord.

Infrastruktur, kollektivtilbud

Forbedring av infrastruktur, økt mobilitet og brukervennlige helhetsløsninger vil gjøre det mer attraktivt for etablering og drift av all næringsvirksomhet. Asker ligger godt an med en av landets beste kollektivtilbud som randkommune til hovedstaden med dobbeltspor for toget, mange busslinjer og båtforbindelse i retning Bærum og Oslo. Det er dog store variasjoner i kollektivtilbudet mellom nordre og søndre del av den nye kommunen.

Utfordringen er å overføre mer av persontrafikken til buss, tog og båt og dermed frigjøre begrenset veikapasiteten til nyttetransport og mer effektive kollektivløsninger.

E18-utbygging vil stimulere veksten i Asker nord gjennom frigjøring av arealer til kontor, næring, service og boliger. En fullføring av E134 til E18/ Kjellstad vil tilsvarende stimulere til næringsutvikling innenfor logistikk og arealkrevende virksomheter i Follo/Drøbak og Asker syd.

Det er ikke sannsynlig at togfrekvensen økes på Spikkestadbanen mellom Asker og Spikkestad. Forbedring av busstilbudet er mulig, men avhenger av kundegrunnlaget og budsjetttrammer i region Viken. Et utslippsfritt båttilbud fra Slemmestad og Vollen (og Sætre på sikt) er et viktig supplement for tilknytningen til bolig- og arbeidsmarkedet i Oslo (Aker brygge).

Manglende fremkommelighet og uforutsigbar infrastruktur er et stort problem for næringslivet, da forsinkelser store indirekte kostnader på driften og leveranseproblemer. I tillegg er varierende reisetid et problem for de ansatte.

Den lave egendeckningsgraden av arbeidsplasser i Røyken (49 %) og til dels Hurum (61 %) fører til at mange reiser ut av kommunen for å jobbe. Dette fører til høyere transportbehov, med økt press på veiene og tapt arbeidstid/ fritid som følge av køene. Andelen som reiser er med privatbil er høy, noe som gir støy- og luftforurensing, lite trivelige nærområder, trafikkfare og klimautslipp. Et bedre kollektivtilbud sammen med flere arbeidsplasser i kommunen vil bidra til flere kortreiste arbeidstakere og et lavere transportbehov.

Bo- og besøksattraktivitet (inkl. byutvikling)

Asker har som følge av sin bostedsattraktivitet opplevd stor innflytting av befolkningsgrupper med attraktiv kompetanse for næringslivet. I neste omgang har dette økt regionens næringsattraktivitet og bidratt til økt etablering av virksomheter med behov for denne typen kompetanse.

Askers samlede attraktivitet for næringsutvikling er således ikke begrenset til bare næringsmessige forhold. Regionens attraktivitet for besøk, slik som kultur- og handelstilbud, natur og gode møteplasser, viser seg også å ha betydning for næringsutviklingen. Høy attraktivitet for bosetting gjennom attraktive boliger, gode kommunale tjenester, og gode skoler og barnehager, vil også styrke næringsutviklingen.

Erfaring viser også at et godt utdanningstilbud og aktive kunnskapsmiljøer er viktig for den samlede attraktivitet. Dette er noe Asker i dag mangler.

Fram mot 2040 vil sentrale Asker med Asker sentrum, Holmen og Billingstad vil ha en stor betydning med sine om lag 24 000 arbeidsplasser som utgjør 70% av Askers omtrent 37 000 arbeidsplasser. Områdene er viktige som følge av kunnskapsintensive kontorarbeidsplasser med høy verdiskapning (85% av Asker) og som inngår i det regionale arbeidsmarkedet.

Tabell 32 Arbeidsplasser og sysselsatte fordelt etter registrert poststed (2016)

	år	Sætre	Filtvet	Tofte	Kana	Holmsbu	Klokkarstua			Uspesifisert	sum Hurum	
Arbeidsplasser	2016	1 097	241	461	80	203	436			22	2 540	
Sysselsatte, 15-74 år	2016	2 007	554	933	130	237	626			33	4 520	
	år	Spikkestad	Røyken	Hyggen	Slemmestad	Bødalen	Åros	Båstø	Nærsnes	Uspesifisert	Sum Røyken	
Arbeidsplasser	2016	947	2 147	297	1 195	220	613	65	140	122	5 746	
Sysselsatte, 15-74 år	2016	2 113	2 202	611	2 300	1 278	1 171	196	770	597	11 238	
	år	Asker	Borgen	Heggedal	Vollen	Vettre	Nesbru	Hvalstad	Billingstad	Nesøya	Uspesifisert	Sum Asker
Arbeidsplasser	2016	13 418	601	777	796	1 308	1 921	2 274	4 534	587	420	26 636
Sysselsatte, 15-74 år	2016	12 059	2 027	2 873	2 447	1 632	2 433	2 130	1 965	2 220	319	30 105

Kilde: SSB, spesialuttrekk.

Det å vedlikeholde sentrale Askers posisjon og samtidig løfte prioriterte tettsteder nærmere det regionale arbeidsmarkedet blir hovedoppgaven i et 20-års perspektiv. Når veksten er god i disse områdene får det også positive følger for hele den nye storkommunen.

Konsentrert utbyggingsmønster og utvikling av bymessige kvaliteter i prioriterte tettsteder blir avgjørende for lokalisering av kunnskapsintensivt næringsliv i regionen. Bakgrunnen for dette er at bymessige kvaliteter etterspørres av særlig innovative og kunnskapsintensive virksomheter. Et breddetilbud av møteplasser, kultur, opplevelshandel samt utesteder er nødvendig for å være en attraktiv lokasjon.

Utviklingen ses i sammenheng med utviklingen i Oslo og Bærum og at det bør utarbeides felles strategier på viktige regionale områder. Hypotesen er at om det går bra med Oslo, går det bra med Bærum og at denne positive bølgen av muligheter og behov forplanter seg videre til nye Asker.

Tabell 33 Antall virksomheter m/omsetning, omsetning og driftsmargin, etter poststed (2017)

	Asker	Borgen	Heggedal	Vollen	Vetvre	Nesbru	Hvalstad	Billingsstad	Nesøya	Uspesifisert	Sum Asker
Antall virksomheter	2018										6 687
Antall foretak m/reg. oms	2017	940	74	140	163	127	328	274	312	235	2 593
Sum foretaks omsetning (mnok)	2017	27 748	265	631	718	1 090	3 540	6 086	32 734	520	73 332
Driftsmargin	2017	10,4 %	6,2 %	4,5 %	5,6 %	8,2 %	5,2 %	3,9 %	3,1 %	14,9 %	6,3 %
	Spikkestad	Røyken	Hyggen	Slemmestad	Bødalen	Åros	Båtsfjord	Nærnes	Uspesifisert	Sum Røyken	
Antall virksomheter	2018									2 039	
Antall foretak m/reg. oms	2017	100	161	28	177	39	79	28	57	669	
Sum foretaks omsetning (mnok)	2017	5 210	968	159	1 913	115	1 621	305	107	10 398	
Driftsmargin	2017	-8,5 %	9,8 %	0,1 %	6,7 %	15,0 %	5,1 %	31,0 %	9,6 %	3,5 %	
	år Sætre	Filtvet	Tofte	Kana	Holmsbu	Klokkarstua	Uspesifisert	sum Hurum			
Antall virksomheter	2018							970			
Antall foretak m/reg. oms	2017	155	26	74	16	26	44	341			
Sum foretaks omsetning (mnok)	2017	1 180	73	532	25	164	654	2 628			
Driftsmargin	2017	9,0 %	6,6 %	9,3 %	0,0 %	3,0 %	9,2 %	8,6 %			

Kilde: SSB, spesialuttrekk.

Viktige næringer for sysselsetting, verdiskaping og velferd

Næringsutvikling for Asker handler om å skape flere arbeidsplasser og å øke verdiskapingen. Dette betyr at alt arbeid med å trekke næringsvirksomhet til kommunen, eller bygge opp under og videreutvikle eksisterende næringsliv, krever bevissthet om hvilke egenskaper ulike næringer har for ønsket utvikling.

Tabellen nedenfor viser at næringer merket blå har den egenskapen at de bidrar til høy sysselsetting og dekker lokale behov. De øker bostedsattraktiviteten på den måten at sysselsatte i disse næringene ofte bosetter seg nært jobben, og bidrar dermed til å øke lokal befolkningsvekst.

Næringer merket grønn omtales som kunnskapsintensive og har den egenskapen at de bidrar til høyere verdiskaping, høyere inntekt, høyere skatteinngang og dermed høyere velferd. De er ikke bostedsattraktive fordi det ikke er tendens til at ansatte bor nær jobben. Ansatte i kunnskapsintensive bedrifter har generelt lavere terskel for å pendle lengre til arbeid. Dermed bidrar disse næringene ikke til lokal befolkningsvekst i like stor grad som de blå næringene.

Nærvær av virksomheter merket grønn bidrar også til høyere næringsattraktivitet ved at slike virksomheter leverer tjenester og varer som kan øke produktiviteten og lønnsomheten til andre virksomhetene.

Næringsgruppe (Nace)	Betydning for regional verdiskaping og vekst	Arbeidsintensiv	Kapitalintensiv	Vare- og tjenestintensiv	Kunnskapsintensiv	Bidrag til total omsetning i regionen
Industri	Driver for verdiskaping gjennom produksjon av industriprodukter som eksporteres ut av landet eller ut av regionen Stort bidrag til lokal sysselsetting	Høy	Moderat til Høy	Høy	Moderat	Høy
Elektrisitet, vann, renovasjon	Øker attraktiviteten til regionen for andre bedrifter gjennom infrastruktur og tjenester Moderat bidrag til lokal sysselsetting Svært lønnsomt over tid	Moderat	Høy. Høye etableringskostnader	Lav, etter infrastrukturinvesteringen	Moderat/Høy	Moderat
Bygg og Anlegg	Bidrar til regional vekst gjennom ny bygningsmasse og infrastruktur Bidrar sterkt til lokal sysselsetting Moderat lønnsomt	Høy	Moderat/Høy	Høy	Moderat/Høy	Høy

Varehandel, motorvognreparasjon*	Genererer behov for en lokal befolkning Stort bidrag til lokal sysselsetting Lav lønnsomhet	Høy	Moderat	Høy	Lav	Meget høy
Finansiering og forsikring	Yter finansielle tjenester til virksomheter og privatpersoner Lavt bidrag til lokal sysselsetting Meget høy lønnsomhet	Moderat	Lav	Lav	Høy	Moderat
Omsetning og drift av fast eiendom	Yter forvaltningstjenester av eiendommer Svært lavt bidrag til lokal sysselsetting Meget høy lønnsomhet	Lav	Høy	Meget lav	Lav	Lav/ Moderat
Informasjon og kommunikasjon	Bidrar til verdiskaping gjennom eksport av immateriell eiendom som programvare og tilhørende tjenester Meget høy lønnsomhet	Lav	Lav	Meget lav	Høy	Lav
Faglig, vitenskapelig, og teknisk tjenesteyting	Bidrar til verdiskaping gjennom eksport av immateriell eiendom som programvare og tilhørende tjenester Yter kunnskapsintensive tjenester til andre firmaer i regionen Bidrar med det til høyere lønnsomhet i andre firmaer	Lav	Lav	lav	Meget høy	Meget lav

BLÅ næringsgrupper er viktige for: sysselsetting, dekke lokale behov, bostedsattraktivitet

GRØNNE næringsgrupper er viktige for: verdiskaping, velferd, næringsattraktivitet

Kilde: Ringeriksregionen/USN

Sammenheng mellom arbeidsplasser og befolkningsvekst

Asker er en sentralt plassert kommune i det regionale arbeidsmarkedet. Dette gir gode forutsetninger for økt tilflytting. Asker skårer høyt på bostedsattraktivitet (ref. Telemarksforskning) som defineres som nettoinnflytting som ikke kan forklares av arbeidsplassvekst eller øvrige strukturelle faktorer.

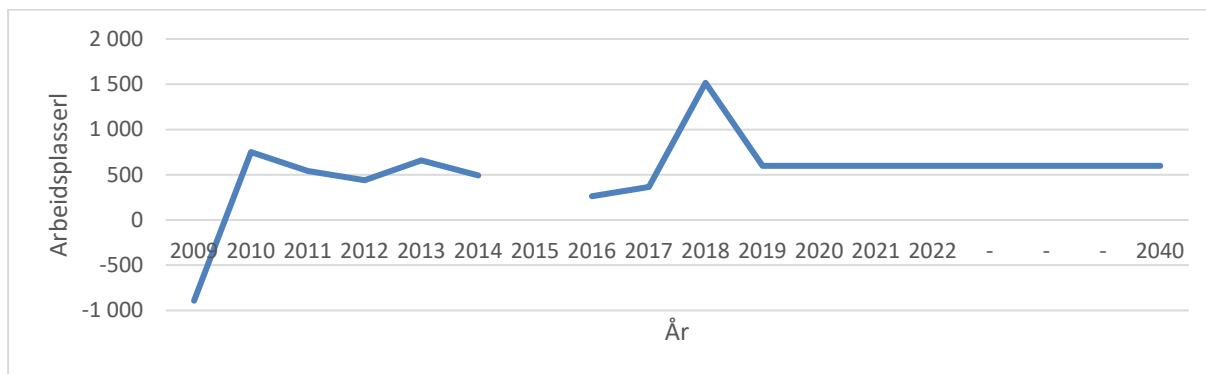
Hvis gapet mellom statens inntekter og utgifter skal tettes trenger Norge anslagsvis over ½ million jobber de neste 20 årene hvorav minimum 7.500 i Asker. I dag jobber hver tredje i det offentlige, noe som er en svært høy andel sammenlignet med andre industriland.

Dersom yrkesdeltakelsen i Norge i 2040 holder seg på dagens nivå i de ulike aldersgruppene (15-74 år), vil arbeidstilbudet kunne øke med 210 000, ifølge NHOs perspektivmelding.

Basert på forskning er det vanlig innen offentlig næringsstrategi for urbane strøk å arbeide for en næringsutvikling som over tid innebærer arbeidsplass økning tilsvarer halvparten av befolkningsøkningen. Dersom det skapes færre arbeidsplasser vil dette sannsynligvis (og noe forenklet) føre til at flere må reise ut av kommunen for å finne arbeid.

For Asker er det framskrevet en befolkningsvekst på mellom 20 900 – 23 400 mot 2040, avhengig av valgt utbyggingsretning. Ved å beregne etter metoden i forrige avsnitt, gir dette en vekst på ca. 12 000 nye arbeidsplasser, totalt 49 000 i 2040. Dette betyr en årlig gjennomsnittlig vekst er ca. 600. De siste ti årene har Asker i snitt skapt drøye 600 arbeidsplasser årlig. Da er riktignok bunnåret med finanskrise i 2009 ikke inkludert, heller ikke 2015, grunnet omlegging i SSBs datagrunnlag.

Figur 27 Antall nye arbeidsplasser per år. Statistikk og framskriving.

Kilde: SSB 11615 og egen beregning.

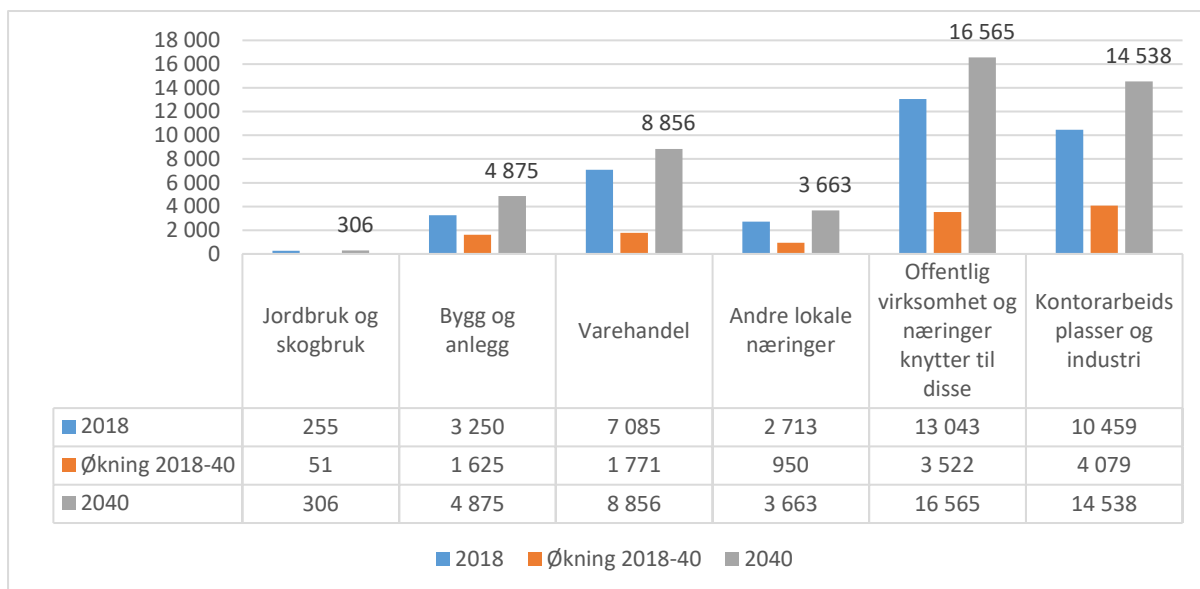
Dette er mer enn Askers andel av det totale behovet for nye arbeidsplasser, som NHO omtaler i sin perspektivmelding. Askers andel i dag på 1,5 % av de fremtidige arbeidsplassene NHO mener bør skapes tilsvarer 7 500 arbeidsplasser. Tallene fra NHO er tuftet på Norges behov for å tette gapet mellom statens inntekter og utgifter i samme periode. Det kommer således fra et annet utgangspunkt og er ikke ren framskriving.

Utvikling av næringene i Asker

De fem viktigste arbeidsplassnæringene i Asker er: offentlig (helse, sosial og skole), varehandel og reparasjon av motorvogn, bygg- og anleggsvirksomhet, industri (energi, olje & gass) samt teknisk tjenesteyting inkl. eiendomsdrift.

Som tidligere omtalt, anslås Asker å få et en samlet arbeidsplassvekst på omtrent 12 000 frem mot 2040. Nedenfor vises veksten fordelt på hovednæringene.

Figur 28 Økning i antall arbeidsplasser

Kilde: SSB, samt egne bearbejninger. Total økning 32 %. Jordbruk: 20 %, bygg og anlegg 50 %, varehandel 25 %, andre lokale næringer 35 %, offentlig virksomhet etc.: 27 %, kontor/ industri: 39 %.

Som de ulike kolonnene viser så antas ikke arbeidsplassveksten å blir jevnt fordelt på de ulike bransjene. Datagrunnlaget for framskriving på bransjer er begrenset, derfor er det gjort kvalitative faglige vurderinger av utviklingen bransjevis.

Varehandel, bygg og anlegg samt jordbruk er de som vil avvike mest i prosent fra gjennomsnittlig vekst. Landbruk er basert på unike og stedbundne fortrinn og arbeidsplassveksten vil således ikke i samme grad kunne fremskrives relativt til befolkningsveksten. Hoveddelen av arealene er stabil sesongbasert kornproduksjon og næringen anslås dermed å få lavere vekst.

Arealkrevende industrivirksomheter antas å utgjøre en nevneverdig andel av arbeidsplassveksten, totalt ca. 900 frem mot 2040. Røyken Næringspark har hatt stor vekst i arbeidsplasser de siste årene og antas tilsvarende utvikling framover, avhengig av framtidig areal- og transportutvikling, samt realisering av E134 til E18/ Kjellstad.

Varehandel står overfor store strukturendringer grunnet internetthandel, der store globale aktører tar markedsandeler. Bygg- og anleggsnæringens store vekst er koblet til markedet i Osloregionen og tilhørende urbanisering.

I Røyken, og delvis Hurum, er det mange lokale offentlige arbeidsplasser, men totalt sett for få kortreiste private arbeidsplasser i forhold til arbeidsstyrken. Dette medfører en betydelig andel utpendling for mange som bor i dette området. Det er derfor viktig at arbeidsplassveksten her i større grad er av typen merket blå i figuren ovenfor (industri, bygg og anlegg, varehandel, motor og vognreparasjon) samt kunnskapsintensive virksomheter som bedre utnytter kortreist lokal arbeidskraft med universitets- eller høyskoleutdanning. Flere lokale arbeidsplasser vil bidra til en positiv stedsutvikling og bidra til mindre transportbehov.

Ubalanse i hvor større bedrifter etablerer seg i Asker

Graden av næringsetablering i gamle Asker skiller seg betydelig fra Asker syd (Røyken og Hurum, hvor nærhet til og stimulering av næringslivet har vært nødvendig for ønsket arbeidsplassvekst, gjennom å etablere egen kommunal næringsavdeling og utvalg samt heleid investeringssselskap i Røyken og omstillingsprosjektet Hurum 2020.

Næringslivet i Røyken og Hurum karakteriseres av mange små bedrifter. Det har vært utfordrende å få større bedrifter til å etablere seg sør for gamle Asker. Dette gjør at næringslivet er mindre stabilt. Dersom en større bedrift etablerer seg i et område, vil det ofte skape en synergieffekt, gjennom at også andre bedrifter søker seg dit.

Kapittel 3: Tjenesteutvikling (Oppvekst og Velferd)

Dette kapittelet er en tjenesteanalyse som presenterer et utfordringsbilde innenfor oppvekst- og velferdstjenester, og mulige strategiske grep for å imøtekomme utfordringsbildet i et økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftperspektiv.

I analyse av oppveksttjenester har de tre utbyggingsretningene en særlig betydning knyttet til utviklingsbehov for barnehage- og skoleutbygging. Dette er nærmere beskrevet i kapittel A, hvor utbyggingsretningene vurderes samlet.

For velferdstjenestene vil de demografiske endringene få konsekvenser for utbygging av heldøgnsomsorg, men da vil definering av dekningsgrad som angir kapasitetsbehov for utbygging være av større betydning enn lokalisering sett i lys av de tre utbyggingsretningene. I tillegg vil flere forhold belyses for å kunne gi en mer fullstendig bærekraftig tjenesteanalyse. Dette er blant annet knyttet til områdene kompetanse, kvalitet, samhandling, innovasjon og digitalisering.

Oppvekst

Trender, utfordringer og status

Likeverdige oppvekst og levekår

Kommunen skal legge til rette for likeverdighet i oppvekst og levekår og har dette som det overordnede målet for alt arbeid med barn og ungdom. Målet er at alle barn og unge skal få leve i et godt og inkluderende oppvekstmiljø som bidrar til at de kan mestre eget liv i fellesskap med andre.

Barn, unge og deres familier i Asker kommune skal oppleve oppveksttjenester som er forutsigbare, virkningsfulle, likeverdige og tilpasset barn og unges behov

Sosioøkonomiske forhold som ulikhet i inntekt, ulikhet i helse og i utdanningsnivå er med på påvirke kommunens innsats. Asker har generelt gode levekår og en høyere gjennomsnittlig husholdningsinntekt enn landet som helhet, men det er relativt stor ulikhet i inntekt. Vi ser også ulikhet i gjennomføring av videregående opplæring, i skoleresultater og i sysselsetting. Det kan synes å være en trend at barn og unges psykiske helse utvikler seg negativt og det er fremdeles flere barn og unge som står utenfor det sosiale fellesskapet.

I verden og Europa er det utfordringer knyttet til barn og unges oppvekstvilkår. Disse utfordringene og trendene må vi som lokalsamfunn og kommune jobbe for å forhindre at skal skje hos oss. Internasjonalt ser vi en tendens til at innbyggerne har svak tillit til offentlige tjenester, til demokratiet og det er økende grad av arbeidsledighet. Stadig flere unge avslutter grunnutdanningen og har for lave grunnleggende ferdigheter, slik at de risikerer å ikke komme inn på jobbmarkedet. Unge opplever å bli marginalisert og stå utenfor samfunnslivet og fellesskapet. Dette kan skape grobunn for at de utvikler forakt for de verdiene og de arenaene vi har i lokalsamfunnet og at de heller søker tilhørighet utenfor.

Barn og unges medvirkning

FNs barnekonvensjon slår fast at barnets beste skal være retningsgivende og det sentrale prinsippet for alle som jobber med forhold som påvirker oppvekstvilkår. Barn skal høres og skal kunne medvirke i forhold som angår dem selv. Barn har rett til utvikling, god omsorg og de har rett på beskyttelse mot forsømmelse, vold og misbruk. Alle barn og unge skal ha likeverdige muligheter for å delta i samfunnslivet gjennom utdanning og senere arbeidsliv. Tjenesteutvikling med innbyggeren i sentrum er en trend på tvers av fagområder og sektorer og vil bli stadig viktigere for å sikre likeverdighet i tjenestetilbudet.

Helhetlig arbeid for barn og unge og kompetanse

Det er et gjennomgående mål og se helhetlig på barn og unges behov knyttet til opplæringsløp og behov for nødvendig hjelp og omsorg. Alle tjenester innenfor oppvekst skal legge til rette for livsmestring, utvikling og læring for alle barn, ungdom og familier. For å lykkes er det nødvendig at tjenestene i oppvekst samarbeider med barn/ungdom og de foresatte, slik at det kommunen som offentlig tjenesteyter bidrar med, blir til beste for barna/ungdommene.

En helhetlig forståelse for barn og ungdom sine behov skal legges til grunn for organisering av kommunens tjenester, og ressursbruken skal understøtte forebygging, tidlig innsats og det å sette inn rett tiltak til rett tid.

For å fremme likeverdig oppvekst og levekår er det viktig at både ressursbruk, organisering og arbeidsmåter bidrar til å skape denne likeverdigheten. Det innebærer at kommunen gjennomgående må ha en innovativ tilnærming for å lykkes. Kommunen må sørge for stor grad av fleksibilitet i medarbeidernes kompetanse, måten kommunen organiserer tjenestene på og fleksibilitet i tjenesteutførelsen.

Kommunen må sørge for fleksibel og riktig kompetanse og god nok kapasitet i kommunens tjenestetilbud, både på dagtid og i barn og unges fritid. Samarbeid innen tjenester, med lokalt arbeidsliv og frivillig sektor vil i fremtidens barnehager, skoler og flerfaglige tjenester være nødvendig for å kunne legge til rette for likeverdig oppvekst og levekår.

Asker har en sentral beliggenhet på Østlandet med stor grad av utpendling. Det er stor konkurranse om arbeidskraften innen fagdisipliner relevant for oppvekst og dette, sammen med nasjonale normer for pedagog- og lærertetthet, vil det bli stadig økte krav til kommunens evne til å rekruttere og beholde riktig kompetanse og arbeidskraft. Både ledere og faglig kompetanse omfattes av dette. At kommunen har konkurransedyktige betingelser vil være særdeles viktig i fremtidens Asker. En systematisk rekrutteringsstrategi er også avgjørende for å få riktig kompetanse til enhver tid.

Tjenestene i oppvekst må videreutvikles i samarbeid med frivillige og andre samfunnsaktører - både for å tilføre tjenestene kompetanse og kapasitet, men også gjennom å legge til rette for aktiviteter i de kommunale byggene som kommer barn og unge til gode også i barnas fritid.

Fremme tilhørighet og motvirke utenforskap

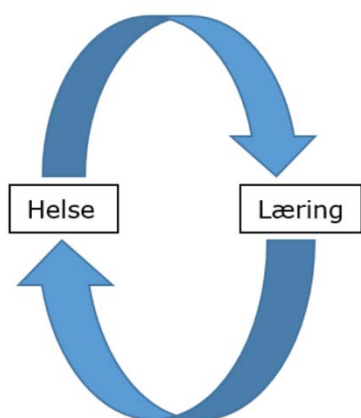
Kommunens tjenester skal fremme våre felles verdier; internasjonale, nasjonale så vel som lokale verdier for Asker. Barnehager og skoler skal skape rom for meningsutvekslinger og meningsfellesskap på de åpne arenaene i et nærmiljø og lokalsamfunn. Kommunens tjenester må fremme innbyggernes deltakelse, medborgerskap og samfunnsansvar og fremme inkluderende fellesskap. For barnehager, skoler og andre tjenester i oppvekst innebærer dette at arbeidsmåter, innhold og kommunikasjon med barn, ungdom og deres foresatte skal fremme gjensidig respekt, inkludering og tilhørighet. Det vil bidra til at

innbyggerne har tillit til kommunens tjenester og at de slutter opp om verdiene virksomheten og samfunnet bygger på.

For å lykkes vil det være behov for å videreutvikle skolen og barnehagens innhold og arbeidsmåter. Dette kan skje innenfor rammen av rammeplan for barnehagens innhold og revidert læreplanverk for skolen. I barnehagens lovverk er barns rett til medvirkning forsterket. Demokrati og medborgerskap og en tydeliggjøring av skolens verdier og formål, er sentrale temaer i fornyelsen av fremtidens skole. Det vil være behov for økt kompetanse i barnehager og skoler om en fellesskapende og inkluderende pedagogikk og inkluderende praksis i alle tjenester i oppvekst.

Et trygt og inkluderende miljø som fremmer livsmestring og god helse

Et trygt og godt leke- og læringsmiljø, hvor alle barn opplever å være inkludert er avgjørende for å skape likeverdig oppvekst for barn og unge i Asker. Er barn og ungdom trygge i barnehage og skole, vil forutsetningene for å lykkes i sin utvikling være større enn om de opplever utrygghet på de arenaene de er til daglig.

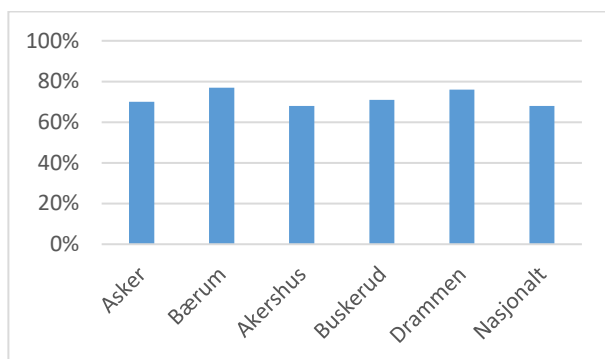

I barnehager, skoler og i de flerfaglige tjenestene skal barna møte voksne som har forståelse for hva det vil si å ha en inkluderende praksis og kunne praktisere dette - både med tanke på faglig, pedagogisk og sosial inkludering. Det fysiske miljøet må også bygge oppunder dette gjennom universell utforming.

En helsefremmende praksis er mer enn å forebygge vansker og sette inn innsats tidlig. Helsefremmende barnehager, skoler og flerfaglige tjenester bygger opp under sunne og inkluderende fellesskap, hvor alle får utfolde seg og oppleve mestring og hvor de voksne forsøker å forstå barna og ungdommene og anerkjenner deres perspektiv. Tilpasset opplæring og en mestringsorientert pedagogisk praksis er med på å fremme barn og unges helse. Dette er viktig for alle barn, uansett om de har funksjonsnedsettelse eller ikke.

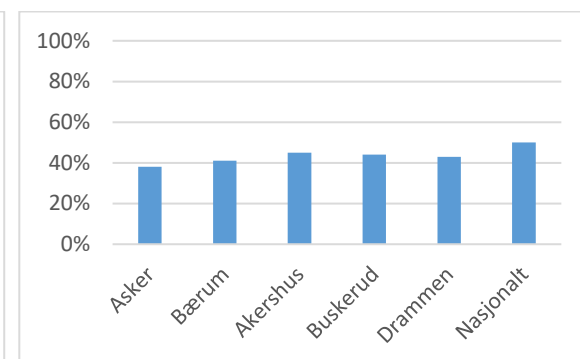
Undersøkelser av barn og unges opplevelse av oppvekstvilkår i Asker viser press på barn og unges psykiske helse, større rusutfordringer enn i landet for øvrig, samt behov for gode og åpne møteplasser på fritiden (ungdata.no, SSB, 2019).

Figur 29 Andel unge som sier de er tilfreds med lokalmiljøet (prosent)

Kilde: Ungdata 2019 (for Drammen 2016)

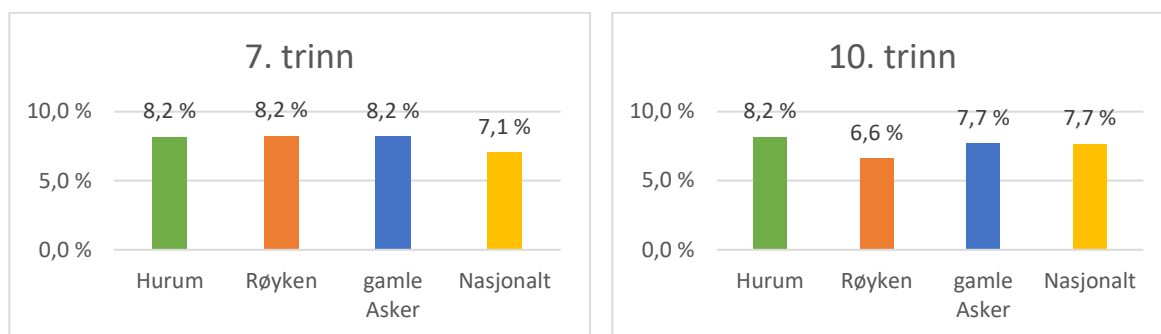
Figur 30 Andelen ungdom som er fornøyd med lokaler å treffe andre unge på fritida (prosent)

Tema for folkehelseprofilen for 2019 har fokus på trygghet og trivsel. Det er generell god kvalitet på de kommunale tjenestene, noe som gir barn og unge gode muligheter for læring og utvikling.

Asker kommune likevel har en lavere andel ungdom som er fornøyd med treffsteder og møteplasser for uorganisert aktivitet eller uformelle treffsteder, enn landet for øvrig. Elevundersøkelsen for 2019 (elever på 7. trinn) viser at forekomsten av mobbing er generelt høyere på barnetrinnet enn på ungdomsskoletrinnet. Mange ungdom er med i en fritidsorganisasjon og er også relativt fornøyd med lokalmiljøet sitt. Grafene som følger illustrerer disse funnene.

Figur 31 Gjennomsnitt Elevundersøkelsen 7. og 10. trinn 2017-2019 - Andel elever som opplever å bli mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere (prosent).

Kilde: Elevundersøkelsen

Innovasjon og verdiskaping og riktig kompetanse og kapasitet

For å imøtekomme de utfordringene som er beskrevet, må kommunen organisere tjenestene i tettere samarbeid med barn, familier og andre for å utvikle tjenester til beste for barna og for at man skal oppnå en likeverdig oppvekst og levekår.

Dagens samfunn i Norge og i Asker er et godt utgangspunkt for å skape kommunale tjenester i oppvekst. Vi har også et godt utgangspunkt for å skape et samfunn hvor barn og unge får realisert sine muligheter og leve gode og trygge liv. Endringer i samfunnet skjer i et stadig høyere tempo og det stiller store krav til at kunnskap fornyes kontinuerlig. Det viktigste grunnlaget for fremtidig velferd og verdiskaping er investering i mennesker kunnskap og kompetanse. Samspillet mellom kommunens tjenester, næringsliv, forskning og frivillige er viktig for tjenesteutviklingen, innovasjon og verdiskaping. Innholdet og arbeidsmåtene i skolen er særdeles viktig for at våre barn og ungdommer skal ha riktig kompetanse etter endt skolegang (jf. NOU 2015:8 Fremtidens skole - fornyelse av fag og kompetanser).

Barnehagens innhold og arbeidsmåter er og vil bli stadig viktigere. Flere og flere barn får plass i barnehage og grunnlaget for et godt liv starter de første leveårene. Riktig kompetanse blant medarbeiderne og et relevant innhold tilpasset barnas behov er avgjørende for at barnehagene skal være et godt tilbud for å bidra til en likeverdig oppvekst.

I Meld.St.19 (2015-2016) *Tid for lek og læring - Bedre innhold i barnehagen* heter det

For at barnehagen skal kunne gi barna et godt pedagogisk tilbud, må arbeidet være kunnskapsbasert, planlagt, organisert, begrunnet, reflektert, målrettet og helhetlig, og det må være gjenstand for vurdering.

En utfordring for kommunen vil være å organisere tjenestene på en mer fleksibel måte knyttet til budsjettering, prioritere og differensiere for å kunne oppnå likeverdige tjenester for

alle. Gjennom en dreining til et bedre tjenestedesign for eksempel mer bruk av evidensbaserte programmer, fokus på både individ i kontekst og gjennom familie- og gruppebaserte tiltak, vil det være behov for nye måter å styre kommunens økonomi og utføring av tjenestene på. Å skape verdier på nye måter gjennom samarbeid med flere aktører, og gjennom å finne nye måter å jobbe på, utfordrer kommunen til å ha fokus på kompetanseutvikling og tjenesteinnovasjon.

Gjennom å bruke virkemidler som digitalisering og samskaping med innbyggere og andre samfunnsaktører kan vi samle *kompetanse* og *flere ressurser* rundt sammensatte utfordringer for å skape nye løsninger sammen.

I fremtidens Asker kan skoler og barnehager bli viktigere nærmiljøarenaer enn det de er nå. De kan romme flerfaglige tjenester og kompetanse langt ut over det som er skolen og barnehagens mandat i dag.

Oppvekst i et 2040-perspektiv

Asker har full barnehagedekning sett i forhold til total etterspørsel og rett til barnehageplass etter barnehagelovens bestemmelser. Pr 15.12.2018 er antall barn i barnehage 5 167. Barnehager i noen områder har ytterligere kapasitet for supplerende opptak gjennom året.

Grunnskolen i nye Asker har i dag 12 115 elever og kapasiteten i våre skoler samlet er på 14 625 elevplasser. Selv om den totale kapasiteten er god, så slår den forskjellig ut på skolene. Noen skoler er i dag presset på kapasitet, samtidig som andre har overkapasitet. I hvilke områder befolkningsutviklingen kommer er det som er mest avgjørende for om vi har den kapasiteten vi må ha, men vi ser at også den totale kapasiteten blir presset mot 2039.

For en vurdering av skole- og barnehagekapasitet, se kapittel 1 Stedsutvikling, areal- og transport.

Flerfaglige tjenester

Flerfaglige tjenester omfatter lovpålagte og ikke lovpålagte tjenester for barn, unge og familier. Tjenestene vektlegger en helsefremmende praksis i et samarbeid med barnehager og skoler.

Virksomheter som organiserer flerfaglige tjenester er for eksempel barnevern og ulike helse- og sosialfaglige tjenester til barn, unge og familier. Omsorgstjenester for barn og unge med ulike funksjonsnedsettelse kommer i tillegg.

Flerfaglige tjenester har en økning av barn og ungdommer som sliter med ulike helseplager. For eksempel rapporterer jenter større grad av psykiske helseplager, og flere gutter står i fare for utenforskap knyttet til manglende mestring i skolen.⁶

Spesialisthelsetjenesten (BUP, habiliteringen og DPS) vil i fremtiden ikke kunne tilby kommunene behandlingstjenester i samme grad og utstrekning som tidligere. Kommune må selv etablere denne kompetansen innenfor eget tjenestesystem. Den fremtidige organiseringen vil av de flerfaglige tjenestene måtte kreve at den tar høyde for både robuste fagmiljøer for å tilby god kvalitet i tiltakene og mulighet for at tjenestene utvikles i samsvar med behov og fagutvikling ellers.

Barn med funksjonsnedsettelse og helseutfordringer

Barn og unge med behov for helse- og omsorgstjenester trenger et bredt, planlagt og langsiktig tilbud fra kommunen for å få et aktivt liv i tråd med egne interesser og behov. Likeverdig og tilrettelagte tjenester er et mål for alle innbyggere uavhengig av funksjonsnivå.

⁶ Ungdata 2018, Folkehelseinstituttet 2019.

Avlastning, barnebolig, spesialavdelinger på skoler og barnehager er for denne målgruppen avgjørende for et likeverdig tjenestetilbud og likeverdig oppvekst.

Avlastningstjenesten i gamle Asker kommune er lokalisert på Bondi. I tillegg organiserer de bruk av private avlastere, der avlastningen foregår i private hjem. Røyken og Hurum har per i dag ikke tilsvarende avlastningsordning.

Et pågående strategisk arbeid (OU prosjekt) skal utrede bedre «Koordinerte brukerforløp gjennom hensiktsmessig tjenesteorganisering». Dette for at barn og unge kan bo lengre hjemme, i sitt naturlige miljø. Agenda Kaupang gjennomfører også per i dag en gjennomgang av hele området for å kunne omstille tjenesten og sikre god økonomisk planlegging og disponering.

Asker kommune har ved Bleikerfaret barnehage opprettet en integrert spesialavdelingen med plass for inntil åtte barn. Målgruppen her er barn med store helseutfordringer. Planen er at denne avdelingen også skal åpne for avlastningstilbud utenom barnehagetiden.

Asker kommune har etablert skoletilbud i spesialavdelinger (SPA) for barn og unge i Asker som ikke kan gå på ordinær skole. Tilbudet er organisert som del av en ordinær skole; på tre barneskoler og en ungdomsskole. Totalt er det ca. 55 plasser. Asker supplerer med noe kjøp av skoleplasser (4-6 stk.) utenfor kommunen. Røyken og Hurum har ikke egne spesialavdelingen ved kommunale skoler og kjøper stort sett tjenestene i andre kommuner (Drammen).

Helse og omsorgstjenester for barn og unge med ulike funksjonsnedsettelse og helseutfordringer vil ha en årlig tilvekst av forekomst i andel befolkning på ca. 1,5 % (jf. Velferd, side [76](#)). Tilbudet til barn og ungdom med funksjonsnedsettelse, både barnehage, skole og avlastning, må vurderes i den nye kommunen. Dette med tanke på nærhet til barna og ungdommenes hjem og etablering av robuste fagmiljøer. Vurderingene må gjøres i lys av mål om økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft.

Velferd

Trender, utfordringer og status

Sentrale nasjonale reformer og omstillinger har over tid gitt kommunen et tydeligere og større ansvar for befolkningens helse og for at alle skal få nødvendige tjenester. Det har gitt kommunene en ny rolle og endret tjenesteprofil. Velferdstjenestene i Asker kommune skal være bærekraftige og sikre alle kommunens innbyggere gode levekår og likeverdige tjenester. I samsvar med det nasjonale utfordringsbildet står helse- og omsorgstjenestene i kommunen overfor store oppgaver som det skal planlegges for å møte på en bærekraftig måte.

Demografiske endringer

Befolknings sammensetningen vil i årene fremover endre karakter, med en større andel eldre og høyere forventet levealder. Flere vil ha bedre helse, men det vil også være flere som er syke og har behov for helsetjenester. Aldringen av befolkningen er et viktig premis for forventningen om økte offentlige utgifter i helse- og omsorgssektoren. Lavere fødselskull og flere eldre gir større offentlige utgifter enn inntekter, og utfordrer opprettholdelse av dagens nivå på og organisering av velferdstjenestene.

Eldre over 80 år vil mer enn fordoble seg for ny kommune fra i dag og frem til 2040. Utviklingen krever at kommunene planlegger for en aldrende befolkning, og det forutsetter et bredt og tverrsektorielt fokus for å sikre at kommunen utvikles til et «aldersvennlig» samfunn. Da er eksempelvis universell utforming, transport, møteplasser i nærmiljøet og boligutvikling med bl.a. nye boformer hvor flere generasjoner bosettes i samme miljø, virkemidler av betydning. Kommunen må planlegge og utvikle slik at det legges til rette for aktivitet, deltakelse og selvstendighet. Alle aktører er nødvendige bidragsytere, herunder sivilsamfunnet, næringslivet og kommunens innbyggere. Dette blir sentralt for å sikre en bærekraftig tjenesteutvikling mot 2040.

Endringer i sykdomsbildet

Endringer i sykdomsbildet tilsier at det blir flere brukere med sammensatte behov, og mange av disse er unge og trenger tjenester store deler av sitt liv. Samtidig har også eldre oftere sammensatte sykdommer. Antall personer med demens, og personer med psykisk helse- og rusutfordringer, anslås å bli en økende utfordring som må møtes. Endringene i spesialisthelsetjenesten med sterkt reduserte liggetider og omlegging til dagpoliklinikk og – behandling, gir kommunen økte oppgaver både sett i lys av kompetansekrav og omfang av tjenester som skal ytes. Videre forventes en stadig oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenesten. Veksten i behov for tjenester i kommunene skaper bærekraftutfordringer.

Helhet og samhandling

Forventet økt antall brukere med sammensatt sykdomsbilde og økt press på tjenester forutsetter fokus på helhetlige og koordinerte tjenester, samt fleksible og treffsikre tjenester for den enkelte. Fragmenteringen av ansvar og manglende koordinering av tjenestene er en utfordring for å kunne gi effektive og gode tjenester. Dette både i kommunen, spesialisthelsetjenesten og i andre organisasjoner, hvor enkelte tilbud er overlappende. Det vil bidra til en bærekraftig utvikling med effektive tjenester av god kvalitet og riktig ressursbruk. Bedre samarbeid og koordinering forventes å kunne gi et mer treffsikkert og helhetlig tilbud til brukeren. Det vil bidra til en bærekraftig utvikling med effektive tjenester av god kvalitet og riktig ressursbruk.

Kompetanse og kvalitetsutfordringer

God kvalitet og nødvendig kompetanse er gjennomgående premisser for å sikre bærekraftig og god tjenesteutvikling. I møtet med demografiske endringer og endringer i sykdomsbildet vil dette utfordres. Samtidig vil andelen yrkesaktive og kapasitet for familieomsorg synke. Dette vil gi utfordringer med å dekke arbeidskraftbehovet innen pleie- og omsorgsykker. Det stiller krav til høyere og endret kompetanse i kommunen, og optimal utnyttelse av eksisterende kompetanse.

Tjenester av god kvalitet bidrar til effektive tjenester, riktig ressursbruk, samt god prioritering som er nødvendig for å få en samlet god og effektiv ressursbruk. I møte med utfordringsbildet utfordres opprettholdelse av god kvalitet i tjenestene. I tillegg til riktig ressursbruk og prioritering, er det stort behov for mer kunnskap om kommunale omsorgstjenester. Kommunen må vektlegge kunnskapsbasert praksis, og bidra med praksisnær forskning for å sikre økt kunnskap om tjenestene.

Innovasjon og digitalisering/teknologi

Økt press på tjenester og utvikling av framtidig tjenesteprofil krever ny tilnærming, og behovet for endring av tjenestene krever at oppgaver løses på andre måter. Dette for å skape verdier og velferd på nye måter. Innovasjon i tjenestene, med særlig fokus på utnyttelse av teknologi, vil spille en viktig rolle for å yte og utføre tjenestene på nye måter, og støtte opp under egenmestring og økt livskvalitet. Velferdstjenestene må arbeide aktivt med å utvikle beste- og neste praksis, og delta i nettverk/partnerskap og delingsarenaer for å sikre innovativ kompetanse og gjennomføringskraft. Optimal utnyttelse av dagens og morgendagens velferdsteknologi, og andre digitale løsninger som støtter opp under egenmestring, anses som nødvendig.

Aktiv bruker- og pårønderolle og medborgerskap

Økt selvhjulpenhet, mestring og læring vil være sentralt for å gi en bedre livssituasjon for kommunens innbyggere og redusere behovet for offentlige tjenester. Kommunen må legge til rette for en aktiv brukerrolle, hvor løsninger jobbes frem sammen med brukeren og brukerens nettverk. Målet er at innbyggerne i mest mulig grad skal kunne mestre egen livssituasjon, gjennom å skape gode løsninger og tiltak med kommunen og relevante aktører i eks. nærmiljø og sivilsamfunnet. Gjennom medborgerskap og samskaping skal det utvikles nye løsninger– ikke bare internt i kommunen, men også med eksempelvis innbyggere, næringsliv, forskningsmiljø og frivillige organisasjoner.

Mange pårørende utøver betydelige ansvars- og omsorgsoppgaver overfor sine nærmeste og utgjør på denne måten en sentral del av vårt samfunns totale omsorgsressurs. Både involvering av og støtte til pårørende skal vektlegges.

Forebygging, tidlig innsats og LEON prinsippet

Kommunen må legge til rette for god helse gjennom å forebygge og behandle sykdom og sikre likeverdige muligheter for helsefremmende aktivitet, fellesskap og samfunnsdeltakelse for mennesker i alle aldre. Forebyggende tjenester og tidlig innsats skal sikre at innbyggerne har god helse og kan klare seg lengst mulig selv. Dette gjelder innbyggere i alle livsfaser og med ulike behov. En viktig målsetting er å sikre at flest mulig kan bo hjemme lengst mulig, og utsette behovet for mer ressurskrevende tjenester. Dette forutsetter en kultur som fremmer egenomsorg, mestring og brukervedvirkning.

Kommunen vektlegger nærhet og tilgjengelighet til tjenestene. I tråd med LEON prinsippet (Lavest Effektive Omsorgsnivå) legges det til grunn at alt forebyggende og helsefremmende arbeid bør foregå i så nær tilknytning til hjemmemiljøet som mulig. Dette fordrer en riktig sammensetning av tjenester slik at behovene kan dekkes på laveste effektive omsorgsnivå. I

begrepet næromsorg ligger ønsket om å kunne utnytte de mulighetene og ressursene som finnes i tilknytning til nærmiljø og sosiale nettverk (medborgerskap).

Aktuelle nasjonale føringer og temaer

Nylige Stortingsmeldinger og offentlige utredninger er sentrale og har stor relevans for kommunens satsingsområder i angitt analyseperiode. Eksempler på dette er stortingsmeldingene *Leve hele livet (2019 – 2023)*, *Meld. St. 15 (2017 – 2018)*⁷ og *Helsenæringen — Sammen om verdiskaping (Meld. St. 18 (2018–2019))*⁸. Videre forventes det at *NOU 2018:16 Det viktigste først – prinsipper for prioritering i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og for offentlig finansierte tannhelsetjenester*⁹ følges opp, sett i lys av utfordringene som skal møtes. Å sikre en rettferdig, likeverdig og bærekraftig tjenestetildeling og tjenesteutvikling er et sentralt anliggende for kommunen.

Velferd i et 2040-perspektiv

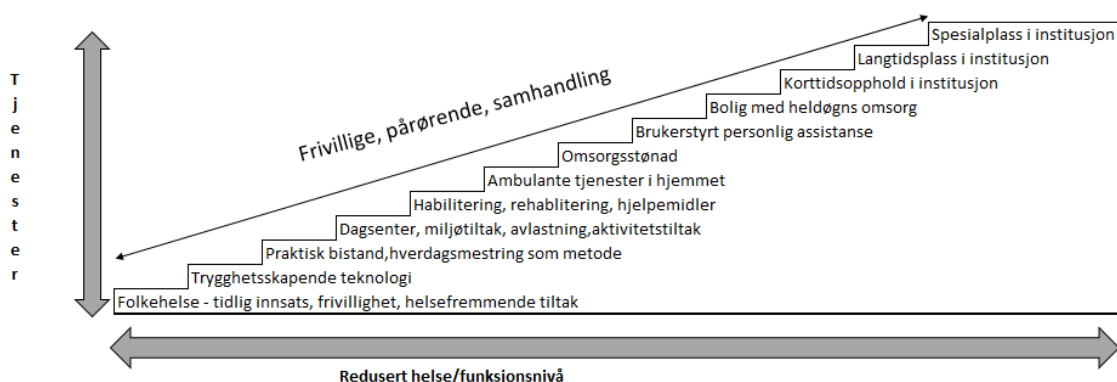
Planlegging av hvordan veksten av antall eldre skal møtes og forventet økt press på tjenestebehov vil være viktig. Dette opp mot utfordringene med kompetanse, sysselsetting og kvalitet.

I analysedelen vil hovedmomenter beskrevet i foregående avsnitt belyses, for å gi et grunnlag for forberedelse og planlegging av tjenesteutvikling i et 20-årsperspektiv. Sett opp mot utbyggingsretningene har velferdstjenestene også andre analysemomenter som anses som sentrale å belyse. Dette er knyttet til utvikling av heldøgnsstilbud som vil vektlegges i videre analyse. Spredt eller konsentrert boligbygging anses å få betydning for framtidig boligutvikling og -utforming, samt utvikling av framtidige heldøgnskonsepter. Videre vil det også ha betydning for forventet økt press på tjenester og utfordringene med kompetanse og kvalitet. Disse forholdene vil også bli belyst i analysen.

Tjenesteprofil og tjenestetrapp

Tjenestetrappen beskriver kommunens velferdstjenester. Tankegangen bak trappebegrepet er at tjenestene kan plasseres eller rangeres på ulike nivå, angitt fra laveste til høyeste tjenesteomsorgsnivå. LEON-prinsippet (laveste effektive omsorgsnivå) er lagt til grunn, og innebærer at helsetjenester skal ytes på laveste effektive omsorgsnivå¹⁰.

Figur 32 Modell tjenestetrapp

En bærekraftig tjenesteutvikling forutsetter tilgjengelige, differensierte og fleksible tjenester, slik at tjenestene har reelle tiltak å sette inn som tilsvar på brukerens behov. Dette innen alle

⁷ Helse- og omsorgsdepartementet. Meld. St. 15 (2017-2018) Leve hele livet. En kvalitetsreform for eldre.

⁸ Nærings- og fiskeridepartementet. Meld. St. 18 (2018-2019) Helsenæringen – Sammen om verdiskaping.

⁹ NOU 2018:16 Det viktigste først. Prinsipper for prioritering i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og for offentlig finansierte tannhelsetjenester.

¹⁰ Sosialdepartementet. Meld. St. 9 (1974-1975). Sykehusutbygging m.v. i et regionalisert helsevesen.

fagfelt og for alle brukergrupper. Når behovene endres skal det sikres individuelle tilpassede tjenester i tråd med brukerens endrede behov. For å oppnå dette må tjenestene være tilgjengelige, virkningsfulle og oppleves som helhetlige og koordinerte.

Kommunene har erfaringer med å dimensjonere for heldøgnsomsorg for eldre, med en dekningsgrad på 21 %. Dekningsgraden gir premisser for dimensjonering av øvrige tjenester i trappen, eks. ambulante tjenester og lavterskel/støttetjenester (totalt 100%). Velges det en lavere dekningsgrad på heldøgnsomsorg fordres en styrkning av ambulante tjenester og lavterskeltjenester (gjensidig avhengighet).

For å sikre en bærekraftig tjenesteutvikling må det utvikles en tjenesteprofil hvor det vektlegges:

- Forebygging og tidlig innsats
- Teknologi og innovasjon
- Samhandling
- Medborgerskap og samskaping

Utviklingen av tjenesteprofilen tar sikte på å i større grad muliggjøre bevegelse nedover og mellom trinnene i tjenestetrappen, og vekst på de øverste trinn i trappen vil kunne unngås, forebygges og utsettes. Ved å gi tjenester på riktig nivå og sørge for god ressursutnyttelse av alle trinn i tjenestetrappen, vil heldøgnsomsorg da primært rettes som et tilbud til innbyggere med omfattende og sammensatte behov. Det legges videre til grunn at det implementeres innovative løsninger, nye velferdsteknologiske løsninger, og benyttelse av bruker- og innbyggermedvirkning for å utvikle fremtidens løsninger og tjenester. Samskaping med innbyggere, organisasjoner og næring anses som sentralt for å lykkes med utvikling av gode og bærekraftige velferdstjenester.

Riktig ressursbruk, koordinerte tjenester, samhandling

I tillegg til en godt utbygd og riktig dimensjonert tjenestetrapp må tjenestene være treffsikre og av god kvalitet. Da sikres effektiv ressursutnyttelse som er nødvendig i møte med aktuelt utfordringsbilde.

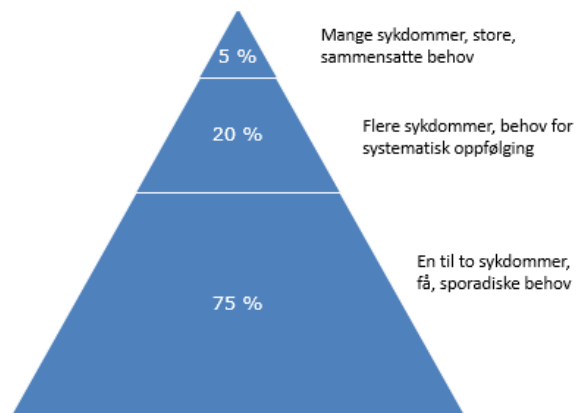
Modellen under illustrerer mottakere av helse- og omsorgstjenester inndelt i tre målgrupper, avhengig av tjenestebehov. Det store flertallet (75 %) har lite behov for helse- og omsorgstjenester, noen (20 %) har kjent risiko og kjent sykdom, gjerne kroniske lidelser, og en liten del (5 %) har store og sammensatte behov. I møte med gruppen brukere med store og sammensatte behov brukes mye ressurser. Bedre koordinering og samhandling anses som viktige virkemidler i møte med denne brukergruppen. Samtidig vil brukere med lav risiko (75 %) i mange sammenhenger kunne benytte enklere tilbud for å avklare sine utfordringer, og dermed frigjøre ressurser til brukere med større behov for tjenester.

Figur 33 Inndeling av befolkningen etter behov for helsetjenester (Helse og omsorgsdepartementet - Øgard)

Investeringsankegang

Det koster mer å reparere enn å forebygge, både for den enkelte og for samfunnet. Ved å legge til grunn en investeringsankegang kan kommunen mobilisere brukeren, familie, lokalmiljø og offentlige ressurser til å skape en bærekraftig livssituasjon. Her ser kommunen på seg selv som en investor i mennesker fremfor en forvalter av saker, og kommunen bidrar til investeringer som kan skape gevinst i form av varig endring i innbyggernes liv. Den enkelte familie/innbygger er med-investor, der «ingen avgjørelser om meg tas uten meg». Dette bidrar til at kommunens innsats baserer seg på den enkeltes behov, samt at ressurser utenfor kommunen, eks. spesialisthelsetjeneste, frivillighet, eller i sivilsamfunnet benyttes. På denne måten er investeringsankegangen med på å bidra til effektive og treffsikre tjenester. KS har utviklet en modell¹¹ (Utenfor-regnskapet) som er i tråd med denne tankegangen, hvor hensikten er å synliggjøre hvordan investeringer på kort sikt kan bli gevinster på lang sikt for både den enkelte bruker og for offentlige budsjetter. Dette er et virkemiddel som vil være av betydning for kommunen å benytte.

Ulike behov for tjenester i befolkningen

Ved å ha differensierte og fleksible tjenester, og sikre riktig og effektiv ressursbruk innen tjenesteområdet, blir det mulig å bedre tilgjengeligheten for alle. Optimal samordning av kommunens velferdstjenester, og med kommunens samarbeidspartnere generelt, anses som et effektiviseringspotensial. Det må samtidig tas høyde for at den demografiske utviklingen i fremtiden vil kunne medføre endringer i ansvars- og arbeidsdeling mellom spesialisthelsetjeneste, kommune, frivillige, familie og bruker.

Demografiske endringer eldre

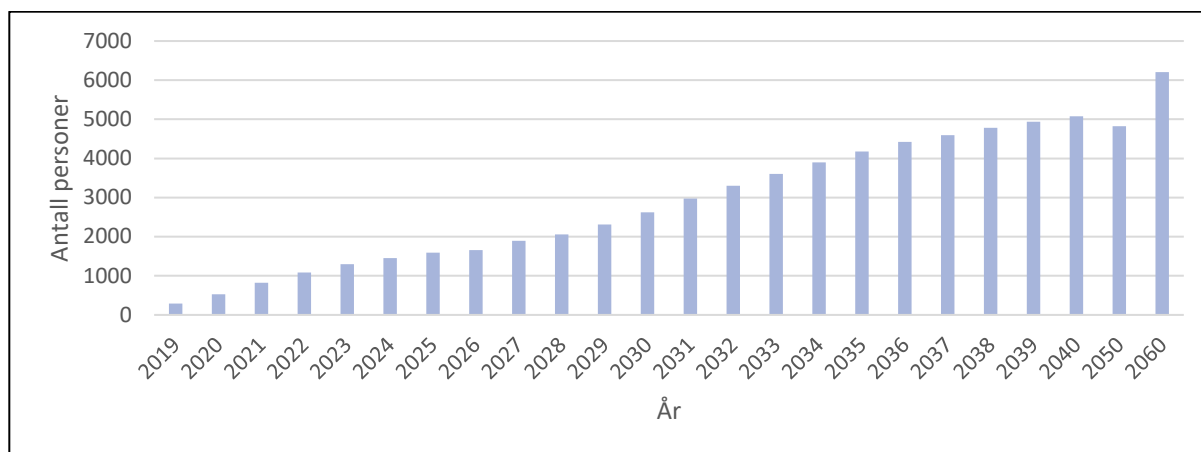
Asker vil i likhet med både nasjonal og global utvikling være i en periode hvor befolkningen blir eldre. Årsakene til dette er at befolkningen har bedre helse og lever lengre, og at de store etterkrigskullene nå inngår i kategorien eldre. Aldringen av befolkningen endrer samfunnet, og den demografiske utviklingen vil kreve omstillinger for kommunens planlegging for et mer aldersvennlig samfunn i årene som kommer. I framstillingene under skisseres framskrivinger til 2060, dette for å illustrere at utviklingen av en aldrende befolkningen vil fortsette etter 2040.

Eldre 67 – 79 år

Grafen under viser akkumulert befolkningsvekst i aldersgruppen 67 – 79 år i perioden 2019 – 2060. I angitt analyseperiode vil andel eldre 67 – 79 år øke med 45 %.

¹¹ Utenfor-regnskapet er et verktøy utviklet av KS for beregning av lønnsomhet ved forebyggende tiltak. <https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/sosiale-investeringer/utenfor-regnskapet/>

Figur 34 Akkumulert befolkningsvekst i aldersgruppen 67 – 79 år. 2019 – 2060

Kilde: SSB/ Kompas.

Tabellen under viser antall personer 67 – 79 år og prosentvis endring i gitte femårsintervall, og som det framkommer av tabellen angis en særlig økning av gitt aldersgruppe i periodene 2020 – 2025 (12 %) og 2030 – 2035 (13 %).

Tabell 34 Endring i antall personer i aldersgruppen 67 – 79 år og % endring i femårsintervaller

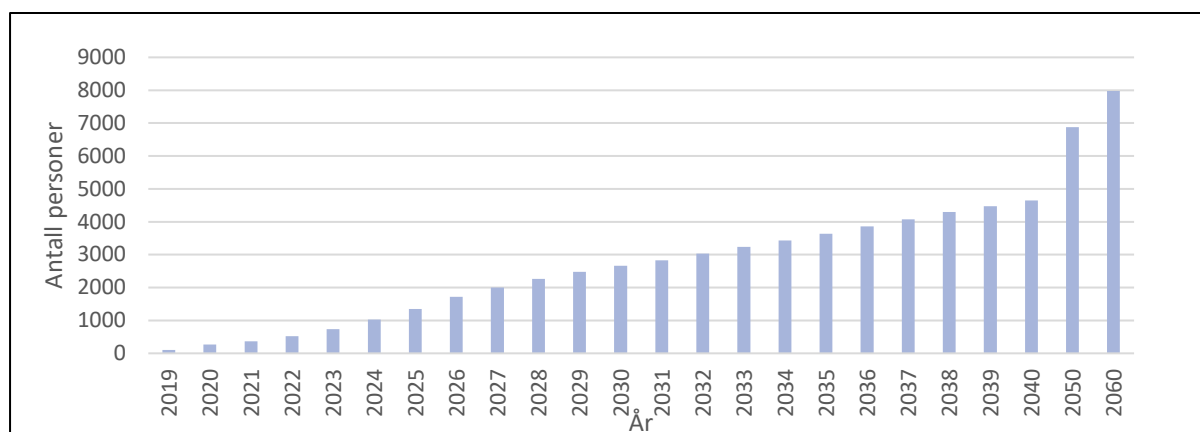
Antall	2019	2020	2025	2030	2035	2039
67-79 år	9 785	10 073	11 233	12 093	13 685	14 570
Endring i %		2019-20	2020-25	2025-30	2030-35	2035-39
67-79 år		3 %	12 %	8 %	13 %	6 %
Total endring 2020-2040						45 %

Kilde: SSB/ Kompas.

Eldre 80 år og eldre

Som det framgår av figurene under vil andelen innbyggere i Asker på 80 år og eldre mer enn fordoble seg i perioden 2020 – 2040, med en økning på 110 %. Andelen vil øke ytterligere i perioden 2050 – 2060.

Figur 35 Akkumulert befolkningsvekst i aldersgruppen 80 år og eldre. 2019 – 2060

Kilde: SSB/ Kompas.

Tabellen under viser endring i antall personer 80 år og eldre og prosentvis endring mot 2040 i femårsintervall. Det framkommer en særlig økning i periodene 2020 – 2025 (24 %) og 2025 – 2030 (30 %).

Tabell 35 Endring i antall personer 80 år og eldre og % endring i femårsintervaller

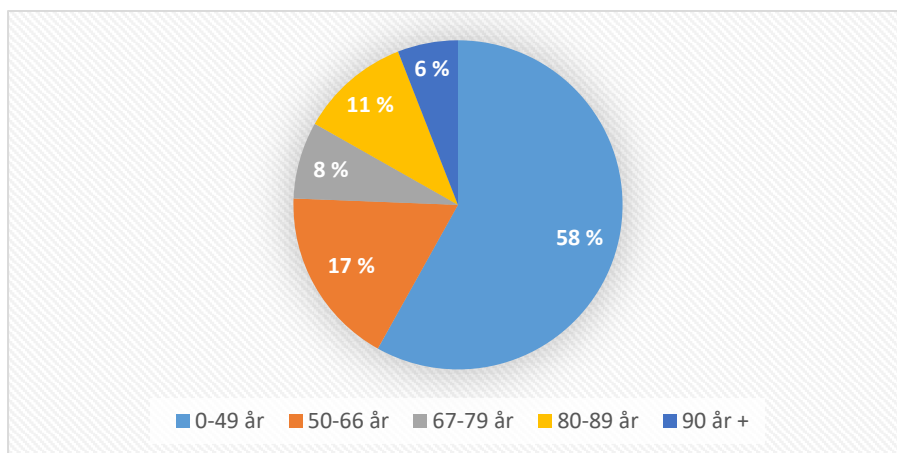
Antall	2019	2020	2025	2030	2035	2039
80 år +	3 720	3 824	4 752	6 199	7 150	8 023
Endring i %	2019-20	2020-25	2025-30	2030-35	2035-39	
80 år +	3 %	24 %	30 %	15 %	12 %	110 %

Kilde: SSB/ Kompas.

Andel mottakere av kommunale omsorgstjenester fordelt på alder

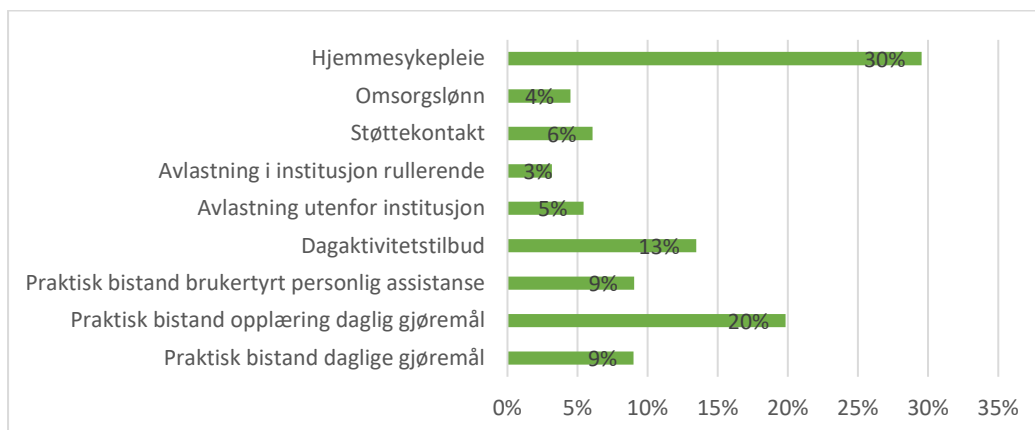
Utfordringsbildet beskriver et forventet økt press på behovet for tjenester. Tall fra de tre kommunene, rapportert til SSB i 2017¹², viser at det er yngre brukergrupper (0 – 66 år) som mottar flest timer kommunale omsorgstjenester. Figuren som viser forbruk av kommunale omsorgstjenester fordelt på alder. Det fremgår at 75 % av antall tjenestetimer gjelder gruppen 0 – 66 år. Oversikt over hvilke omsorgstjenester som inngår, og andel tjenestetimer per type omsorgstjeneste framgår av figuren.

Figur 36 Andel timer fordelt på alder per aldersgruppen av mottakere av kommunale omsorgstjenester i Asker, 2017 (prosent).

Kilde: SSB

Figur 37 Andel tjenestetimer per type kommunale omsorgstjenester i Asker, 2017 (prosent).

Kilde: SSB

¹² Statistisk sentralbyrå (11643): Timer til omsorgstjenester i løpet av året, etter alder og timebasert teneste (K) 2009 – 2017.

Framskreven kapasitet for omsorgsgivere i familienettverket (familieomsorg)

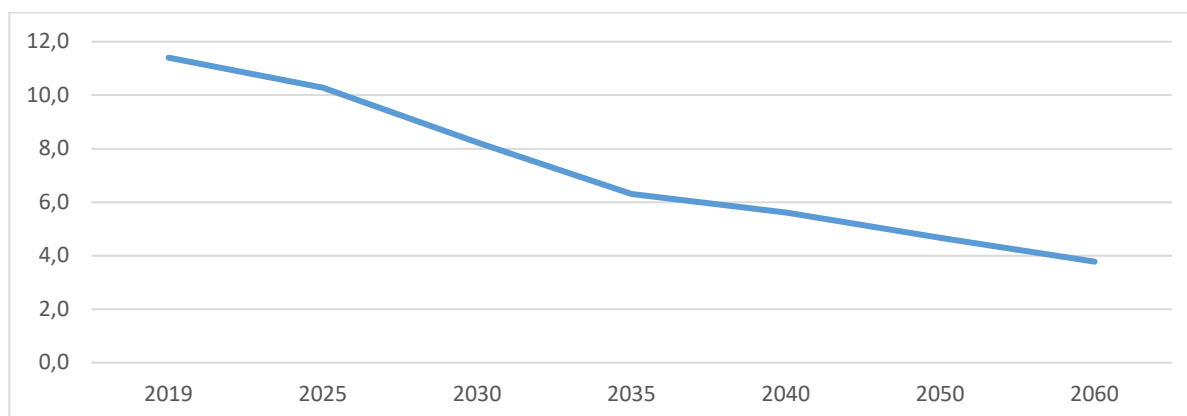
Mange pårørende yter omsorg overfor sine nærmeste, og familieomsorgen utgjør en vesentlig del av total omsorgsgiving. Fram mot 2040 forventes det en gradvis nedgang i familieomsorg. Dette

fordi endringer i befolkningens alderssammensetning har betydning for hvor mange familieomsorgsgivere de aller eldste kan støtte seg på.

Både FN og nasjonale myndigheter benytter familieomsorgskoeffisient, forholdet mellom antall personer over 85 år og antall personer i alderen 50–66 år, som et demografisk uttrykk for potensiell omsorgsevne. Grunnen til at de to aldersgruppene inngår i dette målet er at eldre over 85 år har de største omsorgsbehovene i befolkningen, og aldersgruppen 50–66 er de som i størst grad yter omsorg til eldre i familien.

For kommunen viser beregninger at familieomsorgskoeffisienten faller fra 11,4 i år 2019 til 5,6 i 2040. Det er rimelig å anta at nedgangen kan forventes å påvirke etterspørselen etter offentlige tjenester. Figuren som illustrerer framskrevet familieomsorg, og viser at familieomsorgskoeffisienten holder seg relativt stabil de førstkomende årene. Dette på grunn av en høyere befolkningsvekst i aldersgruppen 50 – 66 år, enn vekst i potensielle omsorgsmottakere (aldersgruppen 85 år og over). Deretter vil vekst i antall eldre føre til at dette forholdstallet synker til 5,6 i 2040.

Figur 38 Antall personer i aldersgruppen 50 – 66 år per person i aldersgruppen 85 år+ (familieomsorgskoeffisienten), Asker.

Kilde: SSB/ Kompas.

I tabellen vises endringer i potensiell familieomsorgsgiving med femårsintervaller for perioden 2019 – 2040.

Tabell 36 Endring i familieomsorgskoeffisienten, 2019 – 2040.

	2019	2025	2030	2035	2040
Framskrivning per 5. år	11,4	10,3	8,2	6,3	5,6

Kilde: SSB/ Kompas.

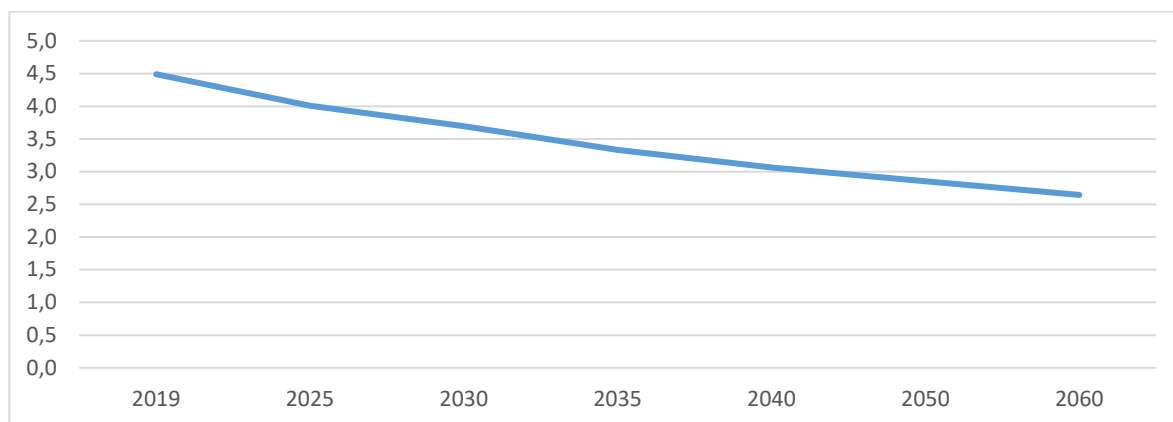
Framskreven aldersbæreevne - yrkesaktiv per pensjonist

Aldersbæreevnen viser forholdet mellom den yrkesaktive befolkningen og eldre 67 år og over av befolkningen. Den er viktig for framtidens økonomiske bæreevne og for velferdstilbud og helse- og omsorgstjenester. I 2019 er 4,5 personer i yrkesaktiv alder per pensjonist, mens koeffisienten for aldersbæreevne reduseres til 3,7 i 2030 og 3,1 i 2040.

I tillegg til den økonomiske belastningen det innebærer å få flere brukere av helse- og omsorgstjenester, vil nedgangen i andel personer i yrkesaktiv alder i forhold til andel eldre

trolig bli en utfordring både for personellsituasjonen i helse- og omsorgssektoren og for verdiskaping og velferdsutvikling. Samtidig viser nasjonale tall at utviklingen i sysselsetting blant eldre tendens til at flere velger å stå lenger i jobb. Det kan avhjelpe situasjonen noe.

Figur 39 Personer i yrkesaktiv alder (16-66 år) per pensjonist (aldersbæreevne), 2019-2040.

Kilde: SSB/ Kompas.

Årsverk kompetanse framskriving

Utfordringsbildet vi står overfor vil skape utfordringer med å sikre tilstrekkelig kompetanse. SSB har i en samfunnsøkonomisk analyse gjort beregninger på framskrevet kompetansebehov¹³, og her angis det et behovsanslag på 40 % flere årsverk frem mot 2040 (2015/2017 – 2040). Legges påslaget på 40 % til grunn for

Asker, vil vi med antall årsverk for de tre kommunene per 2017 (1924 årsverk) få en økning i antall årsverk på 770.

Heldøgnsomsorg - dekningsgrader

Heldøgnsomsorg er høyeste omsorgsnivå og derav på øverste nivå i tjenestetrappen (tidligere figur). For å sikre riktig dimensjonering og omfang av heldøgnsomsorg, og øvrige tjenester i tjenestetrappen, benyttes dekningsgrader for heldøgnsomsorg. I det følgende vil det beskrives behov for planlegging av antall heldøgns plasser, basert på ulike dekningsgrader innen målgruppene eldre over 80 år, personer med funksjonsnedsettelse og heldøgnsomsorg innen tjenesten psykisk helse og rus.

Dekningsgrad heldøgnsomsorg eldre

Kommunen vil ha behov for nye heldøgns omsorgsplasser i perioden 2020 -2040, hvor eldre over 80 år vil mer enn fordoble seg frem til 2040. Omfang av behov for nye plasser avhenger i denne sammenheng av hvilken dekningsgrad kommunen legger til grunn.

Dagens tre kommuner har lagt til grunn en dekningsgrad på 21 % på heldøgnsomsorg for eldre (av andel innbyggere over 80 år). Bedre helse blant eldre, styrket pårørendeomsorg, utvikling av et aldersvennlig samfunn og økt satsing på trygghetsskapende teknologi og rehabilitering er momenter av betydning i planlegging av framtidig tjenesteutvikling. Det forventes at dette vil gi grunnlag for en lavere dekningsgrad i løpet av de kommende 20 årene. Dette er også i tråd med andre sammenlignbare kommuneanalyser. Samtidig går også tjenesteutviklingen, nasjonalt og lokalt, i retning av at sykehjemmene i større grad skal gi tilbud til brukere med omfattende behov for helse- og omsorgstjenester. Det må sikres

¹³ Statistisk sentralbyrå (2017b). Framtidens eldre i by og bygd. Befolkningsframskrivinger, sosiodemografiske mønstre og helse. SSB-rapport 2017/32.

riktig dimensjonering av ulike heldøgns plasser, som eks. korttidsplasser og spesialplasser (eks. tilpasset for demente).

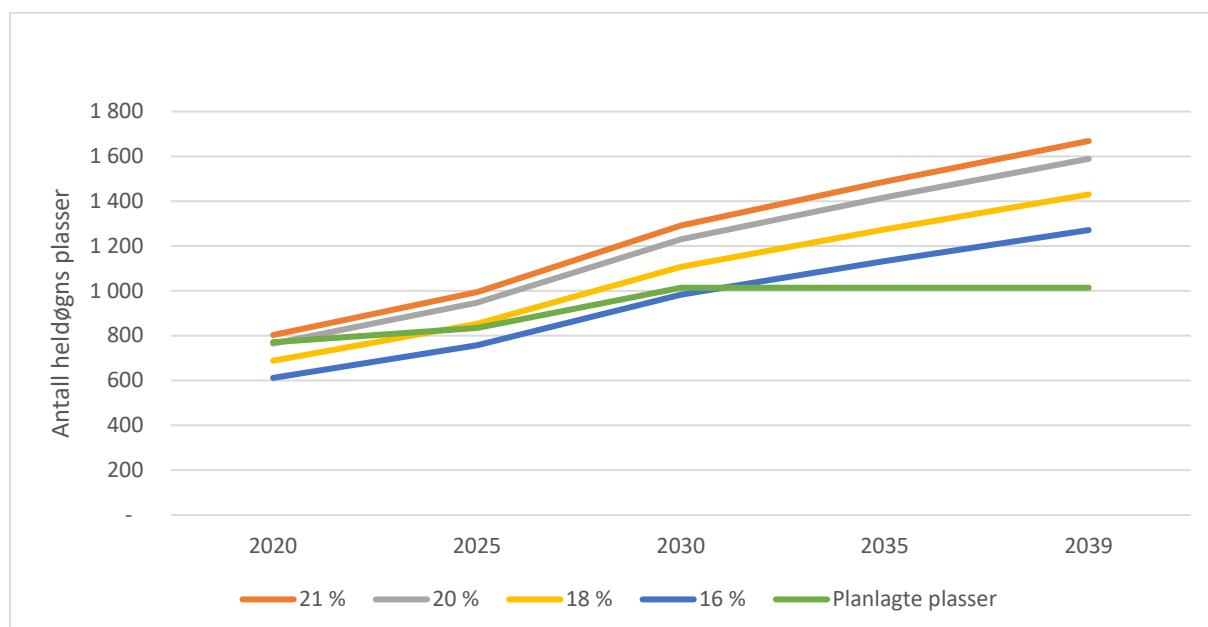
En viktig målsetting er å sikre at flest mulig kan bo hjemme lengst mulig, og utsette behovet for mer ressurskrevende tjenester. Utviklingen har over flere år vist at de over 80 år nå bor lenger i eget hjem og mottar tjenester der. Hjemmetjenester er da blitt styrket for å ta imot pasienter med et mer omfattende omsorgs- og pleiebehov enn tidligere.

Tabell 37 Eldre (80+) – Fremtidig behov for antall heldøgnsomsorgsplasser i perioden 2020 – 2039, basert på ulike dekningsgrader

Behov for antall heldøgns plasser basert på ulike dekningsgrader	2020	2025	2030	2035	2039
<i>Eksisterende og planlagte plasser</i>	771	834	1 014	1 014	1 014
21 %	803	995	1 291	1 488	1 669
Behov for nye plasser v/ 21% dekningsgrad	32	161	277	474	655
20 %	765	947	1 230	1 417	1 589
Behov for nye plasser v/20 % dekningsgrad	-	113	216	403	575
18 %	688	852	1 107	1 275	1 430
Behov for nye plasser v/18 % dekningsgrad	-	18	93	261	416
16 %	612	758	984	1 133	1 271
Behov for nye plasser v/16% dekningsgrad	-	-	-	119	257

Analyserer vi behovet fremover ved å opprettholde 21 % dekningsgrad, med et gjennomsnitt av befolkningsutviklingen som er prognostisert for personer 80 år +, vil det i perioden måtte bygges omlag 90 - 100 plasser annet hvert år fra 2023. I tabellen og grafen under vises fremskrevet behov for heldøgns plasser, basert på ulike dekningsgrader (16 – 21 %), og behovet for antall nye plasser frem mot 2040.

Figur 40 Behov for nye heldøgnsomsorgsplasser (alder 80+) i perioden 2020-2039 ved ulike dekningsgrader.

Dekningsgrad heldøgnsomsorg psykisk helse og rus

Kommunene har i sum 141 boliger med heldøgns bemanning, inkludert 24 kjøpte plasser fra eksterne. Brukere av heldøgns omsorgsboliger innen målgruppen er i hovedsak i alderen 18 – 67 år.

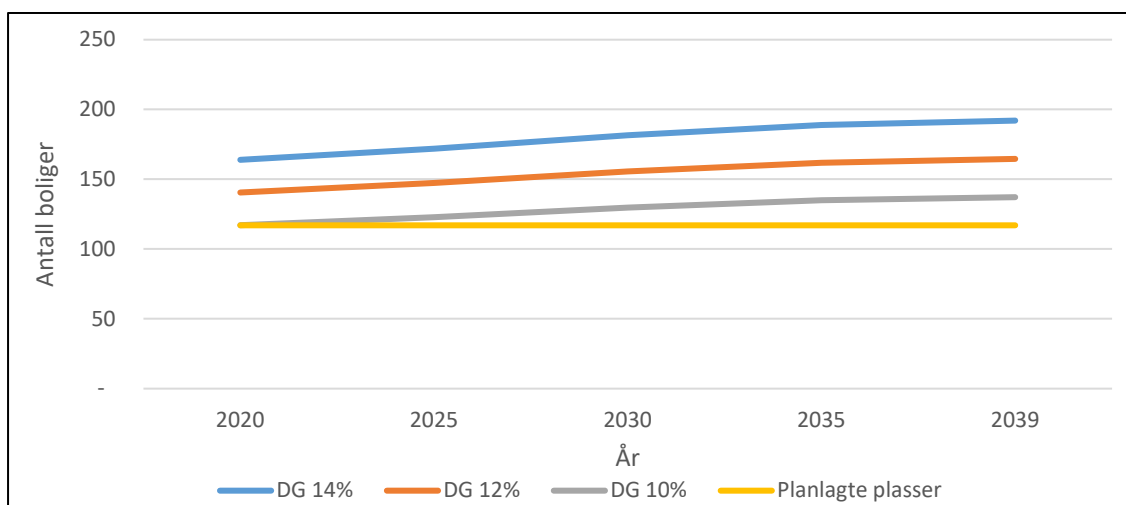
Innenfor målgruppen finnes et vidt spekter av type sykdom/diagnoser og grad av alvorlighet, med ulike forekomster i befolkningen. Dette gjør det krevende å anslå et fremtidig heldøgns boligbehov, noe nasjonal forskning understøtter. For ikke-dødelig helsetap er psykiske lidelser og rusbrukslidelser på andre plass etter muskel- og skjelettlidelser. Gamle Asker har gjennom sitt planverk definert at 2 % av innbyggere 18-67 år hadde tjenester fra psykisk helse og rus, og definert en dekningsgrad for heldøgns bolig til psykisk helse og rus på 14 %. En tilsvarende beregning av dekningsgrad er ikke gjort i Røyken og Hurum kommuner. Utvikling av angitt tjenesteprofil, med en godt utbygd tjenestetrapp for målgruppen, gir forventninger om at det foretas en dreining mot lavterskeltilbud og tjenester i hjemmet (ambulante tjenester). Dette vil videre kunne gi et lavere behov for heldøgns plasser. Det må samtidig tas høyde for at dette er et område det fortsatt forventes oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenesten.

I tabellene framstilles behovet for økning i antall heldøgns plasser ut i fra dagens faktiske dekningsgrad, som er basert på kommunenes totale heldøgnsstilbud til målgruppen (ikke kjøpte plasser), sett opp mot ulike dekningsgrader.

Tabell 38 Psykisk helse og rus - Fremtidig behov for bolig med bemanning. Ved 2 prosent forekomst i andel befolkning 18-67 år ved ulike dekningsgrader. Kjøpte plasser (24) inngår ikke tallgrunnlaget

Behov for antall boliger med bemanning ved ulik dekningsgrad	2020	2025	2030	2035	2039
Eksisterende og planlagte plasser	117	117	117	117	117
14 %	164	172	182	189	192
Akkumulert behov for nye plasser v/14 % dekningsgrad	47	55	65	72	75
12 %	141	147	156	162	165
Akkumulert behov for nye plasser v/12 % dekningsgrad	24	30	39	45	48
10 %	117	123	130	135	137
Akkumulert behov for nye plasser v/10 % dekningsgrad	0	6	13	18	20

Figur 41 Behov for heldøgnsomsorgsplasser psykisk helse og rus ved ulike dekningsgrader. Kjøpte plasser (24) framgår ikke i grafen

Dekningsgrad heldøgnsomsorg personer med funksjonsnedsettelse

Kommunene vil i 2020 ha totalt 253 boliger med heldøgns bemanning. Heldøgnsomsorg for personer med funksjonsnedsettelse er primært gjeldende innenfor aldersgruppen 18-67 år. Beregnet forekomst av personer med nedsatt funksjonsevne for landet ligger på mellom 1 og 3 prosent, og i denne analysens beregninger er forekomsten satt til 1,5 % av veksten i andel befolkning 18 – 67 år. Gamle Asker har definert en dekningsgrad for heldøgns bolig på 89 %, en tilsvarende beregning er ikke gjort i Røyken og Hurum kommuner.

I videre tjenesteutvikling anses det som sentralt å sikre et differensiert tjenestetilbud med fleksible tjenester, hvor det støttes opp under den enkeltes ressurser for å leve et selvstendig liv og oppleve størst mulig grad av egenmestring. Dette er i tråd med nasjonale utredninger og forventninger. Tjenestebehovet vil i større grad dreies mot mer ambulante tjenester og mer fleksible tjenester som sikrer at individuelle behov i ytterligere grad ivaretas og utvikles. Det finnes en rekke hjelpemidler som kan bidra til økt deltakelse og mestring for personer med utviklingshemming. Ulik teknologi kan brukes til å støtte og bistå personer med utviklingshemming, og dermed redusere eller fjerne funksjonshemming på andre samfunnsområder. Forskning viser at bruk av teknologi kan bidra til økt deltakelse for utviklingshemmede¹⁴.

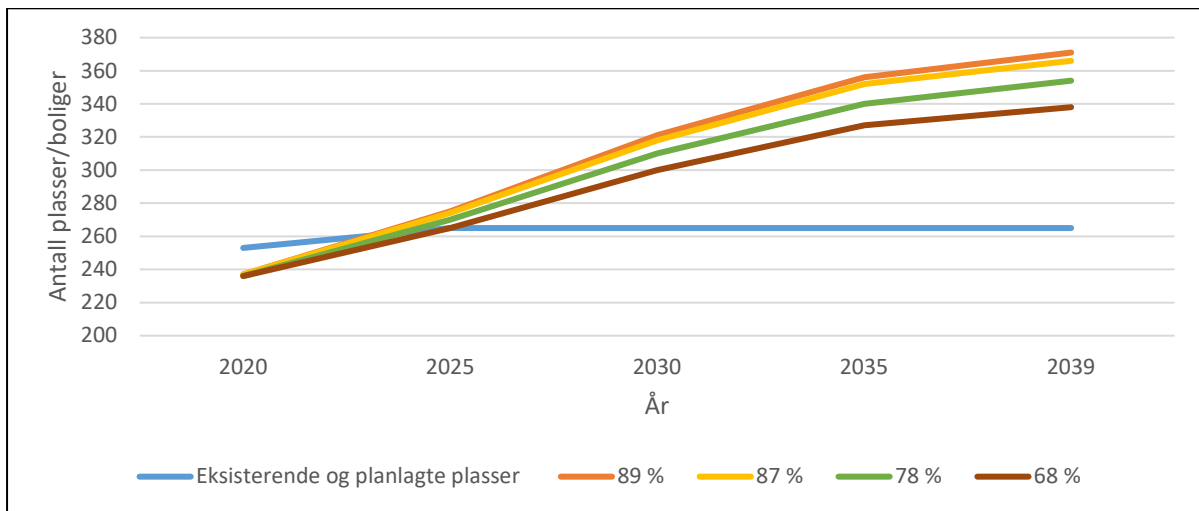
I tabellene under framstilles behovet for antall heldøgns plasser i perioden 2020-2039 basert på ulike dekningsgrader. Det forutsettes at kommunenes planer lagt i perioden 2019 -2022 dekker definert behov. I henhold til dette vil udekket behov gjøre seg gjeldende fra 2023 – 2025, avhengig av dekningsgrad.

Tabell 39 Nedsatt funksjonsevne – Fremtidig behov for antall heldøgnsomsorgsplasser basert på ulike dekningsgrader

Behov for antall boliger med bemanning ved ulik dekningsgrad	2020	2025	2030	2035	2039
Eksisterende og planlagte plasser	253	265	265	265	265
89 %	237	275	321	356	371
Akkumulert behov for nye plasser v/89 % dekningsgrad	-	10	56	91	106
87 %	237	274	318	352	366
Akkumulert behov for nye plasser v/87 % dekningsgrad	-	9	53	87	101
78 %	236	270	310	340	354
Akkumulert behov for nye plasser v/78 % dekningsgrad	-	5	45	75	89
68 %	236	265	300	327	338
Akkumulert behov for nye plasser v/68 % dekningsgrad	-	-	35	62	73

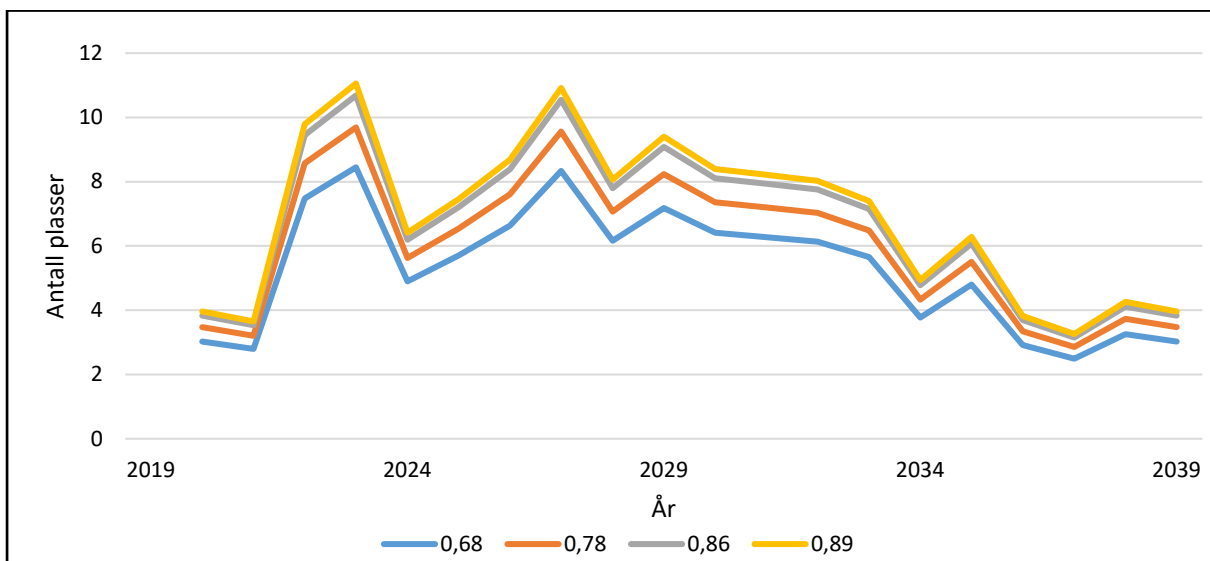
¹⁴ NOU 2016:17 På lik linje. Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming.

Figur 42 Behov for heldøgnsomsorgsplasser for personer med funksjonsnedsettelse. Ved forekomst på 1,5 prosent av vekst i befolkningen 18-67 år. Ulike dekningsgrader.

Den grafiske framstillingen under viser behovet for antall plasser basert på forekomst og årlig utvikling, hvor det framgår at det er en særlig økning av behov i 2023 og 2027.

Figur 43 Årlig behov for antall heldøgns plasser for personer med funksjonsnedsettelse i perioden 2020 – 2039, basert på ulike dekningsgrader (prosent).

En bærekraftig utvikling mot 2040

Nøkkeltall og framskrivinger gjeldende for Asker underbygger beskrevne trender og utfordringer, og angitt utvikling av tjenesteprofil anses som relevant i et 2020 – 2040 perspektiv. Demografiske endringer og økt press på tjenester anses som hovedutfordringer som må planlegges for.

Aldersvennlig samfunn

Aldringen av befolkningen endrer samfunnet, og vil kreve omstillinger for kommunens planlegging for et mer aldersvennlig samfunn i årene som kommer. Både globalt (WHO) og nasjonalt fokuseres det på hvordan de mange ressurssterke og aktive eldre kan delta mer, med å legge til rette for deltakelse, og fjerne fysiske og usynlige hindre. Alle sektorer, både det offentlige, private virksomheter og sivilsamfunnet, har muligheter og virkemidler til å bidra til et aldersvennlig samfunn, og bør ha som mål å være aldersvennlige. Samarbeid på

tvers av sektorer anses som sentralt for å skape nye løsninger. Eksempler på viktige tiltak som fokuseres på er universell utforming, transportløsninger, tilgjengelige møteplasser, utvikling av modeller for medvirkning og bedre inkludering av eldre mennesker i lokalmiljøene (medborgerskap og samskaping). Videre må også den enkelte planlegge for egen alderdom gjennom eksempelvis å tilrettelegge egen bolig og opprettholde funksjonsevnene sine.

Reform «Leve hele livet (2019 – 2023), Meld. St. 15 (2017 – 2018)»¹⁵ er et virkemiddel for å planlegge for en aldrende befolkning. Reformens målgruppe er eldre over 65 år, både de som bor hjemme og de som bor i institusjon. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene knyttet til aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp, sammenheng og overganger i tjenestene. Dette er i tråd med lokale fokusområder og behov.

Boligutvikling, boligutforming og bomiljø

Det forventes at fremtidens eldre har andre forutsetninger, muligheter, ønsker og behov enn tidligere generasjoner. Et utgangspunkt er at eldre vil kunne bo lengst mulig i eget hjem, og det er ønskelig å utsette behovet for tjenester. Dette utfordrer kommunen til å være innovativ i utforming og utvikling av nye boformer.

For å redusere og utsette presset på offentlige tjenester, må generasjoner i fremtiden i større grad støtte hverandre og planlegge for egen alderdom. Boligens utforming, og det omkringliggende bomiljøet, er av stor betydning for at eldre skal kunne opprettholde livskvalitet og egenmestring lengst mulig. Det er bl.a. behov for å utvikle nye boformer der det legges til grunn at alle generasjoner tjener på å dele tid, arealer og eiendeler. Dette bygger på et ønske om å skape en bærekraftig boform, både sosialt, økonomisk og miljømessig. Enkel tilgang på grønne arealer, anlegg for fysisk aktivitet, sosiale møteplasser og godt vedlikeholdte ferdselsveier som gir trygghet og trafiksikkerhet, er en del av dette bildet sammen med praktisk innretting med hensyn til transport, handelsnæring og møtepunkter. Plassering av gode boliger for eldre i forbindelse med knutepunktene sikrer også effektiv tjenesteyting. Det er sentralt å involvere fremtidig beboere i utvikling av morgendagens generasjonssamfunn. Sett i lys av de ulike utbyggingsretningene er konsentrert utbygging, i tråd med utvikling av lokalsentra, av betydning.

Utvikling av fremtidig heldøgnsstilbud til alle målgrupper

For å møte fremtidens behov for heldøgnsstilbud og effektive tjenester av god kvalitet stilles det krav til utvikling av nye tilbud.

I tråd med kommunens planlagte senterstruktur og utvikling av boliger og lokalsamfunn rundt knutepunkter (konsentrert utbygging), anses det som sentralt at også fremtidens formålsbygg (institusjoner/omsorgsboliger) plasseres i nær tilknytning til knutepunktene. Dette for å kunne utvikle levende formålsbygg der ulike grupper kan nyttiggjøre seg tilbud og fasiliteter på tvers av behov og målgrupper. Det anses å kunne bidra til både sosial og økonomisk bærekraft.

Nasjonal boligpolitikk er innrettet mot at alle skal kunne eie sin egen bolig. Det må også i fremtiden legges til rette for ulike boligtilbud som til sammen sikrer at alle skal kunne bo godt og trygt. Dette kan stille krav til nye finansieringsløsninger, som for eksempel utvikling av nye leie til eie modeller. Det må legges til grunn optimal utnyttelse av Husbankens låne- og støtteordninger, og samtidig må vi fortsette å bidra til at de statlige ordningene understøtter morgendagens behov. I utvikling av nye boliger vil det fortsatt være svært viktig å

¹⁵ Helse- og omsorgsdepartementet. Meld. St. 15 (2017-2018) Leve hele livet. En kvalitetsreform for eldre.

samarbeide med det private næringsliv og utvikle modeller for kommunalt –privat samarbeid for alle målgrupper.

Kompetanse og kvalitet

Kompetanse- og personellmessige utfordringer vil ha betydning for både kapasitet og kvalitet på tjenestetilbudet. Det vil kreve både effektiv og fleksibel bruk av ressurser, samt endret kompetanse. Utvikling av tjenesteprofilen vil kreve ny tilnærming og andre måter å løse oppgaver på, herunder holdningsskapende arbeid for å sikre fokus på medborgerskap, økt samhandling med sivilsamfunnet og andre aktører. Møte med utfordringsbildet fordrer langsiktige strategier og konkrete tiltak for rekruttering og kompetanseplanlegging. Flere heltidsstillinger og konkurransedyktige arbeidsbetingelser vil være viktig for å sikre nødvendig rekruttering. Videre er muligheter til å bosette seg i kommunen av betydning, og da er det nødvendig å sikre boliger til en overkommelig pris.

Dersom det legges til grunn at helse- og omsorgssektoren i større grad tar i bruk teknologiske løsninger, vil dette kunne innebære en noe lavere samlet etterspørselsvekst etter sysselsatte, men også kreve etterspørsel av helsepersonell med relevant tilleggsutdanning.

God tjenestekvalitet tilsier virkningsfulle og tilgjengelige tjenester, og derav også effektive tjenester som sikrer riktig ressursbruk og god prioritering. Det må benyttes kunnskapsbasert praksis i tjenesteyting, og tjenestene må medvirke til utvikling av mer kunnskapsbasert praksis. I dette anses det som sentralt å ha fokus på innovasjon, tjenesteutvikling og tjenesterelevant forskning. Det må skje i tett samarbeid med offentlig virksomhet og privat næringsliv, og gjennom samskaping med relevante aktører i prosessene.

Innovasjon og digitalisering

Innovasjon skal bidra til fornyelse og løsning på fremtidige utfordringer. Det for å finne nye og bedre måter å organisere arbeidsoppgaver på, og for å utvikle helhetlige tjenester av god kvalitet (tjenesteinnovasjon). For å sikre dette vil økt strategisk samarbeid mellom kommunen, offentlige institusjoner, forskningsmiljøer og næringslivet være viktig, I samarbeidet må kommunen være proaktiv for å sikre at det utarbeides løsninger som kommunen er i behov av. For å sikre en optimal utvikling og gode løsninger må dette skje i samskaping mellom kommunens tjenester, brukere, pårørende, sivilsamfunnet og andre aktuelle aktører. I dette arbeidet er det behov for å utvikle og benytte gode og integrerte modeller for samskaping.

Innovasjon på teknologiområdet og samspillet mellom tjenester og teknologi står sentralt, og analyse av disse områdene sett i et 20 års-perspektiv er krevende. Digitalisering av helse- og omsorgsfeltet er bare ett av områdene som berøres av digitaliseringen i samfunnet, men også kanskje det viktigste og mest sårbare. For å møte utfordringene med digitale løsninger er det avgjørende å øke kompetansen om og forståelsen av hvordan løsningene kan benyttes i styring, tjenesteutvikling, kvalitetsarbeid og forskning. Utviklingen innen teknologien har ført til sterk forbedring innen diagnostisering og behandling av en rekke alvorlige sykdommer. I årene som kommer forventes også ytterligere forbedret elektronisk samhandling. Det vil kunne gi økt pasientsikkerhet, bedre informasjonskvalitet og mer effektive arbeidsprosesser for medarbeidere.

Bruk av teknologi er en forutsetning for å kunne opprettholde nivået på velferdstjenestene. Det er vesentlig å sikre full utnyttelse av tilgjengelige velferdsteknologiske løsninger for alle målgrupper, og sikre at det tas i bruk nye. Teknologiske løsninger må ses som en integrert del av velferdstjenestene, og benyttes for alle målgrupper. I tillegg må det benyttes og utvikles teknologi som sikrer optimal samhandling internt i kommunen og med

samarbeidspartnere (eks. spesialisthelsetjenesten). For å frigjøre ressurser må det også utvikles gode selvbetjeningsløsninger.

Tjenester som legger til rette for at brukerne i større grad blir en ressurs i eget liv gir en bedre livssituasjon for kommunens innbyggere og reduserer behovet for offentlige tjenester. Både velferdsteknologi og hverdagsrehabilitering er eksempler på slike tjenester, og anses som sentrale tjenester i møte med utfordringsbildet og utvikling av tjenesteprofilen de neste 20 årene. Dette er også et eksempel på hvordan teknologiske løsninger med fordel benyttes i velferdstjenester (eks. apper med treningsopplegg). Dette er også tjenester som det foreligger dokumentasjon på, og flere studier bekrefter at både velferdsteknologiske tjenester og hverdagsrehabilitering har god effekt. Bl.a. viser studiene gevinster i form av bedre livskvalitet, økt egenmestring for bruker, samt at tjenestene kan være ressursbesparende for kommunene og gi økt kvalitet i tjenestene.¹⁶

Konklusjon

Demografiske endringer og økt press på tjenester anses som hovedutfordringer og må planlegges for i angitt analyseperiode. En bærekraftig tjenesteutvikling forutsetter riktig ressursbruk, god prioritering og utvikling av tjenesteprofilen med en tilgjengelig og differensiert tjenestetrapp som kan gi tilsvarende på brukerens behov – «hva er viktig for deg». Det forutsetter også at tjenestene er helhetlige og koordinerte. En riktig dimensjonert trapp har tilstrekkelig tjenester som sikrer egenmestring og selvstendighet. Dette vil kunne forebygge og utsette vekst i høyere trinn i trappen. Heldøgnsomsorg vil kunne rettes som et tilbud til innbyggere med omfattende og sammensatte behov, og gi grunnlag for å redusere nivå på dekningsgrader.

Det vil bli en utfordring å få dekket framtidig behov for arbeidskraft innen pleie og omsorgstjenestene. Planer for å møte kompetanse- og kvalitetsutfordringene er sentralt.

Økt press på tjenester og utvikling av tjenesteprofil krever innovasjon i tjenestene, utnyttelse av digitale og velferdsteknologiske løsninger, og bruker- og innbyggermedvirkning må sikres for å utvikle fremtidens løsninger og tjenester. Samskaping med innbyggere, organisasjoner og næring anses som sentralt for å lykkes med utvikling av gode og bærekraftige velferdstjenester.

Aldringen av befolkningen krever at kommunen planlegger for å utvikle et mer aldersvennlig samfunn. Dette krever et tverrsektorielt fokus, hvor samarbeid på tvers av sektorer vil kunne bidra til gode løsninger. I dette inngår også utvikling av framtidige boligkonsept/institusjoner.

¹⁶ Andre gevinstrealiseringsrapport med anbefalinger Nasjonalt velferdsteknologi-program, 1/2017.

Kapittel 4: Innovasjon

En bærekraftig utvikling krever at man lykkes med å løse fremtidsutfordringene gjennom å ta både miljømessig, økonomisk og sosialt ansvar. Denne analysen viser at Asker har utfordringer innenfor alle disse tre områdene.

FNs niende bærekraftsmål handler om å bygge en solid og helhetlig infrastruktur, fremme et inkluderende og bærekraftig næringsliv og å bidra til innovasjon. I dette ligger det et stort ansvarsfelt med mange kritiske sammenhenger; fra personlige og digitale kommunikasjonsløsninger som tilrettelegger for medborgerskap i lokalsamfunnet og brukervedvirkning i omsorgssektoren, til avgjørende kapasitet og forutsigbarhet i tekniske mobilitetsløsninger som energi, vann, vei og bane, men også varsling av skred og flom og hendelser som truer livsviktig naturmangfold.

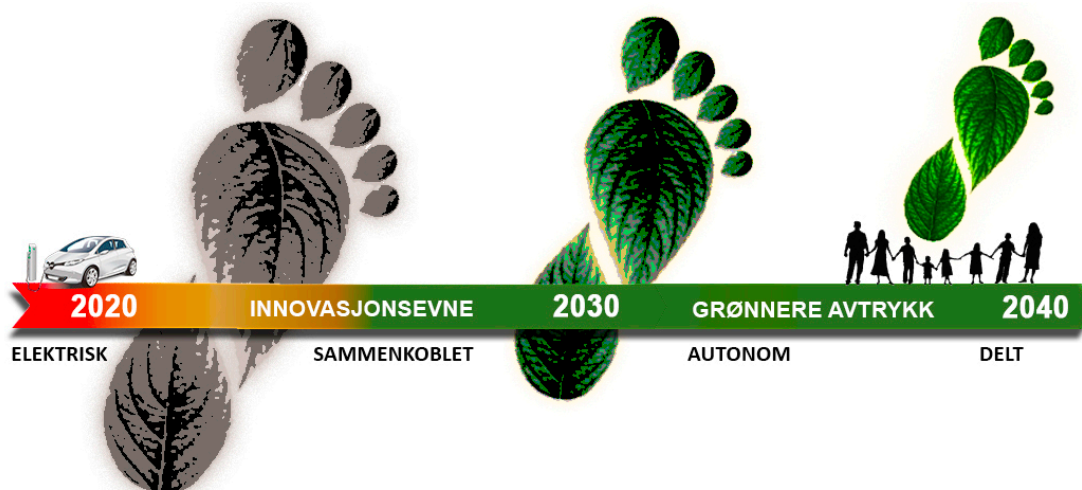

Våre håndtrykk skaper verdifulle avtrykk

Utfordringsbilde

Sosial infrastruktur, grønn infrastruktur og teknisk infrastruktur er de grunnleggende strukturene som må være på plass for at et samfunn skal fungere optimalt. Godt utbygde løsninger innenfor samferdsel og transport, vann- og avløpssystemer, energisystemer og informasjonsteknologi er en forutsetning for økning i vekst og produktivitet, for forbedringer i utdannings- og helsetilbud og for å sikre næringsutvikling. Hvis det oppstår ubalanse, underkapasitet eller dårlig kvalitet i infrastrukturen eller deler av infrastrukturen, vil det være til hinder for å kunne finne effektive og helhetlige løsninger for fremtiden.

Innovasjon kan defineres som å skape verdier på nye måter. I det ligger muligheten for å finne løsninger på samfunnets fremtidige utfordringer. Hvis løsningen alltid bare er mer ressurser til det samme som kanskje ikke virker, løses trolig ikke de fremtidige utfordringene. Å tilnærme seg utfordringer på alternative måter, gjerne i samarbeid med alternative aktører og med å bruke ny teknologi, kan det finnes nye løsninger uten at det nødvendigvis kreves større investeringskostnader. Som et mulig alternativ til, eller i tillegg til utbygging av nye veier, tror f.eks. trafikksekskapet Ruter at elektrifisering av bil- og kollektivparken, selvkjørende autonome biler, utvikling av delingskultur for bilkjøring sammen med nye digitale samhandlings- eller tilkoblingsløsninger, kan løse store deler av dagens utfordringer innen transport og samferdsel i løpet av 10 år.

Kilde: Satt sammen av elementer fra www.pixabay.com/no/

Dette er et godt utgangspunkt for at innbyggere, næringsliv, frivillige og det offentlige sammen vil finne de gode løsningene som trengs fremover. Noen ganger lokalt, andre ganger regionalt, nasjonalt eller globalt.

Miljømessig ansvar

Vi opplever nå at klimaendringene grunnet for høyt klimagassutslipp fører til mer ekstremvær, med nye rekorder innen forskjellig typer vær. Krav om overgang til fornybare og rene energikilder som sol, vind og vann, har skapt innovasjoner og sterk teknologiutvikling, noe som har gitt fallende utviklings- og produksjonskostnader, og de konkurrerer i dag mot fossilbaserte energikilder som kull, olje og gass. I Norge er hovedtyngde av energiforbruket dekket av ren vannkraft, men samtidig bidrar Norge sterkt til produksjon av energi fra olje og gass. Forbedrede lagringsmuligheter (batterier), lokale produksjonsmuligheter (solceller), smarte strømmålere og et smart energinett reduseres behovet for ny energi og kundene kan gå fra å være rene konsumenter til å bli såkalte "prosumenter" som både produserer og konsumerer energi.

Forbruket av naturressursene er i dag større enn det som er bærekraftig, og det er globalt skjevfordelt, ved i høyt forbruk i den vestlige verden og i rike Norge og Asker spesielt. En mer rettferdig eller jevnere fordeling i det globale bildet begynner å bli et krav. Det innebærer at også Askersamfunnet blir utfordret til å ta et større ansvar og venne seg til et lavere forbruk av naturressursene samt å finne nye løsninger med større grad av gjenbruk av materialer og sirkulære løsninger. Utfordringer knyttet til forvaltning av natur, produksjon av energi, og ivaretagelse av bærekraftig matproduksjon, er stadig mer aktuelle og står høyt på den politiske agendaen både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Sosialt ansvar

Etablering av gode og trygge lokalsamfunn er et hovedmål med samfunnsutviklingen i Asker. Generelt tiltrekkes flere av en mer urban bo- og livsstil, inkludert god tilgang på varierte arbeidsplasser, sosiale og kulturelle opplevelser og offentlige tjenester. Stadig flere bor i dag i storbyer og tettbebygde områder, men noen synes at mer rurale strøk representerer det gode liv. De ønsker samtidig at moderne og vitale samfunnstjenester også skal være tilgjengelige der.

Asker har ingen storby, men satser fremover på en utvikling av et mer bypreg i Asker sentrum og syv definerte tettsteder rundt om i kommunen. Disse skal stimuleres ved hjelp av

etablering av lokale innbyggertorg i et samarbeid mellom lokalbefolkningen, frivilligheten, lokalt næringsliv og offentlige tjenester. I tillegg kommer et nettverk av mindre steder og boligområder.

Nye teknologier fører med seg omstillinger som setter samfunn på prøve, og digitaliseringen utfordrer eksisterende samfunnsstrukturer, næringer og arbeidsformer. En sentral utfordring er å håndtere konsekvensene når teknologi gjør menneskelig arbeidskraft overflødig, og samfunnet må skape nye arbeidsplasser som erstatter dem som vil forsvinne.

Økonomisk ansvar

I det økonomiske ansvaret ligger det å sikre en bærekraftig utvikling innenfor forsvarlige og tilgjengelige økonomiske rammer. Norge er et rikt land, og Asker en rik kommune i norsk sammenheng, så de økonomiske rammene er bedre enn de fleste andre steder.

Finanskrisen, stor innvandring og lav oljepris er nyere eksempler på hendelser som har utfordret disse rammene, og nå kan miljøkrisen, større ustabilitet i verden og proteksjonistiske tiltak som tollbarrierer mellom de store økonomiene i verden hindre økonomisk vekst for Norge.

Ved knapphet og i kriser er det imidlertid gode tider for innovasjon og å tenke alternativt. Lav oljepris resulterte i at oljeselskapene på mange områder har redusert sitt kostnadsbilde med 50% eller mer og har i dag god vekst og fortjeneste. Mange som tidligere jobbet innenfor oljebransjen har startet opp alternativ virksomhet eller blitt ansatt i andre bransjer, noe som har skapt nye løsninger for oljebransjen og bruk av oljebransjens produkter og løsninger innenfor andre næringer. Miljøkrisen kan være det som nå krever øket innovasjonskraft.

Status for innovasjonsarbeidet i de tre kommunene

Sammenslåingen av de tre kommunene Hurum, Røyken og Asker gir en unik mulighet til nytenking, samarbeid og samling av erfaring. Det viser seg at nye partnerskap og samarbeid på tvers av tradisjonelle mønster og siloer har stor sannsynlighet for å lykkes med innovative løsninger. Kommuner som danner nye enheter driver med innovasjon i praksis, skriver Innoco.¹⁷

Hurum, Røyken og gamle Asker har fram til i dag jobbet med ulike tilnærminger for nettverksbygging, samarbeid og tilrettelegging for innovasjon. Erfaringene og kunnskapen forenes nå i en felles satsning med ambisiøse målsettinger. Kommunene har gjennom den vedtatte intensjonsavtalen og integrering av FNs bærekraftsmål i styringsdokumentene, satt seg høye mål for samfunnsutviklingen. I dette grunnlaget er det da også forutsatt at Askersamfunnet har evnen til å påvirke sin egen framtid – og være en pådriver for utviklingen også nasjonalt og internasjonalt.

For å nå de lokale målene som blir satt, og samtidig bidra mot globale målsettinger, er kommunen avhengig av å endre både politikk og praksis på flere områder. Det vil også være nødvendig å ta i bruk nye verktøy og virkemidler. For å møte det utfordringsbildet som er beskrevet – og som stadig er i endring – må kommunen ta bevisste valg og legge en strategi for utviklingsarbeid på kort og lang sikt. Kompleksiteten i utfordringsbildet krever også at kommunen og Askersamfunnet tar sats og våger å tegne et framtidsbilde som inneholder ulike innovative elementer og stor grad av kreativitet.

Innovasjon knyttes gjerne til samarbeid mellom de ulike aktørene i samfunnet som offentlige organisasjoner, næringsliv, akademia/forskning, frivillige og innbyggere generelt. Innovasjon er et virkemiddel for å utvikle et mer bærekraftig samfunn og nå de målene som kommunen

¹⁷ Innoco. Kommunereform er innovasjon i praksis. <https://www.innoco.no/blog/kommunereform-er-innovasjon-i-praksis>

setter i sine planer. Asker kommune prioriterer derfor å legge til rette for at innovasjon kan skje, og oppretter SEIL, Senter for Innovasjon og Læring, som blir lokalisert i Lensmannsliia i Asker sentrum.

«SmartCity» eller «Smarte byer og samfunn» er et begrep som nå brukes over hele verden, og som forklarer hvordan byer og bygder skal utvikles til å bli bærekraftige og moderne samfunn ved å utvide og utvikle samhandlingen på tvers av fag og sektorer samt ta i bruk både ny teknologi og teknologi på nye måter. Begrepet «smart» viser ikke bare til teknologitunge tjenesteområder, men også områder som integrering, folkehelse og oppvekst- og omsorgstjenester. Asker velferdslab er et eksempel på en ny modell for å koordinere tjenester til familier eller ungdommer i en vanskelig livssituasjon. Hovedtanken bak denne modellen er å gå fra å tenke velferd som en kostnad til å tenke velferd som en investering.

Næringsrådene organiserer arbeidsfellesskap for gründere, vekstbedrifter og mindre utviklingsselskaper på Midtbygda i Røyken og i Slemmestad (COLAB) og i samarbeid med Askershus i Asker. Konseptet skal bl.a. bidra til å fremme innovasjon og vekst i næringslivet ved å skape en arena for samspill mellom bedrifter og mellom offentlig og privat virksomhet gjennom felles innovasjonsprosjekter.

Det er over tid også jobbet strategisk og målrettet med etterutdanning, lederkurs og kompetanseheving i organisasjonen. Basert på kunnskap om ansiennitet og erfaring, rekruttering, utdanning, og gjennomførte prosesser, vet vi at organisasjonen i den nye kommunen vil ha et høyt kompetansenivå med høy omstillingsevne.

Foto: www.askersentrum.no

Dette er et godt utgangspunkt - og en forutsetning - for en videre utvikling av en organisasjonen med stor innovasjonsevne.

Asker satser på digitalisering og gjennomfører integrasjon av kommunenes digitale plattformer og systemer i det omfattende prosjektet Digitale Asker 2020. Asker kommune har mottatt statlige midler til dette arbeidet og det er forventninger til at den nye kommunen blir en foregangskommune på digitale tjenester og løsninger i Norge. Tjenesteutvikling gjennomføres med vekt på ny teknologi og digitalisering; nasjonale felleskomponenter, velferdsteknologi, læringsteknologi, og samskappings-/delingsteknologi. De tre kommunene har de siste årene jobbet målrettet med flere prosjekter der teknologiutvikling er en vesentlig forutsetning. Den nye organisasjonen muliggjør en videreføring av disse satsingene med

enda større kraft; velferdsteknologi, vann og avløp, energi, geodata og kommunikasjonsløsninger, utslippsfri hurtigbåt med flere.

FNs bærekraftsmål og Smart City-satsning er allerede løftet fram gjennom ny kommuneorganisering. Det er derfor naturlig at disse områdene utgjør en viktig del av partnerskap og nettverk i den nye kommunen, og at dette i vesentlig grad også vil prege arbeidet med innovasjon og analyse.

Den nye kommunen er seg bevisst sitt samfunnsansvar for klima, etikk, menneskerettigheter mm. Den støtter oppunder og er med i sentrale organisasjoner som FutureBuilt, Transparency, Smart City m. fl.

(Intensjonsavtalen 2016)

FutureBuilt er et samarbeid i Osloregionen for å få fram forbildeprosjekter – både sammenhengende utbyggingsområder og enkeltbygg – som skal redusere klimagassutslippene med 50 prosent innenfor transport, energibruk og materialbruk. Flere bygg i kommunen er oppført som en del av dette samarbeidet. Neste steg må være at kommunen kan nyttiggjøre seg kunnskapen fra disse prosjektene og implementere dette både i rehabiliteringsprosjekter og drift.

Arealutnyttelse og transportsystem skal samordnes, basert på kollektivtilbud, sykkel og gange, tilrettelagt for miljø- og klimavennlig atferd.

Den nye kommunen vil jobbe for å bruke Oslofjorden for å løse trafikkutfordringer i Oslo og Akershus på en rask, effektiv og miljøvennlig måte. Oslofjorden kan bli et miljøvennlig kollektivfelt med elektriske hurtigbåter uten utslipp.

(Intensjonsavtalen 2016)

Asker kommune blir en langstrakt kommune med et stort areal. Intensjonsavtalen vektlegger betydningen av aktiv utvikling av tettstedene, ivaretagelse av tettstedenes særpreg og egenart, og at tjenestene til innbyggerne skal leveres nær der folk bor og sikre et likeverdig tjeneste- og velferdstilbud. Sju innbyggertorg skal gjennom medvirkning og nærdemokratiske ordninger tjene som viktige arenaer i dette arbeidet, og være en felles plattform for samskaping og partnerskap.

Ambisjonene som er beskrevet over vil kreve nye mobilitetsløsninger, både for digital samhandling og forflytning av personer og varer. Deler av løsningene kan finnes på markedet i dag, men må tas i bruk og tilpasses lokalt. For andre deler av løsningene må Asker gå i front for innovasjon og utvikling, inngå nye samarbeid og partnerskap og ta risiko ved pilotering. Analysene for næring, oppvekst, helse, transport og areal legger alle til grunn at partnerskap, nettverk og samarbeidsprosjekter til fremme for innovasjon, er en nødvendighet for å utvikle fremtidens likeverdige tjenester for våre innbyggere.

Innovasjon i et 2040-perspektiv

Det vil være hensiktsmessig å bygge opp et levedyktig og balansert økosystem for innovasjon som kan leve og utvikle seg gjennom hele planperioden frem til 2040. Et økosystem bestående av gode verktøy (analoge og digitale), stødig metodikk og relevant kompetanse, benyttet sammen med finansiering fra virkemiddelapparatet og de ulike partnere i innovasjon- og samarbeidsprosjekter; innbyggere og brukere, næringsliv, akademia, NGO, offentlige aktører og ved tilfelle sosiale entreprenører.

Muligheter

Asker blir en stor og ressurssterk kommune i nasjonal sammenheng og kan ta en ledende rolle for å teste ut, samt å løfte fram nye samarbeidsformer, løsninger og ny teknologi.

Nettverk og samarbeid

Fra Asker kommune er det kort avstand til flere store og viktige forskningsmiljø (blant annet universiteter), og kommunen kan være en relevant og foretrukket samarbeidspart for flere av disse. For å styrke kommunens eget utviklingsarbeid og innovasjonsgrad bør det ses nærmere på muligheten for å knytte tettere kontakt med et mindre utvalg av dem.

Asker kommune vil omfatte et svært framoverlent og mangfoldig næringsliv, som inkluderer alt fra store internasjonale konsern, til små bedrifter og gründere med unike løsninger for helt spesifikke behov. Med grunnlag i de muligheter som ligger innenfor regelverket for offentlige anskaffelser og partnerskap for innovasjon, og sammen med de erfaringene som allerede finnes fra samarbeid med lokalt næringsliv, utgjør dette sannsynligvis den største muligheten for å hente innovasjoner inn i egen organisasjon. I denne sammenhengen kan også foretak som er helt eller delvis eiet av kommunen (Eks. VEAS, Lindum Oredalen AS, Hurum Energi AS) bidra til å utløse et enda større potensiale.

Kommunesammenslåingen gir en god mulighet til å forene omfattende nettverk og erfaringer og bygge samarbeid videre basert på kunnskap og resultater. Med direkte tilknytning og kjennskap til både Buskerud og Akershus fylker har Asker en unik mulighet til å manøvrere i landskapet som tegner seg ved etableringen av Viken. Foreningen av de tre kommunene gir et bredere og mer omfattende kontaktnett som utgangspunkt for samarbeid og partnerskap enn det kommunene har hver for seg. Det vil likevel bli krevende å pleie og å høste fra et så omfattende stort nettverk, og det er nødvendig å prioritere for å oppnå resultater.

Globalisering og grenseoverskridende utfordringer som må løses i fellesskap øker sannsynligvis behovet for å utvide kommunens nettverk og partnerskap gjennom internasjonale samarbeid. EU er blant annet gjennom sine finansieringsprogrammer en vesentlig pådriver for innovasjon i Europa. Finansieringsprogrammet Horisont 2020 har fra 2014 bevilget nærmere 700 milliarder kroner til ulike innovasjonsprosjekter med samarbeid på tvers av landegrensene i vår verdensdel.

Innovasjon- og samarbeidsprosjekter er en av de fremste instrumentene for å bryte ned siloer og skape tverrsektorielt samarbeid. I et quadruple helix-samarbeid (som direkte oversatt betyr firedobbel helhet) inngår partnere fra offentlige organisasjoner, næringslivet, akademia og innbyggere/brukere. Sluttbruker eller mottaker av tjenester tas da med i utviklingsprosessen fra start, og anses som likeverdige medspillere i innovasjonssystemet. Intensjonsavtalen fremhever brukermedvirkning og samskaping som satsningsområder. I denne modellen gis også rom for å utvikle sosiale entreprenørskap.

Teknologiutvikling

Muliggjørende teknologier er teknologier som viser seg å bli så gjennomgripende at de fører til store endringer i samfunnet. Asker kommune har en sentral geografisk plassering med tanke på tilgang til og samhandling med flere av de fremste teknologiutviklingsmiljøene i landet. Særlig aktuelle er teknologibyen Kongsberg og samlingen av energibedrifter omkring Fornebu (tidligere Subsea Valley). I tillegg kommer flere små og mellomstore bedrifter med særlige kompetanser og som legger stor vekt på forbedring av løsninger og utviklingsarbeid.

De tre kommunene har de siste årene jobbet målrettet med flere prosjekter der teknologiutviklingen er en vesentlig forutsetning. Den nye organisasjonen muliggjør en videreføring av disse satsingene med enda større kraft innen; læring- og velferdsteknologi, vann og avløp, energi, geodata og kommunikasjonsløsninger, utslippsfri hurtigbåt med flere.

Askers nåværende næringsliv med omtrent 34 000 arbeidsplasser er mangfoldig. Innenfor summen av til sammen 9692 (i 2017) små og store bedrifter i kommunen, skjer en vesentlig

andel utviklingsarbeid. Totalt 52 bedrifter innenfor Asker fikk i 2018 refundert kostnader til utviklingsprosjekter over Skattefunnordningen¹⁸. Flere bedrifter (både store og små) er også ledende innenfor sine områder med hensyn til marked, kvalitet, utvikling og innovasjon. De fleste innovasjoner skjer i dag i næringslivet. Kommunen er også for de aller fleste tjenester avhengig av næringslivet som leverandør av varer eller tjenester. I dette ligger et betydelig potensiale for samarbeid og partnerskap for å møte behov for ny teknologi og nye løsninger i kommunens tjenesteproduksjon.

Regjeringen vil fortsette å prioritere generelle næringsrettede ordninger for å få hele bredden av næringslivet til å forske mer og for at forskningen skal omsettes til næringsutvikling. Å bygge innovasjonskompetanse og kapasitet i offentlig sektor er også viktig. Mange kommuner og offentlige virksomheter er innovative, men det er fremdeles mye mer som kan gjøres. Arbeidet med innovasjon og spredning av innovasjon bør derfor prioriteres høyere, og det bør arbeides mer systematisk for å få til den omstillingstakten som det offentlige trenger fremover.

I 2017 ble det kanalisert kr 400 mill. gjennom Norges Forskningsråd (NRF) ulike programmer som Forkommune, Helsevel og IKT+ til fornyelse og innovasjon i offentlig sektor. Disse midlene er i stor grad fordelt til transport, IKT, helse og utdanning gjennom nasjonale tildelinger.¹⁹ NRF bekrefter også at alle norske særordninger for tilskudd til innovasjon og forskning harmoniseres gradvis med søknadsprosesser fra EUs strukturelle fond. Dette for å gjøre overgangen mellom nasjonale søknader og EU-prosjekter mer smidig.

Digital transformasjon

Digitalisering påvirker nær sagt alle områder av samfunnsutviklingen. Varer og tjenester vil bli produsert og omsatt langt mer effektivt enn tidligere, noe som legger grunnlag for reduserte kostnader og priser. Nye markeder og nye inntekts- og forretningsmodeller vil utvikles. Det samme gjelder nye måter å samhandle og drive forskning og innovasjon på. Også på andre områder vokser det i dag hurtig frem muliggjørende teknologier, for eksempel nanoteknologi, bioteknologi og avanserte materialer. I tillegg virker disse teknologiene stadig bedre sammen, slik at de kan løse stadig mer kompliserte oppgaver. Vi må møte digitaliseringen offensivt. Digitaliseringen utfordrer eksisterende måter å jobbe på, men kan også få mer ut av ressursene våre.²⁰

For å dra nytte av de nye teknologiene som kommer, må kommunen ha den grunnleggende digitale infrastrukturen på plass, god informasjonsforvaltning og klare mål. Banebrytende (ofte kalt disruptive) innovasjoner og nye teknologier gir ingen effekt i seg selv, med mindre man er villig – og har evne til å gjennomføre de endringene som må på plass – i organisasjonen (struktur, kompetanse, partnerskap osv.) i arbeidsprosesser og trolig også i forretningsmodeller.

Asker kommune etablerer nå infrastruktur for IoT²¹ (tingenes internett) som skal gi dekning i hele nye Asker kommune. Denne infrastrukturen skal ikke bare kunne brukes av kommunen for å kunne tilby tjenester og verdi, men også direkte av lokale næringsdrivende og innbyggere.

¹⁸ Gjennom SkatteFUNN kan små og mellomstore bedrifter (SMB) få 20 prosent av prosjektkostnadene som skattefradrag gjennom skatteoppgjøret. Store bedrifter kan få 18 prosent fradrag av prosjektkostnadene.

¹⁹ Meld. St. 4 (2018-2019), Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028.

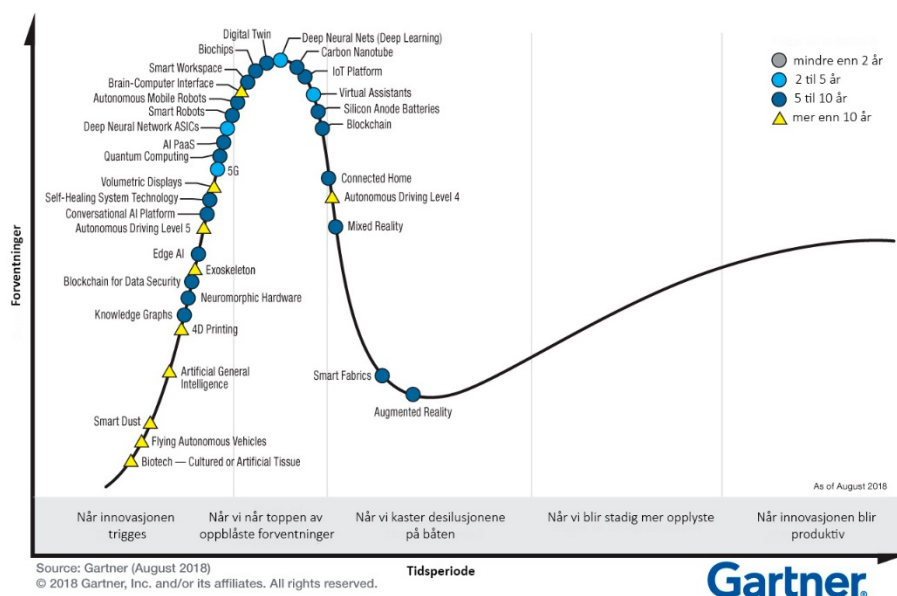
²⁰ Perspektivmeldingen 2018, NHO <https://www.nho.no/publikasjoner/p/naringslivets-perspektivmelding/digitalisering/>

²¹ Tingenes internett, også kjent under det engelske begrepet Internet of Things (IoT), er nettverket av identifiserbare gjenstander som er utstyrt med elektronikk, programvare, sensorer og nettverk som gjør gjenstandene i stand til å koble seg til hverandre og utveksle data

Datadrevet innovasjon innebærer store muligheter for smartere forvaltning i offentlig sektor. Vi forventer for eksempel at kunstig intelligens vil kunne brukes til å forutse behov, tilpasse tjenester, avdekke svindel og gi offentlige etater bedre beslutningsstøtte. Dette kan eksempelvis skje gjennom å hjelpe helsepersonell med å tolke store datamengder raskt, tilpasset opplæring i skolen ved bruk av intelligente digitale læremidler og bruk av intelligente systemer og nettverk for å øke trafikkflyt og trafikksikkerhet.

Figur 44 Hype-sirkelen for fremvoksende teknologi.

HYPE-SIRKELEN FOR FREMVOKSENDE TEKNOLOGI

Kilde: <https://blogs.gartner.com/smarterwithgartner/>

Infrastruktur

Mobilitet som forflytning av personer, varer og tjenester har utfordringer særlig knyttet til kapasitet på vei, og kostnader til drift av kollektivtransport. På den annen side utgjør dagens høye bilandel og dårlig utnyttelse av varetransport et potensial for effektivisering. Det pågår blant annet et utredningsarbeid i Asker sentrum med transporthub og felles varelevering til forretningene. For å ta hånd om internttrafikk, arbeidsreiser og fritidsreiser i den nye kommunen, må kollektivtilbudet videreutviklet med nettverksprinsippet som er etablert i Oslo. Kommunene jobber både med løsninger som er knyttet til nye reiseruter og reisemåter.

Ved hjelp av digital teknologi og tilgang på offentlige data utvikler trafikksekskapene nye tjenester som kopler reisemuligheter og ulike transportmidler i sanntid og over lengre strekninger. Oversiktlige og utfyllende reisebeskrivelser med tilleggstjenester gjøres med få tastetrykk umiddelbart tilgjengelige på smarte mobiltelefoner. Tjenester formidlet over plattformer som Uber, Airbnb eller Foodora skaper nye muligheter for smart mobilitet innen alle transportsegmenter. Ulike grader av autonome kjøretøy og fartøy er allerede lansert. Et hovedspørsmål er hvor raskt denne teknologien blir fasett inn og kjøretøyparken blir fullt ut automatisert. Nye digitale plattformer – gjerne i form av apper - er skaper nye forretningsmodeller for transport og mobilitet, blant annet større innslag av leasing/leie av transportmidler fremfor at hver enkelt eier sin egen bil.

Bruk av droner er særlig knyttet til mediatjenester og overvåking av infrastruktur. Digitalisering, sensortechnologi og analyse av store datamengder er avgjørende for utviklingen av intelligente autonome transportmidler, nye løsninger innen drift av bygg og

anlegg samt velferd- og læringsteknologi.²² 5G vil allerede innen få år gi oss et mobilt bredbåndnettverk med vesentlig høyere kapasitet og forbedret brukeropplevelser, designet for å tilby tjenester til ulike industri- og samfunnsdrevne utstyrsenheter. Innen helsesektoren vil 5G kunne brukes til telemedisin, fjerndiagnostisering og behandling av pasienter der de er. Innen energisektoren vil 5G kunne brukes til måling og styring av produksjon, distribusjon og forbruk på mer miljøvennlig og kosteffektiv måte. Innen matvareindustrien vil 5G muliggjøre mer effektiv og miljøvennlig produksjon og distribusjon gjennom bruk av sensorer som overvåker og kvalitetssikrer hele næringskjeden fra hav, åker og fjøs til middagsbordet.²³

Driverer for innovasjon

Historisk har de viktigste driverne for utvikling og innovasjon vært økonomi (knapphet), eller tydelige oppståtte behov for nye løsninger. Fellesnemnda vedtok i 2018 å benytte FNs bærekraftsmål som rammeverk for kommuneplanen i den nye kommunen. Med dette gjøres også bærekraftsmålene til den viktigste drivkraften for politisk styring. Samtidig har regjeringen gjennom sine *forventninger til regional og kommunal planlegging*²⁴ bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, og dermed utgjøre en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

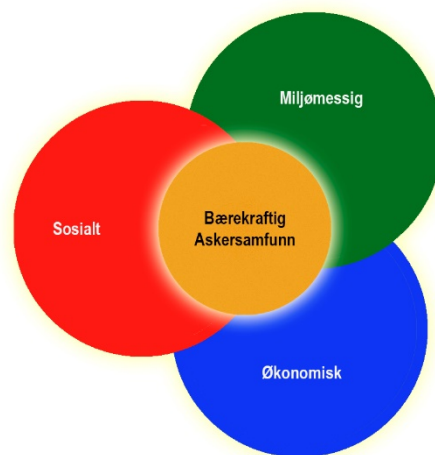
Med disse svært tydelige signalene dreies også driverne for innovasjon og utvikling over mot et større fokus på bærekraft. Bærekraftsmålene peker både på en knapphet og tydelige behov som ikke tidligere, på samme måten, har stått i fokus for offentlig planlegging og økonomisk styring.

Gjennomføring av regelverk og offentlig planlegging ett av de aller viktigste virkemidlene vi har for å styre samfunnsutviklingen. Offentlige innkjøp er et annet viktig område som i stor grad kan påvirke utvikling og innovasjon. Rambøll, på vegne av Direktoratet for forvaltning og ikt (Difi), gjennomførte høsten 2018 en undersøkelse rettet mot offentlige innkjøpsansvarlige. Undersøkelsen skulle spesielt kartlegge modenheten blant offentlige innkjøpere knyttet til det å stille krav til miljø og sosialt ansvar i offentlige anskaffelser.

Klima og miljø var det området som scoret lavest i undersøkelsen. Halvparten av virksomhetene gjennomfører sjelden eller aldri analyse av klima- og miljøbelastning ved enkeltanskaffelser, og over halvparten har ikke innrettet anskaffelsespraksisen på en måte som fremmer miljø- og klimaspørsmål. Gjennom å ta miljømessig ansvar har Asker en ambisjon om å bidra til å snu dette bildet.

Bærekraftig miljø

Verdens etterspørsel etter energi og vann er ventet å stige med mellom 30 og 40 % i løpet av de neste 20 årene. Den totale etterspørselen etter mat, fôr og fiber ventes å vokse med 60 % fra i dag og frem til 2050. Arealet dyrket mark per person kan i samme periode bli

²² Transport økonomisk institutt. Samfunnstrender og ny teknologi. 1641/ 2018.

<https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=48182>

²³ <https://www.telenor.no/om/teknologi-norge/>

²⁴ Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023.

reduisert med 1,5 % per år.²⁵ Økende ressursmangel i andre deler av verden som følge av disse trendene kan ha store konsekvenser også for Norge.²⁶

Asker har flere kjente miljømessige utfordringer knyttet til både samfunnsutvikling, forbruk, og geografi. Mer enn seks mil av kystlinjen langs Oslofjorden og Drammensfjorden er et felles ansvar for den nye kommunen fra 1.1.2020. De menneskeskaptede påvirkningene av fjorden er først og fremst direkte utslipp via kommunalt avløpsvann, dvs. avløpet fra husholdningene. I tillegg kommer industriavløp og overflateavrenning, samt annen aktivitet som påvirker fjorden, for eksempel båttrafikk. En stor andel av de samlede tilførselene av organisk stoff som bidrar til oksygenforbruk under 20 meters vanddyb kommer fra renseanleggene.²⁷

Gjennom interkommunalt samarbeid i VEAS og med tanken om at avfall er en ressurs, er Asker en pådriver for en renere Oslofjord. Ved å legge premisser gjennom både regelverk og øvrige kommunale virkemidler er Asker kommune en sentral aktør med muligheter for å påvirke driverne for utviklingen. Gjennom bl.a. deltagelse i og støtte til prosjekter som miljøvennlig skrogvaskemaskin for fritidsbåter, løsning for gjenbruk av materialer fra utrangerte fritidsbåter (plast/glassfiber) og via næringsklyngen No Waste! tar Asker kommune ansvar og legger til rette for at slik innovasjon og utvikling kan skje.

Overvåking av miljøpåvirkning er en viktig premis for å forstå utviklingen og vurdere tiltak. Utbyggingen av digital infrastruktur gir nye muligheter for å ta i bruk robot- og sensorteknologi i daglige forvaltnings- og kontrolloppgaver for teknisk infrastruktur og miljø. For framtiden kan vi anta at data fra sensorer kombinert med f.eks. værmeldingstjenester vil kunne forutse lokale risikoer forbundet med flom og ras. Bedre varslinger av miljørisikoer kan effektivt redusere skader og trusler og spare samfunnet for store kostnader.

Bærekraftig økonomi

Tjenestetilbudet, og hvordan kommunen yter sine tjenester, har betydning for kostnader. Det gjelder kommunens kostnader til produksjon og drift, men kan også påvirke kostnader direkte for den enkelte innbygger (f.eks. vann og avløp). Dette betyr at kommunens arbeid med innovasjon og digitalisering har betydning både for kommunes egen organisasjon, men også direkte for den enkelte innbygger. Kommunen må derfor ha et bevisst forhold til valg av strategier, og sammenhengen mellom innsats og resultater. Hvilke partnerskap og prosjekter kommunen velger å gå inn i har vesentlig betydning.

Om kommunen velger å gå i front og ta lederskap for utviklingen på enkelte områder, kan dette medføre forholdsvis store investeringskostnader og risiko, men samtidig gi mulighet for raskere avkastning, medfinansiering fra det offentlige virkemiddelapparatet og omdømmemessige fordeler med mer. Motsatt vil det innebære lavere investeringskostnader og lavere risiko, men muligens også mindre tilpassede løsninger, dersom kommunen velger en generell strategi for å kun implementere «hylleware» i sin organisasjon og i sine tjenester. Normalt vil det være hensiktsmessig for alle organisasjoner å velge en strategi der enkelte områder eller «produkter» defineres som særlige utviklingsområder, mens man på andre områder har en mer defensiv utviklingsstrategi.

Offentlige anskaffelser utgjør om lag 15 % av BNP i Norge. Regjeringen forventer at virksomhetene i offentlig sektor i en anskaffelsesprosess velger nye, innovative løsninger

²⁵ EEAs rapport SOER2015, Global Megatrends, <https://www.eea.europa.eu/publications/global-megatrends-assessment-extended-background-analysis>

²⁶ Meld. St. 4 (2018-2019), Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028.

²⁷ <http://www.indre-oslofjord.no/miljoeforhold-i-fjorden>

Offentlige virksomheter genererer store mengder data, og Norge har gode registerdata på mange samfunnsområder. Tilgangen til slike offentlige data for forskere og samfunns- og

næringsaktører som ønsker å gjenbruke dataene, er derimot til dels både tungvint og ressurskrevende. Regjeringens mål er at det skal bli enklere å få tilgang til dataene, og at det gis bedre muligheter til å koble dem på tvers, under forutsetning av at personvernet og informasjonssikkerheten er ivaretatt.

Det er nødvendig å legge til rette for bedre samspill mellom offentlige data og forskningsdata. Det er også behov for bedre tilgang til data for offentlig

planlegging og analyse. Regjeringen har som ambisjon å skape et trygt Norge der alle er inkludert.³⁰ For å lykkes med det trenger vi kunnskap om hva som skaper trygge og velfungerende samfunn. I dette arbeidet har kommunene en viktig rolle med hensyn til både å innhente data, og å gjøre data tilgjengelig. Asker deltar akkurat nå som samarbeidspartner i søknad inn mot EU-prosjektet Open data Market som skal teste ut en digital plattform for sikker deling av åpne data.

IKT-sikkerhet er også en grunnleggende forutsetning for digitalisering i næringslivet og for at næringslivet skal kunne utvikle nye forretningsområder basert på utstrakt bruk av offentlige digitale data. Dette medfører blant annet et behov for økt kompetanse og bedre informasjonsflyt mellom offentlig og privat sektor.

Øvrige kilder

- Menon Economics/inFuture. *Fremtidens forsknings- og innovasjonspolitik: Innspill fra en fremtidsstudie innen temaet digitalisering*. 12/2017.
- Menon Economics/inFuture. *Fremtidens forsknings- og innovasjonspolitik: Innspill fra en fremtidsstudie innen temaet markedsmulighetene knyttet til klimautfordringer*. 13/2017.
- Vista Analyse. *Trender og framtidbilder Asker 2010-2020*. 2010/25.
- Norges forskningsråd. *Indikatorrapporten*. 2018. ISBN 978-82-12-03740-3.
- Future Today Institute. *Tech Trends Report 12th Annual Edition*. 2019.
- Norges forskningsråd. *Kunnskapsgrunnlag for transportforskning*. 2018.
- Torhild Andersen. *Barrierer og drivere for innovasjoner nedenfra*. Østlandsforskning. 05/2010
- COWI. *Teknologiske trender og betydningen for mobilitet*. 2017.
- Miljødirektoratet. *Konsekvenser for Norge av klimaendringer i andre land*. 2018.
<http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Arrangementer/Grenseoverskridende-klimarisiko>
- Digital21. *Digitale grep for norsk verdiskaping*. 2018.
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/lanserer-ny-strategi-for-digitalisering/id2609635/>
- NESTA. *Radial efficiency*.
http://www.nesta.org.uk/publications/reports/assets/features/radial_efficiency
- The Danish Governments Productivity Commission. *Governance, management and motivation in the public sector*. Analysis report 3. 2013.
<http://produktivitetskommissionen.dk/media/151231/Analyserapport%20til%20web.pdf>

³⁰ Meld. St. 4 (2018-2019), Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028.

Kapittel 5: Klima og miljø

Norge er et av verdens rikeste land. I takt med økt lønnsnivå og kjøpekraft øker det personlige forbruket. Dette har vært avgjørende for at CO₂ - utslippene fra norske husholdninger har økt med ca. 25 prosent siden 1999. Transport, bolig, mat og klær bidrar mest til CO₂-utslippene fra personlig forbruk.

Om det i tillegg til klima også tas hensyn til ressursbruk viser statistikk fra FN om menneskets økologiske fotavtrykk³¹ at dersom hele verden skulle levd som nordmenn, hadde det vært behov for 3,6 jordkloder. Forbrukere er ansvarlig for mer enn 60 prosent av klimagassutslippene på kloden og opptil 80 prosent av verdens vannforbruk.

Produksjon og transport av varer (herunder mat) krever bruk av naturressurser og gir store klimagassutslipp. I dag spiser vi mer karbonintensive produkter som kjøtt, meieriprodukter og foredlede matvarer, og mindre av de mer tradisjonelle produktene som kornvarer og poteter. Samtidig kastes hver femte handlepose som tas med hjem fra matbutikken. Siden 1999 har forbruket av klær blitt tredoblet, samtidig som prisen på klær nesten er halvert. Antall utenlandsreiser per person er mangedoblet, mye på grunn av billige flyreiser.

De direkte klimagassutslippene fra oppvarming av bygg i Norge er lave sammenlignet med mange andre land fordi en stor andel av energibehovet dekkes av elektrisitet basert på vannkraft som regnes som en utslippsfri energibærer. Men elektrisitet eksporteres og importeres time for time gjennom hele året. Bruk av elektrisitet fører dermed til klimagassutslipp så lenge produksjonsmiksen innenfor handelsområdet baserer seg på fossile energivarer. Det er derfor korrekt å beregne indirekte utslipp av CO₂. Dette gir også et sterkt signal til norske forbrukere om å redusere bruk av elektrisitet i bygg. Befolkningsvekst og fortsatt økonomisk vekst, sammen med krav om utfasing av oljefyr innen 2020, og lading av elbil kunne øke bruken av elektrisitet i Norge dersom det ikke iverksettes tiltak.

I 2018 var de samlede direkte utslippene i Norge fordelt per innbygger på 9,9 tonn CO₂-ekvivalenter per år. Klimafotavtrykket (dvs. utslipp som skjer både i Norge og andre land) fra privat forbruk utgjør om lag 11 tonn pr innbygger.

Klimaloven ble vedtatt av Stortinget i juni 2017 der målet om lavutslippssamfunnet i 2050 er lovfestet. Formålet med å lovfeste dette målet er å legge til rette for en langsiktig omstilling i klimavennlig retning i Norge. Ifølge loven skal målet være å redusere klimagassutslippene med 80-95 prosent i 2050 sammenliknet med utslippene i 1990. Dette innebærer å redusere klimagassutslipp til et nivå tilsvarende 1-2 tonn CO₂-ekvivalenter per innbygger. I Klimaloven er det også et mål om at utslippene av klimagasser i 2030 reduseres med minst 40 prosent fra referanseåret 1990.

De største utslippskildene i Norge er olje- og gassvirksomhet, industri og bergverk, veitrafikk, luftfart, sjøfart og fiske. Dette er utslippsområder som i stor grad krever nasjonale tiltak og

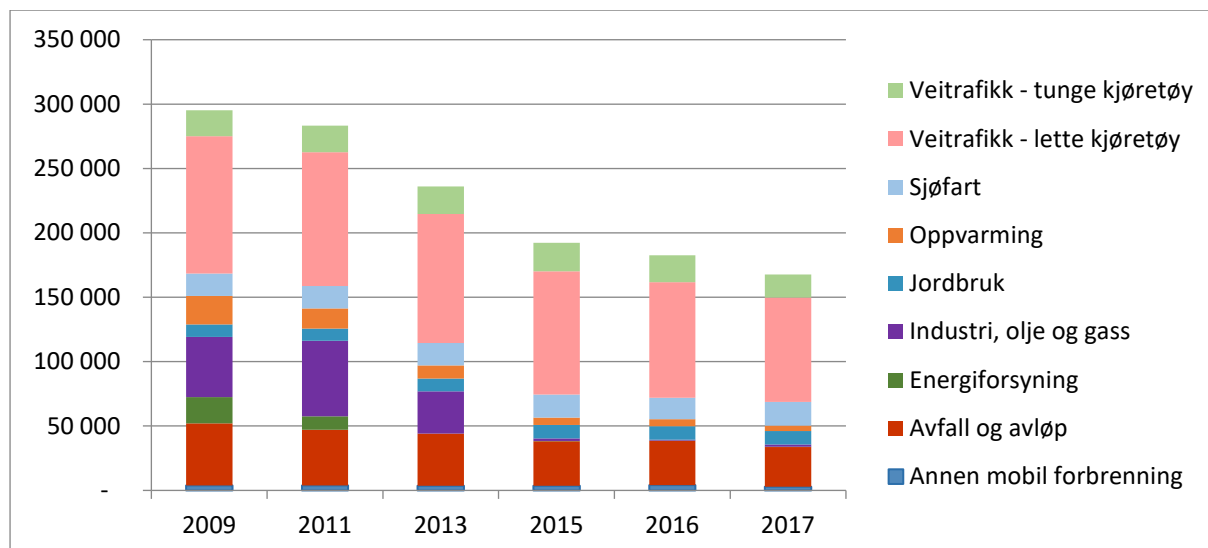
³¹ Menneskets totale årlige konsum sammenlignes med jordens kapasitet til å gjenopprette fornybare naturressurser det innehavende året.

virkemidler. Kommuner kan likevel bidra til klimagassreduksjon (i Norge og andre land) gjennom sin rolle som planmyndighet, eiendomsbesitter, innkjøper, tjenesteleverandør og samfunnsutvikler.

Klimagassutslipp

Historiske data er nødvendige for å se utvikling, og kunne se hvilke områder som bør ha størst fokus når tiltak for reduserte klimagassutslipp skal settes inn.

Figur 45 Direkte klimagassutslipp per år, Askersamfunnet (tonn CO₂-ekvivalenter)

Kilde: Miljødirektoratet, mars 2019. Avfall og avløp: Korrigert for oppsamling av deponigass på Yggeset

Tabell 40 Utslipp av klimagasser for hver enkelt av de tre kommunene.

Hurum	2009	2011	2013	2015	2016	2017
Annen mobil forbrenning	549	552	505	960	1 215	433
Avfall og avløp	25 293	23 039	20 206	15 416	15 168	12 116
Energiforsyning	20 408	10 455	-	-	-	-
Industri, olje og gass	46 804	58 739	32 731	56	19	44
Jordbruk	2 798	2 910	3 223	3 453	3 775	3 908
Oppvarming	1 520	1 304	988	790	735	627
Sjøfart	16 434	16 434	16 434	16 136	14 884	16 662
Veitrafikk - lette kjøretøy	11 798	11 449	11 111	10 554	9 875	8 820
Veitrafikk - tunge kjøretøy	3 864	3 957	4 008	4 156	4 034	3 451
Sum	129 468	128 837	89 205	51 520	49 704	46 061

Røyken	2009	2011	2013	2015	2016	2017
Annen mobil forbrenning	1 271	1 008	978	1 248	1 291	1 045
Avfall og avløp	9 527	9 011	8 611	7 815	7 572	6 827
Energiforsyning	-	-	-	-	-	-
Industri, olje og gass	-	-	-	90	94	323
Jordbruk	3 407	3 091	3 131	3 390	3 417	3 200
Oppvarming	4 225	2 419	1 816	1 485	1 329	1 102
Sjøfart	632	632	632	1 239	1 383	1 276
Veitrafikk - lette kjøretøy	18 700	18 176	17 532	16 757	15 652	14 043
Veitrafikk - tunge kjøretøy	4 130	4 232	4 399	4 478	4 251	3 673
Sum	41 891	38 568	37 099	36 502	34 988	31 490

Gamle Asker	2009	2011	2013	2015	2016	2017
Annen mobil forbrenning	2 019	2 311	2 082	1 316	1 580	1 363
Avfall og avløp ¹⁾	13 327	11 177	11 866	11 490	11 658	11 899
Energiforsyning	-	-	-	85	218	134
Industri, olje og gass	-	-	-	1 933	515	1 476
Jordbruk	3 455	3 356	3 516	3 606	3 391	3 282
Oppvarming	16 362	12 000	7 500	3 471	3 257	2 686
Sjøfart	370	370	370	444	460	415
Veitrafikk - lette kjøretøy	76 136	74 132	71 525	68 493	64 290	58 063
Veitrafikk - tunge kjøretøy	12 273	12 587	12 914	13 310	12 515	10 920
Sum	123 941	115 933	109 773	104 147	97 884	90 238

1) Korrigeret for Yggeset

Kilde: Miljødirektoratet, mars 2019

På tross av at antall innbyggere fra 2009 til 2016 økte med 12 prosent er utslippene av klimagasser i Asker-samfunnet i denne perioden redusert med 43 prosent. Reduserte utslipp fra industri etter nedleggelse av Tofte cellulosefabrikk i 2013 forklarer en stor del av denne reduksjonen.

Men det er også andre årsaker som:

- Redusert bruk av fossil fyringsolje til oppvarming
- Reduserte utslipp fra energiforsyning og avløp og avfall i Hurum
- Reduksjon i utslippene fra lette kjøretøy som følge av bedre motorteknologi, flere elbiler og noe redusert bilbruk.

Det er viktig at den nye kommunen gjør sitt for å senke klimagassutslippene fra kommunal virksomhet. Utslippene fra kommunal drift utgjør imidlertid i dag kun ca. en prosent av de totale direkte utslippene av klimagasser.

Persontransport omtales i kapittel 1 Stedsutvikling, areal og transport.

Energibruk

De direkte klimagassutslippene fra norske boliger og andre bygg er begrenset og vil bli tilnærmet null etter innføringen av forbudet mot oljefyring i 2020. Som nevnt innledningsvis fører bruk av elektrisitet indirekte til utslipp av CO₂. Overgang til lokale fornybare energikilder og ENØK-tiltak i eksisterende bygg og høy energistandard i nye bygg er vesentlig for å redusere energibruken og klimagassutslippene, og sikre energileveranse. Det er et nasjonalt mål om å redusere energibruken i eksisterende bygg i Norge med 10 TWh innen 2030 sammenlignet med nivået i 2016³². Omsatt til askersamfunnet innebærer dette en energireduksjon med 170 GWh³³.

Det er et stort potensial for energieffektiviseringstiltak i byggsektoren, og mange av disse er økonomisk lønnsomme. På tross av dette er det få som gjennomfører tiltak. Rehabiliteringsraten i Norge er i utgangspunktet lav, og en Enova-studie³⁴ viser at den reelle raten er langt lavere for rehabilitering kombinert med energitiltak.

³² Vedtak i Stortinget 13.6.2016 i behandling av Innst. 401 S (2015–2016) av Meld. St. 25 (2015–2016) Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030.

³³ Elbruk i Asker; 0,9 TWh (= 900 GWh) som er 1,2 prosent av Norges samlede elbruk for næringsbygg og husholdningene. (I tillegg kommer ca 20 GWh fra bruk av fyringsolje). 1,2 prosent av 10 TWh=0,12 TWh=120 GWh som er 13,3 prosent reduksjon

³⁴ Rehabilitering og energioppgradering av boliger. Drøfting av begreper og måling av omfang. Enova-rapport 2015:10, Bjørnstad. E, 2015.

Tabell 41 Bruk av elektrisitet etter forbrukergruppe i 2017 (GWh)

	Gamle Asker	Røyken	Hurum	Asker
Industri mv.	70,3	7,6	52,7	130,6
Tjenesteyting mv.	294,1	69,5	30,3	393,9
Primærnæringer	31,7	1,4	2,0	35,1
Husholdninger	491,8	160,7	76,1	728,6
Hytter og fritidshus	2,7	4,0	12,9	19,6
SUM	890,5	243,3	174,0	1307,8

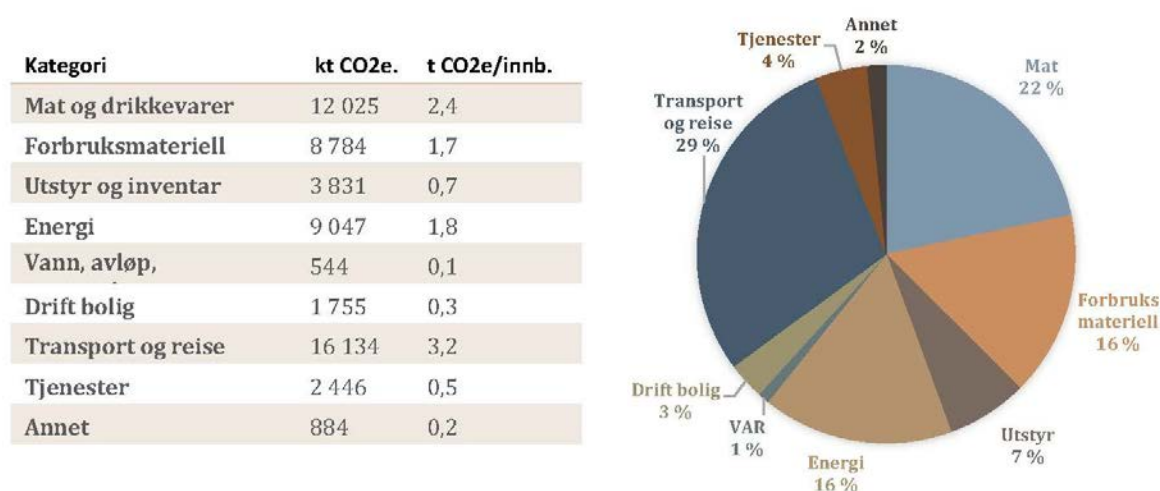
Kilde: SSB

Indirekte utslipp

De indirekte utslippene av klimagasser fra innbyggernes forbruk og fra næringslivets og kommunens anskaffelser er langt større enn de direkte utslippene. Med indirekte utslipp menes utslipp som skjer utenfor kommunens grenser ved at det slippes ut klimagasser gjennom hele livsløpet til produktene vi forbruker, fra utvinning av ressurser, til produksjon og transport fra produksjonslandet og til butikken i Norge.

Figuren under er hentet fra Røyken kommunes energi- og klimaplan og viser de gjennomsnittlige, "husholdningsbaserte" utslippene av klimagasser per innbygger i Norge. Her er både de direkte og indirekte utslippene med. De direkte utslippene innenfor kommunens grenser vil da stort sett være avgrenset til utslippene fra bil. Samlet er dette klimafotavtrykket per person nesten 11 tonn CO₂-ekvivalenter.

Figur 46 De viktigste bidragene til indirekte utslipp av klimagasser fra privat forbruk.

Kilde: Røykens energi- og klimaplan.

Det som illustreres i figuren er nasjonale gjennomsnittstall fordi kommunespesifikt forbruksmønster på husholdningsnivå ikke er tilgjengelig.

Forbruksmateriell er en miks av ulike bidrag, eksempelvis klær. Utstyr er alt av PCer og annet teknisk utstyr, samt inventar og møbler. Vi ser at det er spesielt 4 kategorier som dominerer: Mat (24 prosent), forbruksmateriell (18 prosent), energi (17 prosent) og transport/reise (22 prosent). Sistnevnte er både drivstofforbruk og alle kjøp av transporttjenester herunder flyreiser.

Som del av en innbyggerundersøkelsen for den nye kommunen (2018) var det med spørsmål om de er villige til å endre vaner for å redusere utslippene av klimagasser de

nærmeste årene. Her svarer to av tre at de i svært stor grad (25 %) eller i ganske stor grad (43 %) er villig til å gjøre dette.

Klimatilpasning

Norge har et nasjonalt mål om at samfunnet skal forberedes på og tilpasses klimaendringene. Fram mot år 2100 vil Norge få et varmere klima, med mer nedbør, kortere snøsesong, minkende isbreer, endret flommønster og stigende havnivå. At samfunnet er klimatilpasset, betyr at det er i stand til å begrense eller unngå ulemper som følge av klimaet og å utnytte nye muligheter.

Tilpasning handler blant annet om å øke forståelsen av dagens og framtidens klima, og å gjøre tiltak eller endre praksis for å hindre ulemper av klimaendringer. For eksempel trenger samfunnet kunnskap om hvor elvene vil gå utover sine bredder, hvor det er økt fare for råteskade og hvordan det påvirker bygninger, eller hvilke nye arter eller sykdommer som kan inntre i Norge som følge av klimaendringer og hvordan vi håndterer dette. I tillegg handler tilpasning om å dra nytte av fordeler klimaendringene gir. Eksempel på det er innen landbruk, der man kan dra nytte av lengre vekstsesong.

Klimatilpasning handler også om å begrense eller unngå ulemper grunnet klimaendringer, og dra nytte av eventuelle fordeler. Klimaendringer kan endre forutsetningene og rammene for mange av kommunens oppgaver, som hvor det kan bygges, hvilke helsetjenester befolkningen vil behøve, hvilke bedrifter og næringsliv kommunen bør legge til rette for og forvaltning av naturen. God og helhetlig planlegging, som tar hensyn til dagens og framtidens klimaendringer, står helt sentralt på veien mot et klimatilpasset samfunn.

Å være forberedt på ekstremnedbør er i Asker en helt sentral del av arbeidet med klimatilpasning. 6. august 2016 ble flere kommuner i regionen rammet av ekstremnedbør som i ettertid er definert som en 200-årshendelse. Det er ulike utfordringer knyttet til ulike nedbørsituasjoner. Kortvarig ekstremnedbør (timer) setter rørsystemet og bekkene på prøve, mens mye nedbør over lenger tid (dager) skaper først og fremst utfordringer for kapasiteten i elvene. Endringene i klimaet skaper også utfordringer for dimensjonering av overvannsystemene ut fra endringer og usikkerhet om hvor ofte det kan forventes at en hendelse skjer. En 100-årshendelse i dag kan f.eks. være en 50-årshendelse i framtiden.

Mer nedbør vil også kunne bidra til økt fare for ras. Dette vil kunne berøre både boliger, veier og øvrig infrastruktur. Her er det bl.a. viktig og en utfordring å bevare vegetasjonskledte kantsoner langs vann og vassdrag for å forebygge flom og erosjon. I tillegg er kantsonene viktige for at naturmangfoldet og landskapsverdier sikres, og som en buffer mot forurenset avrenning fra tette flater til vassdragene. Videre er landbruket med sine jord- og skogarealer og andre grønne areal viktige for flomdemping og klimatilpasning. Økt karbonlagring i jord og mange andre jordbrukstiltak (god agronomi) er viktig for å bedre arealenes flomdempende virkning og for å redusere forurensning fra jordbruk

I revisjonen av kommuneplanens arealdel i 2017 for gamle Asker ble det i økt grad fokusert på klimatilpasning med nye bestemmelser om å sikre naturlige flomveier og ta hensyn til forsengkninger der vann kan samles og åpning av bekker når en skal bygge noe nytt. Lukking av bekker tillates ikke. Videre ble krav og retningslinjer for overvannshåndtering skjerpet. I tillegg ble det utarbeidet et nytt temakart som viser område som kan være utsatt for fare for ras og kvikkleire. Aktsomhetskartet er juridisk bindende gjennom bestemmelsene.

I tillegg til ekstremnedbør og flomsituasjoner er også andre temaområder aktuelle i forbindelse med klimaendringer som naturmangfold (inkludert fremmede arter) og utfordringer for landbruket med for eksempel tørke noe den uvanlig varme sommeren 2018 viste.

Ytre miljø

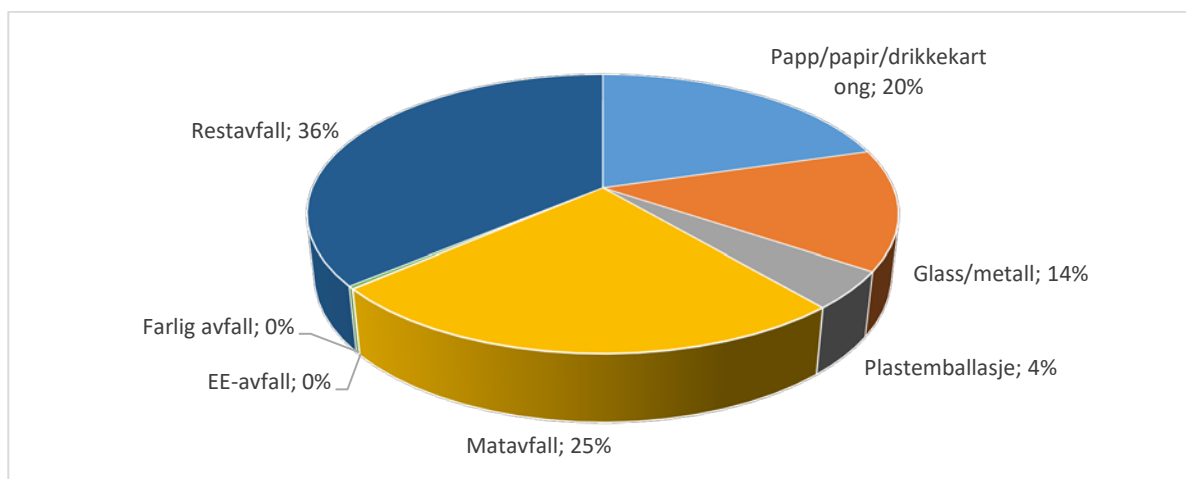
Ytre miljø er en betegnelse på ytre påvirkninger på omgivelsene (luft, vann eller jord) og livsvilkårene mennesker, dyr og planter har rundt seg. Ytre miljø er et omfattende begrep og listen over temaer i dette dokumentet er ikke uttømmende. Energi og klima er sentrale temaer innen ytre miljøbegrepet og er tidligere omhandlet i dette dokumentet.

Avfall

Avfall inneholder ressurser som kan brukes som råstoff for nye produkter gjennom ombruk og materialgjenvinning. Tidligere gikk avfallshåndtering først og fremst ut på å løse et problem og fjerne kilder til forurensning. I dag er ressursperspektivet og sirkulærøkonomi blitt viktigere i avfallspolitikken, både i Norge og internasjonalt. Den viktigste jobben innen avfallsområdet er å redusere avfallsmengdene som oppstår. Derne må produkter som fortsatt har en levetid ombrukes, og avfall som kan materialgjenvinnes må bringes inn i kretsløpet for ny produksjon og verdiskapning.

Det er behov for nye strategier og tiltak for å øke samfunnets ressurseffektivitet, og for å redusere utslippene av miljø- og helseskadelige stoffer. Kommunen har ansvaret for håndtering av husholdningsavfall, og innbyggerne i kommunen betaler et avfallsgebyr (renovasjonsgebyr) for tjenesten.

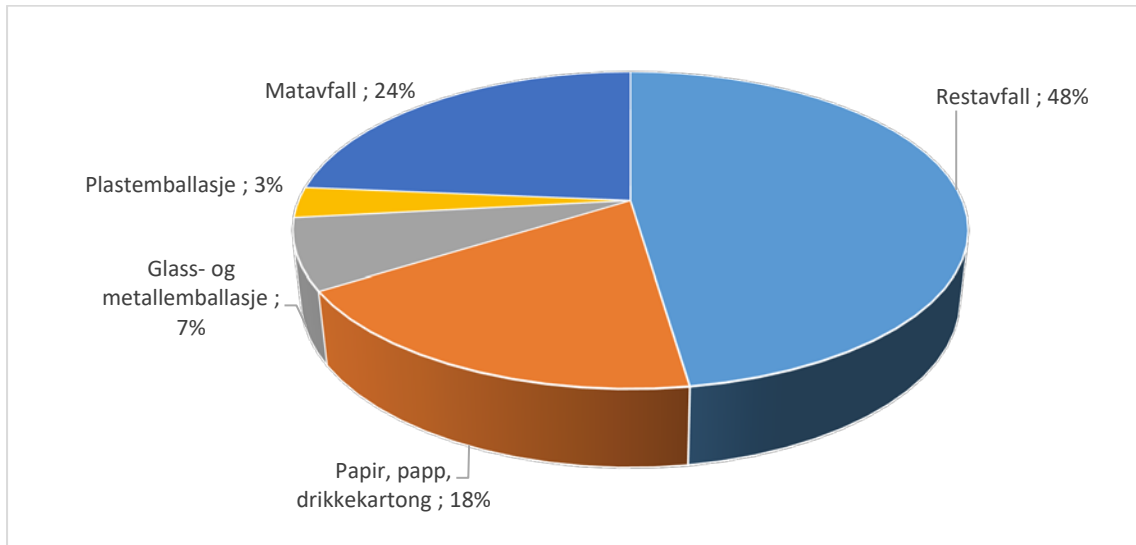
Figur 47 Husholdningsavfall fra innsamlingsordning i gml. Asker. 2018.

Kilde: Gamle Asker kommune, kommunalteknisk avdeling.

Figuren over viser fordeling av innsamlet husholdningsavfall fordelt på ulike fraksjoner for gamle Asker. Av de 36 % som utgjør restavfall, viser plukkanalyser at 70 % av dette avfallet kunne vært kildesortert og gjenvunnet

Figur 48 Husholdningsavfall fra innsamlingsordning i Drammensregionen. Estimert 2018.

Kilde: Estimert for Røyken og Hurum i forbindelse med anbud for renovasjon i 2019.

I Røyken og Hurum har RfD ansvaret for håndtering av husholdningsavfall i Hurum og Røyken kommuner.

Naturmangfold

FNs naturpanel la i mai 2019 fram en rapport som viser at tapet av naturmangfold akselererer, og flere arter er truet av utryddelse nå enn noen gang i menneskets historie. Den største trusselen mot biologisk mangfold er arealinngrep.

Hovedstadsregionen har den største tettheten av sjeldne og truede arter i Norge. Her finnes mange verdifulle områder med stort naturmangfold som er utsatt for sterkt utbyggingspress, fysiske inngrep (gravearbeider, hogst og slitasje), samt andre trusler som for eksempel spredning av fremmede arter. Det er utfordrende å styre utbygging og andre effekter av befolkningsveksten, og samtidig bevare naturmangfoldet. I tillegg til vern av arealer vil ivaretagelse av naturmangfoldet kreve aktiv skjøtsel for å hindre gjengroing og konkurranse fra fremmede arter.

I tillegg til arealinngrep er følgende andre påvirkningsfaktorer viktige i forbindelse med tap av biologisk mangfold:

- Kunnskapsmangel
- Klimaendringer
- Høsting
- Administrative rutiner
- Manglende sektoransvar og samordning
- Fremmede arter
- Forurensing

Kommunen har gjennom plan- og bygningsloven hovedansvaret for å disponere arealene i Norge. Dette er en viktig og sentral rolle i arbeidet med å ivareta naturmangfoldet. Kommunen er offentlig myndighetsutøver gjennom kommunal saksbehandling. Samtidig er kommunen grunneier som forvalter, drifter og iverksetter tiltak på kommunal grunn. I tillegg kan kommunen drive informasjonsarbeid rettet både mot egne ansatte og befolkningen for å øke kunnskap og bevissthet rundt naturmangfoldet i kommunen.

Forsøpling, marin forsøpling og mikroplast

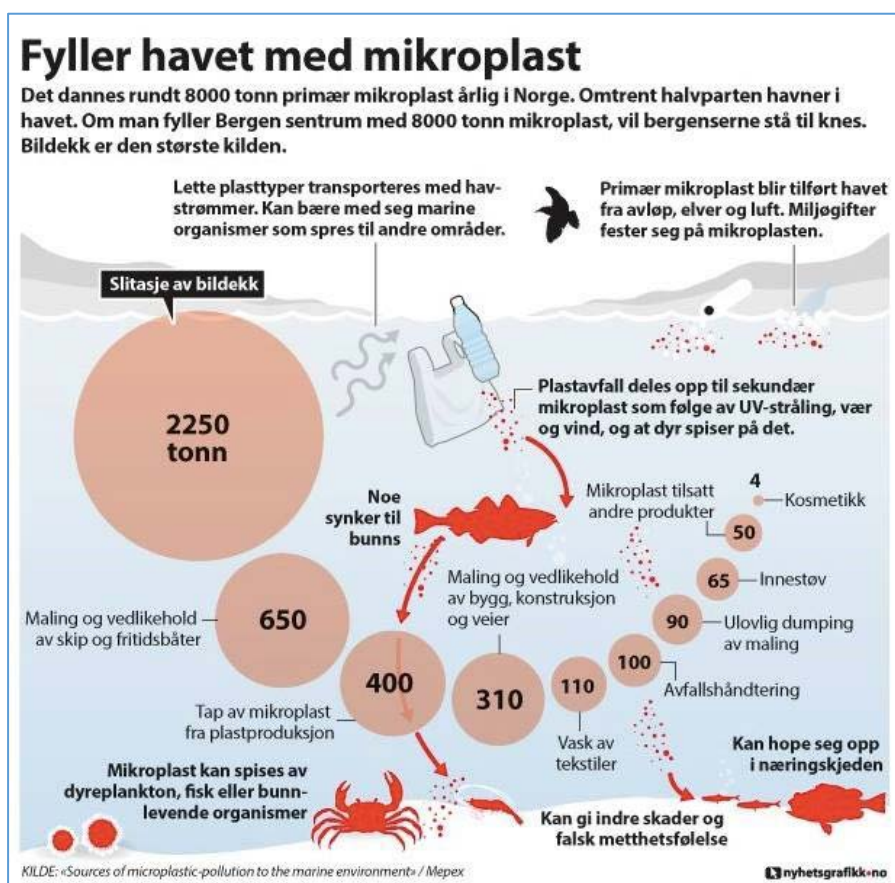
Forsøpling er ulovlig, og kan både være svært skjæmmende for nærmiljøet og en kilde til forurensning. Forsøpling oppstår ofte ved at småavfall mistes og havner på avveie. En annen form for forsøpling kan være ulovlig lagring av brukte gjenstander, for eksempel bilvrak på egen eiendom. For noen kan det gi en økonomisk gevinst å dumpe avfall slik at det blir dannet ulovlige avfallsplasser, eller villfyllinger. Kommunen er forurensningsmyndighet for oppfølging av forsøplingssaker og saker om ulovlig lagring av brukte gjenstander.

Marin forsøpling er et stort og økende problem som kan få store konsekvenser for det marine miljøet, mennesket og samfunnet. Marin forsøpling er definert som alt fast materiale fra menneskelig aktivitet som noen har kastet eller som på annen måte har havnet i det marine miljøet. Mesteparten av plastavfallet i norske farvann stammer fra fiskeri- og havbruksnæringen, men også fra forbrukere. En god del kommer også fra Europa med kyststrømmen. I Indre Oslofjord og Drammensfjorden er situasjonen imidlertid en litt annen. Her stammer det meste av avfallet fra land, fra forbruktavfall som har blitt kastet eller mistet i sjøen eller blåst ut fra land. Mye av avfallet i sjøen har også blitt skylt ut med elvevannet. Lokale tiltak på land mot marin forsøpling vil derfor kunne ha stor effekt i fjordene våre.

Figur 49 Kildene til utslipp av mikroplast i havet.

Kilde: Rapport fra Mepex Consult AS 2014 på oppdrag av Miljødirektoratet.

Opptil 91 prosent av søppel i havet er plastsøppel, som isopor, matemballasje og sanitæravfall i tillegg til uidentifiserbare plastbiter. Plastavfall brytes svært langsomt ned, men vil ved hjelp av naturkreftene fragmenteres til mindre biter og til slutt ende opp som mikroplast (plastbiter mindre enn fem millimeter). I tillegg til dette oppstår det årlig 10.000 tonn mikroplast på avveie fra bildekkslitasje,

gummigranulater fra kunstgressbaner og lekeplasser, vedlikeholdsarbeid, tekstilvask med mer.

Forskere har funnet mikroplast i plankton, skalldyr, fisk, sjøfugl og sjøpattedyr, samt i produkter som øl, honning og havsalt. I tillegg binder mikroplast seg til miljøgifter som allerede finnes i omgivelsene. Disse plastpartiklene spises av små organismer, og miljøgifter

og plastbiter hoper seg dermed opp i næringskjeden og kan til slutt ende opp i oss mennesker.

Marin forsøpling og mikroplast er et globalt problem som krever internasjonale løsninger, men mye kan gjøres lokalt her i Norge. Alle samfunnssektorer har i utgangspunktet et ansvar for å forhindre forsøpling og utslipp av plastavfall fra sine sektorområder. Både kommunen, fylkesmannen, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet har viktige roller for å hindre marin forsøpling på alle forvaltningsnivåer.

Gummigranulat/mikroplastavrenning fra idrettsbaner

Vannområdet Indre Oslofjord Vest har kartlagt påfyll og avrenning av gummigranulat ved 30 kunstgressbaner i kommunene Asker, Røyken, Hurum, Bærum, Frogn og Nesodden. 27 av disse er i bruk om vinteren. Resultatene viste at mellom 3 og 5 tonn granulat tapes/etterfylles per år fra baner med vinterdrift, mens mellom 0,5 og 1 tonn tapes /etterfylles per år fra baner uten vinterdrift. Prøvetaking av vannveier, skog, gressarealer og annen natur viste at det ligger store mengder rundt banene og at dette etter hvert vaskes med overvannet til vassdrag nedstrøms banene.

Tabell 42 Etterfylling og tap av gummigranulat fra kunstgressbanene

Asker kommune								
Sportsklubb	Bane	Granulat på banen [tonn]	Etterfylling av granulat per år [tonn]		Granulat akkumulert i naturen per år [tonn]		Granulat akkumulert i havet per år [tonn]	
			Min	Max	Min	Max	Min	Max
Vollen	Arnestad kunstgress	Venter på svar						
Asker kommune	Risenga	Venter på svar						
Heggedal IF	Gjellum idrettspark	120	7	8	1,2	1,5	1,4	1,7
Holmen IF	Holmen kunstgress	Venter på svar						
Nesøya IL	Nesøya kunstgress	Venter på svar						
Totalt [tonn]		120	7	8	1,2	1,5	1,4	1,7

Røyken kommune								
Sportsklubb	Bane	Granulat på banen [tonn]	Etterfylling av granulat per år [tonn]		Granulat akkumulert i naturen per år [tonn]		Granulat akkumulert i havet per år [tonn]	
			Min	Max	Min	Max	Min	Max
ROS IL	Spikkestad kunstgress	Venter på svar						
SIF	Bane 1	125	9	9	1,6	1,6	1,9	1,9
	Bane 2	45	4	4	0,7	0,7	0,85	0,85
Totalt [tonn]			13	13	2,3	2,3	2,75	2,75

Hurum kunstgress								
Sportsklubb	Bane	Granulat på banen [tonn]	Etterfylling av granulat per år [tonn]		Granulat akkumulert i naturen per år [tonn]		Granulat akkumulert i havet per år [tonn]	
			Min	Max	Min	Max	Min	Max
Huringen IL	Huringen kunstgress	10 til 30	4	4	0,7	0,7	0,85	0,85
Tofte	Tofte kunstgress	100 til 110	10	10	1,7	1,7	2,1	2,1
Sætre IF	Sætre kunstgress	Venter på svar						
Totalt [tonn]			14	14	2,4	2,4	2,95	2,95

Kilde: Kartlegging av gummigranulat-/mikroplastavrenning fra idrettsbaner, rapport Vannområde Indre Oslofjord vest.

Nedgravde oljetanker

Det finnes over 2200 registrerte nedgravde oljetanker i nye Asker i dag, og mange av disse er i ferd med å gå ut på dato. Når gjennomsnittlig levealder på rundt 30 år overskrides, øker risikoen for oljelekkasje. Det kan bli både svært dyrt, føre til luktproblemer i boliger og gi skader i miljøet. Selv om tankene er "fyrt tomme", inneholder de fremdeles betydelige mengder restolje – ofte tilsvarende en tidel av tankens totale volum.

Ikke alle er villige til å betale det det koster å få rengjort og gravd opp tanken. Fra 1. januar 2020 blir det forbudt å bruke fossil olje og parafin til oppvarming av boliger og andre bygninger, noe som i praksis fører til at svært mange av de gjenværende nedgravde

oljetanker vil gå ut av bruk og må fjernes eller saneres (dersom det blir uforholdsmessig dyrt å fjerne). For tanker og anlegg som er i god stand kan bruk av bioparafin eller biofyringsolje være et alternativ.

Eier av oljetanken har ansvar for å gjennomføre tilstandskontroll, ettersyn og at tanken til enhver tid er i betryggende stand, og skal gi skriftlig melding om tanken til kommunen. Kommunen har ansvar for å føre tilsyn med at loven overholdes, og for å etablere og ajourføre et register med nødvendige opplysninger om nedgravde oljetanker i kommunen. Kommunen skal også stille kvalifikasjonskrav til den som foretar kontroll.

Tabell 43 Antall nedgravde oljetanker i Asker.

Kommune	I drift	Fjernet	Sanert
Asker	2009	700	439
Røyken	194	57	30
Hurum	37*	**	**

*registrert i forbindelse med feiing.

** tall ikke tilgjengelig

Kategorien "i drift" i tabellen inkluderer både tanker der fyringsanlegget fortsatt er i bruk og tanker der det ikke fyres lenger, men der tanken verken er rengjort og fylt igjen, eller fjernet. Tallene omfatter kun tanker som er innrapportert til kommunen. Mørketallene er derfor store.

Forbudet mot bruk av mineralolje fra 1.1.2020 og etterfølgende krav om fjerning/sanering av oljetanker som ikke er i bruk vil føre til et kraftig press i dette markedet.

Forurenset grunn

Forurenset grunn er jord eller berggrunn der konsentrasjonen av helse- eller miljøfarlige stoffer er høyere enn fastsatte normverdier. Flere steder i Norge er det forhøyede konsentrasjoner av miljøgifter i jorda, blant annet på grunn av gamle utslipp fra industri og gamle avfallsfyllinger. Inngrep og endret arealbruk kan medføre at uønskede stoffer lekker ut til naturen og forurenser miljøet. Forurenset grunn kan gi giftvirkninger på naturen og skape problemer for planter og dyr. Mennesker kan bli eksponert for miljøgifter ved å puste inn forurenset støv eller gass, eller i direkte kontakt med jorda. Stoffene kan spre seg til nærliggende arealer, vann og vassdrag. Inngrep i terrenget øker risikoen for at miljøgiftene gir lokal skade eller ved spredning.³⁵

Kommunen er forurensningsmyndighet i saker om opprydding i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeid. Kommunen skal ta hensyn til grunnforurensning i arealplaner og oppdatere Miljødirektoratets database for grunnforurensning med informasjon om forurenset grunn i kommunen. Kommunen har også ansvar for sigevann/forurensning fra kommunale avfallsdeponier og oppfølging av ulovlige fyllinger.

Vannforvaltning

Menneskeskapt aktivitet tilfører vassdragene næringsstoffer, metaller og miljøgifter. Økt tilførsel av næringsstoffer gir økt algevekst og tilgroing. Noen av algene kan også være giftige for mennesker og dyr. Metaller og miljøgifter tilføres fra bl.a. industri, veier og transportmidler som selv i små konsentrasjoner kan gi skadeeffekter. Påvirkningen på vassdragene øker jo lenger ned i vassdraget en kommer.

Gjennom EUs vanddirektiv inngår kommunen i en vannforvaltning som er felles for hele Europa. En av grunnpilarene i vannforvaltningen er å se på vann som levende økosystemer som henger sammen. Forvaltningen av vann skal være helhetlig fra fjell til fjord, samordnet på tvers av sektorer, systematisk, kunnskapsbasert, og tilrettelagt for bred medvirkning. For

³⁵ www.miljokommune.no

å nå målet i vannforskriften om at alt vann skal ha god tilstand har norske myndigheter bygd opp et bredt samarbeid mellom ulike aktører.

Kommunen hører til vannregion Glomma og vannområde Indre Oslofjord Vest. I tillegg til Asker omfatter vannområdet kommunene Oslo, Bærum, Lier, Hole, Ringerike, Nesodden og Frogn.

Vannområde Indre Oslofjord Vest ligger i et område med stor befolkningsvekst og derav også stort press på arealene som utgjør nedbørsfeltene til vannforekomstene. Den største utfordringen for vannforvaltningen i vannområdet er derfor å få alle sektorene som påvirker vannforekomstene til å utvikle arealene i nedbørsfeltene på en måte som ikke reduserer kjemisk og økologisk tilstand i disse.

Generelt er vannkvaliteten i marka god eller svært god, men i varierende grad forurenset i bebygde områder.

De fire største påvirkningskildene i vannområdet stammer fra landbruk, avløp, urbanisering og veg. Det er kartlagt vannforekomster med risiko for at målet om god kjemisk og økologisk tilstand innen tidsfristene ikke nås. For disse vannforekomstene er det identifisert tiltak som delvis er iverksatt. 75 prosent av tiltakene er tillagt kommunene som ansvarlig sektor.

Store og mindre vassdrag med utløp til indre Oslofjord utgjør samlet et stort nitrogenbidrag til Oslofjorden. Et langsiktig mål er å redusere tilførselen av næringsstoff til indre Oslofjord, og spesielt nitrogen, for å unngå eutrofiering og algeoppblomstring. Langtidstrender for nitrogenkonsentrasjonene i de store vassdragene viser at nitrogenkonsentrasjonene stiger mens fosforverdiene synker. Tilsvarende erfares ved de store avløpsrensaneanleggene. Det er derfor viktig å få utredet hvor nitrogenet stammer fra, hvilke tiltak som må til for å redusere mengdene, samt å avklare hva tålegrensen for nitrogen i indre Oslofjord er.

Akutt forurensning

Akutt forurensning er uforutsette utslipp av stoffer som olje, kjemikalier eller gasser til vann, grunn eller luft. Selv mindre akutte utslipp kan gi betydelig skade. Skadeomfanget avhenger av hvor sårbart området er, omfang og type forurensning.

Kystverket er statlig forurensningsmyndighet ved akutt forurensning eller ved fare for akutt forurensning og skal koordinere statlig, kommunal og privat beredskap i et nasjonalt beredskapssystem. Beredskap mot akutt forurensning i den nye kommunen ivaretas av brannvesenet.

Tabell 44 Akutt forurensning³⁶

Kommune	2017	2016	2015
Asker	5	1	1
Røyken			
Hurum	1	1	*

Det registreres i Hurum, Røyken og gamle Asker om lag to til fire akutte utslipp til vassdrag eller sjøen hvert år. Utslipp fra fritidsbåter og nedgravde oljetanker har vært hovedårsaken til utslippene. Den nye kommunen vil få en langstrakt kystlinje, og å sikre god beredskap for å hindre utslipp langs kysten er viktig for både innbyggere og næringslivet.

³⁶ Tabellen viser antall oppdrag som kan relateres til olje eller annen forurensning. Kilde: Det nasjonale rapporteringssystemet BRIS.

Luftforurensing

Generelt er luftkvaliteten i Norge blitt bedre de siste tiårene. Men fortsatt er utslipp av nitrogenoksider (NO_x) og svevestøv (PM₁₀ og PM_{2,5}) en utfordring, spesielt i og rundt de største byene, og kan føre til helseproblemer. Hovedkildene til nitrogenoksider i Asker er veitrafikk. For svevestøv er kildene noe mer sammensatt. Hovedkildene til PM₁₀ er asfalt-, bremse- og dekkslitasje, vedfyring, industri og strøsand, mens for PM_{2,5} er hovedkilden vedfyring, eksosutslipp og industri. I noen grad kan også langtransportert forurensing bidra.

Det er utarbeidet kart over luftforurensing langs gamle Asker kommunes hovedtrafikkårer som viser vurderingssoner³⁷ der kommunen bør vise varsomhet med å tillate etablering av bebyggelse med bruksformål som er følsomt for luftforurensning. Hovedregelen er at det ikke bør etableres boliger, skoler, barnehager, annen sårbar bebyggelse eller forurensende virksomhet innenfor det mest utsatte området (rød sone). I et noe mindre utsatt område (gul sone) bør man gjøre en nærmere vurdering av luftkvaliteten ved ny bebyggelse. Beregninger fra 2016 viser at det totalt er 3785 mennesker og 887 barn (født 1998 eller senere) i gml. Asker som bor innenfor 200 meter fra E18. Det er 304 husholdninger i gul sone og 53 i rød sone³⁸, dvs. samlet 357 husholdninger.

³⁷ Retningslinje T-1520 legger opp til å vurdere luftkvaliteten i arealplaner på bakgrunn av gule og røde soner. www.miljokommune.no.

³⁸ Kommunedelplan for E18 Slepends Drengsrud, 8.november 2016.

Kapittel 6: Folkehelse

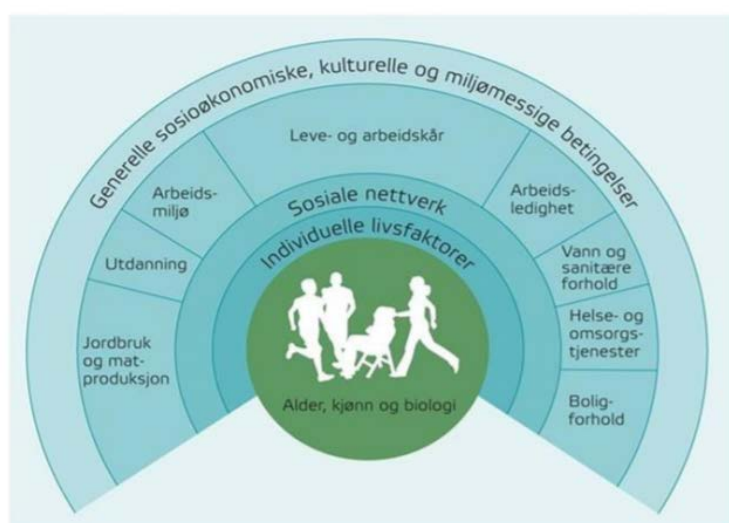
Sosial bærekraft handler om å skape et robust samfunn og stimulere og styrke de ressursene som ligger i lokalsamfunnet. Sosial bærekraft er å sikre grunnleggende menneskelige behov, sosial likeverd og rettferdig tilgang til og fordeling av samfunnets goder og byrder, samt trygge og inkluderende lokalsamfunn preget av samhørighet.³⁹ Et bredt folkehelsearbeid er derfor karakterisert som «det beste inntaket til sosial bærekraft i planlegging etter plan- og bygningsloven».⁴⁰ Samtidig spiller helsefremmende og forebyggende arbeid sammen med mål om økonomisk og miljømessig bærekraft.

Helsefremmende samfunnsutvikling

Befolkningens helse og livskvalitet påvirkes i stor grad av bakenforliggende faktorer i samfunnet som oppvekstmiljø- og levekårsforhold.

Figur 50 Helsens påvirkningsfaktorer basert på Whitehead og Dahlgren (1991)

Helsefremmende og primærforebyggende arbeid (folkehelsearbeidet) retter seg mot blant annet; å sikre en sammensatt boligsammensetning med god utforming, et sunt og trygt oppvekstmiljø i hjem, nabolag, barnehage og skole, gode bomiljøer med tilgjengelige møteplasser, og arealer for natur- og kulturopplevelser, sosial og fysisk aktivitet (nærmiljøkvaliteter). Tilgang på arbeid og gode arbeidsforhold, lett tilgang til sunne matvarer,

³⁹ Hofstad/Bergsli NIBR 2017:15 Folkehelse og sosial bærekraft

⁴⁰ Tord Bakke, PLAN 2018, Sosial overflatefaktor- metodikk for å oppnå sosialt bærekraftig stedsutvikling.

regulering av rusmiddelbruk og tilrettelegging for hverdagsaktivitet, er andre påvirkningsfaktorer.

Helsefremmende og forebyggende arbeid er viktig innen alle politikkområder og omhandler ofte samfunnsflokke som krever samarbeid på tvers av tjenesteområder og sektorer. Et grunnleggende prinsipp i folkehelse-loven er «Helse i alt vi gjør». Dette innebærer at ansvaret for folkehelsearbeidet er lagt til kommunen som helhet, og at konsekvenser for befolkningens helse og trivsel og konsekvenser for fordeling, skal vurderes i planlegging, tiltaksutvikling og forvaltning.

Nasjonale mål for folkehelsearbeidet er:

1. Norge skal være blant de tre landene i verden med høyest levealder.
2. Befolkningen skal oppleve flere leveår med god helse og trivsel og redusere sosiale helseforskjeller.
3. Vi skal skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen.

[Folkehelsemeldinga](#)⁴¹, vil skape et trygt samfunn og fremme helsevennlige valg.

Regjeringen løfter frem områdene: *tidlig innsats for barn og unge, forebygging av ensomhet og mindre sosiale forskjeller i helse.*

Samlet sett vektlegger intensjonsavtalen⁴² for den nye kommunen og ny folkehelsemelding St. meld. 19:

- Flere leveår med god helse og trivsel
- Reduserte sosiale helseforskjeller i befolkningen
- Inkludering, økt deltakelse og forebygging av ensomhet
- En attraktiv og trygg bostedskommune som fremmer helsevennlige valg
- Høy livskvalitet og god fysisk og psykisk helse i befolkningen
- Gode oppvekstvilkår gjennom helhetlig og tidlig innsats for barn og unge.

Oppvekst og levekår

Oppvekst- og levekår er grunnleggende positive eller negative påvirkningsfaktorer for folkehelsen, eksempelvis boligforhold, familierelasjoner, utdanningsløp og inntekt. Selv om ulikheter i stor grad krever tiltak på samfunnsnivå og nasjonal fordelingspolitikk, viser levekårskartleggingen i Asker at det er nødvendig for kommunen å iverksette ytterligere tiltak for å utjevne sosiale helseforskjeller og tilpasse innsatsen til lokale forhold.

Sosiale helseforskjeller

Statistikk og studier viser at jo lengre utdanning og høyere inntekt en gruppe har, jo høyere andel har god helse. Dette gir utslag i fordelingen av de aller fleste sykdommer, skader og plager, og i levevaner og levekår. Kvinner og menn med kort utdanning er f.eks. forventet å leve 5-6 år kortere enn de med lang utdanning, og forskjellene gjelder alle aldersgrupper.⁴³ Det er dokumentert at de systematiske forskjellene er økende. Utdanningsforskjeller i røykevaner er fremdeles en av de viktigste årsakene til sosiale forskjeller i levealder. WHO har uttalt at ulikhetene kan fjernes innen en generasjon dersom verdens ledere ønsker dette.

Levekårsforholdene i den nye kommunen er generelt gode, men det er forskjeller internt i kommunen. Tall fra Ungdata i gamle Asker viser en tydelig sammenheng mellom sosial

⁴¹ [Meld.St.19 2018-2019 Folkehelsemeldinga](#)

⁴² Intensjonsavtalen kap. 10 for nye Asker sier: «Kommunen satser sterkt på folkehelse gjennom tidlig innsats og (helsefremmende) og forebyggende helsearbeid.

⁴³ Folkehelse rapporten 2018, <https://www.fhi.no/nettpub/hin/kortversjon/kortversjon-2018/>

bakgrunn, trivsel og variasjon i helseatferd. Å redusere sosial ulikhet i helse er derfor en av de viktigste innsatsområdene i folkehelsearbeidet framover.

Tabell 45 Inntekstulikhet P90/P10.

	Asker		Røyken	Hurum	Akershus	Hele landet
	2014	2017				
Inntekstulikhet P90/P10 (jo større forskjell, jo høyere tall)	3,2	3,4	2,6	2,6	2,9	2,8

Kilde: Kommunehelse statistikkbank

Gamle Asker har store inntektsforskjeller, av de høyeste i Akershus og Norge, og den har økt de siste årene. Hurum og Røyken har mindre forskjeller og lavere enn Akershus.

Tabell 46 Andel personer/ barn i lavinntektshusholdninger (EU-60).

	Asker		Røyken	Hurum	Akershus	Hele landet
	2014	2017				
Personer i lavinntektshusholdninger EU60		8,5 %	7,3 %	8,7 %	8,7 %	11 %
Andel barn og unge som lever i lavinntektshusholdning EU60	7,8 %	8,6 %	8 %	10,1 %	9,3 %	12,3 %

Kilde: Kommunehelse statistikkbank

Hurum har høyest andel lavinntektshusholdninger av kommunene, men likevel lavere andel enn Norge generelt.

Levekårsforskjeller blant barnefamilier i ulike deler av Asker

Barn og ungdom fra familier med lavere sosioøkonomisk status blir oftere skadet, lagt inn på sykehus og flere har kroniske plager som astma, allergi og eksem.⁴⁴ På levevaneområdet er barn og unge mer utsatt for overvekt og rusavhengighet. De har også oftere sosiale og psykiske problemer og er mer utsatt for mobbing.

I organisasjonslivet er barn fra familier med dårlig råd i mindre grad deltagende i ferdighetsintensive fritidsaktiviteter som idretts- og kulturaktiviteter.⁴⁵

Gjennomføring av skoleløpet

Arbeidet mot frafall i skolen og å skape inkluderende læringsmiljøer er særlig viktig. Andelen som ikke har det særlig godt på skolen, er omtrent dobbelt så stor i de laveste sosioøkonomiske sjiktene sammenliknet med i de høyeste.⁴⁶

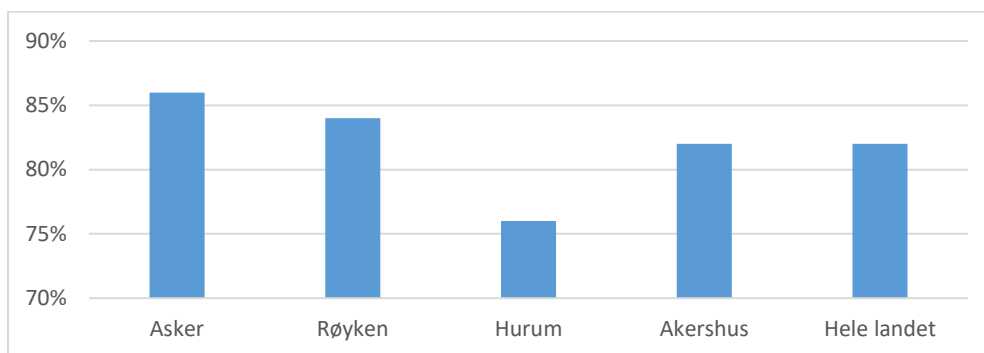
Skoleresultater og gjennomføring av skoleløpet er ulikt fordelt i den nye kommunen og varierer med foreldrenes utdanningsbakgrunn.

⁴⁴ Dahl m. fl. 2014. Sosial ulikhet i helse: En norsk kunnskapsoversikt, www.hia.no

⁴⁵ Ungdata 2017.

⁴⁶ Bakken m. fl. 2016. Sosiale forskjeller i unges liv (Ungdata) NOVA rapport 3/16

Figur 51 Fullført VGS eller høyere utdanning (30-39 år). 2017.

Kilde: Kommunehelse statistikkbank

Psykiske plager og lidelser i barne- og ungdomsårene øker risikoen for frafall i skolen, løsere tilknytning til arbeidsmarkedet, økonomiske vansker og vansker i nære relasjoner⁴⁷. Det kan medføre en opphopning av negative faktorer eller prosesser, som til sammen gjør barn og ungdom ekstra utsatt for å bli marginalisert, og som igjen får en negativ betydning for deres helse og livskvalitet. I en norsk panelstudie om barns levekår hadde lavinntektsutvalget nesten dobbelt så stort skolefravær på grunn av sykdom som kontrollutvalget.⁴⁸ Det er en utfordring at disse barna har en økt risiko for psykisk uhelse og dårlige relasjoner til venner, familie og skole, også når man ser det i lys av et sosialt bærekraftperspektiv.⁴⁹

Helsefremmende arbeid er nødvendig for økonomisk bærekraft

Det er nær sammenheng mellom økonomisk bærekraft, sosial utvikling og helse. «Utviklingen i helsetilstand og demografi gjør det nødvendig å investere i befolkningens (folke)helse, slik at ikke kostnader knyttet til sykdom binder opp stadig større deler av økonomien og dårlig helse reduserer produksjonsevnen i befolkningen».⁵⁰

Den livslange kostnaden for hver unge person som marginaliseres og ikke kommer inn i arbeidslivet kan beregnes til ca. 14. millioner kroner per person. Da er kun direkte kostnader tilknyttet oppfølging, sosiale stønader og produksjonstap beregnet inn. Kostnader ved eventuelle tilleggsproblemer og personlige kostnader er ikke tatt med.⁵¹ I 2013 ble samfunnskostnadene ved sykdom og ulykke i Norge beregnet til å utgjøre rundt 1860 milliarder kroner.

Økning i sykefravær, andelen på uføretrygd og tidlig pensjonering grunnet dårlig helse eller funksjonsnedsettelse, er eksempler på utviklingstrekk som svekker sysselsettingsgraden og som undergraver velferdsstaten. Med tidlig innsats og gjennom å flytte en del av ressursbruken over til helsefremmende og forebyggende arbeid, vil kostnadene til spesialisert hjelp kunne dempes eller utsettes i tid.

Tilknytning til arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet er helsefremmende i seg selv, og de som er i arbeid har gjennomgående bedre helse enn de som befinner seg utenfor arbeidsmarkedet. Dersom en inkluderende arbeidsplass og effektiv tjenestehandling kan forebygge og støtte personer med vanlige plager og tilstander, slik at de kan komme i arbeid og ivareta sitt forhold i

⁴⁷ Odgers m. fl 2008; [Livskvalitet og psykiske lidelser hos barn og unge](#). FHI 2015.

⁴⁸ Jon Ivar Elstad m.fl 2010. Barns levekår- betydningen av familiens økonomi for barns hverdag. NOVA

⁴⁹ Dæhlen og Andersen 2017. NOVA-rapport 8/17 Sosiale relasjoner i ungdomstida (OsloMet)

⁵⁰ [Prop.90 L 2011. Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\)](#)

⁵¹ Nilsson og Wadeskog SEE AB 2012, [Asker Kommunedelplan for Folkehelse 2015-2026](#).

arbeidslivet tross plagene, vil det ha positiv effekt på folkehelsen. Dette gjelder f.eks. muskel og skjelettplager og psykiske plager, som er de viktigste årsakene til sykefravær og uføretrygd.⁵²

Det er generelt lav arbeidsledighet i Asker. Sysselsettingen er i snitt lavere blant innvandrere enn i befolkningen, men det er store variasjoner mellom grupper. NAV melder om en bekymring rundt ungdom generelt som ikke kommer inn i arbeid eller utdanning. Den nye kommunen ligger under nasjonalt nivå for arbeidsledige 15-29 år. Personer med lite eller ingen skolebakgrunn møter de største utfordringene med å få arbeid. Data for den nye kommunen viser at tradisjonelle industrisamfunn som Tofte naturlig har en lavere andel med høy utdanning (30-39 år, 31,7 %) enn andre soner, der 50-65 % av befolkningen kan arbeide innen yrker som krever lang utdanning. Dette påvirker helsevariablene.

Flere, men aktive eldre

Det er etablert et nasjonalt program for et aldersvennlig Norge. Strategien er opptatt av eldres muligheter og ressurser og vektlegger eldres deltakelse i samfunns- og arbeidsliv. Andelen eldre innbyggere vil øke i tiden som kommer. Det er derfor viktig at eldre står lengst mulig i jobb og er lengst mulig selvhjulpne. Det er bra for livskvaliteten og gunstig for samfunnets bærekraft.

Seks av ti 80-åringene vurderer helsen sin som god på tross av sykdom og plager. Mange er aktive i frivillig arbeid og engasjert i lokalsamfunnet. Likevel er det mange med kroniske sykdommer og funksjonssvikt og en del eldre innvandrere som opplever isolasjon og ensomhet. Sistnevnte gruppe vil øke nasjonalt til 24 prosent i 2060.⁵³

Sosialt miljø

God livskvalitet og helse skapes både gjennom arenaer og livsområder som skole, arbeid, bolig, nærmiljø og foreldre. Opplevelser som ensomhet, stress og lite sosial støtte har betydning for barn og unges livskvalitet.

Uformelle møteplasser og lik tilgang til utstyr og aktiviteter

I arbeidet med sosial bærekraft er barn og unges livsvilkår særlig viktig. Disse har mindre muligheter for selv å påvirke omgivelsene, mindre aksjonsradius, og rammes oftere hardere når forholdene i omgivelsene ikke er gode. Barn er morgendagens voksne i en formbar og påvirkelig form. Å legge forholdene til rette for at barn utvikler seg til trygge, empatiske og sosialt engasjerte voksne, er en av de beste investeringene vi kan gjøre for å skape bærekraftige samfunn.»⁵⁴

Å vokse opp i et nabolag og lokalsamfunn preget av fellesskap, sosial samhandling og varierte fritidsaktiviteter fremmer trivsel og helse blant barn og unge. I arealplanleggingen kan kommunen legge til rette for trygge og aktivitetsfremmende omgivelser der barn og unge får varierte muligheter for sosialt samvær, og for å leke og utfolde seg sammen med andre. Likeverdighetsprinsippet er viktig.

Tabell 47 Andel ungdomsskoleelever som er fornøyd med treffsteder og møteplasser i lokalmiljøet. Prosent.

Norge	Akershus	Hurum	Røyken	Gamle Asker	Asker
50	45	30	30	42	38

Kilde: Ungdata 2019 (ungdata.no)

⁵² Helsedirektoratet 2018. Folkehelse og Bærekraftig samfunnsutvikling. Rapport IS-2748.

⁵³ Stefan Leknes mfl.2018. SSB rapport 2018/21 [Befolkningsframskrivingene 2018](#) Modeller, forutsetninger og resultater

⁵⁴ Tord Bakke, PLAN 2018, Sosial overflatefaktor- metodikk for å oppnå sosialt bærekraftig stedsutvikling.

Vi kan se av tabellen at andelen ungdom i nye Asker som er fornøyd med treffsteder og møteplasser for uorganiserte aktiviteter, er lavere sammenlignet med landet for øvrig. Vi ser også relativt store forskjeller mellom dagens tre kommuner.

Fritidstilbud som utformes på en slik måte at de er tilgjengelige for alle, kan bidra til å utjevne sosiale forskjeller. For unge med mindre nettverk og for flyktninger og unge utenfor skole og arbeidsliv, kan slike tiltak bidra til å styrke tilhørigheten til lokalmiljøet.

Skolemiljø og trivsel

Barn og unge som opplever mobbing har betydelig økt risiko for å få psykiske problemer, søvnevansker og kroppslige plager som hodepine og magesmerter. Det finnes en rekke verktøy og programmer som kan forebygge mobbing og fremme god samhandling mellom barn og unge. Når det gjelder digital mobbing, er det flere grunner til å være bekymret for konsekvensene: Det er vanskeligere å skjerme seg fra digital mobbing enn fra annen mobbing. Anonymiteten gjør at naturlige grenser for hvordan man oppfører seg mot andre, opphører. For den som blir mobbet er det vanskelig å stoppe eller begrense spredningen av digitalt innhold, og dette gjør situasjonen mer uforutsigbar og skremmende. Mobbingen kan nå ut til et stort publikum, noe som gjør at den som blir mobbet kan kjenne seg utrygg i alle sosiale situasjoner.

Den nye kommunen opplever at mobbing er et problem. Tall fra elevundersøkelsen 2018 viser stor variasjon i resultatene ved skoler i kommunen. Resultatene varierer også fra år til år. Samtidig viser tallene at skoler som har jobbet meget målrettet med å forebygge mobbing, ikke opplever problemet i like stor grad. Elevenes arbeidsmiljø er derfor en sentral utfordring.

Psykiske lidelser

Et sosialt bærekraftig lokalsamfunn fremmer befolkningens psykiske helse. Miljøforhold samlet er noe viktigere enn gener for lidelser som psykiske plager, depresjon, angstlidelser og personlighetsforstyrrelser. Stort sett er det enighet om at en trygg tilknytning til omsorgspersoner i barndommen har betydning for senere psykisk helse. Sosial isolasjon og ensomhet gir økt risiko, mens sosial støtte og nærhet til andre mennesker beskytter. En god selvfølelse, og spesielt følelsen av å kunne mestre utfordringer og problemer, har stor betydning for god psykisk helse.

Årlig dør mellom 550 og 600 nordmenn av selvmord, om lag halvparten før 50 års alder. Sammenliknet med andre land er det forholdsvis mange som dør av narkotikautløste dødsfall, i gjennomsnitt 260 per år. Dødsfall som følge av trafikkulykker har falt betydelig.

Tabell 48 Andel personer i kontakt med fastlegetjenesten/ legevakt grunnet psykiske symptomer og lidelser årlig. Per 1000. 2014-16.

Hurum	Røyken	Gamle Asker	Norge
172,1	172,6	139,9	152,3

Kilde: *Kommunehelse statistikkbank.*

Andelen i aldersgruppen 15-29 år som har psykiske symptomer og lidelser, er høyere enn i landet som helhet, både i Røyken og Hurum, vurdert etter data fra fastlege og legevakt. Asker ligger litt over landsgjennomsnittet, i tråd med resten av Akershus. I likhet med resten av landet har det vært en økning i antall brukere fra 2010 til 2016.

Sosial støtte mot ensomhet

Tiltak som gir en sterkere følelse av å ha sosial støtte er helsefremmende og kan redusere forekomsten av både psykiske og somatiske lidelser.⁵⁵ Mangel på sosial støtte og sosiale relasjoner kan føre til ensomhet, og det har vist seg at det kan være en risikofaktor for sykkelighet og dødelighet. Å forebygge ensomhet er en av hovedinnsatsområdene i den nye folkehelsemeldingen.

Det er flest eldre og unge som forteller at de er ensomme. Flere ungdom forteller at de opplever ensomhet og isolasjon og det er nasjonalt en tendens til at færre trives på skolen og opplever stress og press rundt skoleprestasjoner, bli sett og utseende, blant annet. Sosioøkonomisk bakgrunn har sammenheng med opplevelsen av ensomhet. Innsatsen bør derfor være tverrfaglig og sektorovergripende.

Tabell 49 Andel av ungdomsskoleelever som oppgir at de er plaget av ensomhet. Prosent.

Norge	Akershus	Hurum	Røyken	Gamle Asker	Asker
22	23	26	24	21	22

Kilde: Ungdata 2019 (ungdata.no)

Venner og fritid

Når barn blir eldre får venner og skolen stadig større betydning. Gode vennskap kan fremme god psykisk helse og livskvalitet og beskytte mot negative virkninger av mobbing og utestenging.

Sosiale medier er i dag en viktig arena for barn og unge. Sosiale medier kan gjøre det lettere å ha kontakt med venner, finne nye venner og følge med på hva som skjer i lokalmiljøet og ute i verden. Noen bruker imidlertid så mye tid på sosiale medier og dataspill at det går utover søvn, skole og venner. Det er en betydelig andel ungdom i nye Asker som bruker mer enn fire timer foran skjermen hver dag. Skolearbeidet har også blitt digitalt i stor grad.

Tabell 50 Andel av ungdomsskoleelever som daglig bruker mer enn fire timer på skjermaktiviteter utenom skoletiden. Prosent.

Norge	Akershus	Hurum	Røyken	Gamle Asker	Asker
34	35	44	35	30	32

Kilde: Ungdata 2019 (ungdata.no)

Kulturarenaer og aktivitetsanlegg

Bibliotekene har en viktig funksjon innen kunnskapsformidling, læring og informasjon til innbyggerne og er en åpen møteplass uten krav til medlemskap, brukerbetaling eller aktiv deltakelse. Biblioteket har blitt en sentral kulturarena og er en viktig inkluderende virksomhet. Det kan være utfordringer med å møte behovet til alle, også utsatte grupper.

Tabell 51 Bibliotekbesøk per innbygger

	Hurum	Røyken	Asker	Kostragr.13
Besøk i bibliotekene pr innbygger 2016	0,6*	2,5	6,4	4,9

Kilde: KOSTRA. *Tilgangen til biblioteket i 2016 var sterkt redusert i Hurum som følge av ombygging.

Både for kultur og idretter er egnede lokaler for øving, opplæring, skaping, fremføring, arrangement og konkurranser avgjørende for lagenes oppslutning og mulighet til å tilby god kvalitet. Sambruk av formålsbygg er en strategi for dette.

⁵⁵ Helsedirektoratet. Folkehelse og bærekraftig samfunnsutvikling. 2018. IS-2748

For hverdagsaktivitet og egenorganisert aktivitet er tiltgang på nærmiljøanlegg, som balløkker, sandvolleyballbaner, skøytebaner og akebakker av stor betydning. Asker har flere kommunalt eide idrettsanlegg enn Røyken og Hurum. Når det gjelder nærmiljøanlegg er fordelingen jevnere mellom kommunene.

Tabell 52 Private og kommunale idretts- og nærmiljøanlegg

	Gamle Asker		Røyken		Hurum	
	Privat	Kommunal	Privat	Kommunal	Privat	Kommunal
Idrettsanlegg	43%	57%	86%	14%	68%	32%
Nærmiljøanlegg	50%	50%	50%	50%	34%	66%

Kilde: Anleggsregisteret.

Kulturskolen tilbyr opplæring innen musikk, kunsthøgskole, teater og dans og koordinerer den kulturelle skolesekken/ spaserstokken.

Tabell 53 Andel av elever i grunnskolealder (6-15 år) med undervisning i kulturskolen

	Hurum	Røyken	Gamle Asker	Kostragr. 13
Dekningsgrad kulturskole	8,0%	7,3%	12,2%	10,8%

Kilde: KOSTRA

Det er noen ulikheter mellom de tre kommunene i hvilket omfang det gis undervisning i de ulike fagene. I tillegg finnes varierende omfang av private opplæringstilbud innen musikk og dans i alle tre kommuner. Kulturskolene samarbeider med skolene om den kulturelle skolesekken og kultur-SFO. Det arbeides med å rekruttere bredt.

Frivillig sektor, samarbeid med kommune og næringsliv

Frivillige organisasjoner og private aktører er viktige aktører i folkehelsearbeidet og nødvendige samarbeidspartnere for kommunen. Frivillighetsmeldingen Meld. St. 10 (2018-2019), understreker behovet for bred deltakelse i frivillig arbeid. Folkehelse-loven §4, sier at kommunene skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor. Den frivillige innsatsen i Norge tilsvarer rundt 148.000 årsverk i året.⁵⁶

Frivillighet Norge understreker at kommunene ikke bør lage egne opplegg, men heller går via organisasjonene og legge til rette for et samarbeid der virksomheter kanalisere frivillige videre til lag og foreninger, som igjen samarbeider med virksomhetene og tilrettelegger tilbud. Eksempelvis Røde Kors besøksvennsordning på omsorgssenteret eller DNTs friluftsgupper på innbyggertorget.

Frivillighetsbarometeret 2018 viser at Asker er den kommunen i Norge der flest frivillige organisasjoner samarbeider med kommunen (84%). Andelen er noe lavere i Røyken og Hurum. Dette skyldes i stor grad at organisasjonslivet her i større grad driver egne anlegg og tilrettelegger for aktivitet uten støtte.

Organisasjonene ønsker å samarbeide om folkehelse, gode nærmiljø, inkludering, - men på sine premisser, med utgangspunkt i egne interesser og kompetanse, og samtidig beholde sin egenart. Frivillighet kan ikke «bestilles».

⁵⁶ Finstad J.A (2018). Nesten hver fjerde frivillige årsverk er for idretten. SSB 2018 Nasjonalregnskap og konjunkturer.

Tabellen viser totalt antall lag og foreninger registrert i Brønnøysundregisteret. Det understrekes at en del lag og foreninger ikke er registrert her.

Tabell 54 Antall lag og foreninger som er registrert i Brønnøysundregisteret. 2018.

	Hurum	Røyken	Asker
Innbyggere	9413	21492	60106
Frivillige organisasjoner	90	144	341
Kultur og kunst	19	28	65
Rekreasjon og sosiale foreninger	27	37	78
Barne -og ungdomsforeninger	12	28	42
Medlemskap i idrettsorganisasjoner	2912	6510	26406

Medvirkning

Medvirkning er, sammen med å utjevne sosiale helseforskjeller, helse i alt vi gjør, bærekraftig utvikling og føre-var hovedprinsippene i folkehelseloven.

Opplevelse av kontroll over eget liv har stor betydning for opplevd livskvalitet, og forskning tyder på at folk som lever i land der de har frihet og innflytelse er lykkeligere.⁵⁷ Det er mange måter vi kan påvirke og delta i samfunnet rundt oss. Den mest åpenbare er gjennom deltakelse i valg. En annen måte å påvirke politiske prosesser er gjennom aktivt medlemskap i politiske partier eller andre politiske grupperinger.

Tabell 55 Valgdeltakelse i prosent ved forrige kommunevalg og stortingsvalg.

Valgdeltagelse	Hurum	Røyken	Gamle Asker	Norge
Stortingsvalg 2017	79,9	81,8	84,4	78,2
Kommunestyrevalg 2015	60,1	60,2	64,2	73,4

Deltakelse i planprosesser og samskapingsprosesser kan blant annet myndiggjøre befolkningen på måter som kan føre til ansvarliggjøring og sosialt mer integrerte nabolag.⁵⁸ Det må samtidig legges til rette for at ikke kun «de sterke stemmene» blir hørt. Det er behov for oversikt over tiltak og å utarbeide indikatorer for medvirkning som kan brukes i folkehelseoversikten.

Barn og unge skal spesielt bli hørt i medvirkningsprosesser. Asker kommune har eget Ungdomsråd og Ungdommens kommunestyre og gjennomfører Innovasjonscamp årlig. I tillegg er det en egen barne- og ungdomsrepresentant som uttaler seg i plansaker. Ungdomskonferansen i 2018 viste at ungdom ønsker mer deltakelse og innflytelse i politikktutforming og beslutningsprosesser.

Det er prøvd ut medvirkningsmetoder som «gjestebud» og innbyggerpanel som skal bidra til å nå blant annet innvandrere, ungdommer og andre som ikke i like stor grad deltar i kommunens utviklingsarbeid. Behovet for kunnskap om samskapingsprosesser og prosessledelse, gode samarbeidsavtaler og prosjektarbeid er stort i kommunen. Det skal

⁵⁷ Inglehart, R. m.fl. (2008). Development, freedom, and rising happiness: A global perspective (1981–2007). *Perspectives on psychological science* 3(4), 264-285. Se også <https://www.ssb.no/levekar-og-livskvalitet/2017>

⁵⁸ Mehdipanah m.fl. (2015) Exploring complex causal pathways between urban renewal, health and health inequality... I *Social Science & Medicine*, Volume 124, January 2015, 266-274.

prøves ut ordninger med nærdemokratiske ordninger. Dette kan være en mulighet for å få rettet fokus på konkrete folkehelseutfordringer lokalt.

Fysisk miljø

Fysiske og mentale helseproblemer henger sammen med byggete omgivelser, og stedene vi lever i påvirker helsen vår og muligheten for å leve et helsefremmende liv.⁵⁹ Strukturelle forhold ved nabolaget knyttet til eieforhold, stabilitet og oppfatning av nabolaget påvirker tillit og sosial kapital og dermed selvrapportert helse.⁶⁰ En helsefremmende stedsutvikling er derfor viktig i folkehelsearbeidet.

En av de viktigste drivkreftene bak fortetting og kompakt arealutvikling er ikke bare at det er lønnsomt for utbygger. Tettere byer og tettsteder er klima- og miljøvennlige. En slik struktur antas å redusere utslipp og forurensning fra trafikk, legge til rette for sykkel og gange og skape livlige byer der folk lever hverdagslivene sine i attraktive bymessige omgivelser.

Fortetting

Selv om ikke helse er det primære argumentet, antas det likevel at en kompakt by også er helsefremmende. Blant annet bygger modellen på bærekraftig mobilitet som har positive helseeffekter i form av fysisk aktivitet, mindre støy, bedre luftkvalitet ol, samtidig som naturområder i randsonen av byen bevares.

Men fortetting av det fysiske miljøet har også helsemessige og fordelingsmessige implikasjoner. Kritikere mener at intensiv fortetting bidrar til økt press og tap av grøntareal, matjord og offentlige rom, og at flere mennesker utsettes for støy og dårlige lysforhold i den tette byen. Videre løftes det fram at fortettingen mange steder bidrar til økt konsentrasjon av fattigdom og at den ikke bidrar til en sosialt bærekraftig byutvikling.

En litteraturgjennomgang, med sikte på å identifisere folkehelsemessige konsekvenser av fortetting, viser blant annet at den sosiale fordelingen og sammensetningen av boliger har større betydning for folkehelsen enn tetthet i seg selv⁶¹. Likeledes er det å ha tilgang til bolig i seg selv viktigere for folks velvære, enn boligens tetthet.

Dersom fortettingsprosjekter utformes med bevissthet omkring mulige sosiale implikasjoner av prosjektene, kan de ha positiv effekt. Det innebærer å sikre utvikling av kvalitativt gode boliger til en anstendig pris og virkemidler for å hindre at sosioøkonomisk svake grupper presses ut av områder som opplever økt attraktivitet som følge av fortetting (gentrifisering) og en unngår å få nye områder med opphopning av sosiale problemer og kvalitativt svakt fysisk -og sosialt nærmiljø, med trangbodhet, luft- og støyforurensning.

Enkelte mener at en del intensive prosjekter, som har til hensikt å skape økologisk bærekraftige og klimavennlige områder, kan stå i fare for å svekke den sosiale bærekraften dersom man bygger for tett og ensidig og det ikke samtidig investeres i gode sosiale prosjekter, møteplasser og grønne og aktivitetsvennlige uterom etc.

Videre kan fortettingen bidra til å skape nærmiljøer hvor ulike funksjoner og tjenester ligger i nærheten av hverandre (bolig, jobb, skole, offentlige tjenester, kollektivtransport. Slike nærmiljøer kan dermed redusere bilbruk, øke hverdagsaktiviteten, gjøre det enklere for blant

⁵⁹ Tucs, E and Dempster, B (2007). *Linking Health and the Built Environment: An annotated bibliography of Canadian and other related research*. Civics Research Cooperative, Ontario Health Communities Coalition.

⁶⁰ Lindén-Boström, M. m fl (2010). Neighborhood characteristics, social capital and self-rated health – A population-based survey in Sweden. I *BMC Public Health* 2010, 10:628.

⁶¹ Millstein og Hofstad (2017) Fortetting og folkehelse NIBR –rapport 2017:2.

annet eldre å bo i egen bolig og bidra til effektive tjenester. Imidlertid vet vi fortsatt for lite om de faktiske årsakssammenhengene og hvordan dette påvirker helse i ulike grupper av befolkningen.⁶²

Grøntområder

Kort avstand fra bolig til grønntområder gir mindre stress og lavere sannsynlighet for fedme.⁶³ I boligområder med god tilgang på grønne arealer opplever færre ensomhet og mangel på sosial støtte.⁶⁴ Trygg og trafikksikker vei frem til aktivitetsområdet er viktig.

Ny norsk forskning viser at barn som bor med grønntområder innenfor 800 meter fra hjemmet er mer aktive, både sosialt og fysisk.⁶⁵ Barn som bor nærme grønntområder, skoleområder, lekeplasser og idrettsanlegg deltar mer i ulike typer aktiviteter og leker mer med venner og jevnaldrende. Barn i friluftsbarnehager har bedre motorikk, koordinasjon og mindre konflikter med andre barn, sammenliknet med barn i barnehager med ensformige uterom.⁶⁶ Grønntområder ved skoler og barnehager og i boligområder må sikres.

Tabell 56 Grønntområder per 2018.

	Hurum	Røyken	Gamle Asker
Kystlinje i km (fastland)	83	46	68
Skiløyper i km	57	100	123
Merkede turstier i km	50 (kyststi)	120	146
Kystledhytter	3	2	1
Markahytter	1	2	3

Kilde: SSB og egne tellinger.

Asker har 197 km med kystlinje. Langs denne er det opparbeidet 316 km med kyststi i den nye kommunen. Det er merket 146 km med turstier i gamle Asker, 120 km i Røyken og 50 km i Hurum. Potensialet er stort for videre tilrettelegging for friluftsliv, kulturmiljøer, lokalmat og naturbasert reiseliv i ny kommune.

Universell utforming

Det er ikke bare sviktende helse alene som har betydning for hvor god funksjonsevnen er. Lever man i funksjonsvennlige omgivelser og har god evne til å mestre sykdom og funksjonstap, kan man klare seg lenge uten hjelp.

«Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, inkludert informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse».⁶⁷

Temaplan for universell utforming i gamle Asker peker på et behov for tilstrekkelig kompetanse i alle ledd ved planlegging og anleggelse av nye å bygge, - og anleggstiltak, gode rutiner for samarbeid med brukergrupper/kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne samt ansatte med spisskompetanse om universell utforming.

⁶² Helsedirektoratet (2018). Folkehelse og bærekraftig samfunnsutvikling. Rapport IS-2748

⁶³ Toftager, M m.fl. (2011) Distance to Green Space and Physical Activity. Journal of Physical Activity and Health, 2011, 8, 741 -749 © 2011 Human Kinetics, Inc.

⁶⁴ Maas m.fl. (2009) Morbidity is related to a green living environment <https://jech.bmj.com/content/63/12/967>

⁶⁵ Nordbø, E.C. m.fl (2018). Neighborhood green spaces and facilities are related to activity participation among 8-year olds. *JBI Database of Systematic Reviews and Implementation Reports*.

⁶⁶ P. Grahn, K. Thoren, NMBU (2002) Barn, unge og livskvalitet, ISSN 0800-1669

⁶⁷ Likestillings- og diskrimineringsloven § 17, 2. ledd.

Vi har i dag et detaljert regelverk som skal sikre universell utforming ved nye bygge og anleggstiltak. Utfordringene med hensyn til å oppfylle regelverket ved nyanlegg er tilstrekkelig kunnskap, innsikt og forståelse, gode rutiner og kvalitetssikringssystem, inklusive tverrfaglig samarbeid.

For eksisterende bygninger og anlegg som er bygd før de siste større endringene i regelverket (Teknisk forskrift 2010) ble gjennomført, er det mange eksempler på løsninger som ikke er gode nok. Det er behov for systematisk kartlegging og utarbeidelse av prioriteringslister for oppgradering/ ombygging.

Støy

Støy er definert som forurensning etter forurensningsloven og en kilde til helseskade etter folkehelseloven. Om lag 1,7 millioner nordmenn er utsatt for et gjennomsnittlig støynivå over 50 dB ved boligen sin, og rundt en halv million nordmenn er i stor grad plaget av støy. Støy bidrar til redusert velvære og mistriivsel, og påvirker folks atferd og helsetilstand. Støy er et alvorlig folkehelseproblem, og det er estimert over 10 000 tapte friske leveår hvert år som følge av sterk grad av søvnforstyrrelser på grunn av vegtrafikkstøy i Norge. Stress forårsaket av støy kan blant annet være en medvirkende årsak til forskjellige helseplager, for eksempel muskelspenninger og muskelsmerter, og en medvirkende årsaksfaktor for iskemisk hjertesykdom⁶⁸

Asker har hovedsakelig støykilde fra E18. Andre støykilder er togtrafikk og perioder med byggestøy. Plan og bygningsloven samt Retningslinje for behandling av støy i arealplaner, T-1442 skal sikre at støy ikke fører til helseplager ved at retningslinjene regulerer støyforholdene.

Kjemisk og biologisk miljø

Dikemark, Røyken, Hurum har generelt store radonforekomster i bergarter som uranrik granitt og alunskifer. Høye nivåer av radioaktiv radongass innendørs, er en medvirkende årsak til økt risiko for lungekreft.

Statens strålevern anbefaler at radonnivåer holdes så lave som mulig i alle bygninger, og at tiltak alltid bør utføres når radonnivået i ett eller flere oppholdsrom overstiger 100 Bq/m³. Membran og ventilasjonsanlegg er eksempler på tiltak. Miljørettet helsevern arbeider med radonoversikt i samarbeid med plan og bygg. Kommunen har særlig ansvar for oppfølging av radonforekomster i kommunale formålsbygg.

Folkehelseprofilen for 2019 viser at drikkevannsforsyningen i Hurum er mer utsatt enn i Asker og Røyken. Tallene for Hurum skyldes ustabilitet i levering av drikkevann. Den hygieniske kvaliteten på drikkevannet er ifølge Folkehelseinstituttet 100 % i alle tre kommuner. Det kan likevel forekomme lokale variasjoner.

Vaksinasjonsdekningen for meslinger er ulik i de tre kommunene. Hurum har lavest dekning med 90,4 %, Røyken 92,3 % og Asker er på landsgjennomsnittet med 95 %.

Skader og ulykker

Ulykkesforebygging er god samfunnsøkonomi. Årlig utgjør personskadeulykkene i Asker kommune en samfunnsøkonomisk kostnad på ca. 300 mill. kroner⁶⁹. Asker har satt seg som mål å halvere antallet drepte og hardt skadde i trafikken i perioden 2015-2024.

⁶⁸ Handlingsplan mot støy 2007–2011, med oppdatering ut 2015.

⁶⁹ Trafikksikkerhetsplan for Asker kommune 2011-2014.

Fartsdempende tiltak, godt vintervedlikehold, forebygging av hjemmeulykker og hverdagsrehabilitering er eksempler på tiltak som kan redusere skader og ulykker. Trafikksikkerhetstiltak ved f.eks skoler og langs veinettet er viktig, samt sikre områder for gange- og sykkel, noe det er et stort behov for, spesielt sør i nye Asker.

Det er ingen større utfordringer å peke på når det gjelder skade- og ulykkesstatistikken i de tre kommunene.

Helsetilstand

Muskel- og skjelettlidelser er økende og en vesentlig årsak til nedsatt arbeidsevne i befolkningen. Her har tallene økt på nasjonalt nivå over tid, og Røyken og Hurum følger den samme utviklingen. Gamle Asker har ikke hatt noen økning i samme periode.

Tabell 57 Andel personer i kontakt med fastlegetjenesten/ legevakt grunnet muskel- og skjelettlidelser årlig. Per 1000.

	2010-2012	2011-2013	2012-2015	2013-2015	2014-2016
Hele landet	307,2	310,9	314,2	316,7	319,0
Hurum	324,9	328,6	330,6	331,2	330,3
Røyken	331,0	333,8	334,0	335,9	338,1
Asker	294,8	296,2	295,3	294,0	293,4

Kilde: Kommnehelsa statistikkbank.

Helserelatert adferd

Med *helselatert atferd* menes atferd som har vist å ha innvirkning på et helseutfall. Dette kan være for eksempel fysisk aktivitet, ernæring, bruk av tobakk og rusmidler. Det kan også omfatte for eksempel risikoatferd som kan gi utslag i skader og ulykker.

Levevaner har konsekvenser for både økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft. Velferdstjenestene kan arbeide aktiv sammen med de andre tjenesteområdene, næringsliv og sivilsamfunn for å fremme en positiv helseatferd i egen virksomhet og i samfunnet forøvrig. Både røykeslutt, kostholdsendringer, moderat alkoholbruk og økt fysisk aktivitet er viktige atferdsendringer som har en meget viktig forebyggende effekt på de store livsstilssykdommene.

Rusmidler og seksuelle krenkelsler

Lavere forbruk av alkohol og andre rusmidler i befolkningen kan gi en betydelig folkehelsegevinst og bidra til å minske sosial ulikhet i helse. Nye tall viser at de som reduserer alkoholkonsumet sitt, kan øke sannsynligheten for å leve lenger.⁷⁰

Det er anslått at omfanget av helseskader i forbindelse med alkohol er minst fire ganger høyere enn det bruken av andre rusmidler forårsaker.

Barn som vokser opp med foreldre som har rusproblemer eller dårlig psykisk og fysisk helse, er mer utsatt for utenforskap og kan oppleve å bli utsatt eller overvære at andre blir utsatt for vold og overgrep⁷¹.

Det selges mer alkohol per innbygger over 15 år i gamle Asker enn landsgjennomsnittet. Gruppen med god økonomi drikker mest, men konsekvensene er størst for gruppen med lav sosioøkonomisk bakgrunn. Kvinner drikker mer enn tidligere, middelaldrende og eldre drikker mer og oftere, noe som gir grunn til bekymring.

⁷⁰ [Folkehelse rapporten- Helsetilstanden i Norge 2018](#)

⁷¹ [Rapport folkehelse i Asker 2018](#)

Bruk av rusmidler blant unge, særlig alkohol, er en felles utfordring for våre kommuner. Røyken har høyest andel unge i ungdomsskole som har vært beruset (18 %), Asker har 15% og Hurum 16%, mens landsnivået er 12 %.⁷²

Analyse av Ungdata i Asker viser at det er en klar sammenheng mellom ungdom som rapporterer at de får lov til å drikke av foreldrene sine og andelen ungdom som har drukket seg tydelig beruset det siste året. Det er derfor behov for bedre tilrettelegging for foreldreinvolvering på ungdomstrinnet. Rusfrie arenaer er også viktig.

Cannabisbruken på videregående trinn har gått noe opp og ned de siste årene, men ligger høyere enn landsgjennomsnittet. Begrenser vi alkoholbruk blant unge, begrenser vi også bruk av hasj og marihuana.⁷³

Det er en sammenheng mellom alkohol, vold og seksuelle krenkelser. Fysiske seksuelle krenkelser er særlig et problem blant ungdom i videregående skole. Jentene er mest utsatt for seksuelle krenkelser, mens guttene er mest utsatt for tradisjonell vold. Det er behov for mer fokus på livsmestring, rusforebygging og arbeid med grensesetting blant unge, og et eget fagområde kalt Livsmestring kommer nå inn i skolen.

Kosthold og fysisk aktivitet

Risikofaktorer som overvekt og fedme har økt de siste tiårene. Folkehelseprofilens indikator for fedme viser at andelen med fedme er lavere i Asker og Røyken enn for landsgjennomsnittet. I Hurum er andelen noe over landsgjennomsnittet. Nasjonale tall fra folkehelseinstituttet (2018) viser at mange fortsatt er for lite fysisk aktive og spiser for mye sukkerholdige matvarer.

Alle aktiviteter som innebærer at man beveger seg i hverdagen og bruker kroppen er fysisk aktivitet, f.eks. fysisk arbeid, friluftsliv, aktive transportformer og trim. I et livsløpsperspektiv er det beregnet at en inaktiv person kan spare drøyt åtte kvalitetsjusterte leveår gjennom å øke sitt fysiske aktivitetsnivå fra inaktiv til aktiv⁷⁴.

God urban form skaper nabolag som fremmer fysisk aktivitet og integrering. Gang- og sykkelveier kan gjøre det lettere og tryggere for barn og unge å treffes på fritiden og være mer uavhengig av bilkjøring til aktiviteter. Fysisk aktivitet styrker kontakt mellom naboer.⁷⁵ De tilfeldige møtene øker når vi beveger oss mer i det offentlige rom.

Hverdagsreisene til/fra skole, arbeid, butikken og fritid er den viktigste faktoren for å øke daglig aktivitet. Trening kan ikke kompensere fullt ut for dette.

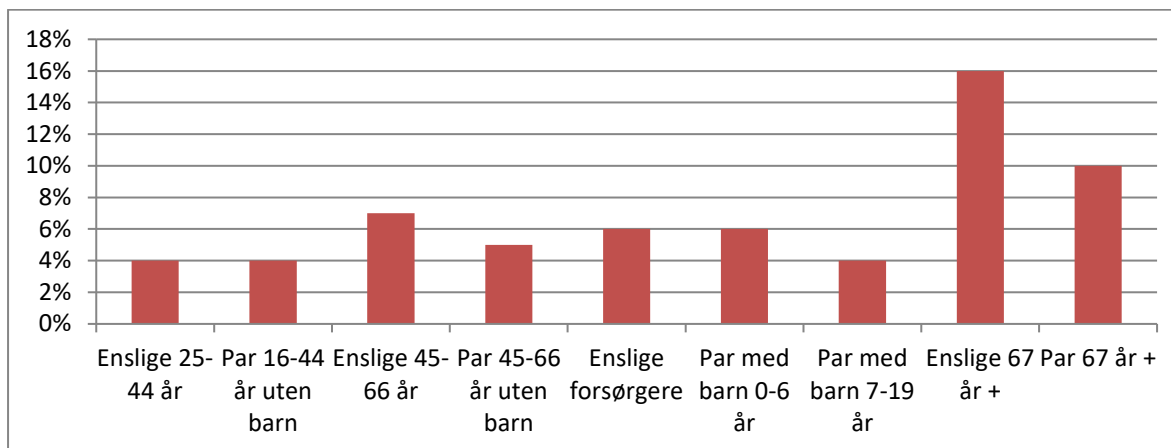
⁷² Ungdata 2019 (ungdata.no)

⁷³ <https://www.actis.no/kunnskap/er-alkohol-mer-skadelig-enn-cannabis>

⁷⁴ Helsedir 2018 Folkehelse og Bærekraftig samfunnsutvikling.

⁷⁵ Helgesen M.K m.fl. (2014). NIBR-rapport 2014:16 Bolig og folkehelse- hva er sammenhengen?

Figur 52 Andelen som sier de aldri trener, 2013. Nasjonale tall

Kilde: SSB 05785

Det er nasjonalt fokus på at befolkningen er for lite fysisk aktiv. Bare en tredjedel av voksne i Norge oppfyller anbefalingen om minimum 150 minutter med moderat intensitet (som rask gange) per uke. Aktiviteten synker med alderen. De med lang utdanning er mest aktive. Blant unge bidrar sosiale medier og spill til ytterligere stillesitting.

Det er behov for bedre tall for den nye kommunen når det gjelder fysisk aktivitet og kosthold. Regionalt viser levekårsundersøkelsen at den aktiviteten de fleste i Akershus og Oslo gjør oftest, er å gå raske turer i nabolaget, i skogen og på fjellet.⁷⁶ Derneft kommer treningssenter, jogging og sykling som har hatt en oppgang de senere årene. Åtte prosent hadde gått på ski eller svømt flere enn 25 ganger det siste året, mens fem prosent hadde spilt fotball like ofte.

Tabell 58 Andel ungdom som er lite fysisk aktive

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Geografi							
Hele landet							
landet	12,9	12,9	12,9	13,2	14,1	13,6	13,8
Akershus	12,3	12,3	12,3	12,6	13,1	13,2	13,2
Asker	11,2	11	..
Røyken	13,5	..	11,7	..
Hurum	17,2	12,1	..	11,7	..

Kilde: Ungdata 2012-2018.

⁷⁶ SSB.Tabell 10226. <https://www.ssb.no/fritid>

Figurliste

Figur 1 Prosentvis befolkningsvekst per år.	7
Figur 2 Befolkningsvekst i 5-årsintervaller, Asker. 1958-2018.	7
Figur 3 Netto innvandring per år.....	8
Figur 4 Befolkningsvekst: Mål i gjeldende kommuneplaner (KP) og faktisk vekst.	8
Figur 5 Lokalområdene i Asker.	9
Figur 6 Endringer i folkemengde i Asker per år.	10
Figur 7 Fødselsoverskudd (fødte minus døde). Faktiske tall og trendlinje. Asker.	10
Figur 8 De største flyttestrømmene til/ fra Asker, årlig snitt for 2010-2017.	11
Figur 9 Inn- og utflytting etter alder, snitt per år (2005-17). Asker.	11
Figur 10 Framskrivning for Asker. Alternativer fra SSB og egen framskrivning.....	13
Figur 1 Sammenligning av historisk boligbygging per år og årlig boligbyggebehov fram mot 2040.	15
Figur 2 Boligproduksjon i kommunene sammenlignet med mål i gjeldende kommuneplaner.	16
Figur 3 Boligbygging per år etter type. Asker.	17
Figur 4 Husholdningssammensetning, sammenlignet med boligsammensetning. 2018. Asker.	17
Figur 5 Behov for nye bolig 2020-2040 etter type, sammenlignet med historisk bygging siden 2000.	18
Figur 7 Potensielt tilgjengelig strandsoneareal i prosent av alt strandsoneareal. Øyer uten fastlandsforbindelse er ikke inkludert.	23
Figur 8 Transportpyramiden.	24
Figur 9 De største pendlerstrømmene til og fra og i Asker. 2018.	25
Figur 10 Transportmiddelfordeling på daglige reiser (prosent). N-RVU 2016/17.	25
Figur 11 Transportutvikling i Oslo og Akershus for kollektivtransport og biltrafikk.	27
Figur 12 Trafikkbelastning på hovedveinettet i Asker. 2018.	28
Figur 13 Transportscenario 2b.	31
Figur 14 Reisemiddelfordeling i nyskapt turer i 2040.	32
Figur 10 Dagens ungdomsskolekretser/ inntaksområder.	35
Figur 11 Omsetning detaljhandel per innbygger. (Siste 5 år: Asker 19 %, Røyken 9 %, Hurum 4 %).....	50
Figur 12 Høyeste utdanning på befolkningen over 16 år (prosent).	51
Figur 13 Antall nye arbeidsplasser per år. Statistikk og framskrivning.	57
Figur 14 Økning i antall arbeidsplasser.	57
Figur 1 Andel unge som sier de er tilfreds med lokalmiljøet (prosent).....	61
Figur 2 Andelen ungdom som er fornøyd med lokaler å treffe andre unge på fritida (prosent)	61
Figur 3 Gjennomsnitt Elevundersøkelsen 7. og 10. trinn 2017-2019 - Andel elever som opplever å bli mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere (prosent).	62
Figur 4 <i>Modell tjenestetrapp</i>	67
Figur 5 Inndeling av befolkningen etter behov for helsetjenester (Helse og omsorgsdepartementet - Øgard).....	69
Figur 6 Akkumulert befolkningsvekst i aldersgruppen 67 – 79 år. 2019 – 2060.	70
Figur 7 Akkumulert befolkningsvekst i aldersgruppen 80 år og eldre. 2019 – 2060.	70
Figur 8 Andel timer fordelt på alder per aldersgruppen av mottakere av kommunale omsorgstjenester i Asker, 2017 (prosent).....	71
Figur 9 Andel tjenestetimer per type kommunale omsorgstjenester i Asker, 2017 (prosent).	71
Figur 10 Antall personer i aldersgruppen 50 – 66 år per person i aldersgruppen 85 år+ (familieomsorgskoeffisienten), Asker.	72
Figur 11 Personer i yrkesaktiv alder (16-66 år) per pensjonist (aldersbæreevne), 2019-2040.....	73
Figur 12 Behov for nye heldøgnsomsorgsplasser (alder 80+) i perioden 2020-2039 ved ulike dekningsgrader. ...	74
Figur 13 Behov for heldøgnsomsorgsplasser psykisk helse og rus ved ulike dekningsgrader. Kjøpte plasser (24) framgår ikke i grafen.	75
Figur 14 Behov for heldøgnsomsorgsplasser for personer med funksjonsnedsettelse. Ved forekomst på 1,5 prosent av vekst i befolkningen 18-67 år. Ulike dekningsgrader.	77
Figur 15 Årlig behov for antall heldøgns plasser for personer med funksjonsnedsettelse i perioden 2020 – 2039, basert på ulike dekningsgrader (prosent).....	77
Figur 26 Hype-sirkelen for fremvoksende teknologi.	88
Figur 30 Direkte klimagassutslipp per år, Askersamfunnet (tonn CO ₂ -ekvivalenter)	94
Figur 31 De viktigste bidragene til indirekte utslipp av klimagasser fra privat forbruk.	96
Figur 32 Husholdningsavfall fra innsamlingsordning i gml. Asker. 2018.	98
Figur 33 Husholdningsavfall fra innsamlingsordning i Drammensregionen. Estimert 2018.....	99
Figur 34 Kildene til utslipp av mikroplast i havet.....	100

Figur 35 Helsens påvirkningsfaktorer basert på Whitehead og Dahlgren (1991).....	105
Figur 36 Fullført VGS eller høyere utdanning (30-39 år). 2017.	108
Figur 37 Andelen som sier de aldri trener, 2013. Nasjonale tall.....	119

Tabelliste

Tabell 1 Fødte og døde etter lokalområde, årlig snitt 2001-18. Avrundet til nærmeste tier.	10
Tabell 2 Aldersfordelt folkemengde etter lokalområde. 2019.	12
Tabell 3 Husholdningstyper, Asker og Norge.	12
Tabell 4 Størrelsen på husholdninger i prosent.	13
Tabell 5 Boligproduksjon 2009 – 2018 vs. mål i gjeldende kommuneplaner.	15
Tabell 6 Behov for nye boliger mot 2040, etter husholdningstype.	17
Tabell 7 Befolkningsvekst i definerte sentre, status og utfordringer.	21
Tabell 8 Arealbruk i Asker. 2019.	21
Tabell 9 Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord til andre formål enn landbruk. 2009-2018. km ²	22
Tabell 10 Antall gårdsbruk i Asker (med/ uten husdyr).	22
Tabell 11 Kystlinje i km. (Sist oppdatert av SSB 2009).	23
Tabell 12 Strandsonereareal (km ²), 2018. Øyer uten fastlandsforbindelse er ikke inkludert. Elver og innsjøer er inkludert.	23
Tabell 13 Antall påstigende busstrafikanter i utvalgte korridorer, 2017.	26
Tabell 14 Påstigende togtrafikanter ved utvalgte stasjoner 2016-18:.....	27
Tabell 15 Parkerte sykler ved Asker stasjon. Gjennomsnittstall.	27
Tabell 16 Antall nyskapte turer i 2040, etter reisemiddel.	32
Tabell 17 Antall nye boliger i utbyggingsretningene, etter plansone. Sum for perioden 2020-2039.	33
Tabell 18 Folkemengde i lokalområdene (med tilhørende plansoner i parentes), etter utbyggingsretning.	34
Tabell 19 Utbyggingsretning 1. Kapasitet og framskriving etter ungdomsskolekrets.	38
Tabell 20 Utbyggingsretning 2a. Kapasitet og framskriving etter ungdomsskolekrets.	41
Tabell 21 Utbyggingsretning 2b. Kapasitet og framskriving etter ungdomsskolekrets.	42
Tabell 22 Konsekvenser og nødvendige tiltak og investeringer i utbyggingsretningene.	43
Tabell 23 Resultater i Kommune-NM. 2018 (2013-tall i parentes).	47
Tabell 24 Arbeidsplasser etter næringskategori. Antall og andeler. 2018.	48
Tabell 25 Antall nyetableringer av foretak.	48
Tabell 26 Antall nyetableringer pr år pr 1000 innbyggere ved inngangen året.	49
Tabell 27 Verdiskapning, ulike variabler. 2016-17.	49
Tabell 28 Årlig endring i arbeidsplasser. Per 4. kvartal.	50
Tabell 29 Egendekning (forholdet arbeidsplasser/ sysselsatte i kommunene).	51
Tabell 30 Årlig endring i pendlere.	52
Tabell 31 Årlig endring kortreiste.	52
Tabell 32 Arbeidsplasser og sysselsatte fordelt etter registrert poststed (2016)	54
Tabell 33 Antall virksomheter m/omsetning, omsetning og driftsmargin, etter poststed (2017)	55
Tabell 34 Endring i antall personer i aldersgruppen 67 – 79 år og % endring i femårsintervaller.	70
Tabell 35 Endring i antall personer 80 år og eldre og % endring i femårsintervaller	71
Tabell 36 Endring i familieomsorgskoeffisienten, 2019 – 2040.	72
Tabell 37 Eldre (80+) – Fremtidig behov for antall heldøgnsomsorgsplasser i perioden 2020 – 2039, basert på ulike dekningsgrader.	74
Tabell 38 Psykisk helse og rus - Fremtidig behov for bolig med bemanning. Ved 2 prosent forekomst i andel befolkning 18-67 år ved ulike dekningsgrader. Kjøpte plasser (24) inngår ikke tallgrunnlaget.	75
Tabell 39 Nedsatt funksjonsevne – Fremtidig behov for antall heldøgnsomsorgsplasser basert på ulike dekningsgrader.	76
Tabell 40 Utslipp av klimagasser for hver enkelt av de tre kommunene.	94
Tabell 41 Bruk av elektrisitet etter forbrukergruppe i 2017 (GWh)	96
Tabell 42 Etterfylling og tap av gummigranulat fra kunstgressbanene.	101
Tabell 43 Antall nedgravde oljetanker i Asker.	102
Tabell 44 Akutt forurensning.	103
Tabell 45 Inntekstulikhet P90/P10.	107
Tabell 46 Andel personer/ barn i lavinntekts-husholdninger (EU-60).	107
Tabell 47 Andel ungdomsskoleelever som er fornøyd med treffsteder og møteplasser i lokalmiljøet. Prosent. ...	109

Tabell 48 Andel personer i kontakt med fastlegetjenesten/ legevakt grunnet psykiske symptomer og lidelser årlig. Per 1000. 2014-16.	110
Tabell 49 Andel av ungdomsskoleelever som oppgir at de er plaget av ensomhet. Prosent.	111
Tabell 50 Andel av ungdomsskoleelever som daglig bruker mer enn fire timer på skjermaktiviteter utenom skoletiden. Prosent.....	111
Tabell 51 Bibliotekbesøk per innbygger	111
Tabell 52 Private og kommunale idretts- og nærmiljøanlegg	112
Tabell 53 Andel av elever i grunnskolealder (6-15 år) med undervisning i kulturskolen.....	112
Tabell 54 Antall lag og foreninger som er registrert i Brønnøysundregisteret. 2018.....	113
Tabell 55 Valgdeltakelse i prosent ved forrige kommunevalg og stortingsvalg.	113
Tabell 56 Grøntområder per 2018.....	115
Tabell 57 Andel personer i kontakt med fastlegetjenesten/ legevakt grunnet muskel- og skjelettlidelser årlig. Per 1000.	117
Tabell 58 Andel ungdom som er lite fysisk aktive	119